

BELGELER

Sayı/Issue: 47
Haziran/June 2026

<https://belgeler.gov.tr>

Başvuru/Submitted: 19.11.2025
Kabul/Accepted: 02.06.2026

DOI: 10.37879/belgeler.2026.1

Araştırma Makalesi/Research Article

Çukurova Âyânları V: Hasanpaşazâde Ahmet Bey III

Çukurova Notables V: Hasanpaşazâde Ahmet Bey III

Yılmaz Kurt* - Mehmet Çetinkaya**

Öz

Çukurova tarihinde 1750-1850 tarihleri arasında önemli rol oynamış olan Karşızâdeler ve daha sonraki adıyla Hasanpaşazâdeler ile ilgili belge serisine Türk Tarih Kurumu Belgeler Dergisi'nde Ahmet Bey III isimli bu makalemiz ile devam ediyoruz. Böylece bir taraftan bölge tarihine hizmet ederken, bir taraftan da Osmanlı Türk tarihinin karanlık yönlerini aydınlatmaya çalışıyoruz.

Ahmet Bey ile ilgili olarak daha önceki yayınlarmızda bazı bilgiler sunmuştuk. Ahmet Bey, Adana Beylerbeyi Hasan Paşa'nın torunu; Üzeyir sancakbeyi Abdullah Paşa'nın oğludur. 1793-1811 yılları arasında birçok defa Adana mütesellimliği yapmış, Adana, Tarsus, Sis ve Tevâbî Mukataasını kardeşi Mehmet Bey ve babasının amcası oğlu Mustafa Bey ile birlikte yönetmiştir. Ölümünden sonra kardeşi Mehmet Bey ve daha sonra oğlu III. Hacı Ali Bey Adana mütesellimi olmuştur.

Ahmet Bey ile ilgili belgeler incelendiğinde Ahmet Bey'in mütesellim olarak Adana'nın tek hâkimi olduğunu görmekteyiz. 1811 yılında eceliyle öldüğünde birçok mukataanın sahibi olduğu gibi şehirde satın aldığı mülklerle de şehrin en zenginlerinden birisi konumundaydı. Öldüğünde yerine kardeşi Mehmet Bey'in geçmesi için atılan adımlar, bütün ulema ve sulehanın toplanıp kadı efendiye gelmesi ve İstanbul'dan berat gelmeden göreve başlatılması tam bir diplomasi zaferidir.

Anahtar Kelimeler: Çukurova, Adana, Hasanpaşazâdeler, Hasanpaşazâde Ahmet Bey, A'yân, Mütesellim, Dergâh-ı 'Âlî Kapıcıbaşı, Mukataa.

Abstract

We continue our document series concerning the Karşızâdes -later known as the Hasanpaşazâdes- who played an important role in the history of Çukurova between 1750 and 1850. In doing so, we aim both

* Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü, Emekli Öğretim Üyesi - Prof. Dr., Ankara University, Language and History-Geography Faculty, Department of History, Retired Faculty Member, Ankara/TÜRKİYE, yilmazkurt2002@yahoo.com <https://ror.org/01wntqw50>
<https://orcid.org/0000-0001-9595-7398>

** Arş. Gör., Artvin Çoruh Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü - Research Assistant, Artvin Çoruh University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History, Artvin/TÜRKİYE, mehmetcetinkaya@artvin.edu.tr
<https://ror.org/02wcpmn42> <https://orcid.org/0000-0002-8521-8134>

to contribute to the regional historiography and to shed light on some of the obscure aspects of Ottoman Turkish history.

We have provided certain information on Ahmet Bey in our previous publications. Ahmet Bey was the grandson of Hasan Pasha, the Beylerbeyi of Adana, and the son of Abdullah Pasha, the sancakbeyi of Üzeyir. Between 1793 and 1811, he served multiple times as the mütesellim of Adana, and together with his brother Mehmet Bey and his father's cousin Mustafa Bey, he administered the Adana, Tarsus, and Sis Mukataa and their dependencies. After his death, his brother Mehmet Bey, and later his son Hacı Ali Bey III, assumed the position Adana mütesellim.

An examination of the documents reveals that Ahmet Bey, during his tenure as mütesellim, was the sole authority in Adana. At the time of his natural death in 1811, he not only held numerous mukataa revenues but also owned extensive properties he had purchased within the city, making him one of its wealthiest figures. The steps taken to appoint his brother Mehmet Bey as his successor, the gathering of the entire ulema and notables before the qadı, and his initiation into office even before the imperial decree arrived from İstanbul constitute a complete diplomatic triumph.

Keywords: Çukurova, Adana, Hasanpaşazâdes, Hasanpaşazâde Ahmet Bey, Notable, Mütesellim, Dergâh-ı 'Âlî Kapıcıbaşı, Mukataa.

Giriş

1683 Viyana Bozgunu'ndan sonra başlayan ve 1699 yılına kadar devam eden Kutsal İttifak saldırıları Osmanlı Devleti'ni her yönden zayıflattı. Devletin ordusu ve hazinesi bu saldırıları durdurmaya yetmedi. Anadolu ve Rumeli'de eşraf ve a'yân olarak tanımladığımız seçkin zümre bölgelerinde gücü ellerine geçirdi. Rumeli'de Pasvandoğlu Osman, Anadolu'da Karaosmanoğulları, Çapanoğulları (Çaparzâdeler) gibi yüzlerce a'yân ailesi ortaya çıktı. Çukurova'da ise Çapanoğlu Süleyman Bey'in desteğini sağlayan Hasanpaşazâdeler ve Menemencioğulları gibi a'yân aileleri doğdu.

III. Selim büyük bir ıslahat yapabilmek ve artık eskimiş olan Yeniçeri Ocağı'nın yerine Nizâm-ı Cedid Ocağı'nı yerleştirmek istiyordu. II. Osman'ın başarısız ıslahat girişimini devlet unutmamış, gerekli dersleri çıkarmıştı. Bu yüzden III. Selim aradığı taze kanı Arabistan'da değil Anadolu'da, Rumeli'de bulmak peşindeydi. İşte Anadolu'nun ortasında Çapanoğulları sülalesine bu kadar geniş yetki vermesi, Samsun'dan İskenderun'a kadar geniş bir alanda Süleyman Bey'i desteklemesi bu yüzdendi. Bu destek sayesinde Karslızâdeler bölgede güç kazandı, mukataa işletmecisi, şehir kethüdası, a'yân-ı vilâyet ve vali vekili anlamında mütesellim oldular. Ünvanları mütesellim ise de şehri gerçek validen daha büyük yetkilerle yönettiler.

Karslızâdeler sülalesi, Adana beylerbeyi ünvanını alan Hasan Paşa'dan sonra daha çok kendilerini Beyzâde veya çoğu zaman Hasanpaşazâde olarak tanıttılar. Hasan Paşa'nın oğlu Abdullah Paşa kısa bir dönem Üzeyir (Özer İli) sancakbeyliği yaptı. İşte bu araştırmada ele aldığımız belgeler bu Abdullah Paşa'nın oğlu Ahmet Paşa dönemini anlatan belgelerdir.

Bir a'yâna ait bu kadar çok belgeye ulaşacağımızı biz de tahmin etmiyorduk. Bu sebeple Ahmet Bey dönemi ile ilgili belge serisinin üçüncüsünü yayınlamak zorunda kaldık. Bundan sonraki belgelerde Ahmet Bey'in kardeşi Mehmet Bey ve Ahmet Bey'in oğlu III. Hacı Ali Bey ile ilgili belgeleri yayımlayarak bölge tarihini aydınlatırken devlet çarkının nasıl işlediğine ilişkin örnek belgeler sunacağız.

1. Fransızların Mısır'a Asker Çıkarması

Tulon limanında bir askeri hareketlilik olduğunu duyan Bâb-ı Âli bunu Paris elçisi Es-seyyid Ali Efendi'den sormuş, endişelenecek bir şey olmadığı cevabını almıştı. Bu cevaba rağmen 19 Mayıs 1798 tarihinde Napolyon Bonapart 280 parça gemi ve 38.000 asker ile Tulon'dan Mısır'a hareket etti¹. Adana eyaletinden istenilen 250 nefer askerin gemilerle gönderilmesi düşüncesinden sonradan vazgeçilmiş ise de savaş bahanesi ile fakir halktan bir akça dahi olsa para alınmaması gerektiği konusunda ferman gönderilmesine gerek duyulmuştu². Osmanlı Devleti bu savaşta İngilizlerle iş birliği yapmış ve ilk defa Nizâm-ı Cedid askerinin savaş gücünü denemek imkânı bulmuştu³.

2. Üsküdar Saçmahanesi Vakfı

Adana Şer'îye Sicili'nde yer alan bir belge silah sanayii ile ilgilenen araştırmacılar için değişik bir belge olabilir. 1803 yılında Haremeyn-i Şerifeyn Evkâfı Nâzırı Bilal Ağa Divan'a bir arz göndermişti. Bu arzda Merhum Sultan Mustafa Han mukataalarından Üsküdar'da bulunan Saçmahane Fabrikası Mukataası'nın gelirleri Beyhan Sultan'ın annesi Adilşah Kadın uhdesine verilmişti. Fabrikadan çıkan barut ve kurşun İzmir'den başka Anadolu'nun birçok yerlerine belirli şartlar dahilinde ulaştırılmaktaydı. Vakıf mütevellisi uzun süredir bu şartlara uyulmadığından şikâyet etmekte fabrikadan çıkacak malların vakıf temessükü olmadan verilmemesini, yeni saçmahane açılmamasını istiyordu⁴.

3. Adana Mütesellimliği Beratı

Adana vilayeti 1683'ten sonra çoğu zaman Rumeli şehirleri korumasında bulunan valilere ek gelir sağlamak üzere ilhaken verilmiştir. Valilerden çoğu Adana'ya hiç gelmemiş ve güvendiği bir adamını veya yörenin güçlü a'yânlarından birisini vali vekili anlamında mütesellim olarak görevlendirmiştir. Adana'da birçok gelir kaynağını uhdesine almış olan Hasanpaşazâde Ahmet Bey mütesellimlik konusunda akla ilk gelen isim olmuştur. 1805 yılı ocak ayında Vidin ve Niğbolu sancaklarına mutasarrıf bulunan ve Vidin kalesi muhafazasında bulunan Vezir Osman Paşa'ya ilhaken verilen Adana eyaleti yönetimine "re'âyâ-perver ve sadâkat-kâr ve zabt ü rabt-ı memlekete sâhib-i iktidâr" bir mütesellim aranmış ve Osman Paşa'nın kapukethüdasının arzıyla bu görev Hasanpaşazâde Ahmet Bey'e verilmiştir⁵. Burada geçen Osman Paşa'nın *Sicill-i Osmani*'de adı geçen 84 ayrı Osman Paşa arasından Kürt Osman Paşa olması mümkün görünmektedir⁶. Adana'ya mütesellim atanırken dayanak olarak gösterilen "çekirge istilası,

1 Midhat Sertoğlu, *Mufasssal Osmanlı Tarihi*, C 5, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2011, s. 2777.

2 Adana Şerîye Sicilleri (AŞS.) 48, img 71, sayfa 139, belge 222, Evâsıt-ı L 1216/13-23 Şubat 1802 tarihli ferman.

3 Johann Wilhelm Zinkeisen, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, C 6, çev. Nilüfer Epeçeli, çev. kontrol Kemal Beydilli, ed. Erhan Afyoncu, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011, s. 613.

4 AŞS. 58, img 139, sayfa 151, belge 20, 12 Za 1217/6 Mart 1803 tarihli ferman.

5 AŞS. 58, img. 44, sayfa 82, belge 268, 19 L 1219/21 Ocak 1805 tarihli berat; AŞS. 58, img 21, sayfa 37, belge 358, Evâsıt Za 1217/5 Mart 1805 tarihli ferman; Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Cevdet Dahiliye (C. DH), 296/14800, 6 L 1220/28 Aralık 1805 tarihli tahrir.

6 Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmani, Osmanlı Ünlüleri*, C 4, Yay. haz. Nuri Akbayar, Eski yazıdan aktaran Seyit Ali Kahraman, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996, s. 1302.

kıtlık, kuraklık, sel baskını” gibi şeyler sayılsa da gerçek sebep vali olarak atanan kişilerin Rumeli uçlarındaki kalelerin muhafazasında görev almış olmaları idi⁷. Bundan önceki yayımlarımızda Hasanpaşazâdeler ve Hasanpaşazâde Ahmet Bey hakkında 4 ayrı makale yayınlanarak Osmanlı Tarihi içerisinde pek dikkat çekmeyen bu önemli a’yân ailesi hakkında gerekli bilgi verilmişti⁸. Ancak Hasanpaşazâde Mehmet Bey ve Ahmet Bey’in oğlu III. Hacı Ali Bey hakkındaki belgeleri de yayımlayarak bu seriyi sürdürmeyi planlamaktayız.

4. Vehhâbîlerin Ortaya Çıkışı ve Mekke’ye Saldırmaları

Osmanlı tarihinde Vehhâbilik hareketinin kurucusu 1792 yılında ölen Muhammed bin Abdullah’tır. İslamiyette uygulanan birçok dini tören ve uygulamaya şirk olduğu gerekçesi ile karşı çıktı. Mezar ve türbe yaptırmanın şirk olduğunu söyleyerek bütün mezarları ve türbeleri tahrip ettiler. Necid’de bulunan Suud ailesinin siyasi ayaklanmasına Muhammed bin Abdullah’ın dinî görünüşlü fikirleri iyi bir kalkan olmuş ve iki hareket böylece birleşmişti⁹. Devlet Adana mütesellimine ve Adana kadısına gönderdiği fermanla düşmanın amacı hakkında bilgi vererek halk üzerindeki etkilerini kırmaya çalışmaktaydı. Suud oğlu Abdülaziz Mekke’yi ele geçirmiş ve Hz. İbrahim makamı ve Ka’be dışında her şeyi yıkmaya kalkmıştı. Adana halkından istenilen şey ise 10 bin kile buğday¹⁰ ve 20 bin kile arpanın halktan satın alınarak Şam’a çuval içinde ulaştırılması idi. Buğdayın kilesi çuval ile birlikte 50 para, arpanın kilesi ise 45 paradan işlem görecekti¹¹.

5. Hac Yollarının Güvenliği

Adana valilerine ve diğer güvenlikten sorumlu kişilere gönderilen fermanlar içinde hac yollarında güvenliğin sağlanması ve hacıların salimen Mekke’ye ulaştırılması önemli bir yer tutar. Bunu sağlamak padişahların bir namus borcu sayılmış ve her yıl Mekke’ye Surre Alayları tertip edilmiştir. Kafilenin başında devletin güvenilir bir adamı mîr-i hacc olarak görevlendirilir ve hacıların Surre Alayı ile birlikte yola koyulurlardı. 1803 yılının ağustos ayında hac yolu üzerindeki bütün eyaletlere ve bu arada Adana mütesellimine hacıların salimen geçirilmelerine dikkat etmesi için bir ferman gönderildi.

Bunun için devletin güvenilir adamlarından birisi mîr-i hacc olarak seçilir ve onun başkanlığında Mekke ve Medine için Ka’be örtüsü ve çeşitli hediyeler gönderilirdi. Hac için gidecek olan hacı adayları da bu kafiye katılarak güvenli bir şekilde yolculuklarını yaparlardı. Bunu sağlamak için hac yolu üzerindeki bütün valilere, bütün kadılara hacıların güvenliklerinin

7 AŞS. 58, imğ 105, sayfa 86, belge 102, Evâil-i L 1220/2-11 Ocak 1806 tarihli ferman; Yılmaz Kurt - Ertan Ünlü, “Çukurova Âyânları I: Hasanpaşazâdeler İle İlgili Arşiv Belgeleri I”, *Belgeler*, C 33/S. 37, 2014, s. 47.

8 Yılmaz Kurt, “Çukurova’da A’yânlık Mücadelesi: Hasanpaşazâdeler”, *XV. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*; 4. Cilt, 1. Kısım, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2010, s. 1259-1278; Kurt - Ünlü, “Hasanpaşazâdeler İle İlgili Arşiv Belgeleri I”, s. 57-116; Yılmaz Kurt - Ertan Ünlü, “Çukurova Âyânları II: Hasanpaşazâdeler (Karslızâdeler) İle İlgili Arşiv Belgeleri II”, *Belgeler*, C 34/S. 38, 2016, s. 17-86; Yılmaz Kurt, “Hasanpaşazâdeler”, *Türkiye Diyânet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ek-1, İstanbul 2016, s. 539-540; Yılmaz Kurt, “Çukurova Âyânları III: Hasanpaşazâde Ahmet Bey”, *Belgeler*, C 37/S. 41, 2022, s. 39-210; Yılmaz Kurt, “Çukurova Âyânları IV: Hasanpaşazâde Ahmet Bey II”, *Belgeler*, C 38/S. 42, 2023, s. 45-90.

9 Mehmet Ali Büyükkara, “Vehhâbilik”, *DİA*, C 42, İstanbul 2012, s. 611.

10 Bir İstanbul kilesi buğday 25,656 kg idi. Bk. Walther Hinz, “İslâm’da Ölçü Sistemleri”, çev. Acar Sevim, *Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 5, 1989, s. 51.

11 AŞS. 58, imğ. 135, sayfa 160, belge 29, 12 R 1218/1 Ağustos 1803 tarihli ferman.

sağlanması konusunda yardım olmaları için fermanlar gönderilirdi. 1803 yılı ağustosunda da hassa silahşörlerinden Osman Ağa Surre Emmini tayin olunmuş ve kafile Üsküdar'dan yola koyulmuştu. Surre Emininin görevi Üzeyir (Özer İli) sancağından hacıları salimen geçirerek Halep toprağına eriştirmekti¹².

Halep'ten sonra emir-i hacclık görevini bir başkası devralacak ve kervan aynı şekilde yoluna devam edecekti¹³. 1805 yılında yeni bir ferman gönderilerek Adana'dan Payas'a giden yolda güvenliğin sağlanması isteniliyor, Üzeyir sancağına atanmış olan Dede Bey ile müşavere yapılması emrediliyordu. Eğer güvenlik sağlanamayacağına inanılırsa hacıların Ayas iskelesinden Payas'a gemilerle taşınması uygun bulunmuştu. Bu mesafeye bakılırsa Misis derbendinin güvenliğinin tam sağlanamadığı şeklinde yorumlanabilir¹⁴. Hacıların güvenliğinin sağlanması padişahların namus borcu kabul edildiğinden bu konudaki başka bir belgede Bulanık Bahçe'de bulunan Fettahbeyzâde Ağca Bey'den ve diğer büyük aşiret reislerinden yardım istenmesi emrediliyordu¹⁵. Ağca Bey ile Küçükaliogulları'nın arası iyi olduğunda Bahçe onlar için sığınacak bir kale konumunda idi. Burada sancakbeyleri ve valiler ve mütesellimler arasındaki şahsi çekişmenin devletin gücünü nasıl zayıflattığını açıkça görmekteyiz. Bu olayda Seydi Bey'in asi durumuna düşürülmesi, Adana Mütesellimi Ahmet Bey ve kardeşi Mehmet Bey'in Seydi Bey'i kurtarmak amacıyla hareket ettikleri, Dede Bey'in ise sancakbeyliği makamını sağlamlaştırmak ve devletin güvenini kazanmak çabasında olduğu görülmektedir¹⁶.

6. İrâd-ı Cedid Hazinesi

İrâd-ı Cedid Hazinesi aslında Nizâm-ı Cedid'in bir parçası idi. Tersane, baruthane, tophane gibi askerî tesislerde yapılacak yeniliklerin masraflarını zamanında karşılayabilmek için 200.000 kese gelire sahip olacak yeni bir hazine kurulmuş ve defterdarlığına da talimli asker nazırı atanmıştı. Gelirler kahve, şarap, yün, tütün ve faizi 10 kese olan mahlul mukataalardan karşılanacaktı¹⁷.

1803 yılının şubat ayında Adana ve Tarsus sancaklarından ordu için tahsil olunacak 4.800 kuruşun tahsili için ferman yayınlandı. Bu iki sancakta bulunan zaimlerin ve tımar sahiplerinin vermeleri gereken bedeliyyeleri kişi başına 150 akça olmak üzere belirlenmiş ve bu paradan 4.800 kuruş alacak kalmıştı. Tekrar istenmesine rağmen bir akçası bile gelmemişti. Bu paranın bir an önce İstanbul'a ulaştırılması için bu sefer özel mübaşirle birlikte bu ferman gönderilmişti¹⁸. Öyle anlaşılıyor ki mübaşir tayin edilen Osman da İstanbul'a eli boş dönmüştü.

1804 yılının mart ayında mukataa ve diğer devlet gelirleri toplanırken İrâd-ı Cedid Hazinesi gelirlerinin de toplanarak İstanbul'a gönderilmesi için Ahmet Bey'e bir ferman gönderilmişti. Fermanla belirtildiğine göre Tarsus sancağında gelirleri İrâd-ı Cedid Hazinesine ait 16 adet

12 AŞS. 58, imğ 134, sayfa 162, belge 30-31, Evâsıt-ı Ca 1218/29 Ağustos 1803 tarihli ferman.

13 AŞS. 58, imğ 113, sayfa 69, belge 80, 11-20 C 1220/27 Ağustos-5 Eylül 1805 tarihli ferman.

14 AŞS. 58, imğ 108, sayfa 214, belge 94, 1-10 R 1220/25 Eylül 1805-4 Ekim 1805 tarihli ferman.

15 Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA), Hatt-ı Hümayun (HAT), 109/4342, 3 N 1220/23 Kasım 1805 tarihli hatt-ı hümayûn.

16 BOA, HAT, 109/4342-A, 3 N 1220/23 Kasım 1805 tarihli Dede Bey'in arzuhali; BOA, HAT, 109/4342-B, 1 N 1220/23 Kasım 1805 tarihli mektup.

17 Enver Ziya Karal, *Osmanlı Tarihi*, C 5, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1983, s. 70.

18 AŞS. 58, imğ 145, sayfa 139, belge 7, 7 N 1217/16 Şubat 1803 tarihli ferman.

zeamet ve timara Adana sakinlerinden Kara Fakihoğlu Mustafa Bey ve Adana Alaybeyi Mahmut Bey iş birliği yaparak el koymuşlardı. Devlet bu paranın Tarsus Voyvodası Seyyid Ahmet Bey'e bir an önce ödenmesi için bu fermanı yayınlamış ve mübaşir çıkarmıştı¹⁹.

Çukurova'da Seyhan ve Ceyhan nehirleri ovaya hayat verdiği gibi o zamanlar büyük bir ihtiyaç olan su değirmenlerini de döndürüyordu. XVI. yüzyıl ortalarında sadece Ramazanoğulları vakfına ait 49 değirmen bulunması²⁰ değirmenlerin sosyal ve ekonomik hayattaki yerini göstermesi bakımından çok önemlidir.

Adana hayvancılık ve tarımla geçinen, aşiretlerle dolu bir eyalet olduğundan yapağı vergilerinden elde edilen 12.500 kuruşun toplanılıp hazineye teslimi de o sıralarda Adana'nın en saygın kişisi durumunda bulunan Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e havale olunmuştu. Ancak yapağı gelirlerinden 12.500 kuruşun toplanması mümkün görünmeyerek "hepsinin birden kaybolmasından ise" Ahmet Bey'e 4.500 kuruş indirim yapılmış ve 8.000 kuruşa ihale Ahmet Bey'e bırakılmıştı²¹. Bütün bu işlemlerin arkasında Ahmet Bey'in gücünü bulmak hiçbir şekilde aşırılık sayılmamalıdır.

7. Sarıçam Voyvodası İshak

Padişah haslarından olan Bereketlü Ma'deni'ne bağlı Yahyalı kazası ahalisinden 100 neferden fazla kişi 1210 (1795-1796) senesinde ticaret yapmak için Karataş tarafına giderlerken Sarıçam Voyvodası İshak denilen şaki²² yollarını kesmiş mallarını ve hayvanlarını yağmalamıştı. Çamaradı kazası naibi durumu İstanbul'a bildirdi. Bu işin gereği Darbhane-i Âmire nazırı Ebubekir Ağa'ya havale olununca o da Adana mütesellimi Ahmet Bey'i görevlendirmişti²³. Bu görevlendirme bir anlamda Karsandioğulları'ndan intikam alınması için verilmiş gizli bir izindi. Çünkü Karsandioğullarından Piş Hasan adlı kişi Menemencioğlu boybeyi II. Ahmet Bey'i öldürmüştü.²⁴ Ahmet Bey'in büyük kızı Hamide Hatun ise Ahmet Bey'in kardeşi Mehmet Bey ile evli idi. Bu iki aile her ne kadar birbirlerine rakip iseler de Karsandioğulları her ikisinin de ortak düşmanı idi.

8. Paşmaklık Bir Vakıf ve Vakıf Yönetimi

Serturnai (Turnacıbaşı) Hüseyin Efendi Adana'da oldukça tanınmış bir kimse idi. Turnacıbaşı Hüseyin Efendi'nin Yüreğir nahiyesinde yaptırmış olduğu 6 göz değirmenin geliri Konya'da bulunan Mevlânâ dervişlerinin giyimi için tahsis edilmiş olup her topu 20 zira' olmak üzere²⁵ 25 top kumaşın eskiden olduğu gibi yine eksiksiz gönderilmesi hakkındaki fermanla "17 yıldan beri gönderilmediğinden" söz edilmesi vakıfların işleyişi hakkında bize bilgi verebilir²⁶.

19 AŞS. 58, imğ 118, sayfa 194, belge 66, 7 Z 1218/19 Mart 1804 tarihli ferman.

20 Yılmaz Kurt - M. Akif Erdoğan, *Çukurova Tarihinin Temel Kaynakları IV, Adana Evkâf Defteri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000, s. 37.

21 BOA, C. ML, 375/15414, 20 Ş 1219/24 Kasım 1804.

22 Bu kişinin Karsandı'da bir cami yaptıran Karsandızâde İshak olması muhtemel görünmektedir. Bk. Mustafa Alkan, *Adana Vakıfları: İnsan, Vakıf ve Şehir*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014, s. 365.

23 AŞS. 58, imğ 115, sayfa 65, belge 73, Evâil-i Ra 1219/10-19 Haziran 1804 tarihli ferman.

24 Menemencioğlu Ahmed Bey, *Menemencioğulları Tarihi*, Yay. haz. Yılmaz Kurt, Akçağ Yayınları, Ankara 1997, s. 38.

25 Uzunluk ölçü birimi olarak zirâ' farklı yerlerde farklı adlarla anılmış 65 cm ile 79 cm arasında değişen bir ölçü birimidir. Bk. Hinz, agm., s. 71-75.

26 AŞS. 58, imğ 97, sayfa 101, belge 121, 19 M 1221/8 Nisan 1806 tarihli ferman.

XVI. yüzyıl vakıf kayıtlarında ise böyle bir vakıftan hiç söz edilmediğine bakacak olursak Hüseyin Efendi'nin böyle bir vakfi sonradan kurduğunu düşünebiliriz.

9. Zoraki Beylerbeyi Halil Paşa

Küçükaliogulları Dörtyol ve Payas merkez olmak üzere Özeroğulları'nın hakimiyet sahasında kurulmuş bir derebeyi sülalesidir.²⁷ Bu sülaleden Halil Bey ticaret ve hac yollarının kontrolünü eline geçirmiş ve devletten zorla beylerbeyilik ünvanını almayı başarmıştı.²⁸ 13 Kasım 1804 tarihinde Halil Paşa eceliyle ölünce²⁹ oğlu Mehmed Dede Bey (Dede Bey), babasının 40.000 kuruş borcunu ödeyeceğine ve babasının yolunda gitmeyeceğine dair devlete garanti verdi. Bu garantiye rağmen sadrazamın padişaha sunmuş olduğu arzda bu tayinin sakıncaları belirtiliyordu. Sonuçta Dede Bey Üzeyir sancakbeyi oldu ama babasının sanatına devam etti³⁰. En büyük rakibi konumundaki Hasanpaşazâdeler karşısında Fettahoğlu Ağca Bey'in maddi ve manevi desteği yeterli olmadı ve sonunda asi ilan edilerek başının kesilmesi yoluna gidildi³¹. Bu fermanda Dede Bey'in mallarından sual olunmayacağına dair teminat verilmesi açık bir "yağma izni" anlamına gelmektedir. Hemen ardı sıra gönderilen fermanda ise Dede Bey uhdesinde olan has ağalığının ve Üzeyir Sancağı Mukataası malikânesinin Ahmet Bey'e verildiğini görmekteyiz.³² Ahmet Bey Adana ve Tarsus'tan boybeyleri ve aşiret reisleri yardımıyla topladığı askerler ile ne şekilde olursa olsun bu Dede Bey gailisini ortadan kaldıracaktı. Ama paşalar arasındaki üstünlük yarışı ve birisini öne geçirmemek manevraları sayesinde Dede Bey bu vartayı da atlatmasını bilecektir.

10. Mescide Minber Koydurmak: Cuma Namazı

Ahmet Bey'in Adana'nın Serrâcîn (Serrâcân) mahallesinde yaptırmış olduğu mescide yine Ahmet Bey tarafından padişah izni ile Cuma namazlarının da kılınabilmesi için bir minber koydurmuştu³³. Bu durumda mescide bir hatip atanması gerektiği için Mevlânâ Kara Hüseyinzâde Es-seyyid Abdurrahman Halife hatip olarak atandı. Atanması için gerekli arz ise Adana naibi Mevlânâ Müderriszâde Es-seyyid Abdurrezzak tarafından verilmişti³⁴. Ahmet Bey'in 1818 tarihinde vakıf kurduğu bilgisi yanlış olduğu gibi Hacı Hasan Paşa ibni Kasım'ın ailesinin Hasan Paşa'dan sonra mütesellim olarak Adana'nın idaresinde sık görüldüğü bilgisi de yanlıştır³⁵. Bu mescit hakkında *Adana Kültür Envanterinde* bazı bilgiler verilmiştir³⁶. Mevlânâ Kara Hüseyinzâde Es-seyyid Abdurrahman Halife ve Müderriszâde Es-seyyid Abdurrezzak isimlerine daha sonraki tarihlerde de vakıf ilişkileri çerçevesinde sık sık rastlayacağız.

27 Kurt, "Çukurova Âyânları IV: Hasanpaşazâde Ahmet Bey II", s. 40.

28 Mahmut H. Şakiroğlu, "Çukurova Tarihinden Sayfalar 1: Payas Ayanı Küçük Ali Oğulları", *DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, C 15/S. 26, 1991, s. 103-139.

29 Yılmaz Kurt, "Küçükaliogulları", *DİA*, C 3/Ek-2, Ankara 2019, s. 100-102.

30 BOA, HAT., 81/3376, 29 Z 1219/31 Mart 1805 tarihli hatt-ı hümayûn.

31 AŞS. 58, img 64, sayfa 120, belge 207, Evâil-i Za 1221/10-19 Ocak 1807 tarihli ferman.

32 AŞS. 58, img, 63, sayfa 118, belge 208, 19 Za 1221/28 Ocak 1807 tarihli nişan-ı şerif.

33 Ahmet Bey'in mescit vakfiyesi için bk. Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA.), MA607/227, 1333 (1915); Alkan, *age.*, s. 58, 240 nolu dipnot.

34 AŞS. 58, img, 44, sayfa 82, belge 268, 19 L 1219/21 Ocak 1805 tarihli hatip atama beratı. Aynı konuda bk. AŞS. 58, img 44, sayfa 81, belge 270, Evâsıt-ı L 1219/13-21 Ocak 1805 tarihli berat.

35 Alkan, *age.*, s. 73.

36 Nusret Çam, *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2010, s. 395, 419.

Adana Mütesellimi Ahmet Bey, yaptırmış olduğu mescide minber koydurarak Cuma ve bayram namazları kılınır hale getirdiği gibi 1805 yılı ağustosunda vekili Mahmud Efendi eliyle bir vakıf tesis etmişti. Mahmud Efendi tescil için usul gereğince Sermuhzıran Es-seyyid Halil Ağa ibni Selman Ağa'yı müteveli nasbetti. Mahmut Efendi'nin mahkemede verdiği ifadeye göre Cellad Velizâde Mahmut'tan sınırları belirlenmiş dükkânı satın almış ve kendi mülküne katmıştı. Ayrıca Meshcikızı demekle tanınan Ayşe Hatun'dan altı üstlü bir konağı ve dükkânı satın almıştı. Yine Ahmet Bey Serrâcân mahallesindeki sarayının bitişiğinde bulunan kendi mülkü olan dükkanları vakf-ı sahih olarak vakfetmişti. Bunlardan sağlanacak gelir fazlasının yeni baştan imar ettiği Serrâcân mahallesindeki camiinin ve cami çalışanlarının ihtiyaçları için vakfetmişti. Her zaman yapıldığı gibi usulen vakıftan rücu etmiş sonunda vakıftan rücu kabul edilmeyerek vakfin kuruluşu onaylanmıştı³⁷.

11. Adana: Asker, Buğday, Arpa ve Deve Ocağı

Bir savaş ortaya çıktığında Adana'dan buğday, arpa vb. hububat istendiği gibi nakliye için çok önemli olan deve gönderilmesi de isteniyordu³⁸. Rusya Devleti ile 1805 yılında savaşa tutuşulduğu zaman Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e ve Adana'da bulunan kadılara cihada hazır olunması emredilmişti. Fatih Camii'nde meşveret meclisi toplanmış ve Rusya'ya harp açılmasının zaruri olduğu kabul edilmiştir. Adana eyaletinden talep edilen 200 mehar devenin sancaklardan toplanarak acilen Davut Paşa Sahrası'na gönderilmesi isteniliyordu³⁹. Fermana "mekkâri şütürâni" denilmesinden bunların yük taşımada kullanılan çift hörgüçlü deve olduğu anlaşılmaktadır. 1806 yılının eylül ayında Adana, Tarsus, Sis sancaklarından mühimmat taşımak için elverişli 10 katar, yani 60 deve satın alınarak Şam'a gönderilmesi istenilmektedir⁴⁰. Adana sancağı kazalardan ise Rusya 1805 savaşında kullanılmak üzere istenilen deve miktarı ise 250 mehar olarak belirlenmişti. Bu 250 mehar deve Davut Paşa Sahrası'nda orduya katılacak ve günlük ücretleri sarbanbaşı ağa tarafından deve sahiplerine ödenecekti⁴¹. Yine 1806 tarihli bir başka ferman Adana sancağı kazalarından 40 katar deve satın alınması ile ilgilidir. Burada her katar devenin altışar mehardan oluştuğu, her katarının 300 kuruş olacağı ve beher katarına nafaka baha olarak 19 kuruş ödeneceği gibi ayrıntılara yer verilmiştir.⁴²

12. Mukarrernâme

III. Selim'in tahttan indirilmesi ve şehit edilmesinden sonra yerine geçen II. Mahmud adet olduğu üzere bütün devlet görevlilerinin görevlerine devam edeceğine dair bir ferman yayınlamıştı.⁴³ Eyaletlere gönderilen 4 Temmuz 1808 tarihli bu fermanla bütün devlet görevlilerinin memuriyetlerini aynı şekilde icra edeceklerini ve bu yolla cülûs-ı hümâyûn gerçekleştiğini duyuruyordu⁴⁴.

37 AŞS. 54, imğ 30, sayfa 59, belge 73, 7 Ca 1220/3 Ağustos 1805 tarihli cami vakfiyesi.

38 Kurt, "Çukurova Âyanları IV: Hasanpaşazâde Ahmet Bey II", s. 41.

39 AŞS. 51, imğ 14, sayfa 51-52, belge 58, 3 C 1220/29 Ağustos 1805 tarihli ferman.

40 AŞS. 58, imğ 101, sayfa 93, belge 111-112, Gurre-i B 1221/14 Eylül 1806 tarihli ferman.

41 AŞS. 58, imğ 96, sayfa 237, belge 124, 12 L 1221/23 Aralık 1806 tarihli ferman.

42 AŞS. 58, imğ 96, sayfa 238, belge 125, 12 L 1221/25 Aralık 1806 tarihli ferman.

43 Sertoğlu, *age.*, s. 2826-2827; Karal, *age.*, s. 89.

44 AŞS. 53, imğ. 29, belge 28, Evâil-i Ca 1223/25 Haziran-4 Temmuz 1808.

13. Rusya ile 1805 Savaşı

Rusya ile Osmanlı Devleti arasında henüz savaş açıkça ilan edilmemişken III. Selim ve devlet adamlarının büyük çoğunluğu Rusya'ya kesinlikle güvenmiyorlar ve Fransızlarla olan dostluğun devamını istiyorlardı. 29 Ağustos 1805 tarihinde yayınlanan fermanında III. Selim halkı din kardeşliğine davet ediyor ve Rusya ile savaşın kaçınılmaz olduğunu ileri sürüyordu. Ezan-ı Muhammedî'nin kesilmesi ve çan seslerinin işitilmesini içerisinde iman bulunan hiçbir Müslüman istemez, deniliyordu. III. Selim'in tipik fermanlarından birisi olan bu ferman padişahın nasıl canla başla çalıştığını ve her türlü fedakârlığa hazır olduğunu gösteren güzel bir örnektir⁴⁵. Bu savaş için 600 nefer askerle savaşa katılması emredilmiş olan Ahmet Bey, Payas'ta Küçükalioglu Dede Bey'in isyanını bastırmak şartıyla sefer görevinden affedilerek asinin üzerine gitmesi emrolunmuştu⁴⁶. 1809 yılında ise Adana Mütesellimi Ahmet Bey'e gönderilen fermanda piyade ve süvari 600 nefer asker göndermeleri isteniyordu⁴⁷.

14. Seyyidlik- Şerîflik Meselesi

Adana'da XVI. yüzyıl ortalarından beri seyyidlik iddiasında olanlar deftere yazılmış ve kendilerine birtakım ayrıcalıklar tanınmıştı. Bu ayrıcalıklar yüzünden seyyid veya şerif olduğunu iddia edenlerin sayısı devletin kabul edebileceği sayının üstüne çıkınca her eyalete Nakîbü'l-eşraf Kaymakamı tayin edilmesine gerek duyulmuştu. Bu kişiler seyyidlerin defterini tutar, seyyidlik şeceresine haksız yere birilerinin girmesinin önünü almaya çalışırdı⁴⁸.

XIX. yüzyıla gelindiğinde ise bir eşraf veya a'yân için *El-hâcc* sıfatı ne kadar önemli ise *Es-seyyid* sıfatını taşımak da o derece önemli olmuştu. Eşraf veya a'yân arasında *Es-seyyid* sıfatı taşımayan kimse hemen hemen hiç kalmamıştı⁴⁹. Bu yüzden 1806 yılı mart ayında Adana Mütesellimi Ahmed Bey ve kardeşi Mehmed Bey de kadı efendiye uğrayarak "seyyid" olduklarını, şürefâ neslinden geldiklerine dair iki kocakarının şahitliklerini kasaba halkından bazı kişilerin şahitlikleri ile aktarmışlar ve kadı defterine böylece seyyid yazılmışlardı⁵⁰. Bundan sonraki tarihlerde bu sıfatı gururla kullanmak hem siyasi bakımdan hem de ekonomik bakımdan yararlı görülmüştür. İşin garip yanı ise şahitler arasında Nakîbü'l-eşraf kaymakamı yoktur. Ahmet Bey, dedesi Hasan Paşa'nın seyyidlerin takındığı yeşil sarığı sarmamasını üşengeçliği ile izah ederek gelecek tenkitlerin önünü kesmeye çalışmaktadır. Bundan sonra hiç kimse çıkıp "madem ki seyyid idiniz, baban Abdullah Paşa, deden Hasan Paşa niçin "alâmet-i hadra ilbâs etmedi" diyemeyecektir. Cebel-i Kozan'da normal tahrirlerden sonra 1721 yılında yapılan bir tahrirde seyyid olanların sayısının çokluğu bu akımın çok daha önce başlamış olduğunu göstermektedir⁵¹.

45 AŞS. 51, imğ 14, sayfa 51-52, belge 58, 3 C 1220/29 Ağustos 1805 tarihli ferman.

46 AŞS. 58, imğ 66, sayfa 124, belge 201, Evâsıt-ı Ş 1222/14-23 Ekim 1808 tarihli ferman.

47 AŞS. 51, imğ 6, sayfa 19, belge 22, Evâhir-i L 1224/18-28 Kasım 1809 tarihli ferman.

48 Mustafa Sabri Küçükkaşçı, "Seyyid", *DİA*, C 37, İstanbul 2009, s. 41; Murat Sarıcık, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakîbü'l-eşraflık Mü'essesesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 105.

49 Kurt, "Çukurova'da A'yânlık Mücadelesi: Hasanpaşazâdeler", s. 1261.

50 AŞS. 58, imğ. 50, sayfa 94 belge 246, 15 Z 1220/6 Mart 1806 tarihli kadı hücceti.

51 Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Kuyûd-ı Kadîme Arşivi, Defter No: 102, Defter-i Cebel-i Kozan, der Liva-i Sis, der Eyâlet-i Adana, bâ-Fermân-ı âli mahfûz. Tahrir tarihi H. 1133 (M. 1720-21).

15. Adana Mütesellimi Ahmet Bey'in Mal Varlığı

Ahmet Bey'in sahip olduğu ve satın aldığı mülklerin çokluğu dikkat çekecek düzeydedir. 1806 yılında Adana sakinlerinden Abdullah Melikzâde isimli bir vatandaş Köprü sokağında bulunan Melikzâde Bahçesi diye bilinen sınırları belirlenmiş olan bahçesini 350 kuruşa Ahmet Bey'e sattığına dair temessük vermişti⁵². Aradan bir yıl geçtikten sonra bu sefer Melikzâde Abdullah satış işlemini kadının huzurunda yapıyor ve satışa dair kadı hücceti düzenleniyor⁵³. Yine 1806 yılında Ahmet Bey'in Harap Bahçe Mahallesinden 3 bab tek katlı evi ve müştemilatını 400 kuruşa satın aldığını görüyoruz. Evi satan aslında bir kişi değil Fatma Hatun ve Huri Hatun isimlerinde iki kadındır.⁵⁴

16. Eğlemezoğlu Hanı

Adana'nın ünlü hanlarından olan Eğlemezoğlu Hanı Ramazanoğlu Evkafı'na dahildi. Bu han daha önce Adana Mütesellimi Ahmet Bey ve kardeşi Mehmet Bey'in temessük ile icarelerinde bulunmaktaydı.⁵⁵ 1808 yılında Ahmed Bey hakkından feragat ederek bu işletme yetkisini oğlu Ali Bey'e temessük ile devretmiş. O da bu devri kabul etmişti. Bu tarihte vakıf adına bu kiralamaya işine imza koyan Kara Alizâde Mehmed Efendi ve daha önce söz ettiğimiz Müderriszâde (Antakiyyeli) Abdürrezzak Efendi idi⁵⁶. Son derece normal bir feragat belgesi gibi görünen bu belgede iki şey bizim dikkatimizi çekmektedir. Birincisi Adana Mütesellimi Ahmet Bey ve kardeşi Mehmet Bey Ramazanoğulları Vakfına da el uzatmışlar ve vakıf kaymakamları yoluyla işlerini görmüşlerdir. İkincisi ise eğer okuduğumuz tarih beyanı yanlış değilse Ahmet Bey'in oğlu Ali Bey bu yıllarda henüz çocuk yaşta olmasıdır. Nitekim 1831 tarihli Adana Nüfus Defteri'nde Adana mütesellimi olan Hacı Ali Bey'in (III. Hacı Ali Bey) 23 yaşında olduğu yazı ile bildirilmiştir⁵⁷. Çocuk yaşta birisine "Beyefendi" denilmesinin sebebi anlaşılabilirse bile bu devrin ne düşünülerek yapıldığı bizce anlaşılabilir.

17. Başa Bela Bayburtlu Deli Hasan

Hakkında idam fermanı yayınlanmış olan Bayburtlu Deli Hasan kaçarak Çukurova'ya gelir ve Hasanpaşazâdelere sığınır. Durumu fark eden devlet bu asinin yakalanması ve gerekli cezasının verilmesi için Adana mütesellimine bir kaime gönderir⁵⁸. Câbî Tarihi'nde ise kaçak kişi Yenişehir ve İnönü A'yânı Sarıcaoğlu olarak gösterilir⁵⁹.

52 AŞS. 58, imğ 51, sayfa 95, belge 242, 21 S 1221/10 Mayıs 1806 tarihli kat'i satış temessükü.

53 AŞS. 58, imğ 52, sayfa 97, belge 239, 25 S 1221/14 Mayıs 1806 satış hücceti.

54 AŞS. 58, imğ 48, sayfa 90, belge 254, Gurre-i Ca 1221/17 Temmuz 1806 tarihli zabt temessükü.

55 Kurt-Ünlü, "Çukurova Âyanları I: Hasanpaşazâdelere İle İlgili Arşiv Belgeleri I", s. 46.

56 AŞS. 53, imğ 5, belge 11, 15 Ş 1223/6 Ekim 1808 tarihli temessük.

57 Canan Çetinkaya - Yılmaz Kurt, *Adana Nüfus Defterleri (3698 ve 4229)*, Akçağ Yayınları, Ankara 2022, s. 16-17.

58 BOA, HAT., 973/41423, 9 Ca 1226/1 Haziran 1811 tarihli hatt-ı hümâyûn. Menemencioğlu Ahmet Bey ise *Hatırat*'ında bu kişi Çarhacı Ali Paşa'nın elinden kaçarak Adana'ya Menemencioğullarına sığınan Karaman Ereğli'den Bayburtlu Hasan Ağa'dır. Bk. Menemencioğlu Ahmed Bey, *age.*, s. 21.

59 Cabi Ömer Efendi, *Cabi Tarihi*, C 2, haz. Mehmet Ali Beyhan, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003, s. 896.

18. Ahmet Bey'in Ölümü ve Yerine Kardeşi Mehmet Bey'in Mütesellim Atanması

Ahmet Bey son iki yıldır yatağa düşmüş ve çeşitli hastalıklarla boğuşmaktaydı. 6 Şevval 1226/24 Ekim 1811 tarihinde emanetini teslim etti. Bir gün sonra 25 Ekim tarihinde Adana'da bulunan bütün ulema, suleha, e'imme, a'yân ve eşraf Adana kadısına gelerek İstanbul'dan bir mütesellim atanıncaya kadar yerine kardeşi Mehmet Bey'in mütesellim olarak atanmasını rica ettiler. Kadı Müftüzâde Es-seyyid Hasan Efendi de bunları kırmayarak durumu İstanbul'a arz etti⁶⁰. Bütün ulema ve sulehanın toplanarak kadıya gelmesinde elbette Mehmet Bey'in katkısı olmuştur. İşin ilginç yanı İstanbul'dan atama yapılıncaya kadar Mehmet Bey'in mütesellim olarak atanmış olmasıdır. Daha sonra mütesellimlik için en uygun kişinin gerçekten Mehmet Bey olduğuna karar verilecek ve Mehmet Bey'e mütesellimlik beratı gönderilecektir. İstanbul'dan Adana'ya emrin gelmesi 22 gün sürebileceğinden o zamana kadar Mehmet Bey eline verilen mürâsele-i şer'iyeye ile makamına oturacaktır.⁶¹ Mehmet Bey'in mütesellimliğe atanması için Tarsus Müftüsü Müftüzâde Es-seyyid Ahmed de ayrıca bir arz göndermiş ve böylece işi sağlama almışlardı. Halbuki Ahmet Bey'in ölümünde devlete 146.916 kuruş borcu çıkmıştı. Buna rağmen bütün ulema ve suleha, eşraf ve a'yân yerine kardeşinin atanmasını istiyordu.

Sonuç

Buraya aldığımız 58 belge Anadolu'nun iç durumunu yansıtan, devlet çarkının nasıl döndüğünü gösteren belgelerdir. Adana'da bulunan birçok mukataanın işletmesini Ahmet Bey ve kardeşi Mehmet Bey ile babalarının amcası oğlu Mustafa Bey ele geçirmişlerdir. Mukataaların kaptan-ı derya, yeniçeri ağası gibi büyük devlet adamlarına değil a'yândan birisine verilmiş olması dikkat çekmektedir. Ahmet Bey'in bu mütesellimlik görevini yürütürken birçok mukataa satın almış olması ve bunların bir kısmını iltizama vermesi işin doğası gereği görülmelidir. Büyük mukataaların İstanbul'dan ihaleye çıkarılması, mukataa ihalelerine fesat karıştırıldığı ve bölgeye gelen mukataa taliplerinin ihaleye sokulmadığı, inat ederek ihaleye zorla katılanların ise dönüşte başlarına büyük belalar geldiği bilinmektedir. Mukataa bedellerinin zamanında ödenmemesi Adana'ya birçok fermanın ve birçok mübaşirin gidip gelmesine sebep olmuştur.

Ahmet Bey'in uzun mütesellimlik dönemi bölge tarihinin ve devlet örgütünün işleyişi hakkında bize çok ayrıntılı bilgiler sunmaktadır.

Yazar Katkıları/Writer Contributions

Çalışmanın Tasarlanması/Planning of the Study	Yazar/Author-1 (%50) - Yazar/Author-2 (%50)
Veri Toplanması/Collecting Data	Yazar/Author-1 (%50) - Yazar/Author-2 (%50)
Veri Analizi/Data Analysis	Yazar/Author-1 (%50) - Yazar/Author-2 (%50)
Makalenin Yazımı/Writing the Article	Yazar/Author-1 (%50) - Yazar/Author-2 (%50)
Makale Gönderimi ve Revizyonu/ Submission of the Article and Revisions	Yazar/Author-1 (%50) - Yazar/Author-2 (%50)

Çıkar çatışması beyan edilmemiştir / The Author(s) declare(s) that there is no conflict of interest.

60 BOA, C. TZ 12/568, 7 Şevval 1226/25 Ekim 1811 tarihli kadı arzı.

61 AŞS. 54, imğ 4, sayfa 71, belge 95, 6 L 1226/24 Ekim 1811 tarihli mürâsele.

Değerlendirme

Bu makale en az iki hakem tarafından çift taraflı kör hakemlik modeliyle incelendi. Benzerlik taraması yapılarak intihal içermediği teyit edildi.

Etik Beyan

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Etik Bildirim

belgeler@ttk.gov.tr

Yapay Zeka Kullanımı

Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazarlar tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

Lisans

Bu makale Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisans (CC BY-NC) ile lisanslanmıştır.

Review

This article has been reviewed by at least two reviewers using a double blind peer review model. A similarity check was performed to confirm that it was free of plagiarism.

Ethical Statement

It is declared that scientific and ethical principles were complied with during the preparation of this study and all the works referred are mentioned in the bibliography.

Complaints

belgeler@ttk.gov.tr

Use of Artificial Intelligence

No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. The entire content of the manuscript was produced by the authors in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.

License

This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License (CC BY-NC).

KAYNAKLAR

Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi (BOA)

Adana Şer‘iyye Sicili (AŞS): 48; 51; 53; 54; 58.

Cevdet Dahiliye (C. DH): 296/14800.

Cevdet Maliye (C. ML): 375/15414.

Hatt-ı Hümayûn (HAT): 81/3376; 109/4342; 973/41423.

Cevdet Timar (C. TZ): 12/568.

Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivi (TKGM.)

Kuyûd-ı Kadîme, Defter 102, Defter-i Cebel-i Kozan, der Liva-i Sis, der Eyâlet-i Adana.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA.)

Defter No: MA607/227.

Araştırma ve İnceleme Eserler

Alkan, Mustafa, *Adana Vakıfları: İnsan, Vakıf ve Şehir*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2014.

Büyükkara, Mehmet Ali, “Vehhâbilik”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 42, İstanbul 2012, s. 611.

Câbî Ömer Efendi, *Câbî Tarihi*, C 2, haz. Mehmet Ali Beyhan, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003.

Çam, Nusret, *Türk Kültür Varlıkları Envanteri Adana 01*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2010.

Çetinkaya, Canan-Kurt, Yılmaz, *Adana Nüfus Defterleri (3698 ve 4229)*, Akçağ Yayınları, Ankara 2022.

Hinz, Walther, “İslâm’da Ölçü Sistemleri”, çev. Acar Sevim, *Türklük Araştırmaları Dergisi*, S. 5, İstanbul 1990, ss. 71-75.

Karal, Enver Ziya, *Osmanlı Tarihi*, C 5, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1983.

Kurt, Yılmaz, “Küçükaliogulları”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 3/Ek-2, Ankara 2019, s. 100-102.

Kurt, Yılmaz - Erdoğan, M. Akif, *Çukurova Tarihinin Temel Kaynakları IV, Adana Evkâf Defteri*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2000.

Kurt, Yılmaz, “Çukurova’da A’yânlık Mücadelesi: Hasanpaşazâdeler”, *XV. Türk Tarih Kongresi, Kongreye Sunulan Bildiriler*, 4. Cilt-1. Kısım, Osmanlı Tarihi, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2010, s. 1259-1278.

Kurt, Yılmaz - Ünlü, Ertan, “Çukurova Âyânları I: Hasanpaşazâdeler İle İlgili Arşiv Belgeleri I”, *Belgeler*, C 33/S. 37, 2012, s. 57-116.

Kurt, Yılmaz - Ünlü, Ertan, “Çukurova Âyânları II: Hasanpaşazâdeler (Karlızâdeler) İle İlgili Arşiv Belgeleri II”, *Belgeler*, C 34/S. 38, 2016, s. 17-86.

- Kurt, Yılmaz, “Çukurova Âyânları III: Hasanpaşazâde Ahmet Bey”, *Belgeler*, C 37/S. 41, 2022, s. 39-210.
- Kurt, Yılmaz, “Çukurova Âyânları IV: Hasanpaşazâde Ahmet Bey II”, *Belgeler*, C 38/S. 42, 2022, s. 45-90.
- Kurt, Yılmaz, “Hasanpaşazâdeler”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, Ek-1, İstanbul 2016, s. 539-540.
- Küçükkaşcı, Mustafa Sabri, “Seyyid”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*, C 37, İstanbul 2009, s. 40-43.
- Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmanî, Osmanlı Ünlüleri*, C 4, Yay. haz. Nuri Akbayar, Eski yazıdan aktaran Seyit Ali Kahraman, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul 1996.
- Menemencioğlu, Ahmed Bey, *Menemencioğulları Tarihi*, Yay. haz. Yılmaz Kurt, Akçağ Yayınları, Ankara 1997.
- Sarıcık, Murat, *Osmanlı İmparatorluğu'nda Nakîbü'l-eşrâflık Mü'essesesi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2003.
- Sertoğlu, Midhat, *Mufassal Osmanlı Tarihi*, C 5, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2011.
- Şakiroğlu, Mahmut H., “Çukurova Tarihinden Sayfalar 1: Payas Ayanı Küçük Ali Oğulları”, *DTCF Tarih Araştırmaları Dergisi*, C 15/S. 26, 1991, s. 103-139.
- Zinkeisen, Johann Wilhelm, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, C 6, çev. Nilüfer Epçeli, çev. kontrol Kemal Beydilli, ed. Erhan Afyoncu, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2011.

Belgelerin Transkripsiyonu

Sıra No : 1
 Belge No : Adana Ş.S. 48, imğ 71, sayfa 139, belge 222
 Tarih : Evâsıt-ı L 1216/13-23 Şubat 1802
 Konu : Mısır'a gönderilecek askerlerin sevkine dair ferman⁶².

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'deni'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdîsı zîde fazluhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân vücûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadrumum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Ber muktezâ-yı vakt ü hâl, azm ü ihtiyâta ri'âyet Mısır-ı Kâhire muhâfazası (...) kazâsında kâ'in harb ü darb erbâbından iki yüz elli nefer güzîde ve cenk-azmûde (...) asker tehiyye ve techîz ve münâsib iskeleden sefîneye süvâr ve Ordu-yı hümâyûnuma irsâle sarf (...) eylemeniz için siz ki mütesellim ve mevlânâ ve sâ'ir-i mûmâ ileyhimsiz Ordu-yı hümâyûndan ve Rikâb-ı hümâyû(ünundan) eğerçi me'mûriyetinizi hâvî evâmîr-i 'aliyyem tasdîr ve mübâşir ile tesyîr olunmuşdu. Ancak (...) sonra muhâfaza-i memleket zımında Mısır için asker tertîbi lâzım oldukda ol vakitte (sudur) idecek emrim derûnunda me'mûriyet-i sâbıkânız vechile hareket ve asker-i mezk(ûru) ihrâc ve Mısır'a irsal eylemek üzere şimdilik terk ve te'hîri husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle i'lâmen ve inhâ'en işbu emr-i şerîfim isdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi asker-i mezkûrun şimdilik terk ve te'hîri bundan sonra muhâfaza-i memleket zımında Mısır için asker tertîbi lâzım geldikde der 'akab sudûr idecek emrim vusûlunde me'mûriyet-i sâbıkânız üzere hareket ve 'asker-i mezkûru tertîb ve tahrîr birle ihrâc ve Mısır'a 'âcilen irsâl eylemeñiz arzûsuna mebnî olduğu ve asker-i mezkûr şimdilik te'hîr olundu diyerek kazâ-i mezbûr ahâlîsinden hafî ve celî bir akça ve bir habbe alındığına rızâ-yı 'aliyyem olmadığı ma'lûmuñuz oldukda ber vech-i meşrûh bu husûs zımında fukarâdan bir akça ve bir habbe almayub ve aldirmayub mücib-i emr-i şerîfim üzere 'amel ü hareket ve dikkat ve ser-i mü hâlât vukû'undan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: ( ) vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrunuyla 'amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eyleyesiz. 'Alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren evâsıt-ı şehr-i Şevvâlü'l-mükerrem sene sitte 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

62 Belge tamir görmüş, bazı kelimeler kayıp olmuş, bunlar (...) işareti ile belirtilmiştir.

Sıra No : 2
 Belge No : Adana Ş.S. 58, imge 145, sayfa 139, belge 7
 Tarih : 7 Ş 1217/3 Aralık 1802
 Konu : Ordu için tahsili gerekli olan paradan kalan 4.800 kuruşun tahsil edilmesi gerektiğine dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey ve Tarsus Mütesellimi Karamutzâde Mustafa dâme mecduhumâ ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bundan akdem mübâşir ta'yîn olunan defterdâr-ı şıkk-ı evvelim ikinci çukadârı Osman zîde kadruhu tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Ordu-yı hümâyûnum lâzimesiçün Adana ve Tarsus sancaklarının zu'amâ ve erbâb-ı timârı bedelleri olan yüz dört neferin beher neferi yüz ellîşer guruşdan matlûb olunan bedeliyyeden gayr-ı ez tahsîl Adana ve Tarsus sancaklarında kusûr kalan dört biñ sekiz yüz guruşun tahsîliçün bundan akdem bi'd-defa'ât evâmîr-i şerîfem ısdar ve tisyâr olunmuş ise dahi ile'l-ân bir akçası vârid olmadığı kuyûddan müstebân olub ancak el-hâletü hâzihi masârıf-ı mühimmeniñ kesret ve vefretine mebnî hazîne-i 'âmireme nükûdun derece-i lüzûmu ta'rîf ve tavsîf kabûl ider mevâddan olmadığına mebnî bu makûle matlûb-ı şâhânem olan bedeliyyeniñ bu vechile dûr (ü) dıraz te'hîr ve ta'vîki mugâyir-i rızâ-yı hümâyûnum olmağla siz ki mütesellimler-i mûmâ ileyhimâsız başmuhâsebeden ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter mücebince meblağ-ı mezbûru vusûl-ı emr-i şerîfimde icâb ü iktizâ edenlerden ma'rifetiniz ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle kimesneniñ îrâd edecek a'zâr-ı vâhiyyesine asla ve kat'â havâle-i sem' ü i'tibâr etmeyerek 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-sa'âdetime irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslîme mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñiz fermânım olmağın mahsûsan ve isti'câlen işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve defterdâr-ı müşârun ileyhin ikinci çukadârı merkûm Osman zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde bâlâda tafsîl ü beyân ve sûret-i defter-i mezkûrede tasrîh ü ayân kılındığı vechle bekâyâ-yı sahîha-i mezkûreniñ te'hîrine cevâz gösterilmeyerek tahsîli husûsu sizden matlûb-ı kat'î-i dâverânem idüğü ma'lûmun oldukda ber müceb-i sûret mebâliğ-i mezbûreyi mecbûl olduğunuz gayret ve hamiyet ve kâr-âgâhî ve dirâyetiñiz muktezâsı üzere kimesneniñ a'zâr-ı vâhiyyesiniñ kat'an ve kâtıbeten havâle-i sem' ü i'tibâr etmeyerek ve edâsında tereddüd ve muhâlefet ile imrâr-ı vakte tasaddî ederler ise te'dîbât-ı lâyıkalarnıñ icrâsına ibtidâr olunacağı iktizâ edenlerin gûş-ı hûşlarına ilkâ eyleyerek 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-sa'âdetime irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslîme ziyâde sa'y ü gayret eylesesiz ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı tahsîli olduğun meblağ-ı mezbûru mütesellim-i mûmâ ileyhimâ ma'rifetleri ve mübâşeretinle 'alâ eyyi hâlin tahsîl ve bi'l-istishâb getirüb hazîne-i 'âmireme teslîme ihtimâm ü dikkat ve bî-hûde meks ü ikâmet ve tahsîl etmedikce 'avdet itmekden hazer ü mücânebet ve icrâ-yı emr-i mübâşeretine mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimin mazmûnu üzere 'âmil olub hilâfından be-gâyet ihtirâz eylesesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâbi' şehri Şa'bân sene seb'a 'aşere ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâmı mahrûse-i Konstantiniyye.

M.

Belgeler, Sayı: 47; 1-172

Sıra No : 3
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 21, sayfa 37, belge 358
 Tarih : Evâsıt ZA 1217 / 5 Mart 1805
 Konu : Ahmet Bey'in mütesellimlik fermanı.

Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî Ahmed Bey hazretleriniñ mütesellimlik fermân-ı 'âlîşânıdır.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana eyâleti işbu biñ iki yüz on yedi senesi Zi'l-ka'desiniñ onuncu gününde avâtıf-ı 'âliyye-i şâhâne ve 'âvârıf-ı behiyye-i tâcdâremden⁶³ hâlen Kocaili sancağı mutasarrıfı düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-'âlem Vezîrim Es-seyyid Osman Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehuya ilhâken tevcîh ü ihsân-ı mülûkânem olmağla tarafından eyâlet-i mezkûreye re'âyâ-perver ve müstakîmü'l-etvâr ve zabt u rabt-ı memlekete sâhibü'l-iktidâr biriniñ mütesellim⁶⁴ nasbı lâbüdd ve muktezî olmakdan nâşî eyâlet-i mezkûrede hâlen bâ-fermân-ı 'âlî mütesellim olan Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılardan iftihârü'l-emâcîd ve'l-ekârim Ahmed Bey dâme mecduhu evsâf-ı mezkûre ile muttasıf olunduğundan bahisle mütesellimlik-i mezkûrda ibkâ ve takrîr olunmak bâbında emr-i şerîfim sudûrunu vezîr-i müşârun ileyiñ kapu kethüdâsı bâ-takrîr istid'â itmekle vech-i meşrûh üzere mütesellimlikde ibkâ ve takrîr kılınmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlanâ-yı mûmâ ileyhimsiz kapucıbaşı-ı mûmâ ileyh mütesellimlik-i mezkûrda kemâkân ibkâ ve takrîr kılındığı ma'lûmuñuz oldukda ber vech-i muharrer mütesellimlik-i mezkûru târîh-i merkûmdan i'tibâr ile kapucıbaşı-ı mûmâ ileyh zabt vezîr-i müşârun ileyh tarafına râcî' 'â'idât ve tayyârâtı kadîmden olıgeldüğü vechile ahz u kabz itdirüb mütesellimliği umûruna âherden dahl u ta'arruz itdirilmemek bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından tehâşî ü mübâ'adet eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılınız. Tahrîren fi evâsıtı şehri Zi'l-ka'deti's-şerîfe sene seb'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

63 Metinde (تاجدار آمدن).

64 Metinde sehven müsellemlen yazılmıştır.

Sıra No	: 4
Belge No	: Adana Ş.S. 58, img 139, sayfa 151, belge 20
Tarih	: 12 ZA 1217/ 6 Mart 1803
Konu	: İstanbul'da bulunan saçmahaneye Adana'dan birinin seçilerek gönderilmesi ve gelecek kişinin dükkân açarak Adana için saçma, fişek ve çubuk üretmesi için gönderilen ferman.

(4/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'adinül-fazlı ve'l-keâm Adana sancağında vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan teberdârân-ı müşârûn ileyhâdan Arif ve voyvoda ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

İftihârü'l-havâss ve'l-mukarrebîn mu'temedü'l-mülûk ve's-selâtin muhtârü'l-izz ve't-temkîn bi'l-fi'il Dârü's-sa'âdetim ağası olub Haremeyn-i şerîfeyn Evkâfî nâzırı olan Bilal Ağa dâme 'uluvvuhu Divân-ı hümâyûnuma 'arz gönderüb nezâretinde olan evkâfdan İstanbul'da vâkı' merhûm ve mağfûrun leh Sultan Mustafa Hân tâbe serâhu evkâfî mukâta'âtından Üsküdar'da kâ'in Saçmahâne Kârhânesi Mukâta'ası seyyidetü'l-muhadderât iklîletü'l-muhassenât tâcü'l-mestûrât zâtü'l-galâ ve's-sa'âdet hemşîre-i muhteremim Beyhan Sultân dâmet ismetühânîñ vâlidesi müftehîretü'l-muhadderât Adîlşah Kadın dâmet.

(4/b) ismetühânîñ uhdesinde olub kârhâne-i mezbûr bâ-hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûn tahsîs olunan saçma ve fişenk ve çıbık ve külçe ve müste'men seffinesiyle vürûd eden ecnâs-ı kurşun nefsi-i İzmir'den mâ'adâ cümle-i memâlik-i mahrûsemde olan eyâlet ve elviye derûnunda kâ'in kazâ ve nevâhî ahâlîleri beher sene memleketlerinden bir kimesne muhtâr nasb ü ta'yîn ve mukâta'a-i mezbûr tarafından zabt temessükü ahz ve mûcibince evâmîr-i 'aliyyem ısdâr ve sâlifü'z-zikr cümleñ muhtâr nasb ü ta'yîn eylediği kimesne bir dükkân küşâd ve i'mâl ve fûruht ve ahz u kabzı kendüye tahsîs kılınmak şûrûtundan iken müddet-i medîdeden berü şûrût-ı mezkûra ri'âyet olunmayub ve cânib-i vakf-ı şerîfden temessük ahzına 'adem-i ri'âyet ve diledikleri gibi i'mâl ve fûruht ve bâğî ve tâğî kimesnelere fûruht ile şîrâze-i nizâm-ı mukâta'aya halel târî ve îrâd-ı vakf-ı şerîfîñ kesr ve terettübüne mü'eddi olduğundan bu misüllü cesîm vakf-ı şerîf îrâdına kesr ü noksân terettübünden vikâye ve himâye lâzımeden olmağın binâen 'aleyh nefsi-i Adana ve sancağının hâvî olduğu kazâ ve nevâhî saçmacılığı işbu biñ iki yüz on sekiz senesi Muharrem guresinden nizâma rabt ve cânib-i vakf-ı şerîfden beher sene Muharrem guresinde temessük ahz ve ahâlî-i memleketden bir muhtâr nasb ve şûrût üzere âher kimesnelere fişenk ve kurşun ve külçe ve çıbık fûrûhtundan mübâ'adet ve bir ademden fûrûht ve beher sene taraf-ı vakfdan temessük ve mûcibince emr-i şerîfim ısdâr ve yedinde temessük olmadıkca ahz u i'tâ olunmamak için te'kîden tenbîh ve mûmâna'at edenleri isim (ve) şöhretleri ile bâ-i'lâm Der-sa'âdetim'e inhâ olunmak üzere emr-i şerîfim sudûrunu Sultan-ı müşârûn ileyhânîñ kethüdâsı hâcegân-ı divân-ı hümâyûnumdan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Ahmed Cavid Bey dâme mecduhu bâ-takrîr inhâ etmekle kuyûdâta mürâca'at olundukda vakf-ı mezbûr mukâta'âtından Üsküdar'da kâ'in saçmahâne kârhânesinde saçma ve fişenk ve kurşun i'mâl ve izâ'a olunmayub İstanbul ve İzmir'den gayrı Rumili ve Anadolu

ve memâlik-i mahrûsemde saçmahâne ihdâs olunmayub ve ideri olur ise ma‘rifet-i şer‘ ile men‘ ü def‘ olunmak ve müste‘men tâ‘ifesiniñ getürdükleri saçma ve kurşuna râyici üzere kârhâne-i mezkûra mutasarrıfı olana virüb âhere verilmemek bâ-hatt-ı hümayûn düstûrû‘l-amel tutulan şürûtdan olmağla hilâf-ı şürût harekete cesâret edenler ma‘rifet-i şer‘ ve ta‘yîn olunan mübâşir ma‘rifetiyle men‘ ü def‘ olunub mütenebbih olmazlar ise isim ve şöhetleriyle Der-sa‘âdetime arz ü i‘lâm olunmak bâbında evâmir-i şerîfem verildiği Haremeyn-i şerîfeyn muhâsebesine mukayyed olmağla takrîri ve şürût mücebince ‘amel olunub ağa-yı müşârun ileyhiñ arzıyla şeref-rîz-i sudûr olan işbu emr-i celîlü’ş-şânımıñ mûcibince icrâ ve hilâfına hareket edenlere ekîden tenbîh ve te’diye (?) olmalarınıñ te’dîb ve gûşmallarıçün Der-sa‘âdetime isim (ve) şöhetleriyle i‘lâm olunmak bâbında emr-i şerîfim verilmek ricâsına i‘lâm itmeğın imdi mücebince ‘amel olunmak bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle mübâşir vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere ağa-yı mûmâ ileyhiñ arzıyla şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle ‘amel olub hilâfından ihtirâz eylesesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi’l-yevmi’s-sânî ‘aşer min şehri Zi’l-ka‘de sene seb‘a aşer ve mi‘eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyye.

Sıra No : 5
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img. 135, sayfa 160, belge 29
 Tarih : 12 R 1218 /01 Ağustos 1803
 Konu : Vahhabilerin Mekke'ye saldırmaları dolayısıyla orada bulunan askerler için zahire tedarik edilerek Şam'a gönderilmesine dair ferman.

(5/a) Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allam kapucıbaşılardan Adana Mütessellimi Ahmed Bey dâme mecduhu, kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân husûs-ı âtiyyü'z-zikre mübâşîr ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm gedüklülerinden Seyyid Mustafa zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Bir müddetten beri Neced havâlisinde ser-zede-i zuhûr olub sâde-dil 'Urbân makûlesini tahrîk ü ihtilâl ve ihdâs-ı âyin ü mezheb ile teferrüd iden Su'ud oğlu Abdulaziz nâm hâricî bundan akdem hüccâc-ı müslimîniñ Mekke-i Mükerrreme'den 'avdeti akabinde Mekke-i Mükerrreme'yi istilâ birle Beytü'l-Harâm ve Makâm-ı Hazret-i İbrahim aleyhi's-selâmdan mâ'adâ ne kadar bükâ' ve ziyâretgâh var ise cümlesini hedm ü tahrîb ve Medîne-i Münevvere'ye dahi sû-i kasd ve ihânet dâ'iyesiyle hareket etmek üzere idüğü Medine-i Münevvere mahsûr şeklinde olub 'asâkir ve zahire irişdirmeğe eşedd ihtiyâc ile muhtâc olduğı bu def'a derbâr-ı 'atûfet-karârıma vârid olan tahrîrâtdan müstebân ve beldeteyn-i mükerrremeteyniñ mekâyid-i a'dâdan hıfz u hırâset ve ahâlîsi ü sekenesiniñ istihsâl-i asâyîş ve istirâhatleri emrine sarf-ı vüs' ü makderet Devlet-i 'Aliyyemiñ 'uhdesinde farz olub bu bâbda cümleñiñ ya'ni ümmet-i Muhammed'den olanlarıñ ve 'ale'l-husûs saltanat-ı seniyyemiñ erkânından olub sâye-i Devlet-i 'Aliyyemde kesb-i kudret ü miknet eden erbâb-ı iktidâr, var kuvvetlerini sarf etmek ve mâl ve canlarını bu uğûra fedâ etmek lâzıme-i zimmet ü diyânetden olduğı bedihî ve ma'lûm ve ma'âze Allâhu ta'âla hâricî-i mezbûr Medîne-i Münevvere'ye dahi izhâr-ı ihânete fırsat-yâb olmak lâzım gelür ise *El-medînetü muhâciri ve bihâ kabri ve minhâ meb'asî ve ehlühâ cîrânî ve hakîku 'alâ ümmetî hıfzu cîrânî ve men hafazahüm künte lehu şefî'an ve şehîden yevmü'l-kıyame ve men lem yahfaz vasiyyetü fihim sakâ Allâhu min tîneti'l-hıyâl* hâdis-i şerîf-i meshabet-redîfi me'âl-i münîfînden müstebân olan va'ide mazhar olacağı zâhir ve meczûm olmağı bu takdîrce hâricî-i mezbûruñ bi'avnillâhi'l-meliki'l-müste'an havâlî-i mübârekeden indifâ'-ı şer ü şürûruna her taraftan sarf-ı maddî olması husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle Şam-ı şerîf ser 'askerî ma'iyetinde tecemmu' ve tehaşşüd idecek 'asker ta'yînâtları için derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan memhûr ve mümzâ sûret-i defter mücebince sen ki kapucıbaşı mûmâ ileyhîsin kalem-rev-i hükûmetin olan *Adana eyâleti kazâlarından beher kilesi ma'a nakliye ve çuvalbahâ ellişer paraya olarak on biñ kile hınta ve kezâlık ma'a-nakliye beher kilesi kırk beşer paraya olarak yirmi biñ kile şa'ir tertîb olunmağı* fiyât-ı merkûm ile icâb iden otuz altı biñ iki yüz elli gurus bahâsı Adana eyâletinden tahsîli fermânım olan zehâyir bedelinden 'an nakdîn ashâbına i'tâ olunarak ma'rifetiñle serî'an mübâya'a ve Şam-ı Şerîfe nakl olunmak ve bu husûs-ı mevâdd-ı sâ'ire mukayyes olmayub

(5/b) umûr-ı dîn (ü) devletden olmak mülâbesesiyle te'hîr ve terâhî gûne hareket zinhâr vukû' bulmayarak tekmîlen irsâli esbâbınıñ istihsâline i'tinâ ü dikkat olunub ihmâl ve müsâmaha

olunmamak fermânım olmağın bâ-takrîr işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. Kaldı ki vusûlünde bâlâda beyân ü ayân olunduğu üzere Şam-ı şerîfde tecemmü' edecek asker ta'yînâtlarıçün ma'rifetiñle mübâya'asına irâde-i aliyem ta'alluk iden zehâ'ir-i mezkûreniñ muktezâ-yı gayret ve hamiyet ve kâr-âgâhî devr etmek lâzımesince îcâb iden bahâsı eyâlet-i mezkûreden tahsîli fermânım olan zehâyir bedeliyyesinden te'diye itdirilerek serî'an ma'rifetiñle mübâya'a ve Şam-ı şerîfe nakl etdirilmesi husûsuna bezl-i vüs' ü makderet ve bu husûs mevâdd-ı sâyire mukayyes olmayub umûr-ı dîn ü devlet olmak mülâbesesiyle Müslümânım diyenleriñ vâcibe-i uhde-i diyânetleri olduğundan pâ-beste-i te'hîri tecvîz olunmayarak tekmîlen irsâli esbâbıñ istihâline ve tamâmen ve kâmilen Şam-ı şerîfe nakl olunduğunuñ haberini Der-alıyyeme tahrîr ve inhâya mübâderet eyleyüb bîhûde imrâr-ı vakitden mübâ'adet ve bu husûsu kâffe-i umûruna takdîm ve tercîh ile tanzîmine sarf-ı vüs' ü makderet eylesin. Ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve mütesellim-i mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz sizler dahi mûcib-i emr-i şerîfimle amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eylesiniz. Ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr olduğunñ husûs-ı mezbûruñ tanzîmine tamâmen nakl olunduğunu mübeyyin tahrîrâtıyla Der-alıyyeme avdet eyleyüb zehâir-i mezkûre tekmîlen mübâya'a ve nakl olunmadıkca bir hatve hareket etmekden gâyetü'l-gâye tehâşî ü mücânebet ve icrâ-yı emr-i mübâşeretiniñ ihtimâm ü dikkat eylemeñ bâbında fermân-ı âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki emr-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olasın. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın.

Hurrîre fî 12 Rebî'î'l-ahîr sene 1218.

Be-makâmı mahrûse-i Konstantiniyye

Sıra No : 6
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 134, sayfa 162, belge 30-31
 Tarih : Evâsıt CA sene 1218/ 29 Ağustos 1803
 Konu : Hacıların güvenli geçişlerinin sağlanmasına dair ferman.

(6/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessellimi ( ) dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu sene-i mübârekede 'âzim-i beytu'l-lâhi'l-harâm olan hüccâc-ı müslimîniñ ve Surre-i hümâyûnumun mashûben bi'l-emn ve's-selâme imrâr ve mahall-i maksûda îsâllerine ihtimâm ve sa'y-ı bî-şümâr olunmak matlûb-ı hümâyûnum olduğuna binâ'en bu hilâlde 'ala vechi'l-mu'tâd sûrre-i hümâyûnum Haremeyn hazînesinesinden ihrâc ve Surre Emîni nasb olunan hâssa silahşörlerimden kıdvet'l-emâcid ve'l-a'yân Mîr Osman zîde mecduhuya teslîm ve Üsküdar'a nakl ve bi-avni'l-lâhi ta'âlâ evâsıt-ı Recebinde Üsküdar'dan hareket üzere olub selâmetle Surre-i hümâyûnumuñ Şam-ı şerife îsâl ve hüccâc-ı müslimîniñ âminen ve sâlimen mürûrları husûsu saltanat-ı seniyyemiñ akdem-ı umûr ve a'zam-ı hutûbundan idüğü beyândan müstağni olmağla resm-i ihtiyâta ri'âyet ile şimdiden re's-i hudûd Adana'dan Haleb'e varınca yollarıñ gereği gibi tathîrine ve mıntika-i eşkıyâ olan mahalleriñ muhâfazasıyla kuttâ'-ı tarîk ve sâ'ir erbâb-ı şekâvetin def' ve tedmîrlerine mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñ üzere mukaddemce her kazânıñ zâbitân ve hükkâmına tenbîh-i ekîde ihtimâm ve fevc fevc varan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâc ve Surre-i hümâyûnumu müstevfâ ademleriñle bi'n-nefs istikbâl ve menzil be-menzil teşyî'leriyle nihâyet-i hudûd olan Haleb hudûduna ve Üzeyir toprağına değîn âminen ve sâlimen mürûrları hâlâtına kemâl-i ihtimâm ve sa'y-ı mâlâkelâm eylemeñ için mahsûsan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve sadr-ı a'zamım tatarları odabaşısı sâbık Ahmed zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde lâzıme-i istikbâli şimdiden 'icâleten tehyi'e ve ihzâr ile hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcî mashûben bi'l-emn mürûrları hâlâtına sarf-ı makderet eylemeñ matlûb-ı kat'î-i şâhânem olmağla fevc fevc varan hüccâc-ı müslimîni sâlimen hudûduñdan imrâr ve Surre-i hümâyûnumu mükemmel ve müstevfâ ademleriñle bi'n-nefs

(6/b) ve teşyî' iderek Haleb hudûduna ve Üzeyir toprağına îsâllerine nihâyet-i vüs' ve kudretiñi sarf eyleyüb şöyle ki saña bu mertebe tenbîh ü te'kid olunmuşiken ma'âza Allâhu ta'âlâ iğmâz ve rehâvet gûne hareket vukû'uyla nâ-mülâyim bir hâlet zuhûru sem'-i hümâyûnuma vâsıl olmak lâzım gelür ise 'özü ü illetiñ kat'an kabûle karîn olmayub mazhar-ı eşedd-i ikâb olacağını cez'men ve yakînen bilüb aña göre 'amel ü hareket ve rızâ-yı hümâyûnuma mugâyir ednâ kusûr ve rehâvetden ve merâsim-i hazm ve ihtiyâta münâfi ser-i mü vaz' ü hâlâtdan tehâşî ü mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfindan gâyetü'l-gâye tehâşî ü mücânebet eylesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerife i'timâd kılasın. Hurrîre fi evâsıtı CA sene 1218.

Bi-makâmı Konstantiyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 7
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 118, sayfa 194, belge 66
 Tarih : 4 Z 1218 /16 Mart 1804
 Konu : 1216 ve 1217 yıllarına ait İrad-ı Cedit hazinesinin Adana'daki gelirlerinin toplanıp merkeze gönderilmesi.

(7/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîd 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından hâlen Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ Adana kâdısı zîde fazlıhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Adana sancağında kâ'in irâd-ı cedîd-i hümâyûnuma zabt olunan on altı 'aded ze'âmet ve tîmârlar biñ iki yüz on altı ve on yedi senelerine mahsûben Tarsus Voyvodası Seyyid Ahmed Bey'e derûhde ve iltizâm olunmaktan nâşî zikr olunan ze'âmet ve tîmârlardan sinîn-i merkûmeteyn hâsılâtına taraf-ı âherden dahl u ta'arruz olunmak îcâb etmez iken Adana sâkinlerinden Kara Fakihoğlu Mustafa Bey ile Adana Alaybeyisi Mahmud Bey yek-dil ve yek-cihet olarak sâlifü'z-zikr tîmârların iki senelik hâsılâtını zabt ve ta'sîr ve ekl ü bel' eyledikleri bu def'a inhâ olunmaktan nâşî zikr olunan tîmârlar hâsılâtları İrad-ı cedîd Hazînesvâridâtından olmak mülâbesesiyle bir akçasınıñ kesr ve terettübeti tecvîz olunur mevâddan olmadığına binâ'en seneteyn-i mezbûreteyne mahsûben hâsılâtları her ne ise tamâmen ve kâmilen voyvoda-i mûmâ ileyh tarafına edâ ve teslim olunmasıçün emr-i şerîfim sudûruna mu'teberân-ı ricâl-ı devlet-i 'aliyyemden hâlen İrad-ı cedîd-i hümâyûnum defterdârı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim El-hâcc İbrahim Reşid dâme mecduhu bâ-takrîr inhâ etmekle sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin seneteyn-i mezbûreteyn hâsılâtlarını mîr-i merkûmân tamâmen ve kâmilen edâ ve teslim eylediler fihâ ve eğer mugâyir-i rızâ-yı 'aliyyem ekl ü bel' dâ'iyyesiyle edâda tereddüd ve muhâlefet eyledikleri istimâ' olundukda habs ve tescîn olunarak emvâl ü eşyâlarından tahsîl olunacağından gayrı muhkem te'dîb ve gûşmâl kılınacakları muhakkak olduğunu gûş-ı hûşlarına telkîn ederek me'hûzâtları her ne ise tamâmen ve kâmilen te'diye ve teslimine sa'y-i 'azîm eyleyüb hâtır ve gönüle ri'âyet ile hilâf-ı emrim vaz' ü hareketden be-gâyet tehâşî ve mücânebet eylemek fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde bâlâda bast ü beyân olunduğu üzere voyvoda-i mûmâ ileyhiñ on altı ve on yedi senelerine mahsûben'uhde-i iltizâmında olan tîmârlar hâsılâtlarından mîr-i merkûmânın zimmetlerine geçen her ne ise tamâmen ve kâmilen voyvoda-i mûmâ ileyhe edâ ve teslimde tereddüd ve muhâlefet ederler ise vech-i muharrer üzere tahsîl ve kendüleri muhkem te'dîb ve gûşmâl olacaklarını gûş-ı hûşlarına ilkâ iderek te'diye ve tanzîmine ihtimâm ü dikkat ve hilâfını tecvîz ile

(7/b) mübtelâ-yı vehâmet olmakdan mücânebet eyleyesin ve sen ki kâdî-ı mûmâ ileyhsin sen dahi vâcibü'l-emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâfından tehâşî ve mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olub hilâfından ihtirâz eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd eyleyesiz. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi şehri Zi'l-hicce sene semân 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Konstantiniyye

Sıra No : 8
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 115, sayfa 65, belge 73
 Tarih : Evâil RA 1219 / 10-19 Haziran 1804
 Konu : Şakî Karsandioğlu'nun halktan gasbettiği malların geri alınarak sahiplerine iadesi.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Adana Mütesellimi Mîr Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keîâm Mevlânâ zikr-i âtî kimesneniñ Adana Eyâletinde bulunduğu mahallin kâdisi zîde fazluhu ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân husûs-ı âtiyyü'z-zikre bu def'a Der-'aliyyemden mübâşir ta'yîn olunan darbhâne-i 'âmirem Emîni Enderun Ağası İsmail zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olacak ma'lûm ola ki:

Ma'âdin-i hümâyûnumdan Bereketlü Ma'deni mülhakâtından Yahyalı kazâsı ahâlilerinden yüz neferden mütecâviz kimesneleriñ iki yüz on senesinde li-ecli't-ticâre sâhil tarafına 'azîmet eylediklerinden Sarıçam Voyvodası Karsandioğlu İshak dimekle meşhûr şakî öteden berü kuttâ'-ı tarîk ve envâ' fesâdât ve fitnelik ile me'lûfiyeti hasebiyle merkûmânı bi-gayrı hakkın ahz u habs ile mecmû' hayvânât ü metâ'larını ve nukûd akçalarını zabt eylediği ve şakî-i merkûmun zikr olunan Yahyalı kazâsı ahâlileriyle ahz u i'tâ ve hesâba dâ'ir bir nesnesi olmadığı ve şakî-i merkûmuñ bu vechile hareket-i reddiyeye ictisârı mücerred cibiliyetinde olan fitne ve fesâdı izhâr zımında idüğü ve bu hâlet Ma'den-i hümâyûnumuñ izmihlâlîne bâdî olacağı Çamardı kazâsı nâ'ibiniñ bu def'a derbâr-ı şevket-karâr-ı mülûkâneme vârid olan bir kıt'a i'lâmında derc ve iş'âr olunmuş. Husûs-ı mezbûr hâlen darbhâne-i 'âmirem nâzırı olan iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Ebubekir dâme mecduhuya havâle olundukda merkûm Karsandioğlu ahâlî-i ma'den fukarâsınıñ katî vâfir hayvânât ve eşyâsını nehb ü gasb eylediği bundan akdem ma'den emîniniñ vârid olan tahrîrâtından ve bu husûs için tevârüd iden âdeminiñ takrîrinden ma'lûm olub bu makûle fukarâ-yı zîrdestânıñ ashâb-ı tagallübeden himâyesi ve eşyâ-yı menhûbeleriniñ istirdâdı lâzımeden olduğu beyânıyla rahmen li'l-fukarâ ahâlî-i merkûmeniñ eşyâ ve hayvânât-ı menhûbelerini merkûm Karsandioğlundan tahsîl ile ashâbına redd olunması bâbında sen ki Adana Mütesellimi kapucıbaşı-ı mîr-i mûmâ ileyhsin saña hitâben emr-i şerîfim sudûrunu nâzır-ı mûmâ ileyh i'lâm itmekle sen ki kapucıbaşı-ı mîr-i mûmâ ileyhsin i'lâmı mücebince mahallinde ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle emvâl-i menhûbeniñ cümlesi 'alâ eyyi hâlin zâhire ihrâc ve ashâbına tamâmen istirdâd olunmak ve eğer işbu irâde, kâmilen icrâ olunmaz ise mübâşir-i mûmâ ileyh ol tarafda tevakkuf idüb hakikat-i hâli Der-sa'âdetime inhâ ile diğeri emir sudûruna takarrub olunmak fermânım olmağın imdi ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer' ve ta'yîn olunan mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle emvâl-i menhûbeniñ cümlesi 'alâ eyyi hâlin zâhire ihrâc ve ashâbına tamâmen istirdâd olunmak ve eğer işbu irâde-i şâhânem kâmilen icrâ olunmaz ise mübâşir-i mûmâ ileyh ol tarafda tevkîf idüb hakikat-i hâli Der-sa'âdetime inhâ birle ne vechile emr-i şerîfim sudûr ider ise mûcib ü muktezâsı üzere 'amel ü hareket olunmak matlûb-ı kat'î-ı pâdişâhânem idüğü ve ibtâl-i hakkı ve hilâf-ı şer' gadri mûcib vaz'a bir vechile rızâ-yı dâverânem olmadığı siz ki kapucıbaşı ve mevlânâ-yı mûmâ ileyhimâsız ma'lûmuñuz oldukda ber vech-i meşrûh

‘amel ü harekete ikdâm ve müsâra‘at ve hilâfî vaz‘ı tecvîzden tehâşî ü mücânebet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin mazmûn-ı emr-i şerîfim seniñ dahi meczûmuñ olarak mûcib ü muktezâsı üzere ‘amel ü hareket ve ifâ-yı muktezâ-yı me’mûriyete dâmen dermiyân-ı gayret ve hilâfindan be-gâyet tevakkî ü mübâ‘adet eylemeñ bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: ( ) vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-imtisâlimiñ mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘amel ü hareket ve hilâfindan hazer ü mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılâsız. Tahrîren fi evâ‘ili şehri Rebî‘i’l-ulâ sene tis‘a ‘aşere ve mi’eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti’l-mahrûse

Sıra No : 9
Belge No : C. ML 375/15414
Tarih : 20 Ş 1219 /24 Kasım 1804
Konu : İrad-ı Cedid Hazinesi'ne bağlı Adana yapağı rüsûmatının 12.500 guruş iltizam bedeliyle Ahmed Bey'e verildiğine dair.

İrad-ı Cedid Hazînesi tarafından zabt ve idâre olunan yapağı rüsûmâtından Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ resm-i yapağısı on sekiz senesine mahsûben on iki biñ beş yüz guruş bedel-i iltizâm ile livâ-i mezbûr mütesellimi Dergâh-ı 'Âlî kapucıbaşılarından Ahmed Bey'e der'uhde ve ilzâm olunub iktizâ eden zabt emr-i şerîfi tarafına ba's ü tisyâr olunmuşidi. Rüsûmât-ı mezkûreniñ hâsılâtı bedel-i iltizâmına gayr-i vâfi olduğu beyânıyla nısfı mikdârınıñ tenzîlini mîr-i mûmâ ileyh tahrîr ve istid'â ider ol mikdâr bedel-i iltizâmınıñ istifâsı mümkün olamayacağı hâricden dahî tahkîk olunmağla bu sûretde cümlesi pes-mânde kalmamak için dört biñ beş yüz guruşu tenzîl olunarak sekiz biñ guruşa kaydı tashîh ve İrad-ı Cedîd defterlerine ilmühaberi i'tâsı bâbında emr ü fermân devletlü sa'âdetlü sultânım hazretleriñindir.

Mühür: İbrahim

Mûcebince kaydı tashîh ve ilmühaberi virile.

İlmühâber dâde. Fî 20 Ş sene 219.

Sıra No : 10
 Belge No : C.DH. 108/5354
 Tarih : 4 L 1219 / 06 Ocak 1805
 Konu : Adana mütesellimliğinin tekrar Ahmed Bey'e tefviz buyurulmasına dair.

Kapukethüdâlık hıdmet-i müşîrilerinde olduğum hâlen Vidin muhâfızı vezîr-i mükerrerem sa'âdetlü Osman Paşa hazretleri bendelerinin işbu tevcîhât-ı hümayûnda 'uhdesine ilhâken ibkâ ve takrîr buyurulmuş olan Adana eyâletine re'âyâ-perver ve sadâkat-kâr ve zabt ü rabt-ı memlekete sâhib-i iktidâr bir mütesellimin⁶⁵ nasb ü ta'yîn kılınması lâzımeden olmakdan nâşî el-yevm eyâlet-i mezkûreniñ mütesellimi olan Adana vücûhundan ve Dergâh-ı 'Âlî kapucıbaşılardan Ahmed Bey kulları evsâf-ı mezkûre ile mevsûf olduğuna mebnî umûr-ı mütesellimlik-i mezkûr kemâkân mîr-i mûmâ ileyhiñ 'uhdesine ihâle ve tefvîz buyurulmasını ve ol-bâbda lâzımü's-sudûr olan bir kıt'a mütesellimlik emri şerîfiniñ ısdârı husûsuna müsâ'ade-i seniyye-i veliyyü'n-ni'amâneleri bî-dirîğ ve erzânî buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men-lehü'l-emriñdir.

Sahh.

Tevcîhi Tarihi.

Adana eyâleti hâlen Vidin ve Niğbolu sancaklarına mutasarrıf ve Vidin Kal'ası muhâfızı vezîr-i mükerrerem sa'âdetlü Osman Paşa hazretlerine 4 L sene 218 tarihinde ber-vech-i ilhâk tevcîh üzerinde olmağla 4 L sene 219 târihinde dahî kemâ-kân ibkâ olunmuşdur. Fermân devletlü sultânım hazretleriniñdir.

65 Metinde "mütesellimlik" şeklinde yazılmıştır.

Sıra No : 11
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img. 44, sayfa 82, belge 268
 Tarih :19 L 12190 / 21 Ocak 1805
 Konu : Ahmet Bey'in yaptırdığı camide cemaatin çokluğu nedeniyle minber konulması sebebiyle Mevlânâ Kara Hüseyinzâde Es-seyyid Abdurrahman Halîfe'nin hatip olarak atandığına dair nişan.

Nişân-ı şerîf-i âlişân-ı sâmi-i mekân-ı sultânî ve tuğra-yı garrâ-yı cihânsitânî-i hâkânî hükmü oldur ki:

Medine-i Adana'da vâkı' Serrâcân mahallesinde ashâb-ı hayrâtdan hâlen Adana mütesellimi Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî El-hâcc Abdullah Paşazâde Ahmed Bey nâm sâhibü'l-hayrîñ müceddeden binâ eylediği mescid-i şerîfiñ cemâ'ati kesîr olmağla yine ashâb-ı hayrâtdan bânî-i mezbûr nâm sâhibü'l-hayr bâ-izn-i hümâyûn mescid-i mezbûra müceddeden minber vaz' idüb câmi'-i şerîf olmağla hatîb nasb ü ta'yîn olunmak lâzım ve mühimm olmağla erbâb-ı istihkâkdan cümleñiñ muhtârı işbu râfi'-i tevkî'-i refî'ü'ş-şân-ı hâkânî Mevlânâ Kara Hüseyinzâde Es-seyyid Abdurrahman Halîfe her vechile lâyık ve mahall ü müstehak olmağın hitâbet-i mezkûre ber vech-i hasbî tevcîh olunub yedine müceddeden berât-ı şerîf-i 'âlîşânım virilmek bâbında nâ'ib Mevlânâ Müderriszâde Es-seyyid Abdurrezzak zîde 'ilmuhu 'arz itmeğın mücebince merkûma tevcîh ve sadaka idüb bu berât-ı hümâyûn-ı sa'âdet-makrûnu virdüm ve buyurdum ki ba'de'l-yevm Mevlânâ-i merkûm Es-seyyid Abdurrahman Halife vârub zikr olunan câmi'-i şerîfe hatîb olub hizmet-i lâzimesin mer'î ve mü'eddî kıldıkdan sonra ber vech-i hasbî mutasarrıf olub vâkıfîñ hayrâtı ve devâm-ı 'ömr ü devletçün du'âya müdâvemet göstere. Şöyle bilüb 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren fi'l-yevmi't-tâsî' 'aşer min şehri Şevvâli'l-mükerrem sene tis'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyye

Sıra No : 12

Belge No : Adana Ş.S. 58, imğ 44, sayfa 81, belge 270

Tarih : Evâsıt L 1219 / 13-21 Ocak 1805

Konu : Ahmet Bey'in inşa ettirdiği camiye minber koydurmasına izin verildiği.

Kıdvetü'n-nüvvâbi'l-müteşerri'in Adana kazasında nâ'ibiü's-şer' olan Mevlânâ ( ) zîde 'ilmuhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Kazâ-i mezkûr mahallâtından Serrâcân mahallesinde vâkı' ashâb-ı hayrâtdan hâlen Adana mütesellimi Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî El-hâcc Abdullah Paşazâde Ahmed Bey müceddeden binâ eylediği mescid-i şerîfiñ cemâ'ati kesîr olub câmi'-i şerîf olmağa her vechile mahall ve münâsib olmağla yine ashâb-ı hayrâtdan işbu dârende-i fermân-ı hümâyûn bânî-i mezbûr nâm sâhibü'l-hayr kendi etyab mâlıyla mescid-i mezbûra minber vaz' etmek için izn-i hümâyûn ricâsına i'lâm eylediği ecilden izn-i hümâyûnum erzânî kılub buyurdum ki: Hükm-i şerîf-i vâcibü'l-ittibâ'ımla vardıkda göresün mahall-i mezkûrda mescid-i mezbûr e'imme-i Hanefiyye rıdvâne Allâhu ta'âlâ 'aleyhim ecmâ'in hazretleriniñ tecvîz eyledikleri yerde ise kendi etyab mâlıyla mescid-i mezkûra müceddeden minber vaz' idüb yedine berât-ı şerîfimle hatîb nasb ü ta'yîn olundukdan soñra ikâme-i salât-ı Cum'a ve 'ıydeyn olunub devâm-ı ömr ü devletimçün du'âya müdâvemet göstere. Şöyle bilüb 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılalar. Tahrîren evâsıt min şehri Şevvâli'l-mükerrem sene tis'a 'aşer ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyye.

Sıra No : 13
 Belge no : HAT 81- 3376
 Tarih : 29 Z 1219 / 31 Mart 1805
 Konu : Küçükalioglu Halil Bey'in vefatından sonra yerine geçmek için devlete başvuran oğlu Dede Bey'in Üzeyir Sancakbeyliği görevine getirilmesinin sakıncaları ve yeni bir fitne çıkmaması için mecburiyet üzerine getirildiği takdirde uygulanacak yola ilişkin Sadr-ı a'zamin Padişah'a sunmuş olduğu takrirdir.

Şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü velî-nî'metim efendim pâdişâhım

Küçükalioglu'nun vefâtına binâ'en ol havâlî mezbûrun yed-i tasallutundan kurtulmuş ise de oğlu dahi babasının 'urûk-ı dirâ'et ve fesâd-ı cibilliyetini icrâdan hâlî olmayacağı mütâlâ'asına mebnî ânî'nin dahi ol taraftan izâlesi esbâbı suhûletle istihsâl olunub Payas tarîkiniñ gereği gibi te'mîni tedbîrine teşebbüs olunması ihrâc-ı mevâcib günü Rikâb-ı hümâyûnlarına rü'esâyî-i çâkerîde şifâhen müzâkere olunmuş olduğuna binâ'en tedbîr-i mezkûruñ bilâ-gâ'ile icrâsı ne makûle hareket ve esbâba menût ise mahfiyyen iktizâsını tahrîr eylemeleri için Beylanlı Abdurrahman Paşazâde Abdullah Bey ve Maraş mutasarrıfı Kalender Paşa'ya ve Adana mütesellimi Ahmed Bey'e taraf-ı çâkerânemden gâyet hafî isti'lâmname gönderilmiş ise de merkûm Küçükalizâde'yi oyalayub tasavvur olunan tedbîr suhûletle kuvvetden fi'le çıkacak mevsim hulûl etmedikce ikâz-ı fitneden ihtirâzen merkûma 'asel-i hitân⁶⁶ verilmek iktizâyı maslahatdan ve ma'a hâzâ babasının fevtinde mîr-i merkûmuñ derbâr-ı saltanata gelen tahrîrâtında *kendüsü babası mesleğinde olmayub her hâlde Devlet-i 'Aliyye'ye 'ubûdiyyet ve inkiyâd ve itâ'atden inhirâf etmeyeceği* mukaddemâtından bahisle 'Üzeyr sancağının kendüye tevcîhini istid'â etmiş olduğundan nâşi taraf-ı çâkerânemden cevâbnâme yazılıub me'âlinde *tahrîr eylediğin 'ubûdiyyet ve itâ'at tahrîrâtında görülecek me'serden olmayub sübûtu fi'lini icrâya vâbeste ve baban Devlet-i 'Aliyye'ye etdiği ser-keşlik ile yol çıkaramayub bu tavr netîcesinde eline mûcib-i vehâmet olacağı kayd-ı iş'ârdan vârestedir* deyu bâ'de't-tevettu'a babasının geçen sene hüccâcdan aldığı ve mukaddemlerden berü tüccârdan gasb eylediği kâffe-i emvâl ü eşyânîñ tamâmen reddinden sonra muhallefâtına bedel olarak cânib-i mîrîye ne sûretde hidmet edeceğine ta'ahhüd edüb 'inâyet-i 'aliyyeyi ricâyâ ândan sonra müstehak olacağı derc ü tezkîr ve merkûm tarafına tesyîr olunmuş olmağla bu def'a âna cevâb olarak gelen tahrîrâtında *muhallefâtı olmayub külliyetlü zimemâtı olmağla tahsiline irâde-i seniyye müte'allık olduğu sûretde iktizâ eden emr-i şerîfi tasdîr ve Payas ve Kurdkulağı menzilleriniñ imdâdiyyesiçün cânib-i mîrîden müretteb olan havâlâtın dahi tertîbi ve babasının mukaddemen istid'â etdiği vechile dağılmış olan ba'zı 'aşâyiriñ yerlerine iskânı bâbında kezâlik fermân-ı 'âlî tesyîr ve muhallefâtında mâl yoğise de âna dahi bir mübâşir ta'yîn olunub sebt ü tahrîr kılınması sûretine müsâ'ade birle 'Üzeyr sancağını kendüye tevcîh olunmasını istid'â ve kendüsü babası gibi olmayub makâm-ı rızâda bulunarak hüccâcın selâmetiyle iyâb ü zehâbına ve tarîkin vücûhla te'mînine ta'ahhüdünü inbâ etmiş olub merkûm her ne kadar mel'ûnzâde ise de şimdilik sûret-i inkiyâd ve mutâva'at izhâr etmekle gelen tahrîrâtına tevcîh-i rûy-ı iltifât olunması tavahhuş ve irâdeyi hiss edüb fitne-i kâ'imeyi şimdiden ikâz edeceği ve ma'a hâzâ istediği evâmirin ketmiyle diğere tedbîre halel gelmeyüb fakat bir mübâşir irsâl olunmuş olacağı*

⁶⁶ Asel-i hitân: Sünnet balı.

mutâla'âtına mebnî ve hüccâcın emvâliyle belki biraz şey husûle gelüb mîr-i merkûm babası gibi olayım dese zamân-ı medîde muhtâc olacağına nazaran şu aralık bir gâ'ile olmamak fâ'idesi dahi mütebârid-ı hâtır idüğüne mübtenî 'Üzeyr sancağı mîrlivâlık ile mîr-i merkûma tevcîh ve evâmir-i mezkûre dahi tasdîr olunub tahrîrâtına cevâbnâme tastîr ve mazmûnunda: *Zimemât tahsîl olunur ise akça veririm yollu mu 'âmelen ibtidâ-i emirde isbât-ı sadâkat edecek tavrın hilâfî olub eğer sen dahi baban mesleğini tutayım diyecek isen hakkında dünyâ ve âhiretde necât ve selâmet yokdur ve bizim istishâbımız 'aksine mübeddel olub işte semere-i tesâhübümüzü biz isbât edüb mes'ûlâtına müsâ'ade-i seniyye istihsâl olundu ve matlûbun olan evâmir dahi gönderilüb muhallefâta mübâşir tesyîr kılındı. Vusûl-i emr-i 'âlîde evvel-be-evvel hüccâcın emvâlini ve ba'zı tüccâr mallarını Der-sa'âdete tesyîr edüb zimemât ve muhallefât dahi mübâşir ma'rifetiyle tahrîr ve Der-sa'âdete îsâl olunmak husûsuna sarf-ı sadâkat ve işbu 'inâyet-i 'aliyyeye teşekkür birle müdde'â-yı rızâ-i perverî ve itâ'atini isbât ve ol cihetle hüsn-i teveccüh ve i'tikâd-ı 'âlîye mazhariyyete bezl-i kudret eyleyesin deyu etrâflı ve teşvîk ve tehdîdi şâmil iktizâ eden vesâyâ derc ve tezbîr olursa hiç olmaz ise bu vesîle ile hüccâc ve tüccârîñ emvâli ve belki muhallefât ve zimemât nâmıyla biraz dahi şey husûlü ve ihtimâl-i sâni olarak şâyet emniyet-i tarîk mâddesiniñ dahi takarruru husûle gelmek ve bu semereler hâsıl olmaz ise evâmir-i mezkûreniñ ısdârıyla âher tedbîrin fevti iktizâ etmeyüb sâlifü'z-zikr isti'lâmnâmelerin gelecek cevâbına ve sûret-i maslahata tatbîkan âna bakılmak mülâhazaları nezd-i ferd-i şâhânelerinde dahi müstesvâb ise muktezâsı üzere hareket olunacağı ma'lûm-ı 'âlîleri buyuruldukda emr ü fermân şevketlü kerâmetlü mehâbetlü kudretlü velî-ni'metim efendim pâdişâhım hazretleriniñdir.*

Takrîr mücebince tanzîm oluna.

Sıra No : 14

Belge No : Adana Ş.S. 54, imğ 30, sayfa 59, belge 73

Tarih : 7 CA 1226 / 03 Ağustos 1805

Konu : Adana Mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey İbni Abdullah Paşa Vakfiyesi.

Elhâmdülillahi'l-vâkıf 'ala külli hâlin 'âlimü'l-gaybı ve's-şehâdetü'l-kebirü'l-müte'âl ve's-salavatü ve's-selâm 'alâ seyyidinâ Muhammed efdalü'l-mahlûkât hayrü'l-ashâb ve'l-mîzân emmâ ba'd işbu kitâb-ı sıhhat-nisâbıñ tahrîr ü inşâsına ve tastîr ü imlâsına bâ'is ü bâdî budur ki:

Medine-i Adana mahallâtından Serrâcân mahallesi sâkiniñden sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât tâlibü's-sadâkât ve'l-meberrât hâlen Adana Mütesellimi Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî Hasan Paşazâde Ahmed Bey ibni Abdullah Paşa tarafından vakf-ı âtiyyü'z-zikri takrîre vekîl olub vekâletiniñ şâhidîn-i 'âdilîn ile hükmi-şer' lâhıkk olan Kâtib Mahmud Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i şer'iat-ı Ahmedî mahfil-i dîn-i münîf-i Muhammedîde vakf-ı âtiyyü'l-beyâna li-eclî't-tescîl ve'l-emri'l-itmâm ve't-tekmîl mütevellî nasb ü ta'yîn eylediği Ser-muhzırân Es-seyyid Halil Ağa ibni Selman nâm kimesne mahzarında bi'l-vekâle şöyle ikrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm idüb vakf-ı câ'î sudûruna değîn mü'ekkilim mîr-i mûmâ ileyhiñ Cellad Velizâde Mahmud'dan hüsn-i rızâ ve ihtiyârıyla iştirâ eylediği silk-i milk-i sahîhasında münselik olan Debbağân mahallesinde vâkı' bir bâb fevkânî ve tahtânî dükkân kibleten⁶⁷ t tarîk-i 'âmm garben yine tarîk-i 'âmm şarken Debbağ Karaca Usta dükkânı boyrazen vakf dükkânı ve yine Debbağhâne'de vâkı' kibleten Tabu Hüseyin dükkânı garben Hafız Efendi evi, boyrazen Tebeoğlu dükkânı, şarken tarîk-i 'âmm işbu hudûd-ı erba'a ile mahdûd dükkânını ve yine mü'ekkilim mîr-i mûmâ ileyhiñ silk-i milk-i sarf-ı sahîhasında münselik olan Debbağhâne mahallesinde vâkı' taraf-ı beytü'l-mâldan bâ-ırs intikâl eden ma'lûmu'l-hudûd Meshci Kızı Ayşe Hatun menzili dimekle ma'rûf mutasarrıf olduğu mahdûd bir bâb fevkânî ve tahtânî beyt ve bir bâb yine tahtânî beyt ve bir sofa ve eşcâr-i müsmire ve gayr-i müsmire ve kenîf ve bir mikdâr havluyı müştemil menzilini ve ittisâlinde bir bâb dükkân ve yine mîr-i mûmâ ileyhiñ silk-i mülk-i sarf-ı sahîhasında münselik olan Serracan mahallesinde vâkı' sarayınıñ ittisâlinde müceddeden binâ eylediği bir bâb bakkâl dükkânı bi'l-cümle tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffetü'l-merâfik ve'l-mevâkıf hasbeten li'l-lâhi'l-meliki's-samed taleben li-merzâtihi Rabbihi'l-ahad vakf-ı sahîh-i şer'î ve habs-ı sarîh-i mer'î ile vakf ve habs idüb şöyle şart ü ta'yîn ve tasrîh eyledi ki: Ba'de't-ta'mîr ve't-terkîm fazla gallesini müceddeden binâ ve ihyâ câmi-i şerîfe her kim mü'ezzin olursa be-her sene süpürge ve kandîl ve şem'-i revgân bahâsı elli guruş teslîm olunub bâkî gallesini mahallesinin câmi'-i şerîfiñ ta'mîr termîminden sonra her kim imâm ve hatîb olur ise fazla gallesini nisfiyet üzere taksîm ideler deyü fârigân-ı 'âni's-şevâgil mütevellî-i mûmâ ileyhe bi'l-vekâle teslîm eyledim ol dahi sâ'ir evkâf mütevellileri gibi tesellüm eyledüğünde gibbe't-tasdîkü's-şer'î itmâm-ı vakf tamâm oldukdan sonra vâkıf vekîli merkûm Mahmud Efendi cânib-i vâkıfdan semt-i şikâka 'âzim olub vakf-ı 'akâr hazret-i İmâm-ı a'zam ve hümâm-ı efhâm hazretleri katında lüzümdan 'ârî olmağla vakf-ı mezkûrdan rücû'a mü'ekkilim için mesâğ-ı şer'î olmağın vakf-ı mezkûrdan bi'l-vekâle rücû' idüb kemâ fî'l-evvel mü'ekkilimiñ mülküne istirdâda hüküm taleb ederim dedikde gibbe'l-istinkâk

67 İki kere yazılmıştır.

mütevelli-i mûmâ ileyh Es-seyyid Halil Ağa'dan kendüye lâzım ve mühimm mülâyim-i cevâb-ı bâ-savâba âzim olub gerçi vakf akâr imâm-ı müşârün ileyh hazerâtları⁶⁸ katında lüzûmdan ârî ise imâmeynü'l-hümâmeyn hazerâtları katlarında lâzım husûs ba'de't-teslîm ile'l-mütevelliî sahîhadır anlarıñ kavli şerîfî vakfiyetine hükm taleb iderim deyü hâkim-i müvekki'-i sadr-ı kitâb tûbâ lehu ve hüsn-i me'âb efendi hazretleri huzûrunda müterâfî'ân ve fasl-ı husûmete tâlibân imâmeynü'l-hümâmeyn hazretleriniñ kavli şerîfleri üzere dükkânlarıñ ve menzilinî evvelen vakfiyetine ve sâniyen şürût-ı kuyûdunuñ sıhhât ve lüzûmuna hükm-i muhkem-i şer'î ve kazâ-i mübrem-i mer'î idüb min ba'd nakz ve takayyuzuna mecâl muhâl oldu. Femen beddelehu ba'demâ semi'ahu fe-innemâ ismuhu ale'l-lezîne yubeddilunehu innehu semi'un 'alîm ve ecir'l-vakf 'ale'l-Hayyi'l-kerîm. Hurrire fi'l-yevmi's-sâbi' min şehri Cemâziye'l-ülâ sene sitte ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Şuhûdu'l-hâl

Hâlen me'zûn-ı bi'l-iftâ Mehmed Emin Efendi

Şerâfetlü Molla Efendi

Şerâfetlü nakîbü'l-eşraf Osman Efendi

Abdülganiefendizâde Mehmed Efendi

Gökvelizâde Paşa Bey

Kâtib be-mahkeme Kulzâde Mehmed Efendi

Ser Tüfencibaşı Mehmed Ağa

Vekîl-i fukarâ El-hâcc Ali

Cânib-i şehri subaşısı Köleoğlu Molla Mustafa

Subaşısı Acemoğlu Hasan Ağa

Ve gayruhum

68 Metinde hazerâtları.

Sıra No : 15
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 113, sayfa 69, belge 80
 Tarih : 11-20 C 1220-27 Ağustos- 5 Eylül 1805
 Konu : Hacıların güvenliğinin sağlanmasına dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîd 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana mütesellimi ( ) dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu sene-i mübârekede 'âzim-i beytullahü'l-harâm olan hüccâc-ı müslimîniñ ve Surre-i hümâyûnumuñ mashûben bi'l-emn ve's-selâme imrâr ve mahall-i maksûda irsâllerine ihtimâm ve sa'y bî-şumâr olunmak matlûb-ı hümâyûnum olduğuna binâen bu hilâlde 'alâ vechi'l-mu'tâd Surre-i hümâyûnum haremeyn-i şerîfeyn hazînesinden ihrâc ve Surre Emîni nasb olunan Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından ve hâssa silahşörlerimden Adana Bostancıbaşısı sâbık iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Osman dâme mecduhuya teslim ve Üsküdar'a nakl ve bi-avnihi ta'âlâ evâsıt-ı Receb'inde Üsküdar'dan hareket eylemek üzere olub selâmetle Surre-i hümâyûnumuñ Şam-ı şerîfe îsâl ve hüccâc-ı müslimîniñ âminen ve sâlimen mürûrları husûs-ı saltanat-ı seniyyemiñ akdem umûr ve a'zam hutûbundan idüğü beyândan müstağni olmağla resm-i ihtiyâta ri'âyet ile şimdiden re's-i hudûd Adana'dan Haleb'e varınca yollarıñ gereği gibi tathîrine ve mazanne-i eşkiyâ olan mahallerin muhafazasıyla kuttâ'-i tarîk ve sâ'ir erbâb-ı şekâvetiñ def' ve tedmîrlerine mezîd-i sa'y ü gayret eylemek üzere mukaddemce her kazâniñ zâbitân ve hükkâmına tenbîh ve te'kîde ihtimâm ve fevc fevc varan hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcî ve Surre-i hümâyûnumu müstevfâ ademleriñle bi'n-nefs istikbâl ve menzil-be-menzil teşyî'leriyle nihâyet-i hudûda kadar sâlimen îsâli hâlâtına kemâl-i ikdâm ve sa'y-yı mâ-lâ-keâm eylemeñ için mahsûsan işbu emr-i şerîfim îsdâr ve sadr-ı a'zamım tatarlarından kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdullah zîde kadruhu ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde lâzıme-i istikbâli şimdiden 'icâleten tehyie ve ihzâr ile hüccâc-ı zevi'l-ibtihâcîniñ mashûben bi'l-emn mürûrları hâlâtına sarf-ı makderet eylemeñ matlûb-ı şâhânem olmağla fevc fevc varan hüccâc-ı müslimîniñ sâlimen hudûdundan imrâr ve Surre-i hümâyûnumu müstevfâ âdemleriñle bi'n-nefs istikbâl ve teşyî' iderek Haleb hudûduna îsâl itmeğe nihâyet-i vüs' ü kudretiñi sarf eyleyüb şöyle ki saña bu mertebe tenbîh ve te'kîd olunmuşiken ma'âze Allâhu ta'âlâ iğmâz ve rehâvet gûne hareket vukû'uyla nâ-mülâyim bir hâlet zuhûru sem'-i hümâyûnuma vâsıl olmak lâzım gelür ise öZR ü illetiñ kat'an kabûle karîn olmayub mazhar-ı eşedd-i ikâb olacağını cezmen ve yakînen bilüb aña göre 'amel ü hareket ve rızâ-yı hümâyûnuma mugâyir ednâ kusûr ve rehâvetden ve merâsim-i cezm ve ihtiyâta münâfi ser-i mü evza' ü hâlâtdan tehâşî ü mübâ'adet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: ( ) vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sûdur olan fermân-ı vâcibü'l-ittbâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olasın. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsın. Tahrîren fî evâ'ili şehri Cemâziye'l-ahir sene 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 16
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 111, sayfa 74, belge 87
 Tarih : Evâil C 1220 /27 Ağustos- 5 Eylül 1805
 Konu : Hacıların güvenliğinin sağlanmasına dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-ke'lâm Adana'dan Hama'ya varınca yol üzerinde vâkı' kuzât ve nüvvâb zîde fazluhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Haremeyn-i şerîfeyn ahâlisine beher sene mu'tâdü'l-irsâl olan Surre-i hümâyûn-ı mekremet-makrûnum bu sene-i mübârekeden dahi an nakdin hazîne-i 'âmiremden ihrâc ve bu def'a Surre-i hümâyûnum emîni nasb olunan Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından ve hâssa silahşörlerimden Edirne Bostâncıbaşısı sâbık iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Osman dâme mecduhuya teslîm ve ol savb-ı sa'âdet-edebe tesyîr olunmağla Surre-i hümâyûnum ile emîn-i mûmâ ileyhiñ ve refâkatinde olan hüccâc-ı müsliminiñ yollarda ve menâzillerde muhâfaza ve muhâreselerine takayyud ve ihtimâm olunmak ehemmi mühimmeden olmağın Surre-i hümâyûnum Konya'ya vusûlünde Karaman vâlisiniñ kethüdâsı Konya'dan alub yollarda ve menâzillerde muhâfaza ve muhârese iderek Adana'ya götürüb sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin saña teslîm ve yedinden temessük ahz ve cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyeye alub der-i devlet-i medârıma irsâl eylemek üzere emr-i şerîfimle me'mûr olmağla vech-i meşrûh üzere Surre-i şerîfim Adana'ya lede'l-vusûl saña teslîm olundukda sen dahi mükemmel ve müretteb tâmmü's-silâh âdemleriñle Surre-i şerîfemi alub gerek Adana'ya ve gerek Hama'ya varınca yol üzerinde vâkı' olan kazâlarda mevcûd bulunan sipâh ve silâhdâr ve Dergâh-ı mu'allâm yeñiçerileri neferâtı ve harb-i darba kâdir tüfenk-endâz il erlerini kazâ-be-kazâ ihrâc ve Surre-i hümâyûnum emîni mûmâ ileyhiñ ve refâkatinde olan hüccâc-ı müsliminiñ Adana'dan Hama'ya varınca menâzil ve merâhilde ve nüzûl eyledikleri mahallerde gecelerde emniyet hâsıl olacağı vechile muhâfaza ve muhâreselerine ihtimâm iderek ve sâlimen Hama'ya götürüb Hama mütesellimi dahi Şam-ı şerîfe götürmek üzere mütesellim-i mûmâ ileyhe teslîm ve yedinden teslîmi müş'ir temessük ve cânib-i şer'den hüccet-i şer'iyeye alub gerü 'avdet ve bu takrîb ile re'âyâ ü berâyâ ve sükkân-ı vilâyete bir dürlü zulm ü ta'addî olunmaktan hazer ü mücânebet ve hüccet-i şer'iyeye-i mezkûreyi Der-'aliyyeme tesyîre müsâra'at eylesin. Bu sene-i mübârekede sinîn-i sâ'ireden ziyâde Surre-i hümâyûnum ve hüccâc-ı müsliminiñ muhâfazasına ihtimâm olunmak murâd-ı hümâyûnum olmağla şöyle ki 'îyâzen bi'l-İlâhi ta'âlâ yollarda ve menâzilde ednâ mertebe zarar ü gezend isâbet eylemek ihtimâli olur ise bir dürlü öZR ü illetin karîn-i isgâ olmayub eşedd-i ikâba mazhar olacağınız muhakkaktır. Aña göre 'amel ü hareket ve müstevfâ tâmmü's-silâh âdemleriñ ve kazâlardan ihrâc ideceğiz tüfenk-endâz kimesneler ile menâzil ve yollarda Surre-i hümâyûnumu gereği gibi muhâfazaya dikkat iderek sâlimen mütesellimine teslîmi hâlâtına bezl-i vüs' ü kudret idüb zinhâr ve zinhâr mikdâr-ı tehâvün⁶⁹ ve taksîrden gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuştur. Buyurdum ki: Mahsûs konakçı ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım bîrûn ağalarından

69 Anlamdan hareketle tehâvin okundu.

kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Abdullah zîde kadruhu hükm-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eylesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi evâ'ili şehri Cemaziye'l-ahir sene 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No	: 17
Belge No	: Adana Ş.S. 58, img 108, sayfa 214, belge 94
Tarih	: 1-10 R 1220 / 25 Eylül 1805-04 Ekim 1805
Konu	: Surre-i Hümâyûn'un Adana'dan Payas'a geçerken güvenliğinin sağlanmasına dair fermân.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassuu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Çay köylü Seyyid Bey Üzeyir sancağını zabt etmek dâ'iyesiyle Üzeyir sancağı beyi kıdvetü'l-ümerâ'i'l-kirâm Seyyid Mehmed Dede Bey dâme uluvvuhu ile aralık aralık muhârebe üzere oldukları bu def'a bi'l-ihitiyâr bedîhî ve zâhir ve surre-i hümâyûnum ve hüccâc-ı müslimîn bu sene-i mübâreke de Payas tarikiyle savb-ı maksûda müteveccih oldukları vaz' ü bâhir olub mûmâ ileyhimânîñ bu vechile birbirleriyle muhâsemeleri hüccâc-ı müslimîn ve surre-i hümâyûnumun Payas'dan mürûrlarında şâyed zarar ü ziyân isâbet eylemesi ihtimâlden ba'îd olmadığı nümûdâr ve hüccâc-ı müslimîniñ âminen ve sâlimen iyâb ü zehâbları ne mertebelerde ehemm ve a'zam-ı umûr-ı saltanat-ı seniyyemden idüğü müstağnî-i ta'rîf ü iş'âr olmağla hüccâc-ı müslimîn bi-'avni ta'âlâ Adana'ya lede'l-vusûl mûmâ ileyh Seydî Bey tarafından hüccâca mikdâr-ı zerre zarar ü ziyân vukû' gelmeyeceği ve âminen ve sâlimen Payas'dan mürûr ideceklerini cezm ü teyakkun eylediğîñ sûretde âminen ve sâlimen imrârlarına ve emniyet ile mürûruna tekeffül edemediğîñ hâlde mûmâ ileyh Dede Bey ile bi'l-muhâbere ma'rifetiyle Ayaz iskelesinden sefineler ile Payas'a âminen ve sâlimen imrârlarına kemâl-i ihtimâm ü dikkat eylemeñ fermânım olmağın tenbihen ve ihtimâmen mahsûsen işbu emr-i şerîfim ısdâr ve ber vech-i ta'cîl ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi Surre-i hümâyûnumuñ ve hüccâc-ı müslimîniñ ol tarafdân ne vechile ve ne tarikle olur ise bir şahsa ednâ? zarar ü ziyân vukû'a gelmeyerek âminen ve sâlimen imrârları hasren ve kasren senden matlûb-ı hümâyûnum idüğü ve ma'âza Allâhu ta'âla hüccâcdan bir şahsa ednâ zarar vukû'a gelmek lâzım gelür ise vehâmeti tarafîña râci' olacağı ve soñra nedâmet fâ'ide virmeyeceği ve bu husûs Üzeyir sancağı mutasarrıfı mîr-i mûmâ ileyhe dahi diğere emr-i şerîfimle tenbih olunduğu ma'lûmuñ oldukda ber vech-i meşrûh Surre-i hümâyûnum ve hüccâc-ı müslimîniñ Adana'dan berren Payas'a bi'l-emn ve's-selâme mürûr ideceklerini cezm ve teyakkun eylediğîñ sûretde âminen ve sâlimen imrârlarına ve emniyet ile mürûrlarına tekeffül idemediğîñ hâlde mûmâ ileyh Dede Bey ile bi'l-muhâbere ma'rifetiñle Ayaz İskelesi'nden sefineler ile bahren Payas'a imrârlarına kemâliyle sa'y ü gayret eylesin. Şöyle ki bu emr-i vâcibü'l-ihitimâm da mikdâr-ı zerre kusûr ve rehâvet ve gafflet vukû'ıyla ma'âza Allâhu ta'âlâ hüccâc-ı müslimîn ve Surre-i hümâyûnuma ednâ mertebe zarar ü ziyân irişmek lâzım gelür ise özr ü illet bir vechile fâ'ide virmeyüb hakkıñda muntec-i vehâmet ü nedâmet olacağında şübhe olmamağla aña göre 'amel ü harekete ve Surre-i hümâyûn ve hüccâc-ı müslimîniñ emniyet ile imrârlarına dâmen dermiyân-ı gayret ve hilâfından tevakkî ve mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eylesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfime i'timâd kılasın. Tahrîren fi evâ'ili şehri Şa'bâni'l-mu'azzam sene 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Mûcebince sadr-ı 'âlî mektûbu dahi vürûd etmişdir.

Sıra no : 18
 Belge no : HAT 109, Gömlek No: 4342
 Tarih : 3 N (1)220 / 23 Kasım 1805
 Konu : Küçükalioğlu Dede Bey'in hacıların güvenli şekilde geçirilmeleri için Dört Yol yakınındaki Turunçluya gitmesi ve büyük aşiret reislerinden olan Fettahbeyzâde Ağca Bey'le iş birliği yapması ve Adana mütesellimi Hasanpaşazâde Ahmed Bey'in hacıları ve Surre alayını geçirmede yardımcı olması hakkında.

Küçükalioğlu'nun tebriye-i zimmeti ve Adana mütesellimine 'azv-ı cünhayı mutazammın tahrîrâtı olmağla çünkü mütesellim-i mûmâ ileyhın bu mâddeye dâ'ir olan ma'rûzâtı manzûr-ı hümâyûnları buyurulmak için takdîm olunmuş olduğundan bu dahi takdîm-i 'atebe-i 'ulyâları kılındı. İktizâsına göre te'kîdât-ı lâzîme yazılacak.

Hüccâc-ı müslimîn ve Surre-i hümâyûnun âmînen ve sâlimen sâvb-ı maksûda imrârlarına ihtimâm eylemesi mîr-i mûmâ ileyhiñ vâcibe-i zimmeti olmakdan nâşî iktizâ eden malzemeyi tedârük ve hareket ve hudûdu dâhilinde vâkı' Turunçlu nâm mahalle vürûd ve hânedân-ı 'aşâyirden Fettah Beyzâde Ağca Bey dahi ifâ-yı hıdmet zımnında 'asâkir-i vâfire ile mahall-i mezkûra vârid ve hüccâc-ı Müslimîniñ bi's-selâme imrârları husûsu istişâre olundukda şâyed bahren imrârları iktizâ eder mülâhazasına mebnî Tarsus İskelesinden sefâyin celbi ve sefâyin ashâbı havfa tâbî' olmayub tarafına vürûdlerini ve mâl ve erzâklarına müdâhale ve ta'arruz olunmayacağını ve sefâyin-i mezbûre derûnunda memlekete muktezî erzâk bulunur ise bahâsıyla alacağını tahrîr etmiş olmağla sefâyin-i matlûbe vürûd etmekte idüğünü Cevâbnâme-i bendegîde bast ü terkîm olunacağı ma'lûm-ı 'âfîleri buyuruldukda fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir

Furtuna ve şiddet hasebiyle birkaç biñ süvârî ve sekbân ile Surre-i hümâyûn ve tüccârın bi's-selâme sâhil-i bahrdan imrârlarına ikdâm üzere iken Surre-i hümâyûn emîni mîr-i mûmâ ileyhiñ hudûdu dâhiline vâsıl ve bir gece beytütet ve ba'dehu Adana Mütesellimi Ahmed Bey emîn-i mûmâ ileyh ve hüccâc-ı müslimîni Kurdkulağı'ndan Misis'e i'âde etdürüb mahall-i muhâtara olan Maraş tarafına sevk niyetinde olduğundan mûmâ ileyh Dede Bey tarafından bi'd-defa'ât tahrîr olundukda mütesellim-i mûmâ ileyh 'adem-i i'tibâr ve caddenîñ inhirâfına bâ'is olduğunu ve vukû' bulan harekât-ı nâ-marziyyesi Musa Efendi kullarınıñ takrîrinden ma'lûm-ı 'âlî buyurulacağını ve ol havâliniñ ahsen hâl üzere küşâdı için Seydi Bey'iñ i'dâm ve izâlesi mütesellim-i mûmâ ileyh kullarına ihâle buyurulmasını mûmâ ileyh Dede Bey kulları bir kıt'a 'arzuhalinde tahrîr eder

Mûmâ ileyh Dede Bey ile Seydi Bey'in beynlerinde olan bürûdet sebebiyle Surre-i hümâyûn ve hüccâcın mûmâ ileyh Seydi Bey'in olduğu mahalden güzârlarına mütesellim-i mûmâ ileyh tekeffül edemediğini mübeyyin Surre emîni mûmâ ileyhın Dede Bey'e meb'ûs kâ'imesi kıt'a: 1

Mütesellim-i mûmâ ileyhe hitâben sudûr eden emr-i 'âlîniñ sûreti vârid olub mûmâ ileyh Dede Bey kullarına hitâben vürûd eden emr-i 'âlîde mümkün olmadığı sûrette hüccâc-ı müslimîniñ bahren imrârlarına ruhsat-ı 'aliyye buyurulduğunun teşekkürüyle mütesellim-i mûmâ ileyhi tevkîr zımnında birâderi Mehmed Bey birkaç yüz süvârî ile mevcûd bulunmasını mûmâ ileyh Dede Bey tahrîr eyledikte "hüccâcın selâmetiyle imrârları husûsuna ben me'mûrum" deyu biñ

beşyüz süvârîye kâfi şa'îr ve zahâyir-i sâ'ire hudûdu dâhilinde âmâde eylemesini mütesellim-i mûmâ ileyh Dede Bey'e tahrîr etmiş olduğundan Seydi Bey'i himâye kaydında olduğu derkâr olmağla mûmâ ileyhümâ Dede Bey ve Ağca Bey ma'iyetinde olan 'asâkir ve sekbân ile âminen ve sâlimen Surre-i hümâyûn ve hüccâcın Şam-ı şerîfe değin luhûklarına iştibâhları olmadığını ve bi'l-cümle hüccâc ve tüccâr Kurdkulağı'na vürûdlarında masârif-i vâfireye dûçâr olduğunu ve cem' eylediği zahâyir ma'iyetinde olan 'asâkir ve dâ'iresine ancak kifâyet edeceğini ve beher yevm mikdâr-ı ma'lûme zahâyiri vermeye 'adem-i iktidârını ve Surre-i hümâyûn ve hüccâc ve tüccâra îsâl-i hasâr olunmayacağını ta'ahhüd ve birbirleriyle tekeffülü hâvî tahrîrât ile mûmâ ileyh Mehmed Bey emîn-i mûmâ ileyhe vardıkda cümlesi tarîk-i câddeden 'azîmet üzereler iken mütesellim-i mûmâ ileyh âdemlerini ta'yîn ile cebren emîn-i mûmâ ileyhi ve hüccâc Kurdkulağı'ndan Misis'e 'avdet etdirmiş olmağla inhirâf-ı tarîk ile hüccâc ve sâ'iri meşakkate giriftâr etmekden maksûdu ne idüğünü mûmâ ileyhümâ Dede Bey ile Ağca Bey mütesellim-i mûmâ ileyhe tekrâr tahrîr eylediklerinde ısgâ etmediğini ve mûmâ ileyh Dede Bey rızâ-yı Devlet-i 'Aliyye'de olduğundan çekemediklerini ve merâmları üzere hilâf-ı vâkı' takdîm eyledikleri tahrîrâtı emîn-i mûmâ ileyhi ta'cîz ve ibrâm ederek ahz etmiş oldukların kapu kethüdâsına olan mufassal kâ'imesinde mûmâ ileyh Dede Bey kulları iş'âr eder.

Manzûrum olmuştur.

Sıra no : 19
 Belge no : HAT 109, Gömlek No: 4342-A
 Tarih : 3 N 1220 / 23 Kasım 1805
 Konu : Üzeyir sancakbeyi Dede Bey'in hacıların geçirilmesi konusunda Fettahzâde Ağca Bey'in yardım ettiği ve Adana mütesellimi Ahmed Bey'in zorluk çıkarmakta olduğuna ve asi Seydi Bey'in durumuna ilişkin arzıhalidir.

Devletlü 'inâyetlü 'atûfetlü 'ulûv himmetlü mezîd merhâmetlü veliyyü'n-ni'am 'amîmü'l-himem efendim sultânım dâme mâdâme'l-'âlem hazretleri sağ ve vâr olsun.

Hakk ta'âlâ Devlet-i 'Aliyye-i ebed-müddeti ilâ kıyâmi's-sâ'ati ve sâ'ati'l-kıyâm ber karâr ve fevz ve intisâr-ı devâmla ber devâm ve pâyidâr eylemek du'âlarıyla 'arz-ı hâl-i kulları ve türâb-ı akdâmları budur ki:

Hüccâc-ı Müslimîniñ ve Surre-i hümâyûn-ı hidâyet-makrûnuñ min külli'l-vücûh âminen ve sâlimen savb-ı maksûda imrârları ve hıfz (ü) hırâsetlerine dikkat ve ihtimâm farîza-i zimmetim olmakdan bahisle iktizâ eden mallarıma tedârük ve mühimmâtla hareket ve dâhil-i hudûdumuzda vâkı' Turunclu nâm mahalle gelüb hânedân-ı 'aşâyirden Fettâhzâde Ağca Bey kulları dahi edâ-yı hıdmet için 'asker-i vâfireyle gelüb selâmet-i hüccâca dâ'ir istişâre ve şâyed bahren imrârları iktizâ eder deyu Tarsus iskelesin(den) sefâyin celb ve ashâbları havf ve hulyâ-yı sâ'ireye tâbi' ve zâhib olmayub taraf-ı çâkeriye gelmeleri için tahrîr eyledim. Mallarına ve erzâklarına cebren müdâhaleye cür'etimiz olmayacağı fırtına ve şiddet-i şitâ mülâbesesi (ile) bir iki biñ süvâri ve sekbânla, Surre-i hümâyûnla hüccâc ve tüccârları sâhil-i bahrdan bi'l-emn ve's-selâme imrârlarına bi'l-mükeffele dikkat ve ihtimâm üzere iken dâhil-i hudûdumuza vâsıl ve bir gece ikâmetle bizleri arzu eden Surre-i hümâyûn emîni dâ'îlerini ve hüccâcı, hâlen Adana Mütesellimi Ahmed Bey kulları Kurdkulağı'ndan Misis'e 'avdet ve mahall-i iskeleden Maraş tarafına sevk eylemek murâdında olduğunda tekrâr-be-tekrâr ricânâmeler tahrîr olundukda ilkâ-yı gûş etmeyüb bir gece sabâha değin hüccâca ve emîn-i mûmâ ileyh hazretlerine ibrâm ve ilhâ(h) edüb câddenîñ inhirâfına bâ'is olduğu ve kâffeten vukû' bulan nâ-münâsib hareketi Musa Efendi dâ'îleriniñ sıdk-ı takrîrinden muhât-ı 'ilm-i 'âlîleri buyuruldukda:

Bezm-i ikbâlini târ eylesün der ise felek

Kişi yakdığı çerâk üzere pervâne gerek⁷⁰

fehvası efendimin çerağı olduğum nümâyân olduğu cihetden şemâmeti'l-asrdan me'mûlü bulmaz ve bu havâlîler ahsen-i hâl üzere küşâd olması Seydi Bey'in in'idâm ü izâlesi husûsu mütesellim-i mûmâ ileyhe ihâle buyurulmasıyla lutfen ve keremen bu kulların hâkden ref' ve bu mâddeler için şâyeste-i merhâmet ve şâyân-ı 'inâyet olduğum beher hâlde sâye-i devletlerinde mahfûz ve mastûr ve serfirâz olmamıza müsâ'ade-i 'aliyyeleri erzân buyurulmak bâbında ve her hâlde emr ü fermân devletlü, 'inâyetlü, 'atûfetlü mezîd-i merhâmetlü veliyyü'n-ni'am efendim sultânım hazretleriniñdir. Fî 3 N. sene (1)220

Bende Abdülcélil Dede mîrlivâ-i Üzeyir hâlen.

70 Şem'-i ikbâlini tar eylesün derse felek Kişi yakdığı çerağ üstüne pervane gerek.

Sıra no : 20
 Belge no : HAT 109, Gömlek No: 4342-B
 Tarih : 1 N (1)220 / 23 Kasım 1805
 Konu : Payas yöresinde faaliyet gösteren Seydi isimli kişinin teşvikçisinin Adana mütesellimi Ahmed Bey olduğu ve Fettahzâde Ağca Bey'in topladığı askerler ile hacıların geçirilmesinde devlete yardımcı olduğu, hacıların Tarsus'dan getirtilecek gemilerle geçirilmesi düşüncesinin firtına sebebiyle uygulanmadığı, Ahmet Bey'in dedesi zamanında da Payas işlerine karışıldığı ve bu yüzden pek çok karışıklık çıktığına dair mektup.

Benim sa'âdetlü, mekremetlü, meveddetlü, peder-i e'azz ü ekremim, sultânım efendim hazretleri

Bu sene-i mübârekede Seydi Bey hâyiniñ ba'zı mahallere istinâden hâvî olduğu hareket-i nâ-marzıyye cür'el⁷¹ edeceği cezm-i zeyegânım⁷² olub hüccâc-ı müslimîn ile Surre-i hümâyûn-ı hidâyet-makrûn bi'l-enn ve's-selâm ibtidâ-i hudûdumuzdan nihâyet-i hudûdumuz olan Sakaltutan'a mu'azzen isâllerine dikkat ü ihtimâm min külli'l-vücûh vâcibe-i zimmetim idüğü cihetden mühimmât-ı vâfire ile Turunçlu'ya vürûdumuzda Fettahizâde şerâfetlü Ağca Bey karındaşımız me'mûriyyetini li ecli'l-edâ 'asker-i vâfire ile i'ânetimize vürûd ve ber muktezâ-yı rızâ-yı 'aliyye fevc-â-fevc tevârüd eden hüccâc-ı hidâyet-müntehâcla Surre-i hümâyûnunun refâhiyet üzere şöyle ki bir kıllarına hatâ ve halel gelmeyerek Payas merhalesine isâlleri husûsuna mûmâ ileyh Ağca Bey ile müzâkere ve bahren dahi imrârlarına teşebbüs olunmağın Tarsus limanından birkaç sefine celb ve derûnlarında mevcûd emvâl ashâbları havf ü haşyete zâhib olmamaları için tarafımıza gelmelerini ve Tarsus voyvodaları dahi izn verüb göndermelerini ba'de't-tahrîr ve lâkin galebe-i firtına ü şiddet-i şitâ seyyi'esiyle sefineler mahall-i selâmete takarrub etmeyüb tevârüd eden hüccâc tavakkuf etmekle bizler ve mûmâ ileyh Ağca Bey, Tecirli ve Cerid ve sâir mahallden 'asâkir-i vâfire dahi celb, cümlesini ve Surre-i hümâyûnu topdan bi'r-refâh mürûr etdirmek istişâresinde iken hâlen Adana mütesellimi Ahmed Bey hazretlerine hitâben emr-i 'âlîniñ sûreti inde'l-vürûd Hindizâde ile bize hitâben emr-i şerîf kırâ'at ve seme'an tâ'aten merâsimini edâ ve mümkün olmadığı sûretde bahren imrârlarına ruhsat 'inâyet buyurulduğuna hamd ü senâda olduğumuzda Adana mütesellimini li-ecli't-tevkîr, birâderi Mehmed Bey birkaç yüz atıyla bulunmasını tahrîr ve ricâ eylediğimizde: *Hüccâcın selâmeti husûsuna ben me'mûrum ve dâhil-i hudûdunuzda rûziyye binbeşyüz süvârîye kâfi şa'ir ve sâ'ir nevâle âmâde edesin* deyu bize cevâb tahrîrinde ol dahi Seydi Bey'i himâye kaydında olduğu ma'lûm ve zâhir olub sâye-i pâdişâhîde bizim ve Ağca Bey'in ma'iyetimizde olan 'asker ve sekbânlarımız ile âminen ve sâlimen belki Şam-ı şerîfe değın lühûklarına 'avn-i Bârî'yle iştibâhımız yok idi. Surre-i hümâyûn ve cümle hüccâc ve tüccâr Kurdkulağ'na vürûd ve cem' olduklarında masârif-i vâfireye dūcâr olduğumuzu ve mühimmât-ı zahîremiz ancak cem' eylediğimiz 'asker ve dâ'iremize kifâyet edeceğini beher yevm birkaç güne değın bu denlü rûziyye vermek 'adem-i iktidârımızı ve Surre-i hümâyûna

71 Metinde : جرأيت şeklindedir.

72 Zeyegân: Bir tarafa meyl etme; kamaşma; doğruluktan ve haktan ayrılma. Cezm: Kararlılık, niyet.

ve cümle hüccâc ve tüccâra zerre veşme⁷³ îsâl-i hasâret olmayarak cümlemiz birbirlerimize kefâletimizi hâvî mîr-i mûmâ ileyhe başka ve Surre emîni hazretlerine tevkîrlü da'vetnâmeler vardıkda cümlesi yüklerini yükledüb câddeye düzülmüş iken mütesellim-i mûmâ ileyh adamlarını ta'yîn darb ve zor ile Kurdkulağı'ndan tekrâr Misis'e 'avdet etdirdiğinde tekrâr Ağca Bey ile bizden tahrîr eyledik ki bundan merâm-ı maksûdun ne olmalı ve Surre emîni ile bu kadar 'ibâdullâh îzâya bâ'is olmandan muradın ne? hüccâcın ve tüccârın ve sâ'ir küberâ-yı zevâtların âminen ve sâlimen imrârlarına bi'l-muhâbere bizler de me'mûruz ve bu seniñ hareketin ile bizde leke ve noksâniyet olmaz deyu tahrîrimize ilkâ-yı gûş etmeyüb nefsâniyetiniñ icrâsına Surre-i hümâyûnum ve bî-cürmleri zahmetlü ve meşakkatlü tarîke sevk ve eğer şiddet-i şitâ ve vardıkları mahallerin harâmîleriniñ şerlerinden Maraş'a sâlimen dâhil olurlar ise aferin fâ'ide etmez eski düşman dost olmaz ve'l-hâsil Devlet-i 'Aliyye'ye kullukda olduğumu çekemiyorlar. Allah'ın murâdı olur. Hakk ta'âlâ Devlet-i 'Aliyye'ye zevâl vermeye âmin.

Bi-lutfi Bârî ve himmet-i ulyâ-yı hafî her ne vechile olur ise kurudan hüccâcî ve Surre-i hümâyûnu âminen ve sâlimen nihâyet-i hudûda vâsil edeceklerimiz bilâ-iştibâh idi ve lakin 'ırk tâhir olmadığı için bu denlü 'ibâdullâhın zahmet-keş olmasına bâ'is oldu. Hakk doğruyladır, uğur-ı pâdişâhiye bezl-i cân ve bezl-i mâl, bâ'is-i iftihârımdır ve her ne kadar hilâf-ı tertîb-i inhâ tahrîrât takdîm eylediler ise rızâsıyla Surre emîni tahrîrât vermedi, bir gece sabâha değin Surre emînini ta'cîz ve ibrâm ederek merâmları üzere tahrîrât almışlar. Benim Devlet-i 'Aliyye'ye itâ'atim vardır. Allah'ın murâdı olur. *Men âmene bi'l-kader âmene mine'l-keder* hıdemât-ı 'aliyyede ber vech-i sadâkat olduğum Hüdâ'ya 'ayân ü beyândır. Kaldı ki Surre-i hümâyûnla hüccâcî şâyed bahren geçirmek iktizâ eder deyu celb eylediğimiz sefnelerde mevcûd emvâle ve erzâka cebren vaz'-ı yed etmem. Beldemize iktizâ eder erzâk bulunur ise bahâsıyla alacağımı ve ashâbları tarafımıza gelmelerini yazdım, hemân gelmekdeler ve devletlü İbrahim Hanzâde Beyefendi efendimiz ile 'inâyetlü Galib Efendi efendimizin emr ü tahrîrleri üzere hademe-i vakf-ı şerîf Hasan Ağa pederimizin ma'rifetiyle merâm üzere Surre-i nizâmı verilür. Beher hâlde hilâf-ı inhâ ile mu'âtebeden mestûr⁷⁴ olmamıza himmet buyurmaları mercûdur. Kaldı ki benim pederim bu taraf câdde-i kadîmdir. Seydi hâyin min külli'l-vücûh 'adîmü'l-iktidâr iken bizim itâ'atda olduğumuzu tahammül edemeyen kimesnelerin inhâsıyla böyle oldu, ancak enfeze aslihu tarîk-i câdde küşâd olacağı 'alim Allâh bu def'a hüccâc ve Surre selâmeti için yirmi biñ gurus masârifeye dūçâr oldum, yine a'dâlar bu pereseye vardıldılar. Sağlık olsun. Devletlü kethüdâ Beyefendimize ifâdeye cür'et⁷⁵ buyurub çerağına sâhib olsun. Zîrâ müşârün ileyh efendimizden âhere istinâdım yokdur ve Çaprazlu damadı merhûm Süleyman Efendi bir vakitte bu havâlîniñ ihtilâline bâ'is olduğu için pederim pâyidâr ve a'dâlar kahr oldu. Şimdi Hasan Efendi dahi mübâderet ediyor. Bu def'a inşallah ben pâyidâr olub sū-i kasdımda olanlar rüsvây olurlar. Hüccâcın öte tarafa gitmesine bana ne zarar ve ne leke olacaktır. Geleydi mu'azzez ve mükerrem savb-ı maksûda müteveccih olurlar idi. Hakk ta'âlâ cümleye tevfiğ ve 'âfiyetler ihsân eyleye, âmin.

73 Veşme: Yağmur tanesi.

74 Metinde böyle.

75 Metinde cerâet şeklindedir.

Fi 12 Ramazan sene (1)220.

(Mühür)

Benim pederim hazretleri, Payas evkâfı husûsu merâm üzere suret-i nizâma ifrâğ olunur. İbrahim Hanzâde Bey efendimizin ve Galib Efendi efendimizin bizim için dâmen-i devletlerin takbîl ve *Çaprazlu damadı Adana Mütessellimi Ahmed Bey'in* tahrîriyle Üzeyir ve Hassa ve Payas umûruna kavgası niyâzında olub sâbikan Hasan Efendi'niñ efendisi Süleyman Efendi dahi karışdı ve bu havâlîde ihtilâl verdi, encâmını bulamadı. Molla Hasan'ı yanlarında hıfz edüb câ-be-câ Seydi'ye işler bitdi deyu tahrîrâtı Ahmed Bey vâsıtasıyla gelmektedir. Benim kasdım bu kadar. Her dürlü irâde-i veliyü'n-ni'amâneye itâ'at ve inkıyâdım bedîhî ve zâhir iken, yirmi seneden berü bu tarafa gelmeyen tüccârlarımıza mağrûren bu sene bu taraftan mürûr ediyorlar iken, kânûn-ı kadîm üzere vâridâtımızın inkıtâ'ına bâ'is olması a'cib? Ahmed Bey'in bu vechile hareketi mülâbesesiyle Seydi Bey'in in'idâmı husûsuna ta'yîn olunmasına müsâ'ade buyurulmak niyâzında olub ve bu vechile irâde buyurulduğu sûretde biz dahi çekilüb hânemizde ikâmet ederiz. Her bir vâlî kendü hudûdundan başka mahall-i âhere karışmamasına şürût mukayyed iken ne 'alâkaları bilemiyorum, Mevlâ kerîmdir sultânım.

(Mühür)

Sıra no : 21
 Belge no : HAT 109, Gömlek No: 4342-C
 Tarih : 1 N (1)220 / 23 Kasım 1805
 Konu : Hacıların karayoluyla gitmelerinin, Seydi Bey'e Hasanpaşazâde Ahmed Bey'in güvenmemesinden dolayı mümkün olmadığı ve gemilerle deniz olundan geçmenin dahi imkânsız görüldüğüne dair mektubudur.

Sa'âdetlü 'inâyetlü re'fetlü mürüvvetlü karındaş-ı vâlâ-şânım, sultânım, mîr-i 'âlişân hazretleri Hemâre zât-ı sa'âdet-simâtların âlâm ü ekdârdan masûn, rûzgâr ve kâtibe-i umûrların muvaffak-ı tevfik-i hazret-i Perverdigâr olmaları du'avâtı edâ ve itmâm kılındığı siyâkında nümûde-i muhibb-i hâlisânemizdir ki tarafımıza firistâde buyurulan kâ'ime-i vefâ-dâ'iminiz ve bir kıt'a sûret-i emr-i şerîf-i 'âlişân vâsıl, mefhûm bi'l-cümle ma'lûmumuz olub Adana mütesellimi 'inâyetlü Ahmed Bey karındaşınıza dahi tıbkı sûret-i emr-i 'âlî, mîr-i mûmâ ileyhe dahi hitâben emr-i celîlü'ş-şân şeref-vürûd olub cenâb-ı sa'âdetlerin Seydi Bey nâm kimesne ile beyne-hümânızda olan 'adâvet sebebi ile mûmâ ileyh Ahmed Bey mîr-i merkûma tekeffül edemeyüb ve Surre-i hümâyûn ve gerek hüccâc-ı müslimîn bahren imrârlarına sefîneler hâzır (ve) âmâde olmadığından mürûru 'adîmü'l-imbân olmağla ve hüccâc-ı müslimîn Seydi Bey'in olduğu mahallden güzâr olunur iken Surre-i hümâyûn ve gerek hüccâc-ı zevî'l-ibtihâca zarar isâbet eder mülâhazasıyla hüccâc-ı müslimîn bir vechile ictisâr üzere olmadıkları beyânı ve hasseten istifsâr-ı hâtır-ı 'âtır-ı müzâhirleri siyâkı kâ'ime-i vefâ-dâ'imimiz terkîmine bâdî ve firistâde-i nâde-i savb-ı sa'âdet-ma'berleri kılındı. Bi-mennihi ve keremihi lede'l-eşrefî'l-vusûl ber minvâl-i muharrer ma'lûm-ı mürüvvetleri buyuruldukda bundan böyle dahi tarafımıza mübârek hâtır-ı 'âtır-ı behiclerinden ferâmûş buyurmamaları lutf-ı mürüvvetleridir sultânım.

Fî gurre-i N sene 220.

Seyyid Osman Emîn-i Surre-i hümâyûn hâlen.

(mühür)

Sıra no : 22
Belge no : C. DH. 296/14800
Tarih : 6 L 1220 / 28 Aralık 1805
Konu : Adana Mütesellimliğinin Ahmed Bey'e tekrar tefvîz buyurulmasına dair.

İşbu tevcîhât-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûnda avâtîf-ı aliyye-i mülûkâne ve avârîf-ı seniyye-i cihân-dârânededen kapukethüdalık hîdmet-i müşîrilerinde olduğum hâlen Vidin Muhâfızî vezîr-i mükerrerem sa'âdetlü Osman Paşa hazretlerine ber-vech-i arpalık ibkâ ve takrîr kılınmış olan Adana eyâletine umûr-dîde ve kâr-güzâr ve zabt ü rabta kâdir ve re'âyâ-perver ve sadâkat-kâr bir mütesellimin nasb ü ta'yîni lâbüdd ve muktezî olmakdan nâşî medîne-i Adana vücûh ve hânedânından ve Dergâh-ı 'Âlî kapucıbaşlarından olub el-yevm mütesellimi olan Ahmed Bey kulları evsâf-ı mezkûre ile mevsûf ve meşâhir olduğu zâhir ü bâhir olmağla eyâlet-i merkûmeniñ umûr-ı mütesellimliği mîr-i mûmâ ileyh kullarına ihâle birle ol-bâbda iktizâ eden bir kıt'a mütesellimlik emr-i şerîfîniñ ısdâr ve 'inâyet buyurulması husûsuna müsâ'ade-i seniyye-i veliyyü'n-ni'amâneleri bî-dirîğ ve erzânî buyurulmak bâbında emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emr ve'l-ihsânımdır.

Sahh. Takrîri mûcebince mütesellimlik emri tahrîr olunmak buyuruldu. Fî 6 L sene 1220

Tevcîhi Tarihi.

Vidin ve Niğbolu sancakları Vidin muhâfızlığı ve Adana eyâleti ilhâkıyla vezîr-i mükerrerem sa'âdetlü Osman Paşa hazretlerine 4 L sene 220 Tarihinde ibkâ olunmuşdur. Fermân devletlü sultânım hazretleriniñdir.

Sıra No	: 23
Belge No	: Adana Ş.S. 58, img 105, sayfa 86, belge 102
Tarih	: Evâil L 1220 / 2- 11 Ocak 1806
Konu	: Adana eyaletinin kıtlık, kuraklık ve çekirge istilâsıyla harap hâle gelmesi üzerine, eyaletin idaresinin ve asayişinin korunması için Adana'nın Vidin muhafızı Osman Paşa uhdesinde bırakılarak, mütesellimliğinde Ahmed Bey'in ibka ve takrir edildiğini bildirir ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-ke'lâm Adana kâdîsıyla Adana eyâletinde vakî' kazâlarıñ kuzât ve nüvvâbı zîde fazlulum tevkî-i refî-i hümâyûn vâsil olıcak ma'lûm (ola ki):

Adana eyâleti bundan akdem vukû' bulan kaht ü galâ ve istilâ-yı cerâd takrîbiyle ekser hâneleri harâb ve ahâlîsi perâkende ve perîşan olduğuna binâ'en mücerred eyâleti mezkûreniñ i'mârî ve ahâlî ve sekenesiniñ refâh ü rahâtîleri zımnında eyâlet-i merkûme bir müddet bi'n-nefs ikâmet ider vüzerâ ve mîr-mîrâna tevcîh olunmayub muhâfazada olanlara ilhâken tevcîh olunması husûsu mukaddemâ bâ-arz ü mahzar inhâ ve istirhâm olunmak mülâbesesiyle ol bâbda şeref-yâfte-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum mücebince eyâlet-i merkûme bi'n-nefs ikâmet ider vüzerâ ve mîr-mîrâna tevcîh olunmayub muhâfazada olanlara tevcîh ve kâffe-i 'â'idâtı vâlisine edâ ve ol vechile mütesellimlik vechile zabt olunmak üzere nizâma rabt olunub ol bâbda emr-i şerîfim takdîr ve eyâlet-i merkûme hâlen Vidin muhâfızı düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmü'l-âlem vezîrim Osman Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehuya tevcîh ve mütesellimliği dahi kapucubaşı mûmâ ileyhın uhdesine ihâle ve tefvîz olunmuşıdı. Eyâlet-i merkûmeniñ i'mârî ve ahâlî ve sekenesiniñ istihsâl-i esbâb-ı refâhet ve asâyişleri matlûb-ı mülûkânem olduğuna binâ'en işbu sene-i mübâreke Şevvali'niñ dördüncü gününde vukû' bulan tevcîhât-ı hümâyûnumda eyâlet-i merkûma ber müceb-i nizâm kemâkân Vidin muhâfızı müşârun ileyhın 'uhdesinde ibkâ ve takrîr kılınmağla mütesellim-i mûmâ ileyh dahi re'âyâ perver ve i'mâr-ı memleket ve himâyet ve sıyânet-i ahâlî ü ra'ıyyete muktedir olduğundan eyâlet-i mezkûre mütesellimliği kemâkân ibkâ ve takrîr kılınması husûsuna irâde-i 'aliyyem ta'alluk itmekle kemâkân ibkâ olunmak fermânım olmağın imdi siz ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhimsiz eyâlet-i mezkûre mütesellimliği kemâkân kapucubaşı mûmâ ileyhın 'uhdesinde ibkâ ve takrîr kılındığı ma'lûmuñuz oldukda mütesellimlik-i mezkûru kemâ-fi's-sâbık kapucubaşı mûmâ ileyh zabt ve müşârun ileyh tarafına râci' olan 'â'idât ve tayyârâtı kadîmden olıgeldüğü vechile ahz u kabz itdirüb mütesellimliği umûruna âherden bir ferd dahl ve ta'arruz itdirmeyesiz ve sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhın şimdiye kadar eyâlet-i merkûmeniñ zabt u rabtı ve ahâlî ve sekenesiniñ himâyet ve sıyânetleri ve Adana mütesellimliğine müteferri' kâffe-i husûsât-ı mühimmeniñ rü'yet ve tanzîmî mâddelerinde ber vefk-i rızâ zuhûra gelen hüsn-i hidmet ve sadâkatine binâ'en kemâkân mütesellimlik-i mezkûr 'uhdende ibkâ ve takrîr kılınmağla bundan böyle dahi mecbûl olduğun sıdk ü istikâmet ve kâr güzârı ve dirâyet-i lâzimesi üzere zabt u rabt-ı memleket ve inhâ ve istihsâl esbâb-ı asâyiş-i ahâlî ve re'âyâ husûslarına ihtimâm ve gayret ve verilen nizâmın istikrârı zımnında i'mâr-ı

memlekete dikkat ve bir mâddede hilâf-ı şerî'at-ı garrâ ve mugâyir-i rızâ nâ-mülâyim vaz' ü hâlet vukû'a gelmemesine bezl-i makderet ve hilâfından hazer ü mücânebet eylemen bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükmi-i şerîfimle vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'âmil olub hilâfından be-gâyet tehâşî ve mübâ'adet eyleyesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılâsın. Tahrîren fi evâ'ili şehri Şevvâli'l-mükerrem sene 'ışrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 24
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img. 50, sayfa 94 belge 246
 Tarih : 15 Z 1220 / 06 Mart 1806
 Konu : Hasanpaşazâde Ahmed Bey ve Mehmed Bey'in şeriflik belgesi.

Mâ fihi mine'n-nesebi ve's-siyâde

Hâlen medîne-i Adana mütesellimi Ser Bevvâbîn-i Dergâh-ı 'Âli Ahmed Bey ve Mehmed Bey ibn-i El-hâcc Abdullah Paşa hazerâtları meclis-i şer'-i şerîf-i Ahmedî ve mahfel-i dîn-i münîf-i Muhammedîde şöyle takrîr-i kelâm eylediler ki:

Bundan akdem ceddimiz müteveffâ Hasan Paşa hâl-i hayâtında aslımızda şürefâlık var mıdır deyu taharrî ve tecessüs eylediklerinde nîk nisvân tâ'ifesinden çend hatunlar müteveffa-yı mûmâ ileyh Hasan Paşa'nın babası El-hâcc Ali Ağa vâlidesi (boş) nâm hatun Sis kasabası ahâlîsinden ve şürefâdan Yazıcızâde Ömer Ağa'nın kerîmesidir deyu 'alâ tarîkı'ş-şehâde inhâ ve ihbâr eylediklerinde müteveffâ-yı mûmâ ileyh Hasan Paşa tekâsül birle alâmet-i hadrâ ilbâs eylemeyüb ancak el-hâletü hâzihi bizler dahî aslımızı taharrî ve tecessüs eylediklerimizde kasaba-i merkûme sâkinlerinden müsinn ve ihtiyâre nisvân tâ'ifesinden Kürd kızı Aişe ve Eminoğlu kızı Aişe nâm hâatunlar kasaba-i mezbûre mahkemesinde huzûr-ı şer'de bizim babamız müşârün ileyh El-hâcc Abdullah Paşa'nın babası müteveffâ-yı müşârün ileyh Hasan Paşa'nın babası mûmâ ileyh El-hâcc Ali Ağa'nın vâlidesi merkûme hatun mûmâ ileyh şürefâdan Yazıcızâde Ömer Ağa'nın kerîmesidir bizler bu husûsa bu vech üzere şâhideyiz ve şehâdet dahî ideriz deyü merkûmân hâatunların şehâdetlerini kasaba-i merkûme ahâlîsinden Hacıoğlu Osman ve Halil Efendi ve Hacı Hüseyin oğlu Mustafa ve Kara Halil oğlu Halil ve Behram Beşe ve Çavuşoğlu Memiş ve Ali nâm kimesneler taraflarımıza 'alâ tarîkı'ş-şehâde inhâ ve ihbâr eylediklerini mübeyyin yedlerimize bir vesîka-i enîka i'tâ olunmak murâdlarımızdır didiklerinde gibbe't-tasdîki'l-mu'teber mâ hüve'l-vâkı' bi't-taleb ketb olundu. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis 'aşer min şehri Zi'l-hiceti'ş-şerîfe sene 'ışrîn ve mi'eteyn ve elf.

Sıra No	: 25
Belge No	: Adana Ş.S. 58, img 97, sayfa 101, belge 121
Tarih	: 19 C 1221/ 3 Eylül 1806
Konu	: Konya'daki Mevlânâ Dergâhı dervişleri için Adana'da vakfedilen değirmen ve bahçelerin gelirlerinin on yedi yıldır gönderilmemesi üzerine, bu gelirlerin toplanarak dergâha ulaştırılmasını emreden ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim el-muhtassu bi-mezîd-i inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve kıdvetü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'denü'l-fazlı ve'l-keâm Mevlânâ Adana kâdısı zîde fazluhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Medîne-i Konya'da medfûn kutbü'l-ârifin hazret-i Mevlânâ kaddese sırrehu'l-azîz hazretlerinin sülâlesinden kıdvetü's-sulehâi's-sâlikîn Es-seyyid Eş-şeyh El-hâcc Muhammed dâme salâhuhu ve zîde takvânîñ bu def'a Der-sa'âdetime ba's eylediği memhûr mektûbu mefhûmunda cedd-i emcedleri azîz-i müşârun ileyhin hângâh-ı sa'âdetlerinde sâkinûn fukarâ dervîşânîñ melbûsâtlarıçün medîne-i Adana sükkânından Ser-tûrnâyî Es-seyyid Hüseyin nâm sâhibü'l-hayrîñ medîne-i merkûme nevâhîsinden Yüreğir nâhiyesinde vâkı' binâ ve ihyâ eylediği altı göz âsiyâb ve ittisâlinde hudûd-ı erba'ayı muhtevî dört 'aded bağçeniñ hâsılından alınmak üzere yirmi top kurbâsın beher topu yirmişer zirâ' olmak üzere hayâtda oldukça nefesine ve ba'de'l-vefât vakf-ı merkûma mütevellî olanlar ma'rifetiyle hângâh-ı mezkûrda sâkinûn fukarâ ve dervîşâna virilüb fi-mâ ba'd ber devâm düstûrû'l-'amel tutulmak için fukarâ-yı merkûmûn yedlerine virilen berât-ı 'âlîşânım mûcibince beher sene ahz oluna gelür iken on yedi seneden berü mütevellî olanlar fukarâ-yı merkûmûna bir top kurbâs göndermediklerinden müzâyakalarına bâ'is ve bâdî olduğundan mâ'adâ melbûsâta dahi eşedd ihtiyâc ile muhtâc olmaları zâhir ve aşikâr olmağla zikr olunan kurbâs vakf-ı mezbûr mütevellîleri beher sene fukarâ-yı dervîşâna irsâl ve sinîn-i mezbûrelerde alınmayan kurbâsın tahsîliçün bir kıt'a emr-i şerîfim sudûrunu şeyh mûmâ ileyh inhâ ve iltimâs itmekle hazîne-i 'âmiremde mahfûz Anadolu Muhâsebesi defterlerine nazar olundukda medîne-i Adana sâkiniñden Ser-turnâyî Es-seyyid Hüseyin nâm sâhibü'l-hayrın medîne-i merkûme nevâhîsinden Yüreğir nâhiyesinde vâkı' bundan akdem binâ ve ihyâ ve vakf eylediği altı göz âsiyâb ve ittisâlinde hudûd-ı erba'ayı muhtevî dört aded bağçeniñ hâsılından alınmak üzere yirmi top kurbâsın beher topu yirmişer zirâ' olmak üzere medîne-i Konya'da medfûn kutbü'l-ârifin hazret-i Mevlânâ kuddise sırruhü'l-azîz hazretlerinin hângâhında sâkinûn fukarâ ve dervîşânîñ melbûsâtlarıçün zikr olunan âsiyâb ve bağçeleriñ hâsılından beher sene hayâtda oldukça nefesine kendi ve ba'de'l-vefât vakf-ı merkûma mütevellî olanlar ma'rifetiyle hângâh-ı mezbûrda sâkinûn fukarâ ve dervîşâna irsâl olunub hayr du'â ile yâd ve tezkâr ve fimâ ba'd ber devâm ve düstûrû'l-'amel tutulmak ricâsına fukarâ-yı merkûmûn yedlerine berât-ı 'âlîşânım i'tâsını iltimâs eylediklerini Adana nâ'ibi mevlânâ Hâfız Abdurrahman zîde ilmuhu mukaddemâ 'arz eylediği ecilden mûcibince mahalline kayd olunub biñ yüz seksen iki senesi evâ'il-i Saferinde berât-ı şerîfim virildiği ve ba'dehu biñ iki yüz üç senesi Receb-i şerîf evâ'ilinde vâkı' cülûs-ı hümâyûn-ı meymenet-makrûnumda dahi tecdîden berât-ı 'âlîşânım virilmiş olduğu ve şeyh mûmâ ileyh in istid'âsı mûcibince emr-i 'âlîşânım i'tâsı iktizâ eylediği muhâsebe-i mezkûrdan derkenâr olunmağla

derkenârı mûcibince ‘amel ü hareket olunmak fermânım olmağın işbu emr-i ‘âlîşânım ısdâr ve fukarâ-yı dervîşân yedlerine i‘tâ olunmuşdur. İmdi sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhysin vâkîf-ı mûmâ ileyhın hângâh-ı mezkûrede sâkinûn fukarâ ve dervîşânın melbûsâtlarıçün beher sene vakf-ı mezbûrdan tahsîs eylediği yirmi top kîrbâsı beher topu yirmişer zira‘ olmak üzere vakf-ı mezbûr mütevellîleri tarafından beher sene hângâh-ı müşârun ileyh tarafına irsâl ü tesyîri husûsuna mezîd-i ihtimâm ü dikkat ve on yedi seneden berü alınmayub vakf-ı mezbûr tarafında kalan kîrbâs dahi ma‘rifetin ve ma‘rifet-i şer‘le mütevellî-i merkûmdan ‘alâ eyyi hâlin tamâmen ve kâmilen tahsîl ve hângâh-ı müşârun ileyh tarafına irsâl ü tesyîri esbâbının istihsâline mezîd-i sa‘y ü gayret ve hilâfî gûne hareket ile fukarâ-yı dervîşânın müzâyakalarına bâ‘is olur hâlâtdan mücânebet ve sihâm kılub dervîşândan kendünü muhâfazaya dikkat eylesin ve sen ki kâdî-ı mûmâ ileyhysin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket ve hilâfından be-gâyet hazer ü mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: hükmi şerîfimle ‘amel idüb şöyle bilüb ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılâsız. Tahrîren fi 19 C Sene 1221.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti’l-mahrûse

Sıra No : 26
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 51, sayfa 95, belge 242
 Tarih : 21 S 1221 / 10 Mayıs 1806
 Konu : Köprü Sokağı'ndaki bahçenin 350 guruşa Ahmed Bey'e satıldığına dair hüccet.

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki:

İşbu biñ iki yüz yirmi bir senesi mâh-ı Saferü'l-hayrın yirmi birinci günü Adana civârında Köprü Sokağında kendi uhde-i mülkümüz olan Melikzâde Bahçesi dimekle ma'ruf bahçeniñ nısf hissemiz ki kibleten tarîk-ı hâss ve şarken ve şimâlen tarîk-i 'âmm ve garben Ayşe Hatun hissesi bahçe işbu hudûd-ı erba'a ile mahdûd ve mümtâz olan nısf bahçe-i mezkûra tâlibi ve râgıbı olan Adana Mütesellimi Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî Hasanpaşazâde devletlü Ahmed Bey Efendimiz hazretleri şehâdetler huzûrunda kat'-ı bahâ ile bey'-i pazar olunub üç yüz elli guruşa kat'-ı bahâ olundukda zikr olunan semen-i mezkûr mîr-i müşârun ileyh efendimiz hazretlerinden tamâmen ve kâmilen ahz u kabz olunub nısf bahçe-i mezkûr kendi mülkümüz olub ba'de'l-yevm bir kimesne dahl u ta'arruz eylememek için tarafımızdan işbu zabt temessükü virilmiştir. Gerekdir ki tarafımızdan ve taraf-ı âherden bir ferd bir kimesne mâni' ve müdâhale eylemeyüb hîn-i hâcette yedinde olan senedimiz ibrâz olundukda amel oluna ve's-selâm. Fî 21 S sene 1221.

Bende Abdullah Melikzâde hâlen

Şuhûdu'l-hâl

Fazîletlü Es-seyyid Abdullah Efendi

Mestci Kara Aliefendizâde

Es-seyyid Mahmud Efendi Darendelizâde

Emîn-i ihtisâb Süleyman Ağa

Mehmed Ağa İnceağazâde

Monla Osman Aşkarzâde

Bağçecibaşı ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

Sıra No : 27
 Belge No : Adana Ş.S. 58, imge 52, sayfa 97, belge 239
 Tarih : 25 S 1221 /14 Mayıs 1806
 Konu : Köprü Sokağı'ndaki bahçenin 350 guruşa Ahmed Bey'e satıldığına dair hüccet.

Medine-i Adana mahallâtından Yortan mahallesi sâkinlerinden Melikzâde Abdullah Efendi nâm kimesne meclis-i şer'-i şerîf-i hafîr-ı lâzîmü't-teşrîfde işbu bâ'isü'l-hâze'l-kitâb Adana mütesellimi Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî Hasan Paşazâde devletlü Es-seyyid Ahmed Bey hazretleri mahzarında şöyle ıkrâr-ı tâmm ve takrîr-i kelâm ider ki:

'Akd-ı âtî sudûruna deĝin silk-i milk-i sırf-ı sahîhimde münselik ve münsecim olan Bâĝçehâ-i medine-i mezbûre sokaĝında Köprü Sokaĝı'nda vâkı' Melikzâde Baĝçesi demekle ma'rûf bâĝçem ki kibleten tarîk-i hâss ve şarken ve şimâlen tarîk-i 'âmm ve garben Ayşe Hatun hissesi bâĝçe ile mahdûd-ı mümtâz olan eşcârî müsmire ve gayr-i müsmireyi müstemil mülk nısf hisse bâĝçemi bi'l-cümleti't-tevvâbi' ve'l-levâhik ve kâffetü'l-menâfi' ve'l-merâfık tarafeynden icâb ve kabûlü hâvî şûrüt-ı mübtile ve müfsideden 'ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ile el-yevm semen-i misl olan üç yüz elli guruşa mîr-i mûmâ ileyh Es-seyyid Ahmed Bey Hazretleri'ne bey' ü teslîm ve temlik eylediĝimde ol dahi ber vech-i muharrer iştirâ ve kabûl ü tesellüm ve temellük etdikden sonra semen-i mebî'-i mezbûru müşterî-i mîr-i mûmâ ileyh yedinden tamâmen ve kâmilen ahz u kabz eyledim. Min ba'd mârrü'z-zikr nısf hisse bâĝçe-i mahdûd ve mîr-i mûmâ ileyh in mülk-i müşterâsı ve hakk-ı sırfıdır keyfe mâ yeşâ' ve hasbe mâ yehtarü mülkiyet üzere mutasarrıf olsun didikde mukırr-ı merkûmun sıdk-ı makâleti ve bi'l-cümle kelimât-ı meşrûhasını mukarrun lehü el-mûmâ ileyh vicâhen tasdîk ve şifâhen tahkîk etmeĝin hafezen li'l-makâl hâze'l-vesîka mâ hüve'l-vâkı' bi't-taleb ketb. Hurrire fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-ışrîn min şehri Saferi'l-muzaffer li-sene ihdâ ve 'ışrîn ve mi'eteyn ve elf. Fî hicreti men lehü'l-izzî ve'ş-şeref.

(Şuhûdu'l-hâl)

Fazîletlü Es-seyyid Abdullah Efendi

Es-seyyid Mahmud Darendelizâde

Emin-i İhtisâb Süleyman Aĝa

İnce Aĝazâde Mehmed Aĝa

Aşkarzâde Monla Osman

Mestci Kara Ali Efendizâde

Bâĝçeci başı ve gayruhum mine'l-hâzırîn.

Sıra No : 28
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 102, sayfa 226, belge 110
 Tarih : 28 RA 1221 / 15 Haziran 1806
 Konu : İstanbul'da bulunan askerler için gerekli olan 1500 koyunun satın alınarak gönderilmesine dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-ke'lâm Adana sancağının hâvî olduğu kazâların kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân zâbitân ve iş erleri ve husûs-ı atıyyü'z-zikre mübâşir ta'yîn olunan kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân Osman zîde kadruhum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Tophâne-i 'âmîre ve Tersâne-i ma'mûrem ve Üsküdâr ve Levend Çiftliği ocaklarında mevcûd Asakîr-i Hâssa-i şâhânemiñ gûşt ta'yînâtları lâzimesiçün iki yüz yirmi senesine mahsûben tertib olunduğu üzere işbu biñ iki yüz yirmi bir senesine mahsûben dahi sâbıkı üzere Adana sancağı kazâlarıñdan biñ beş yüz re's ağnâm mübâya'ası husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk etmekle imdi sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin kapûn kaleminden muhrec ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan mahzar sûret-i defterde muharrer biñ beş yüz re's ağnâmdan ashâb-ı ağnâmın damuzluk ve sağmal ağnâmlarından mâ'adâ sâ'ir ağnâmlarından sâbıkı üzere ağnâmın be-her re's erkek olmak üzere yetmişer paraya ve kısırı altmışar paraya ve toklusu kırkar paraya ve keçinin dahi erkeği altmışar paraya ve cebişi kırkar paraya olmak üzere icâb eden bahâsı 'an nakdin şâbcı yedinden ashâbına i'tâ olunarak ma'rifetin ve ma'rifet-i şer' ve mübâşir-i merkûm ma'rifetiyle bir re's girüye kalmayarak ve lâğar olmayarak müddet-i kalîle mübâya'a ve Der-sa'âdetime irsaline bi'l-ittifâk bezl-i vüs' ve makderet lâzımeden iken ba'zı i'tizârı şâmil i'lâm ve tahrîrât irsâliyle imrâr-ı vakt olmak lâzım gelür ise ağnâm-ı matlûbe 'asâkir-i şâhânemiñ ta'yînâtlarıçün tertib olmak mülâbesesiyle bir re'sinin afv ü tenzîli ve cerh ü ta'dîli tecvîz olunur mevâddan olmadığı ve te'hîrine bâ'is olanlar mübtelâ-yı vehâmet olacağı iktizâ edenlere tefhîm olunarak bir an akdem tamâmen ve kâmilen mübâya'a ve Der-sa'âdetime irsâle ihtimâm ü dikkat eylemeñ fermânım olmağın bâ-takrîr hâsseten işbu emr-i celîlü'l-kadım ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde livâ-i mezkûr kazâlarıñdan mübâya'ası tertib olunan biñ beş yüz re's ağnâm ve keçiyi şürût-ı mezkûresi mûcebince tekmîlen mübâya'ası husûsuna ikdâm olunmayub afv ü tenzîli istid'âsıyla bi-hûde tahrîrât irsâline cesâret edenler mes'ûl ve mu'âteb olacakları tefhîm olunarak mübâya'asına ve 'âsâkir-i şâhânemin ta'yînâtlarına sekte ü hâlel ve tarafeyne⁷⁶ bâ'is hâlât vukû'a gelmemek husûslarına sa'y ü gayret ve serî'an mübâya'a ve tekmîl ve Der-sa'âdetime irsâl etdirilmesine bezl ü makderet eyleyesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun me'mûr-ı mübâya'ası olduğun ol mikdâr ağnâmı işbu emr-i 'âlî-kadım mûcebince fiyât-ı mîriyyelerini ashâbına edâ ederek tekmîlen mübâya'a birle ifâ-yı emr-i me'mûruña ikdâm eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz sizler dahi mücib-i emr-i şerîfime 'amel ü hareket ve hilâfı vaz'ı tecvîzden mücânebet eylemeniz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfime vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şerefyâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân vâcibü'l-ittiba' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle

'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâmin 'ısrîn şehri Rebi'ü'l-evvel sene ihdâ ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmi Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 29
Belge No : Adana Ş.S. 58, imğ 48, sayfa 90, belge 254
Tarih : Gurre CA 1221/ 17 Temmuz 1806
Konu : Ahmed Bey'in Harapbahçe Mahaltesinde bir ev satın aldığına dair hüccet.

Bâ'is-i tahrîr-i hurûf oldur ki

İşbu biñ iki yüz yirmi senesi mâh-ı Cemâziyye'l-evvel guresinde Harapbahçe mahaltesinde vâkı' üç bâb tahtânî beyt ve bir sofa ve bir aşhâne mülk menzilizimiz ki kıbleten devletlü bey efendiniñ müceddeden ihyâ eylediği câmi'-i şerîf ve şarken Memiş evi garben Kuloğlu evi poyrâzen tarîk-i 'âmm işbu hudûd-ı erba'a ile mahdûd ve mümtâz olan mülk menzillerimiz bi-cümleti't-tevâbi'i ve'l-levâhık kendi hüsn-ı rızâ ve ihtiyârimizla tâlibi ve râğıbı olan hâlen Adana Mütesellimi Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî devletlü Ahmed Bey Efendi Hazretlerine dört yüz guruşa bey'-i bât-i sahîh ile bey' eyledik semen-i bey'-i mezbûru olan meblağ-ı mezkûru tamâmen ve kâmilen mîr-i müşârun ileyh hazretleri yedinden ahz u kabz olunub mâ dâm menzil-i mezkûrda 'alâka ve medhallerimiz kalmayub keyfe mâ yeşâ ve yehtaru mutasarrıf olmak için mîr-i müşârun ileyh efendimiz yedine işbu zabt temessükü virilmiştir. Tarafımızdan ve taraf-ı âherden müdâhale olunmaya ve's-selâm.

Bende Bende Bende

Fatma Hatun Fatma Hatun Huri Hatun

Şuhûdu'l-hâl

Hacı Halilzâde Silahşör-i hâssa-i hazret-i şehriyâri Halil Ağa

Hasan Ağa Hasene? Hasanzâde

Mehmed Başbüyüköğlü

Mustafa Beyoğlu

Mahalleli Memiş Deli Memli

Ahmed Pa(pu)ccu ve gayruhum

Sıra No : 30
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 101, sayfa 93, belge 111-112
 Tarih : Gurre-i B 1221 / 14 Eylül 1806
 Konu : Adana ve Tarsus ve Sis sancakları kazâlarından on katar devenin satın alınarak Şam'a gönderilmesine dair ferman.

(s.111) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazlı ve'l-keâm Adana ve Tarsus ve Sis kazâlarının kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından el-hâcc Ahmed ve a'yân ve zâbitân ve vücûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadrum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Avn ü tevfi-k-i cenâb-ı müşhilü'l-umûr ile bu sene-i mübârekede tavâ'îf-i havâricin arâzi-i müşerrefe-i hicâziyeden külliyyen kat' ve eyâdi tasallut ve fesâdlarıyla Haremeyn-i muhteremeynin istihsâl-i esbâb-ı emniyeti husûsuna himem-i kûh-endâzi-i mülûkânem masrûf olunacağına binâ'en işbu irâde-i hayriyyenin kuvveden fi'le ihrâc-ı zımnında medîne-i münevvere muhâfız ta'yîn olunan düstûr-ı mükerrem müşîr-i mufahham nizâmu'l-âlem vezîrim ( ) Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ma'îyyetinde vücûdu lâzım olan develer Şam-ı şerîf cânibinden tedârük ve isticâr olunacak ise dahi Arabistan develeri zahîre nakline mütehammil olub ancak yularsız sâlim deve olduğundan cebehâne ve sâ'ir mühimâta el virmeyeceği ve cebehâne ve sâ'ir mühimmât nakli hizmetinde istihdâm olunmak için beher hâl Anadolu cânibinden bir mikdâr şütürân mübâya'asına ihtiyâc hiss eylediği ecilden sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin Adana ve Tarsus ve Sis sancakları kazâlarından mübâya'asına irâde-i seniyyem ta'alluk iden on katâr şütürânın mevkufâtından ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan memhûr ve mûmzâ sûret-i defter nâtik olduğu üzere beher katârı altışar mehâr olarak her bir katârına üç yüz guruş ve Adana'dan Şam-ı şerîfe gelince beher katârına nafaka bahâ olarak yirmişer guruşdan icâb iden üç biñ iki yüz guruşun nısfı ba'dehu verilmek şartıyla diğerk nısfıları olub hazîne-i 'âmiremden ifrâz ve mübâşir-i merkûma teslimen irsâl olunan biñ altı yüz guruşu kazâlara tevzi' iderek ve bir mehârî hâvutsuz ve tākımsız olmayarak cümlesi tūvâna ve tūglū ve yūke el verir ve genç ve 'ilel-i emrâzdan sâlim olarak mükemmel tākım ve sârbânlarıyla çend rûz zarfında mübâya'a ve mübâşiriyle ma'an i'câleten ve müsâra'aten Şam-ı şerîfe irsâl ve gurre-i Ramazan-ı şerîfde mevcûd bulunub müşârun ileyhın zehâyir ve mühimmât ve levâzımât-ı sâ'iresi tanzîmine me'mûr Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından ifihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Abdullah Bey dâme mecduhuya teslim ve işbu irsâli matlûb olan şütürânı mütâlebât-ı sâ'ire misüllü beş on gün te'hîr olunsa acabâ be'is ve mahzûr var mıdır? Mülâhazâtı mebnâdir hatır olmayarak ve ifâte-i vakti tecvîz itmeyerek derhâl tedârük ve beher hâl gurre-i mâh-ı mezbûrda Şam-ı şerîfde mevcûd bulunub kapucibaşı-ı mûmâ ileyhe teslim

(s.112) bezl-i vüs' ü makderet ve ihmâl ve müsâmaha ile maslahat-ı matlûbe-i mühimmeyi rehîn-i 'ukde-i te'hîr iderek hakkında gazab-ı şâhânem zuhûr ve burûzundan be-gâyet tevakkî ü mübâ'adet fermânım olmağın işbu emr-i celîlü'l-kadrım ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlunde ber vech-i muharrer mübâya'a ve Şam-ı şerîfe irsâli matlûb-ı mülûkânem

olan on katâr şütürânı fermûde-i seniyyem üzere çend rûz zarfında tedârük ve irsâl ve gurre-i Ramazan-ı şerîfde Şam-ı şerîfe îsâl ve müşârun ileyhın zehâyir ve mühimmât ve levâzım-ı sâ'iresi tanzîmine me'mûr Mîr Abdullah dâme mecduhuya teslîme mucidd (ü) sâ'î olmadığın istimâ' olunur ise hakkında gazab-ı şâhânemi mûcib olacağı ve hükkâm ve zâbitân taraflarından dahi bu bâbda bir gûne kusûr ve rehâvet vukû'uyla karîn-i te'hîr olduğu vâsıl-ı sem'-i şâhânem olur ise öZR ü 'illet bir vechile karîn-i 'afv ve safh olmayub mazhar-ı mu'ahhaze ve 'itâb olacakları bi-iştibâh idüğü ma'lûmuñ oldukda aña göre 'amel ü harekete mezîd-i sa'y ü gayret eylesesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun zikr olunan develerin bahâ ve nafaka bahâlarının nisfi olub müsteshabın olan meblağ-ı mezbûru getirüb mütesellim-i mûmâ ileyhe teslîm ve çend rûz zarfında mükemmel tâkım ve sârbânlarıyla ol mikdâr şütürânı bi'l-istishâb 'azîmet ve gurre-i mâh-ı mezbûrda Şam-ı şerîfe duhûl ve vusûl ve kapucıbaşı mûmâ ileyhe teslîme sa'y ü gayret ifâte-i vakt ile mazhar-ı mu'ahhaze ve 'itâb olmakdan mücânebet eylesesin. Ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz sizler dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâfından gâyetü'l-gâye hazer ü mücânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurudm ki: hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celilü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-imtisâlimin mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olub hilâfından hazer eylesesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fî gurre-i şehri Receb sene ihdâ 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Defter-i tertîb mübâya'a-i şütürân-ı mîrî an cânib-i kazâhâ der vilâyet-i Adana ma'a Tarsus ve Sis lâzım-ı nefsi-i mühimmât ve hıdemât-ı sâ'ire der ma'iyet-i hazret-i vezîr-i mükerrrem ( ) Paşa muhâfaza be-Medîne-i münevvere nevvrehâ Allâhu ta'âlâ ilâ yevmi'l-âhire ki bahâ-i şütürân mübâya'a ve be-cânib-i Şam-ı şerîf sevk ve irsâl ve be-teslîm şode? fermûde el-vâkı' 5 Z sene 1221.

Şütürân katâr 10 guruş 300.

Beher katâr-ı mükemmel guruş 300

Berây-ı nafaka bahâ an mahalhâ-i mezkûre ki Şam-ı şerîf katâr 10 guruş 300

Beher katâr guruş 200

Yekûn ale'l-hesâb guruş 1200

Tahrîr-i âlî. Fî 28 sene 221.

Sıra No : 31
 Belge No : Adana Ş.S. 58, imge 96, sayfa 237, belge 124
 Tarih : 12 L 1221 /23 Aralık 1806
 Konu : Adana eyaletindeki kazalardan iki yüz elli mehar devenin tertip edilerek Davud Paşa sahrasına gönderilmesine dair ferman.

(31/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazlı ve'l-keâm Adana sancağında vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından sâbık baştebdîl Süleyman zîde kadruhu ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadrum tevki'-i refi'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu günlerde Rusyalu'nuñ hudûd-ı İslâmiyye'ye bağıteten tahattî ve tecâvüz etmesi ve sulh u salâha ri'ayet etmemesi takrîbiyle hasbe'ş-şer'i'l-enver def-i sâ'il için mütevekkilen 'ale'l-lâhi Der-sa'âdetimden ihrâcı musammem olan Ordu-yı hümâyûnumda mevcûd bulunub zahrîre ve mühimmât nakli hizmetinde ve hıdemât-ı sa'irede istihdâm olunmak için ordu-yı hümâyûnuma mülhak oldukları günden hizmetde olduklarıñca lâzım gelen ücretleri sârbânbaşı yedinden virilmek şartıyla mevkûfâtından ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter nâtık olduğu üzere Adana sancağında vâkı' kazâlardan tertîb olunan iki yüz elli mehar mekkârî şütürânı tûvânâ şütürândan

(31/b) olmak ve bi-mennihi ta'âlâ nevrûz-ı firûzda Davud Paşa sahrâsında mevcûd bulunmak üzere ihrâc ve îsâl olunmak fermânım olmağın hassaten işbu emr-i celilü'l-kadrim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde siz ki mütesellim ve kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz zıkr olunan şütürân-ı mürettebeniñ fermânım olduğu vechile bir an akdemce tedârük ve vakt-i mezkûrede sahrâ-yı mezkûrda mevcûd bulunmak üzere ihrâc ve îsâli husûsuna bi'l-ittihâd sa'y ü gayret ve hilâf-ı emr-i şerîfim vaz'ı tecvîz ile mübtelâ-yı vehâmet olmakdan mücânebet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin sen dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve me'mûr-ı ihrâcı olduğuñ ol mikdâr şütürânı vakt-i mezbûrda Davud Paşa sahrâsında mevcûd bulunmak üzere irsâli husûsuna mübâderet ve bî-hûde meks ü ikâmetden mücânebet ve emr-i mübâşeretiniñ icrâya mezîd-i i'tinâ ü dikkat eylemeñ bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şerefyâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celilü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sânî 'aşer şehri Şevvâl sene ihdâ ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Defter-i tertîb ihrâc kerde şütürân-ı mekkârî an kazâhâ der livâ-i mezkûre lâzime-i istihdâm şode-i nakl-i mühimmât ve hıdemât-ı sa'ire der Ordu-yı hümâyûn be-mübâşeret-i ( ) ihrâc ve be-âsitâne-i sa'âdet sevk ü tesyîr şode fermûde el-vâkı' ZA sene 1221.

Livâ-i Adana

Şütürân

Mehâr

250

Tahrîren 11 L sene 1221.

Sıra No : 32
 Belge No : Adana Ş.S. 58, imge 96, sayfa 238, belge 125
 Tarih : 12 L 1221 /25 Aralık 1806
 Konu : Rusya'ya karşı sefere çıkılacağından Adana sancağı kazalarından kırk katar devenin satın alınarak İstanbul'a gönderilmesine dair ferman.

(32/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassuu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fazlı ve'l-keâm Adana sancağında vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân ve bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan sadr-ı a'zamım çukadârlarından sâbık baştedbîl zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu günlerde Rusyalu'nun hudûd-ı İslâmiye'ye bağteten tahattî ve tecâvüz etmesi ve sulh u salâha ri'ayet etmemesi takrîbiyle hasebü'ş-şer'ü'l-enver virilen fetvâ-yı şerîfe mücebince üzerine sefer-i hümâyûnum vukû'u mukarrer olmakdan nâşî mütevekkilen ale'l-İllâhi Der-sa'âdetimden ihrâcı musammem olan Ordu-yı hümâyûnumda mevcûd bulunub zahîre nakli hizmetinde ve hidemât-ı sâ'irede istihdâm için mevkûfâtından ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfe mevzû'an irsâl olunan memhûr ve mümzâ sûret-i defter nâtik olduğu üzere sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin Adana sancağında vâkı' kazâlardan mübâya'ası tertîb olunan kırk katâr şütürânîñ beher katârı altışar mehâr olarak her katârına üç yüz guruşdan ve âsitâne-i sa'âdetime gelince beher katârına nafaka bahâ olarak on dokuz guruşdan on iki biñ yedi yüz altmış guruşdan nısfî hîn-i vürûdunda edâ olunmak şartıyla diğere nısfı hazîne-i 'âmiremden ifrâz ve mübâşir-i mûmâ ileyhe teslîmen irsâl olunan altı biñ üç yüz seksen guruşu kazâlara tevzî' ve teslîm ederek ve bir mehârı hâvutsuz ve tākımsız olmayub cümlesi tūvâna ve yüke el virür genç ve 'ilel (ü) emrâzdan sâlim olarak mükemmel tākım ve sârbânlarıyla şimdiden mübâya'a ve mübâşiri ile ma'an nevrûz-ı firûzdan evvelce Der-sa'âdetim'e irsâl ve ıstabl-ı 'âmireme teslîmi husûsuna bez-i vüs' ü makderet eylemeñ fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i mûmâ ileyhe ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde ber vech-i muharrer Adana sancağında vâkı' kazâlardan ihrâcı matlûb-ı mülûkânem olan mezkûr'l-mikdâr katâr şütürânı ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le şimdiden mübâya'a ve mübâşirine terfiken vakt-ı mezbûrdan evvelce Der-sa'âdetim'e irsâl ve ıstabl-ı 'âmireme teslîme mezîd-i sa'y ü gayret eylesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı

(32/b) mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz sizler dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve hilâf-ı emrim vaz'ı tecvîzden gâyetü'l-gâye tehâşî ü mücânebet eylesesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin me'mûr-ı mübâya'ası olduğun şütürânı mütesellim-i mûmâ ileyhiñ ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve mübâşeretiñle mükemmel hâvut ve pusat-ı sâ'iresiyle serî'an mübâya'a ve sârbânlarıyla bi'l-istishâb nevrûz-ı firûzdan evvelce Der-'aliyyeme îsâl ve ıstabl-ı 'âmireme teslîme müsâra'at ve hilâf-ı emr-i şerîfim vaz' ü hareket vukû'undan hazer ü mücânebet eylemeñ bâbında hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr eden işbu emr-i şerîf-i celîlü'ş-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olub hilâfindan be-gâyet tehâşî ü mücânebet eylesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe

i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbî 'aşer şehri Şevvâl sene ihdâ 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l mahrûse.

Defter-i tertîb-i mübâya'a-i şütürân ma'a nafaka bahâ an cânib-i mezkûre berây-ı lâzıme-i kışlakhâ-i ıstabl-ı âmire be-mübâşeret-i mübâya'a ve mevcûd şode fermûde el-vâkı' der sene 1221. Kayd şode ve? sûret dâde fermûde bâ-fermân-ı şerîf fi 13 M sene 1221.

An cânib-i kazâhâ der vilâyet-i Adana

Şütürân	Beher katâr-ı mükemmel Fiyat	Berây-ı nafaka bahâ-i mahallhâ-i mezkûr ki âsitâne-i sa'âdet	
Katâr 40	Guruş 30	Şütürân Katâr	Beher katâr Fiyât
Guruş 1200		40	Guruş 190
Yekûn: guruş: 12760 Ale'l-hesâb guruş 638 Berây-ı müzekkiye-i hazîne kâ'ime dâde fermûde Tahrîren fi 13 L sene 1221.			

Sıra No : 33
 Belge No : Adana Ş.S. 58, imge 64, sayfa 120, belge 207
 Tarih : Evâil ZA 1221 / 10-19 Ocak 1807
 Konu : Küçükhalioğlu Halil Paşa'nın oğlu Dede Bey'in yakalanarak idam edilmesine dair ferman.

(33/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından Adana mütesellimi olub bu def'a Üzeyir sancağı kendüye tevcih olunan Mîr Ahmed dâme mecduhu tevkî-i refî-i hümayûn vâsil olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mîr-i mûmâ ileyhsin bundan akdem şeref-rîz-i sudûr olan emr-i 'âlîşânımda tafsîl ü beyân olduğu üzere Üzeyir sancağı mutasarrıfı Küçükhalioğlu Halil Paşa'nın bundan akdem vefâtında oğlu Dede Bey derbâr-ı saltanat-ı seniyyeme bi'd-defa'ât ma'rûzât takdîmiyle ben babam meslekine gitmeyüb her hâlde tahsîl-i rızâ-yı 'aliyyeye dikkat ederim deyü ta'ahhüd etmiş olduğuna binâen ta'ahhüdü vechle hareket etmek şartıyla livâ-i mezbûr mîrlivâlık ile kendüye tevcih olunmuş olub ancak şakî-i merkûm kendü hâlinde olmayub hilâf-ı şerî'at-ı garrâ ve münâfi-i emr ü rızâ hâreket-i nâ-bercâyâ ictisâr eylediğine binâen şakî-i merkûmuñ i'dâm ve izâlesiyle havâl-i merkûmeden def'-i gâ'ilesi husûsuna ikdâm ve müsâra'at eylemeñ tavsiye ve iş'âr kılınmışdı. El hâletühü hâzihi tarafîndan derbâr-ı 'atûfet-karârıma vârid olan tahrîrâtda şakî-i merkûmuñ mütehasın olduğu Payas hısn-ı hasîn bir mahall olub ve mîrlivâlık ile Üzeyir sancağı dahi 'uhdesinde olmak mülâbesesiyle 'aşâyir ve kabâ'il kendüye tâbi' olduğundan şakî-i merkûmuñ umûrına fûtûr gelmeyeceği beyânıyla livâ-i mezbûr ile hâss ağalığıñ 'uhdeñe ihâlesi ve Adana havâlisinde kâ'in 'aşâyir beylerinden mefâhirü'l-emâcid ve'l-a'yân Kelzâde Ahmed ve Kirmekzâde Abdurrahman ve Tekelizâde Halil Bey ve Melemencizâde Habib Bey ve Karsandızâde İshak ve Kozanzâde Yusuf ve Sırkıntızâde Ömer Bey ve Kerimzâde Musa Bey zîde mecduhum süvârî ve piyâde beşer yüz yüz nefer 'asâkir ile ma'iyetiñe me'mûr ve ta'yîn kılınmaları ve maslahat-ı merkûmeniñ itmâmına kadar ma'iyetiñe tecemmü' idecek süvârî ve piyâde 'asâkire iktizâ eden şa'ir ve dakik misillü zehâyir Tarsus kazâsından tedârük ve tarafîña irsâl olunması husûsları derc ve istid'â olunmuş sen meyâne-i emsâl ve akrânînda yarâr ve kârgüzâr ve sıdk ü istikâmetle şöret-şi'âr olub senden her hâlde rızâ-yı hümayûnuma muvâfik hüsn-i hizmet ve asâr-ı merdümî ve gayret me'mûl ve müntazır-ı pâdişâhânem olunduğuna binâen bu def'a 'avâtıf-ı 'aliyye-i mülûkânemden Üzeyir sancağı saña tevcih ve hâss ağalığı 'uhdeñe ihâle ve tefvîz ve mûmâ ileyhim dahi mezkûrü'l-mikdâr süvârî ve piyâde 'asâkir ile ma'iyetiñe me'mûr ve ta'yîn kılınub ol bâbda me'mûriyetlerini hâvî bu def'a mîr-i mûmâ ileyhim başka başka ve maslahat-ı mezkûreniñ itimâmına kadar ma'iyetine tecemmü' idecek süvârî ve piyâde 'asâkire iktizâ eden zahîreniñ i'tâsı husûsuna Tarsus tarafîndan i'ânet olunmasıçün Tarsus nâ'ibine ve Tarsus mütesellimine ve vücûh ve bi'l-cümle iş erlerine hitâben başka evâmir-i şerîfem isdâr ve tesyâr kılınmış olmağla zâtînda merkûz olan gayret ve sadâkat lâzimesince vusûl-ı emr-i şerîfimde 'aşâ'ir-i merkûme beyleri mûmâ ileyhim ma'iyetiñe celb ve cem' ve şakî-i merkûmuñ ancak ser-i maktû'ı matlûb olub emvâl ü eşyâsı vakten mine'l-evkât kimesneden su'âl olunmayacağını herkese i'lân ve işâ'at iderek şakî-i merkûmuñ üzerine varub ne vechile ne tarikle olur ise olsun

‘alâ eyyi hâlin ele getürüb i‘dâm ve izâlesiyle havâlî-i merkûmeden def‘-i gâ‘ilesi husûsuna ikdâm ve müsâra‘at eylemeñ fermânım olmağın tenbîhen ve ikdâmen ve te‘kîden ve isti‘câlen mahsûsan işbu emr-i şerîfîm ısdâr ve memhûren ve mektûben ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi tahrîr ve iş‘âr üzere

(33/b) zikr olunan Üzeyir sancağı ve hâss ağalığı ‘uhdeñe tevcîh olunmuş olmağla göreyim seni ne vechile ve ne tarîkle olur ise olsun bi-eyyi vechin kâne şakî-i merkûmuñ i‘dâm ve izâlesiyle ol taraftan külliyeñ def‘i-i gâ‘ilesi ve tarîkin küşâdı emrîne bezl-i mechûd ve sa‘y-i nâ-ma‘dûd eylemeñ hasren ve hasren senden matlûb-ı hümâyûnum idüğü ve şakî-i merkûmuñ emvâl ü eşyâsından hiçbir vakitte su‘âl ve cevâb olunmayacağı ve bu bâbda ednâ mertebe terâhî ü betâ‘et misüllü vaz‘a bir vechile rızâ-yı ‘aliyyem olmadığı ma‘lûmuñ oldukda ber vech-i meşrûh ‘amel ü hareket ve senden me‘mûl ve muntazır-ı şâhânem olan gayret ve dirâyet levâzımıñı ibrâz ve izhâra mezîd-i i‘tinâ ü dikkat ve zinhâr ve zinhâr hilâfî vaz‘ı tecvîzden begâyet tevakkî ü mübâ‘adet eylemeñ bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: ( ) vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ‘at-makrûnuyla ‘amel ü hareket ve hilâfından begâyet tehâşî ü mücânebet eyleyesin. Şöyle bilesin, ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılâsın. Tahrîren fi evâ‘ili şehri Zi‘l-ka‘de sene ihdâ ve ‘ısrîn ve mi‘eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti’l-mahrûse

Sıra No : 34
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img, 63, sayfa 118, belge 208
 Tarih : 19 ZA 1221 / 28 Ocak 1807
 Konu : Küçükâlizâde Dede Bey'in uhdesinde olan hâss ağalığının ve Üzeyir sancağı mukataası malikanesinin Ahmet Bey'e tevcih edildiğine dair nişan.

(34/a) Nişân-ı şerîf-i âlişân-ı sâmi-i mekân-ı sultanî ve tuğra-yı garrâ-yı cihân-sitân-ı hâkânî hükmü oldur ki:

Memâlik-i mahrûsemde vâkı' Şam ve Haleb ve Diyârbekir ve Mardin ve Adana ve Ayıntab ve Malatya ve Tokad câniblerinde ve sâ'ir mahallerde kâ'in mîrî mukâta'anın ekseri ricâl-i devlet ve a'yân-ı vilâyetden ba'zılarının uhdelinde olup lakin üzerlerinde müstekarr olmayub her biri senede birkaç adama derûhde olduğundan re'âyâsı gözedülmeyüb ve kuvvetleriçün vakt ü zamânıyla tohum ve sâ'ir malzemelerine i'ânet olunmadığından mâ'adâ cümle hâsılların almak için cevri ezâ eylediklerinden ekseri perâkende ü perîşân ve bakiyyelerinin dahi hâlleri diğeri-gün olmak takrîbiyle beytü'l-mâl-ı müslimîne küllî gadr olmağın fi-mâ-ba'd mukâta'ât-ı merkûme Mısır karyeleri misüllü mâl ve kalemiyyesin virdikden sonra bir tarikle âhere virilmeyüb ve mutasarrıfları dahi virilmeyeceğın bilüb 'imâriyle takayyüd ve şen ve abâdân olunmasına bâ'is olmağın bu nizâm cem'-i hazîne için olmayub terfih-i ibâd için olduğundan şürût-ı mezbûreye ri'âyet olunub tebdil ve tağyîr olunmamak sebebiyle virecekler(i) mu'acceleniñ zâyî' olmayacağıın peşîn yakînen bilüb rağbet eylemeleriçün bi'l-fi'l Şeyhü'l-islâm ve Sadreyn ve Nakîbü'l-eşrâfım nâzır nasb ü ta'yîn olunmalarıyla bu makûle kurâ ve mukâta'âtın mukayyed olan mâlin beher sene Âsitâne-i sa'âdetim hazînesine virenler kemâ fi'l-evvel hazîne-i 'âmireme ve câmi'ü'l-emvâl olanlara virenler dahi senesi dâhilinde dört taksit ile edâ ve kalemiyyesin virüb ve yedine sûret-ı muhâsebesin almak şartıyla min küllî'l-vücûh serbestiyet üzere hayâtda olduklarıncâ te'bîden ber vech-i mâlikâne zabt u rabt eylemeleriçün yedlerine berât-ı celilü'l-ünvânım virilüb ve mukâta'asın âhere ferâğ ve kasr-ı yed murâd eyledikde ferâğını hüccet-i şer'iyeye olunduktan sonra yedlerine müceddeden berât-ı şerîfim virilmek ve sâhibi fevt olup mukâta'ası cânib-i mîriye 'â'id oldukda taraf-ı mîrîden müzâyede ve rağebâtı inkitâ'ından soñra âheriñ virdiği mu'acceleyi virir ise evlâdına virilüb olmadığı hâlde tâlib-i âhere furûht olunmak üzere bu sûret-i müstahsene mürûr-ı ezmine ile tebdil ve tağyîr olunmayub ilâ mâşâ'e Allâhu ta'alâ düstûrül-'amel tutulmak için mahalline kayd olunmağın binâ'en alâ zâlik Küçükâlizâde Dede Bey'in uhdesinde olan hâss ağalığı Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından hâlen Adana Mütessellimi işbu râfi'-i tevkî'-i refi'ü's-şân-ı hâkânî ve nâkil-i yarlıg-beliğ-i mekremet-'unvân-ı cihân-bâni iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Ahmed Bey dâme mecduhuya tevcih olunmak husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk ve ol bâbda fermân-ı 'âlişânım sudûr itmekle li-ecli't-tanzîm kuyûda mürâca'at olunduktâ zamân-ı zabtı Mart ibtidâsından olup senevî yedi biñ beş yüz guruş ber vech-i ocaklık Payas ve Kurdkulağı menziline müretteb olan İfrâz-ı Zu'l-kadriye Mukâta'ası fi'l-asl biñ iki yüz elli guruş mu'accele ile mîr-i mûmâ ileyh Dede Bey'in ber vech-i mâlikâne uhdesinde iken bundan akdem ve kasr-ı yedinden birâderi Seyyid Mustafa Bey'in uhdesine kayd olunub biñ iki yüz on sekiz senesinde berât-ı şerîfim virilmiş olduğu ve hâsshâ-ı mîrlivâ-i Üzeyir sancağı

Mukâta‘ası dahi ma‘a tefâvüt senevî biñ iki yüz seksen dokuz guruş on dört akça mâl ile mukayyed olub mîrlivâlık pâyesiyle mûmâ ileyh

(34/b) Küçükalizâde Dede Mehmed Bey’iñ ber vech-i arpalık ‘uhdesinde iken bu def‘a Adana mütesellimi mûmâ ileyh Ahmed Bey dâme mecduhu Adana kapusundan Antakiyye kapusuna varıncaya kadar yollarıñ tathîr ve te‘mîn mürûr u ‘ubûr iden hüccâc-ı müslimîn ve sâ‘ir sebîlin iyâb ve zehâbları emrîne ikdâm ve mukayyed olan mâl-ı mîrî kalemiyyesin vakt ü zâmanıyla bî-noksân edâ eylemek şartıyla işbu sene-i mübâreke Zî‘l-ka‘desiniñ yedinci günü mîr-i mûmâ ileyhiñ üzerinden ref‘ ve mûmâ ileyh Ahmed Bey dâme mecduhunuñ ‘uhdesine kayd olunmuş olduğu ve senevî elli sekiz biñ akça mâl ile mukayyed olan mahsûl-ı beytü‘l-mâl-ı ‘âmme ve rûsûmât-ı sâ‘ire-i nâhiye-i Üzeyir ve Arsuz mukâta‘ası dahi fi‘l-asl El-hâcc Yusuf ve Kudsî Muhammed ve Osman Bey’iñ yüz elli guruş mu‘accele ile ber vech-i mâlikâne ‘uhdelerinde iken yetmiş bir târîhinde mûmâ ileyhiñ ‘uhdelerinden ref‘ ve kadîmi üzere Üzeyir sancağı mutasarrıfları tarafından zabt olunmak üzere emr-i şerîfîm virilmiş olduğu mukayyed olmağla bu sûretde hâs ağalığı ta‘bîr olunan mârrû‘z-zikr İfrâz-ı Zu‘l-kadriyye Mukâta‘ası biñ iki yüz elli guruş mu‘accele ile mukayyed olduğuna mebnî bu def‘a ne mikdâr mu‘accele takdîri irâde buyurulur ise ol vechile iktizâ eden mu‘accele ve resp-i vâyesi ber vech-i peşîn kapu kethüdası tarafından hazîne-i ‘âmirime ba‘de‘t-teslîm merkûmuñ Mustafa Bey’iñ ref‘inden mûmâ ileyh Ahmed Bey dâme mecduhunuñ ber vech-i mâlikâne ‘uhdesine kayd ile iki yüz yirmi iki senesi Martı ibtidâsından zabt eylemek şartıyla berâtı virilmek iktizâ eylediği takrîr ile lede‘l-‘arz mücebince tanzîm olunmak bâbında sâdır olan fermân-ı ‘âlîşânım mücebince takdîr olunan biñ dört yüz guruş mu‘accele ile îcâb eden resp-i vâyesi teslîm-i hazîne-i ‘âmirim olduğuna müş‘ir sûret-i rûznâmçe-i hümâyûnum virilmeğın mukâta‘a-i mezbûr merkûm Mustafa Bey’iñ ref‘inden biñ iki yüz yirmi senesi Martı ibtidâsından i‘tibâr ile mûmâ ileyh Ahmed Bey’iñ ber vech-i mâlikâne ‘uhdesine kayd olunub şürûtuyla berât-ı celîlü‘l-‘unvânım virilmek bâbında bi‘t-telhîs fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmağın hakkında mezîd-i ‘inâyet-i pâdişâhânem zuhûra getürüb biñ iki yüz yirmi bir senesi Zî‘l-ka‘desiniñ yirmi birinci günü bu berât-ı hümâyûnu virdim ve buyurdum ki mûmâ ileyh Ahmed Bey dâme mecduhu mukâta‘a-i mezbûru biñ iki yüz yirmi iki senesi Martı ibtidâsından mîr-i merkûmuñ ref‘inden virdiği mu‘accele mukâbili hayâtda oldukca te‘bîden ber vech-i mâlikâne zabt ü rabt ve vâkı‘ olan mahsûlât ve rûsûmât-ı kânûn-ı kadîm ve olıgeldüğü üzere ahz u kabz ve senevî mâlı olan meblağ-ı mezbûru ber vech-i ocaklık Payas ve Kurdkulağı menzilleri masârifına edâ ve kalemiyyesin virüb ve senesi âherinde hesâbın görüb yedine sûret-i muhâsebesin aldıkca zabt u rabtına mahsûlât ve rûsûmâtınıñ ahz u kabzına taraf-ı âherden ferd ta‘arruz ve ta‘addî eylemeyeler. Şöyle bileler ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılalar. Tahrîren fi‘l-yevmi‘t-tasi‘ ‘aşer şehri Zî‘l-ka‘de sene ihdâ ve ‘ışrîn ve mi‘eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Konstantiniyye

Sıra No : 35
 Belge No : Adana Ş.S. 58, imge 93, sayfa 109-110-111, belge 132-133-134
 Tarih : 27 ZA 1221 / 29 Ocak 1807
 Konu : Adana sancağından yüz seksen altı nefer eşkinciden alınması gereken 27.900 guruşun tahsil edilerek İstanbul'a gönderilmesine dair ferman.

(35/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmîd ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'adinü'l-fezâ'il ve'l-ke'lâm Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa Der-aliyyemden mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum kethüdâsı kâtibi hulefâsından Mehmed Şemsi zîde kadruhu Adana eyâletinde vâkı' elviye alay beyileri ve muhtârları zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bu def'a hasebü'ş-şer'î'l-mutahhar virilen fetvâ-yı şerîfe mücebince Moskoflu keferesi üzerine sefer-i hümâyûnum vukû'u mukarrer olmakdan nâşî mütevekkilen 'ale'l-İllâhi ve mütevessilen bi-rûhâniyyet-i Resûlu'l-İllâhi livâ-i şerîf sâyesiyle 'ıyd-ı adhâdan Ordu-yı hümâyûn-ı nusret-makrûnumuñ Der-sa'âdetimden hareketi ve Davud Paşa Sahrâsına nasb-ı cenâh eylemesi musammem olduğundan elviye-i mezkûrede kâ'in ashâb-ı tîmâr ve ze'âmet 'ıyd-ı adhâda sahrâ-yı mezkûrede isbât-ı vücûd eylemeleri husûsu şeref-efzâ-yı sudûr olan fermân-ı hümâyûn-ı lâzîmü'l-ımtisalim muktezâsından ve sefer-i hümâyûnlarımda mevcûd ve hıdemât-ı me'mûrelerinde bezl-i vücûd eylemeleri mutasarrıf

(35/b) oldukları tîmâr⁷⁶ ve ze'âmetleri şürût ve kânûnundan ise dahi henüz yerlerinden hareket itdiklerine dâ'ir bir haber ve eser vürûd itmeyüb bundan böyle edevât-ı harbiyye ve levâzımât-ı külliyye-i seferiyyelerini irâde-i kerâmet-ifâde-i hüsvânem üzere tanzîmiyle 'azîmete gayret ve ikdâm itseler bile bu'd-ı mesâfe takribiyle Ordu-yı hümâyûnumuñ hurûc ve 'azîmetine kadar yetişüb gelemeyecekleri vâzih ve be-dîdâr ve mevsim-i sefer güzâr eyledikden soñra gelmeleri bî-hûde ve ba's olacağından fazla merkûmûna mücib-i meşâkk-ı azîm ve mücib-i masârif-ı kesîre olacağı emr-i âşikâr olmakdan nâşî rahmen li-hâlihîm kendülerini ibtilâ-yı hasârdan sıyânet ve bu emr-i ehemmi betâ'etden vikâyet irâdesiyle bu def'a ittîfâk-ı ârâ ile virilen râbîta ve nizâm muktezâsınca elviye-i merkûme tîmârlu neferâtınıñ yerlerine Rumili cânibinden tahrîr ve intihâb olunmakda olan 'asâkiriñ masâriflarına tahsîsan beher kayd için yüz ellîşer guruşdan bedelleri tahsîli ve darbhâne-i 'âmireme teslîm ile işbu biñ iki yüz yirmi bir senesine mahsûben seferden 'afvlarına irâde-i 'aliyyem ta'alluk idüb bu vechile kaydları bâlâlarına şerh virilmekle sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhîsin defterhâne-i 'âmireme mukayyed olduğu üzere vürûd-ı emr-i şerîfim vaz' olunan mûmzâ sûret-i defter mantûkunca elviye-i mezkûrede kâ'in yüz seksen altı nefer eşkinci zu'amâ ve erbâb-ı tîmârıñ beher birine yüz ellîşer guruşdan icâb iden yirmi yedi biñ dokuz yüz guruş bedellerini her kaydın mütefârik ve mahallerinde ma'lûm olan hâsılâta göre nihâyet beş on gün zarfında icâleten ve müsâra'aten tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen Der-sa'âdetime tesyîr ve darbhâne-i 'âmireme teslîmi husûsuna mübâderet eylemeñ fermânım olmağın hâssaten işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile

76 Oldukları tîmâr iki kere yazılmıştır.

tisyâr olunmuşdur. Seferden ‘afvları ve beher kayda yüz ellişer guruşdan îcâb iden yirmi yedi biñ dokuz yüz guruş bedelleriniñ Rumili cânibinden tahrîr ü intihâb olmakda olan neferâtın masârıflarına tahsîsan darbhâne-i ‘âmireme teslim olunmak husûsu karâr-dâde olan şürût nizâmından olduğu ve meblağ-ı mezbûr her kaydın mütefârik ve mahallerinde ma‘lûm olan hâsılâtına göre tevzî‘ ve çend rûz zarfında icâleten ve müsâra‘aten tahsîl ve tesyîli ehass-ı mülûkânem idüğü te‘hîr ve terâhîsi câ‘iz olmadığı ma‘lûmun oldukda fermûde-i seniyyem üzere icâleten ve müsâra‘aten ve tamâmen ve kâmilen tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslimen Der-sa‘âdetime tesyîri husûsuna ihtimâm ü dikkat eylesin. Şöyle ki işbu kayıdludan biri haklarında zuhûra gelen ‘inâyet-i ‘aliyyemiñ şükûrünü bilmeyüb bir gûne ‘özü ü ‘illet itmek ve yâhûd üzerine edâsı lâzım gelen bedelini virmekde ‘avk ü te‘hîre cesâret eylemek lâzım gelür ise o makûleleriñ yalnız tîmâr ve ze‘âmetleri ref‘ ile kanâ‘at

(35/c) olunmayub böyle umûr-i dîniyyede habâset eylediği için haklarında mu‘âmele-i âher dahi mukarrer ve muhakkak olunduğunu etrâfiyla cümlesine ifâde ve telkîn iderek bir gün evvel tekmlen tahsîline ihtimâm ü dikkat ve eğer sen dahi tekâsül ü rehâvetiñ olur ise encâmı hakkıñda vahîm idüğünü muhakkak ve mukarrer bilesin ve sen ki mübâşir-i merkûmsun işbu emr-i şerîfimle bir gün evvel Der-aliyyemden hareket ve icâleten mahalline varub me‘mûr-ı tahsîli olduğun meblağ-ı mezbûr ma‘rifet-i şer‘ ve mütesellim-i mûmâ ileyh ve alay beyleri ma‘rifetleri ve mübâşeretiñle icâleten ve müsâra‘aten tahsîl ve bir dakîka mukaddem getirüb darbhâne-i ‘âmireme teslim müsâra‘at ve içlerinden tekâsül ü rehâvet idenleri olur ise isim ve şöhetleriyle Der-sa‘âdetime tahrîr ü inhâya mübâderet ve emr-i mübâşeretiñi icrâyâ dikkat eylesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve sâ‘ir-i mûmâ ileyhimsiz siz dahi mücib-i emr-i şerîfimle ‘amel ü hareket ve hilâfindan gâyetü’l-gâye hazer ü mücânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı ‘âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü’ş-şân-ı vâcibü’l-ittibâ‘ ve lâzımü’l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle ‘âmil olasız. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kilasız. Tahrîren fi’l-yevmi’l-ısrîn şehri Zi’l-ka‘de sene ihdâ ve ‘ısrîn ve mi’eteyn ve elf.

Be-makâmı mahrûse-i Konstantiyye

Sıra No : 36
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img. 76, sayfa 279, belge 172
 Tarih : 23 Z 1222 /21 Şubat 1807
 Konu : Adana'dan 250 devenin toplanarak Edirne'ye gönderilmesine dair ferman.

(36/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucibaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdini'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana sancağında vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan hâssam hasekilerinden Osman ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

El-hâletü hâzihi Devlet-i 'Aliyye-i ebediyyü'l-ibtidârım ile Rusyalu beyninde⁷⁷ her ne kadar mütâreke derkâr ise de seferî hükmünde olub dâ'imen ve müsemmiren edevât-ı harbiye ve mühimmât-ı cihâdiyenîñ hâzır ve âmâde olması merâsim-i harbî ve ihtiyâtdan olduğuna binâen Ordu-yı hümâyûnumda mevcûd bulunmayub hıdemât-ı mühimmede istihdâm olunmak için nevrûz-ı firûzdan evvelce Edirne sahrâsına irsâl olunmak üzere sâbıkları mücebine müceddeden şütürân tertîb ve sahrâ-yı mezkûra irsâl olunması muktezâ-yı irâde-i seniyyemden olmakdan nâşî mevkûfâtdan ihrâcı ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan bir kıt'a mahmûr ve mümzâ sûret-i defter nâtik olduğu üzere Adana⁷⁸ sancağında vâkı' kazâlardan iki yüz elli mehâr şütürân tertîb olmağla siz ki kuzât ve nüvvâb ve mütesellim ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz livâ-i mezbûrdan müretteb ol mikdâr mehâr şütürân cümlesi tûvânâ ve sağ ve sâlim ve müstahdem olarak bi-mennihi ta'âlâ nevrûz-ı firûzda Edirne Sahrâsında mevcûd bulunub 'asâkir-i mevcûdumuñ zehâyir ve mühimmât nakli hizmetinde ve sâyir hıdemât-ı mühimmede istihdâm olunmak için yüke girdikleri günden i'tibâr ile hizmetinde olduklarıncâ ber-vech-i mu'tâd lâzım gelen ücretleri Ordu-yı hümâyûnum sârbânbaşı yedinden olmak şartıyla ma'rifetiñiz ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle der'akab yerlü yerinden mükemmel hâvut ve pusatlarıyla cümlesi tûvânâ olarak yola ihrâc ve karîben sahrâ-yı mezbûra irsâl ve Ordu-yı hümâyûnum sârbânbaşına teslim olunması emrine cümleñiz bi'l-ittifâk mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñiz fermânım olmağın⁷⁹ hasseten işbu emr-i 'âlîşân ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde bâlâda bast ü beyân olduğuna üzere Ordu-yı hümâyûnumda bulunub hıdemât-ı mu'tâdede istihdâm olunmak için yüke girdikleri günden iktizâ eden ücretleri Ordu-yı hümâyûnum sârbânbaşısı yedinden tamâmen virilmek şartıyla livâ-i mezbûruñ hâvî olduğu kazâ ve nevâhîsinden mükemmel takımlarıyla

(36/b) cümlesi güçlü ve kuvvetli ve yüke yarar tûvânâ olarak ol mikdâr şütürân tertîb ve nevrûz-ı firûzda Edirne Sahrâsında Ordu-yı hümâyûn ma'iyetinde mevcûd olunmaları muktezâ-yı irâde-i seniyyemden ve te'hîr ve tesvîf gûne hareket olduğuna ihsâs olunur ise mes'ûl ve mu'âteb olacağınñ emr-i mukarrer idiğî ma'lûmuñuz oldukda hemân bu husûsuna 'âdet ü ikdâmı der-pîş iderek yerlü yerinden ve îcâb ü iktizâ idenlerden bir kadem akdem ol mikdâr

77 Metinde "tebennüt?" şeklinde yazılmıştır.

78 Adana iki kere yazılmıştır.

79 "Edâ olmağın" yazılmıştır.

şütürânı gâyet güzîde ve tüvânâ olarak cem' ü tedârik ve tarafîñizdan mu'temed sârbân ta'yîn bilâ-tevkîf sahrâ-yı mezbûra erişdirilmesi emrine sa'y ü dikkat ve bu bahâne ile ahâlî-i fukarâyı tecrîm ve tekdîrden mübâ'adet ve sen ki mübâşir-i merkûmsun muktezâ-yı me'mûriyetiñ üzere şütürân-ı mezkûreyi bir kadem akdem cem' ü tedârük ve bir sâ'at mukaddem yola ihrâc ve nevrûzdan mukaddem Edirne Sahrâsına sevk ü tesyîr olunması mübâderet ve hilâf ve mugâyiri gûne hareketi tecvîzden ve tehâvün ve kusûrdan ziyâde ittikâ⁸⁰ ve mübâ'adet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vârdıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahîren fi'l-yevmi's-sâlis ve'l-'ışrîn min şehri Zî'l-hicce sene isnâ ve 'ışrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Mûcebince Rikâb-ı hümâyûn kâ'immakâmı tatarlarından Ahmed ile isti'câli hâvî bir kıt'a dahi emr-i şerîf vürûd itdiği işbu mahalle şerh virildi.

Hurrîre fi 22 S sene 1223

80 Metinde "ittikât" şeklindedir.

Sıra No	: 37
Belge No	: Adana Ş.S. 58, img. 68, sayfa 128, belge 193
Tarih	: 20-29 S 1222 / 28 Nisan-08 Mayıs 1807
Konu	: Ahmet Bey'in vefat eden Debbâğ Süleyman Beşe'nin mallarının bölüşülmesinde arabuluculuk etmesine dair.

Bâ'is-i tahrîr-i tahvîl-i hurûf oldur ki

Biñ iki yüz yirmi iki senesinde mâh-ı Saferü'l-hayriñ evâhirinde bundan akdem fevt olan ammizâdem Debbâğ Süleyman Beşe bi-emri'llâhi ta'alâ vefât eyledikde şer'an kendime metrûkâtı irsen intikâl eyleyüb zâhir olan metrûkâtı devletlü Hasan Paşazâde Ahmed Bey Efendi ma'rifet(iy)le müteveffâ-yı mezkûruñ ehli Ayşe Hatun ile hisselerimize isâbet eden mâl-ı metrûkâtı taksîm ve her birerlerimiz hisselerimizi ahz u kabz eyledikden soñra işbu hâfizü't-temessük ve't-tahvîl müteveffâ-yı merkûmuñ zevcesi Ayşe Hatun ile ve ortağı Abdal Zimmîde olan zimmetden ve eşyasından şuhûd-ı müslîmin beyninde dört yüz elli guruş mukâbelesinde ibrâ-yı 'âmm olub ba'de'l-yevm da'vâm ve matlûbâtım kalmayub cemî' da'vâdan zimmetimi ibrâ-yı 'âmm eyledim. Merkûm Ayşe Hatun ve ortağı Abdal Zimmî yedlerine işbu ibrâ-yı 'âmm tahvîli tahrîr ve yedlerine i'tâ olundu gerekdür ki müteveffâ ammizâdem Süleyman Beşe'niñ mâl-ı metrûkâtından hisseme isâbet eden ırsî-i şer'iden bir para ve bir habbe matlûbâtım kalmayub hîn-i iktizâda ibrâz oluna ve's-selâm.

Bende Mustafa Debbâğ Altıbaşoğlu

Debbâğ Halil

Ve Debbâğ Seyyid Yusuf

Ve Debbâğ Şerif Ali

Ve Debbâğ Abdullah Beşe

Ve Debbâğ Hacı Efendi

Ve Debbâğ Sakallı Ali

Ve Debbâ(ğ) Kara Fakıoğlu

Usta Abdurrahman

Ve Debbâğ Usta İbrahim

Ve Debbâğ Çemenoğlu Mehmed

Ve Debbâğ Kara Hüseyin

Ve Debbâğ Göazatanoğlu Ahmed

Ve Şişlizâde Dede Efendi

Ve karındaşı Emin ve Ali

Ve Solakoğlu Hafız ve gayruhum mine'l-hâzırîn

- Sıra No : 38
- Belge No : Adana Ş.S. 58, img 86, sayfa 259, belge 150
- Tarih : 04 R 1222 /11 Haziran 1807
- Konu : Halep, Rakka, Diyârbekir, Adana ve Maraş eyaletinin sefer-i hümayuna uzak olmaları sebebiyle gelemediklerinden buradan askerlik hizmeti yerine bedeliye toplanmasına dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve kıdvetü'l-a'yân zikr-i âtî bedeliyyeniñ tahsiline mübâşir ta'yîn olub el-yevm ol cânibde olan kethüdâ kalemi hulefâsından Mehmed Şemseddin zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân alaybeyi ve çeribaşları ve bu def'a mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm gedüklülerinden Karakulakzâde Mehmed zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Anadoludan Ordu-yı hümâyûnuma me'mûr olan eyâletlerden Halep ve Rakka ve Diyârbekir ve Adana ve Maraş eyâletleri 'askeriniñ bu'd-ı mesâfe cihetiyle sefer-i hümâyûnuma gelmeleri meşâkk-ı 'azîmeyi müstelzim olacağı ve gelseler dahi kesret-i masârıfa giriftâr olacakları ecilden esliha ve alât-ı seferiyyeleri müstevfâ ve muntazam olmayacağı âşikâr olmakdan nâşî elviye-i mezkûre neferâtı tüvânâ olarak her kaç kayda bâliğ olur ise beher kayd için cebelü misillü işbu biñ iki yüz yirmi iki senesi vukû' bulan sefer-i hümâyûnumdan 'afvları mukâbili yüz ellişer guruş bedel virmek üzere kat' ve tanzîmi husûsuna irâde-i seniyyem ta'alluk eylediğine binâen eyâlet-i merkûmelerden sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin Adana sancağından otuz iki kayd ze'âmet ve tîmârların beherinden yüz ellişer guruşdan lâzım gelen dört biñ sekiz yüz guruş bedelleri yerlerine yazılacak 'asâkirinñ masârıfına tahsîsan yerlü yerinden cem' ü tahsîl olunmak ve işbu bedeliye akçası olan meblağ-ı mezbûr livâ-i mezbûrun zu'âmâ ve erbâb-ı timârı beynlerinde hâsîlâtlarına göre ta'dîl ve tesviye şürûtuna ri'âyet olunarak beher kayda tevzî' ve taksîm olunmak üzere cem' ü tahsîl ve bir ucdan Der-sa'âdetime irsâl ile hazîne-i 'âmireme teslim olunmak bâbında bundan akdem emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuş olduğundan şimdiye kadar tahsîl ve hazîne-i 'âmireme teslim olunması lâzımeden iken bu âna değin bir guruşu teslim olunmadığı hazîne-i 'âmirem defâtiri kuyûdâtından müstebân olmakdan nâşî meblağ-ı mezbûr masârıf-ı seferiyyeye müretteb olub 'avf ü te'hîri bir vechile câ'iz olmadığına binâ'en mübâşir-i evvel-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle ne mikdâr akça tahsîl olunmuş ise bir an tevkîf olunmaksızın ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer' ve cümle ma'rifeti ve bu def'a ta'yîn olunan mübâşir-i lâhıkk-ı merkûma teslimen Der-sa'âdetime irsâl ve hazîne-i 'âmireme teslimi husûsuna mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñ fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i lâhıkk-ı merkûm ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde bâlâda tahrîr ü beyân olunduğu üzere livâ-i mezbûrdan müretteb ve matlûb olan sâlifü'z-zikr bedeliye akçası masârıf-ı seferiyyeye tahsîs olunmuş olduğundan bir akçasının 'avf ü te'hîri câ'iz olmadığı ve der-dest olan akçanın ve bundan sonra tahsîl olunacaklarınıñ bir ucdan irsâli lâzımeden idüğü ma'lûmuñ oldukda fermânım olduğu ve cümle mübâşir-i evvel-i merkûmuñ yedinden her ne mikdâr akça var ise mübâşir-i

lâhık-ı merkûma teslîmen Der-sa'âdetime irsâl ü tesyîr ve kusûrunuñ dahi bir an akdem ve bir sâ'at mukaddem tahsîl ve hazîne-i 'âmireme teslîmi husûsuna müsâra'at eylesin. Ve sen ki mübâşir-i lâhık-i merkûmsun işbu emr-i 'âlîşânımla mahalline lede'l-vusûl mübâşir-i evvel mûmâ ileyhiñ yedinde olan tahsîlâtını ahz birle getürüb hazîne-i 'âmireme teslîme ikdâm ve müsâra'at eylesin. Ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve mübâşir-i evvel ve alay beyi ve çeribaşı-i mûmâ ileyhimsiz, sizler dahi livâ-i mezbûr bedeliyyesiniñ serî'an tahsîl ve kabzına me'mûr mübâşirine teslîmen irsâl ve tesbîli husûsuna sa'y ü gayret ve hilâfından tehâşî ü mücânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i 'âlîşânımıñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olub hilâfından begâyet hazer ü mücânebet eylesiz. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' şehri Rebî'ü'l-ahir sene isnâ ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No	: 39
Belge No	: Adana Ş.S. 58, img 85, sayfa 125, belge 151
Tarih	: 11-20 B 1222 / 14-23 Eylül 1807
Konu	: Küçükalioğlu Dede Bey üzerine gidecek olan Adana Mütessilimi Ahmet Bey'e Adana'daki aşiret beylerinden gelmesi gereken desteğin gelmemesi sebebinin araştırılarak İstanbul'a bildirilmesine dair ferman.

Mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana kâdîsıyla Adana havâlisinde kâ'in zikr-i âtî me'mûrların sâkin oldukları kazâların kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâsil ve'l-akrân bu def'a Rikâb-ı hümâyûnumdan mahsûs mübâşir ta'yîn olunan hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûnumdan Mehmed Nazif zîde kadruhu tevkî-i refî-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Muzırr-ı 'ibâd ve sâ'î bi'l-fesâd olan Küçükalioğlu Dede Bey didikleri şekâvet-pîşeniñ i'dâm ve izâlesi mâddesine Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütessilimi ve Hâss ve Üzeyir sancağı mutasarrıfı iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mîr Ahmed dâme mecduhu me'mûr ve ta'yîn kılınub mûmâ ileyhiñ muktezâ-yı me'mûriyeti üzere icrâ-yı irâde-i hümâyûnum ikdâm ve ihtimâmı derkâr ise dahi beşer yüz nefer süvârî ve piyâde 'asâkir ile ma'iyetine me'mûr olan Adana havâlisinde kâ'in aşâyir beylerinden mefâhirü'l-emâcid ve'l-a'yân Kelzâde Ahmed Bey ve Küçükzâde Abdurrahman Bey ve Tekelizâde Halil Bey ve Melemencizâde Habib Bey ve Karsandizâde İshak ve Sırkıntizâde Ömer Bey ve Kozanzâde Yusuf Bey ve Kerimzâde Musa Bey zîde mecduhum henüz hareket ve icrâ-yı me'mûriyete kıyâm ve mübâderet itmedikleri bu def'a bi'l-ihbâr tahkîk-kerde-i pâdişâhânem olub şakî-i merkûmuñ ne vechile ve ne tarikle olur ise olsun bir gün evvel izâle-i vücûd-ı habâset-âlûduyla def'-i gâ'ilesi matlûb-ı kat'î-i hümâyûnum iken me'mûrların bu vechile icrâ-yı me'mûriyette bâtî'âne hareketleri bi'l-vücûh rızâ-yı 'aliyyemin hilâfî ve bayağı şakî-i merkûma i'ânet kabîlinden idüğü emr-i celî olub ol hakîkat-i hâlin gazez ve nefsanîyetden 'ârî olarak bi'l-isti'lâm tahkîkiyle ba'dehu muktezâsınıñ icrâsı lâzım gelmekle siz ki mevlânâ-yı mûmâ ileyhimsiz ma'rifetiñiz ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle tecessüs ve tahkîk-i mâdde birle gazez ve nefsanîyetden 'ârî ve gadr ü himâyeden berî olarak hakîkat-i hâli Der-aliyyeme i'lâm ve 'arz ü mahzar eylemeñiz fermânım olmağın isti'lâmı havî Rikâb-ı hümâyûnumdan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve mübâşir-i mûmâ ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi keyfiyet ma'lûmuñuz oldukda ber vech-i meşrûh ma'rifetiñiz ve mübâşir-i mûmâ ileyh ma'rifetiyle husûs-ı mezbûru bî-garaz erbâb-ı vukûfdan sırren taharrî ü tecessüs ve tahkîk birle bu makûle 'adem-i itâ'at iden me'mûrlar her kimler ise gazez ve nefsanîyetden 'ârî ve gadr ü himâyeden berî olarak hakîkat-i hâli sıhhati üzere Der-aliyyeme 'arz ü i'lâma mübâderet ve hilâf-ı fermân ve mugâyir-i tenbîhât-ı vâkı'anıñ hilâfını kaleme almakdan ittikâ ü mübâ'adet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin seni meyâne-i emsâliñden bi'l-intihâb bu husûsa ta'yînden maksûd havâlî-i merkûma varub o makûle icrâ-yı me'mûriyette betâ'et idenleri sırren taharrî ve tecessüs birle hakîkat-i hâli zâhire ihrâc ve hakîkati üzere Der-aliyyeme tahrîr eylemeñ kazıyyesi olmağla aña göre 'amel ü harekete ihtimâm ü dikkat ve hilâfî vaz'ı tecvîzden ittikâ ü mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: ( ) vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket

ve hilâfindan hazer ü mücânebet eylesesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız.
Tahrîren fî evâsıtı şehri Recebi’l-ferd sene isnâ ve ‘ışrîn ve mi’eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Konstantiniyye

Sıra No	: 40
Belge No	: Adana Ş.S. 58, img 69, sayfa 129, belge 191
Tarih	: 13 B 1222 / 16 Eylül 1807
Konu	: Adana, Tarsus, Sis, Konya ve Karaman eyaletlerinden deve toplamanın güç olması ve sefer vaktinin geçmesi sebebiyle bunun yerine bedeliyelerinin toplanarak Hazine-i Amire'ye teslim edilmesine dair ferman.

(40/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Sancağı Mütessellimi Mîr Ahmed dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm livâ-i mezbûrda vâkı' kazâlarıñ kâdıları ve nâ'ibleri zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu def'a husûs-ı âtiyyü'z-zikre mübâşir ta'yîn olunan Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı çukadârlarından İbrahim ve a'yân ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Avn-ı bâri ve tevfik-i cenâb-ı müşilü'l-umûr ile tavâ'if-i hâricîniñ arâzî-i müşerreffe-i hicâziyyeden külliyyen kat'-ı eyâdi-i tasallut ü fesâdlarıyla Haremeyn-i muhteremeyniñ istihsâl-i emniyeti husûsuna irâde-i şâhânem masrûf olacağına binâen bundan akdem Medîne-i Münevvere Muhâfız Vezîrim Osman Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehunuñ ma'iyetinde cebehâne ve ahmâl-i sâ'ire nakli hizmetinde istihdâm olunmak üzere biñ iki yüz yirmi bir senesine mahsûben Adana ma'a Tarsus ve Sis eyâletlerinde vâkı' kazâlardan on katâr ve Konya sancağında vâkı' kazâlardan kezâlik on katâr ve Kayseriyye sancağında vâkı' kazâlardan dahi beş katâr şütürâniñ cem'an yirmi beş katâr şütürâniñ beher katârı üçer yüz guruşdan yedi biñ beş yüz guruş bahâ ve Şam-ı şerîfe varınca beş yüz yetmiş beş guruş nafaka bahâlarına min haysü'l-mecmû' sekiz biñ yetmiş beş guruş bahâ ve nafaka bahâlarıniñ bir nısıf i'tâ olunarak ol mikdâr katâr şütürânın elviye-i mezkûrede vâkı' kazâlardan ihrâc ve müşârun ileyh tarafına irsâli bâbında ısdâr olunan evâmir-i 'aliyyem mahall-i mezkûreye lede'l-vusûl sâlifü'z-zikr Adana ve Tarsus ve Sis ve Konya ve Karaman sancaklarından müretteb ve ihrâcı fermânım olan mezkûrü'l-mikdâr şütürâniñ tahsîli emr-i 'asîr ve tahsîl olsa dahi vakti mürûr eylediğinden bir nesne mukayyed olmamağla beheri ikişer yüz guruş ve Adana ve Tarsus sancaklarıniñ sehimlerine isâbet iden şütürâniñ dahi beheri yüz ellişer guruşdan îcâb iden bedeliyyesi sancağın muhtevî olduğu kazâlardan müretteb şütürâniñ sekiz yüz guruş fiyât-ı mîriyyeleri ki cem'an yirmi üç biñ sekiz yüz guruşun poliçe temessükleri sadr-ı a'zamım çukadârlarından me'mûriyetle havâl-i merkûma gidüb 'avdet iden El-hâcc Ahmed zîde kadruhunuñ yediyle bundan akdem vürûd ve Der-aliyyemde ashâbı kabûl itmekle poliçe-i mezkûre gerek vakti hulûlunde hazîne-i 'âmireme teslim olunmak üzere ise de mürettebât-ı mezkûreden sâlifü'z-zikr Sis sancağı kazâlarıniñ sehimlerine isâbet iden yirmi mehâr şütürân ile Adana sancağında vâkı' kazâlardan dahi on mehâr şütürân pesmânde 'ukde-i te'hîr olduğu çukadâr-ı merkûmun getürdüğü i'lâmât hülâsasından müstebân olmağla sen ki mütessellim-i mûmâ ileyhsin mezkûrü'l-mikdâr şütürân her kimlerin zimmetlerinde kalmış ise anların dahi yüz ellişer guruşdan iktizâ iden dört biñ beş yüz guruşu tahsîl ve mukaddem ol mikdâr şütürâniñ nisf bahâ ve nafaka bâhası olarak 'ale'l-hesâb hazîne-i 'âmiremden i'tâ ve irsâl olunan sekiz yüz guruş ki cem'an biñ üç yüz guruş ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiñ ve cümle ma'rifetiyle yerlû yerinden ve îcâb ü iktizâ idenlerden cem' ü tahsîl ve hazîne-i 'âmireme teslim olunmak üzere

sağ mahallerden poliçe olunur temessükleri mübâşir-i merkûma teslîmen Der-sa'âdetime irsâl ü tesyîli husûsuna dikkat ve müsâra'at eylemeñ iktizâ eylediği bâ-takrîr lede'l-arz mûcibince 'amel ü hareket olunmak fermânım olmağın te'kîden ve isti'câlen işbu emr-i celîlü'l-kadrım isdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde bâlâda zikr ü beyân olunduğu üzere mârrü'z-zikr Adana ve Sis sancakları kazâlarının sehimlerine isâbet iden ol mikdâr mehâr şütürânîñ icâb iden bedeliyye fiyât-ı mîriyyeleri olan meblağ-ı mezbûr beş biñ üç yüz guruşun müddet-i kalîle zarfında gelüb hazîne-i 'âmireme teslim olunması matlûb-ı şâhânem olmağla fermânım olduğu vechile ol mikdâr meblağı ma'rifet-i şer' ve ma'rifetiñ ve mübâşir-i merkûm ma'rifiiyle yerlü yerinden ve îcâb ü iktizâ idenlerden cem' ü tahsîl ve hazîne-i 'âmireme teslim olunmak üzere mübâşir-i merkûm ma'rifetiiyle sağ mahallerden poliçesi tanzîm olunub temessükleri mübâşir-i merkûma teslîmen Der-sa'âdetime irsâle mübâderet ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve sâ'ir-i mûmâ ileyhimsiz sizler dahi mûcib-i emr-i şerîfimle 'amel ü hareket ve sen ki mübâşir-i merkûmsun ber vech-i muharrer me'mûr-ı tahsîli olduğun meblağ-ı mezbûr beş biñ üç yüz guruşu ma'rifet-i şer' ve mütesellim-i mûmâ ileyh ma'rifetiiyle yerlü yerinden ahz ve tahsîl ve poliçesini tanzîm ile getürüb hazîne-i 'âmireme teslîme müsâra'at

(41/b) ve hilâfından tevakkî ü mücânebet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânımın mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz: 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi's-sâlis 'aşer min şehri Recebi'l-ferd sene 'isnâ ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâm-ı Konstantiniyyeti'l-mahrûse.

Sıra No : 41
 Belge No : Adana Ş.S. 58, imğ 84, sayfa 262, belge 154
 Tarih : 04 N 1222 / 05 Kasım 1807
 Konu : Küçükaliöğlu meselesinin çözümlüyle görevli olan Ahmed Bey'e Kilise Hisar'dan on kantar siyah barut gönderilmesine dair ferman.

Kıdvetu'l-emâsil ve'l-akrân Kilise Hisâr voyvodası ( ) zîde kadruhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Payas⁸¹ Kal'ası muhâfazasına me'mûr askeriñ lâzimesiçün barut ve kurşunuñ eşedd lüzûmu olduğı Küçükaliöğlu'nuñ izâlesine me'mûr Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılardan hâlen Adana mütesellimi iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mîr Ahmed dâme mecduhu bu def'â inhâ ve iltimâs etmekden nâşî sen ki voyvoda-i mûmâ ileyhsin Kilise Hisâr kazâsından on kantâr barut-ı siyâh cem' ü tedârük ve kabzına me'mûra edâ ve teslîm ve kapucıbaşı-ı mûmâ ileyh tarafına ba's ü tesyîre mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñ husûsuna irâde-i kâtî'a-i mülûkânem müte'allık olmağla ol bâbda işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde bâlâda zikr ü beyân olunduğı üzere mütesellim-i mûmâ ileyhiñ me'mûr olduğı husûs-ı mezbûr zımında baruta ihtiyâc olduğı bu def'a Der-sa'âdetim'e vârid olan tahrîrâtı mefhûmundan müstebân olmağla imdi fermûde-i seniyyem üzere kazâ-i mezbûrdan on kantâr barut-ı siyâhı cem' ü tedârük ve kabzına me'mûr mübâşirine teslîmen serî'an ve 'âcilen kapucıbaşı-i mûmâ ileyh tarafına irsâl ve îsâle mezîd-i sa'y ü gayret ve 'avk ü te'hîr gûne hareket ile ta'tîl-i maslahatı mücib hareketden tehâşî ve mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki hükm-i şerîfimle vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yafte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânımıñ mazmûn-ı münîfi üzere 'âmil olub hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eyleyesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' şehri Ramazân sene isneyn ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Konstantiniyye

81 Metinde "Bayat" şeklinde yazılmıştır.

Sıra No : 42
 Belge No : Adana Ş.S. 58, imge 84, sayfa 128, belge 155
 Tarih : 4 R 1222 / 5 Kasım 1807
 Konu : Küçükaliöglu meselesinin çözümlüyle görevli olan Ahmed Bey'e Bozkır Madeni'nden on beş kantar kurşunun ulaştırılmasını emreden ferman.

Kıdvetu'l-emâcid ve'l-a'yân Bozkır Ma'deni Emîni ( ) zîde mecduhu tevkî'-i refî'-i hümayûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Bayat Kal'ası muhâfazasına me'mûr askerîñ lâzîmesi çün barut ve kurşunuñ eşedd lüzûmu olduğu Küçükaliöglu'nuñ izâlesine me'mûr ve Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılarından hâlen Adana mütesellimi iftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim Mîr Ahmed dâme mecduhu bu def'a inhâ ve iltimâs itmekden nâşî sen ki emîn-i mûmâ ileyhsin Bozkır Ma'deni'nden on beş kantâr kurşun cem' ü tedârük ve kabzına me'mûra edâ ü teslim ve kapucıbaşı-i mûmâ ileyh tarafına ba's ü tesyîre mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñ husûsuna irâde-i kâtı'a-i mülûkânem müte'allık olmağla ol bâbda işbu emr-i şerîf-i 'âlîşânım ısdâr ve ( ) ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlünde bâlâda zıkr ü beyân olunduğu üzere mütesellim-i mûmâ ileyhiñ me'mûr olduğu husûs-ı mezbûr zımında kurşuna ihtiyâcı olduğu bu def'a Der-sa'âdetime vârid olan tahrîrâtı mefhûmundan müstebân olmağla imdi fermûde-i seniyyem üzere ma'den-i mezkûrdan on beş kantâr kurşunu cem' ü tedârük ve kabzına me'mûr mübâşirine teslimen serî'an ve 'âcilen kapucıbaşı-ı mûmâ ileyh tarafına îsâl ve irsâle mezîd-i sa'y ü gayret ve 'avk ü te'hîr gûne hareket ile ta'tîl-i maslahatı mücib hareketden tehâşî ü mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasın. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fi'l-yevmi'r-râbi' şehri Ramazan sene isnâ ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Konstantiniyye

Esnâ-yı râhda mürde mehâr şütürân yalnız üçdür. Sahn.

- Sıra No : 43
- Belge No : Adana Ş.S. 58, img 78, sayfa 139, belge 167
- Tarih : 8 L 1222 / 9 Aralık 1807
- Konu : 1220 ve 1221 seneleri için Adana'dan istenen 1500 koyun (ağnâm) verginin sefer dolayısıyla hiçbir suretle affedilmeyip derhal toplanarak merkeze gönderilmesini emreden ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana sancağının hâvî olduğu kazâlarıñ kâdîları zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân husûs-ı mezbûra mübâşir ta'yîn olunan hâssam hasekilerinden Yusuf zîde kadruhu ve a'yân ve zâbitân ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Adana kazâsı nâ'ibi Abdurrezzak zîde 'ilmuhunuñ Rikâb-ı müstetâbıma vârid olan bir kıt'a i'lâmı mefhûmunda Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından hâssam kassâbbaşısı Osman dâme mecduhunuñ me'mûr-ı idâresi olduğu ta'yînât-ı mîriyye lâzimesiçün biñ iki yüz yirmi ve yirmi bir senelerine mahsûben Adana sancağından müretteb olan ağnâmı meşakkat ile edâ eylediklerini ve işbu hengâmda mütesellimleri dahi eşkiyâ def'ine me'mûriyeti hasebiyle memleketler perîşân ve şâyeste-i merhamet olduklarından iki yüz yirmi üç senesi olan ağnâm tertîbiniñ 'afvı niyâzında oldukları eğerçi tahrîr ve inhâ olunmuş ancak hazîne-i 'âmirem kuyûdâtına mürâca'at olundukda biñ iki yüz yirmi iki senesine kassâbbaşısı mûmâ ileyhiñ me'mûr-ı idâresi olduğu ta'yînât-ı mîriyye için Adana sancağı kazâlarından biñ beş yüz re's ağnâm tertîb ve tahsîli için işbu sene-i mübâreke Cemâdiyye'l-evvelinde emr-i şerîfim virilmiş olub ve Ordu-yı hümâyûnum seferber olmak hasebiyle işbu Anadolu havâlisinden tertîb olunan ağnâmıñ kesreti ikmâl zımnında bi'l-cümle ocakları ve mu'ayyenât-ı sâ'ire lâzimesiçün irâde-i kâtî'a-i mülûkânemle müretteb olduğu kuyûddan nümâyân olduğundan bir re'siniñ 'afv ü tenzîli kâbil olmadığı zâhir ve âşikâr ve işbu ağnâmıñ bu aña kadar giriftâr-ı 'ukde-i te'hîr olması sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhsin mutlakâ senin iğmâz ve tekâsülünden neş'et eylemiş idüğü bedîdâr olmağla ba'd-ez-în dahi tertîbât-ı mezkûre 'ukde-i te'hîre giriftâr olmak lâzım gelür ise ibtidâ sen mes'ûl ve mu'âteb olacağını cezmen bilüb aña göre 'amel ü hareket ve mukaddem sâdır olan emr-i şerîfim mûcibince 'aynen ve yâhûd bedelen tahsîl ve mübâşir-i merkûma teslîmen kassâbbaşısı mûmâ ileyh tarafına irsâl ü tesbîli emrine mübâderet eylemeñ fermânım olmağın isti'câlen işbu emr-i celîlü'l-kadım isdâr ( ) ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde bâlâda beyân olduğu üzere ağnâm-ı matlûbe-i mezkûreniñ beher hâl iki sûretin birisiyle tahsîli matlûb-ı dâverânem olmağla ba'd ez îñ bir gûne 'özü ü illet irâdıyla imrâr-ı vakit olunmayarak ne vechile ve tarikle olur ise olsun serî'an ve 'âcilen tahsîl ve mübâşiri merkûma teslîmen irsâle zîyâde ihtimâm ü dikkat eyleyesin. Sen ki mübâşir-i merkûmsun iki yüz yirmi iki senesine mahsûben Adana sancağının hâvî olduğu kazâlardan me'mûr-ı tahsîli olduğun mârrü'z-zikr biñ beş yüz re's ağnâmı 'aynen ve yâhûd bedelen tahsîl eylemedikce bir hatve ol taraftan hareket itmeyüb tamâmen tahsîl ve getirüb kassâbbaşısı mûmâ ileyhe teslîme sen dahi ihtimâm ü dikkat eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz sizler dahi muktezâ-yı emr-i şerîfime imtisâl ve mütâbe'at eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i ‘âlîşânımıñ mazmûn-ı münîfi birle ‘âmil olub hilâfından be-gâyet tehâşî ü mücânebet eylesiz. Şöyle bilesiz ‘alâmet-i şerîfe i‘timâd kılasız. Tahrîren fi’l-yevmi’s-sâmin ‘ısrîn Şevvâl li-sene isnâ ‘ısrîn ve mi’eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Konstantiniyye

Sıra No : 44
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img. 74, sayfa 148, belge 179-180
 Tarih : 20 Z 1222 / 18 Şubat 1808
 Konu : İstabl-ı Amire için Adana'dan kırk katar devenin satın alınarak gönderilmesine dair ferman.

(44/a) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm me'adinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana sancağında vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum kıdvetü'l-emâsil ve'l-a'yân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan hâssam silahşörlere Mehmed Naim zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve sâ'ir iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

El-hâletü hâzihi Devlet-i 'Aliyye-i ebediyyü'd-devâmım ile Rusyalu beyninde her ne kadar mütâreke derkâr ise de seferber hükmünde olub dâ'imen ve müstemirren edevât-ı harbiye ve mühimmât-ı cihâdiyenin hâzır ü âmâde olunması merâsim-i cezm ve ihtiyâtdan olduğuna binâen Ordu-yı hümâyûnumda olub hıdemât-ı mühimmede istihdâm olunmak için ıstâbl-ı 'âmirem lâzimesiçün mevkûfâtdan ihrâc ve derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan memhûr ve mûmzâ sûret-i defter nâtik olduğu üzere sen ki mütesellim-i mûmâ ileyhisin Adana vilâyetinde vâkı' kazâlardan mübâya'ası tertîb olunan kırk katâr şütürânın her katârı altışar re's olarak her katârına üçer yüz guruşdan ve Âsitâne-i sa'âdetime gelince beher katârına nafaka bahâsı olarak on dokuzar guruşdan icâb iden on iki biñ yedi yüz altmış guruşdan nısfı hîn-i vürûdunda edâ olunmak şartıyla diğere nisfları olub ber vech-i peşin hazîne-i 'âmirenden ifrâz ve mübâşir-i mûmâ ileyhe teslîmen irsâl olunan altı biñ üç yüz seksen guruş kazâlara tevdi' ve taksîm ve teslîm iderek ve bir mehârî hâvutsuz ve katârsız olmayub cümlesi tûvânâ ve yüke el verir ve genç ve 'ilel ü emrâzdan sâlim olarak mükemmel tākım ve sârbânlarıyla şimdiden⁸² mübâya'a ve mübâşiriyle ma'an nevrûz-ı firûzdan evvelce Der-sa'âdetime irsâl ve ıstabl-ı 'âmireme teslîmi husûsuna mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñ fermânım olmağın işbu emr-i 'âlîşânım ısdar ve mübâşir-i mûmâ ileyh ile irsâl olunmuşdur. İmdi vusûlunde ber vech-i muharrer Adana sancağında vâkı' kazâlardan ihrâcı tertîb ve fermânım olan ol mikdâr katâr şütürânı güçlü ve kuvvetlü olmak üzere ma'rifetiñ ve ma'rifet-i şer'le yerlü yerinden mübâya'a

(44/b) ve mübâşirine terfikan vakt-i mezbûrdan evvelce Der-aliyyeme irsâl ve ıstabl-ı 'âmireme teslîme mezîd-i ihtimâm ü dikkat ve hilâfından gâyetü'l-gâye tehâşî ü mücânebet eyleyesin ve siz ki kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhimsiz mürettebât-ı mezkûre levâzımât-ı seferiyyeden olduğuna binâen tedârük ve ihrâcları emrinde te'hîr ü tesvîf gûne hareket olduğuna ihsâs olunur ise mes'ûl ve mu'âteb olacağınız emr-i mukarrer olduğu ma'lûmuñuz oldukda ol mikdâr şütürânı gâyet güzîde ve tûvânâ olarak cem' ü tedârük ve bilâ-tevakkuf Âsitâne-i sa'âdetime erişdirilmesi emrine sa'y ü dikkat ve tama'-ı hâmma teba'iyet ile 'amelmande şütürân mübâya'a itmekden mübâ'aded eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhisin me'mûr-ı mübâya'ası olduğun şütürânı mütesellim-i mûmâ ileyhiñ ma'rifeti ve ma'rifet-i şer' ve cümle

82 Metinde "şimden" şeklindedir.

ittifâkıyla ve mübâşeretinle mükemmel hâvut ve pusat-ı sâ'iresiyle tûvânâ olarak mübâya'a ve sârbânlarıyla bi'l-istishâb nevrûz-ı firûzdan evvelce Der-aliyyeme îsâl ve ıstabl-ı 'âmireme teslîme müsâra'at ve hilâf-ı emr-i şerîfim vaz' ü hâlât vukû'undan be-gâyet tehâşî ü mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan işbu emr-i şerîf-i celîlü's-şân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren fi'l-yevmi'l-'ısrîn min şehri Zi'l-hicce sene isnâ ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Tubika asluhu'l-hatîr

Mahmud el-müvellâ hilâfetühu bi-kazâ-i Bozok ma'a Süleyman Bey nemekahu el-fakîr ileyhi azze şâ'nühü ve ta'âlâ.

- Sıra No : 45
 Belge No : Adana Ş.S. 53, img. 29, belge 28
 Tarih : Evâil CA 1223 /25 Haziran-04 Temmuz 1808
 Konu : II. Mahmud'un tahta çıktıktan sonra tüm memurların aynı görevlerine devam etmesine dair gönderdiği mukarrernâme.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'ü'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlılarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve zâbitân ve vücûh-ı memleket zîde kadruhum tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

İşbu biñ iki yüz yirmi üç senesi şehr-i Cumadiye'l-uhrâsınıñ dördüncü mübârek hâmis günü bi'l-ırs ve'l-intikâl ve'l-istihkâk taht-ı âlî-baht-ı Osmânî üzere cülûs-ı hümâyûn-ı meyâmin-makrûn-ı şâhânem vâkı' olub mühr-i sadâret-i uzmâ ve hatem-i vekâlet-i kübrâ Ordu-yı hümâyûnum ser askeri olan düstûrî'l-ekrem müşîr-i efham nizâmü'l-âlem nâzımu menâzımü'l-ümem Mustafa Paşa edâme Allâhu ta'âlâ iclâlehu ve za'afe bi't-te'yid iktidârehu ve ikbâlehu istiklâl-i tâmm ve ruhsat-ı kâmile-i mâlâ-keâm ile i'tâ ve tefvîz olunmuşdur ve hutbe-i menâbir nâm-ı nâmî-i hümâyûnuma kırâ'at olunmak ve sefer me'mûrlarından her bir me'mûr me'mûriyetini bi-tıbkıhi icrâ eylemek ve sâ'ir me'mûrîn ve hademe dahi yerlü yerinde me'mûriyet-i lâzıme ve hıdmet-i mukteziyyelerini ibkâ etmek için cülûs-ı hümâyûn-ı hayriyyet-makrûnumu işâ'at ve i'lân siyâkında işbu emr-i celîlü'l-kadrim ısdâr ve alâ cenâhi'l-isti'câl hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûnumdan ve mektûbî defteri hulefâsından kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân Râ'if zîde mecduhu ile itâre ve tisyâr olunmuşdur. İmdi sagîr ü kebîr ve vazî' ü şerîfden din ü devletime hıdmet me'mûlüm olub hilâf-ı hareket iden hakkında nedâmet mukarrer idüğü ve kimesne bildim bilmedüm demeyüb rızâ-yı İlâhî ve rızâ-yı şâhânemi tahsîle müsâra'atdan gayr-ı vaz' ü hareket ile necât bulamayacağı zâhir olmağla aña göre amel ü hareket ve cülûs-ı hümâyûnumu i'lân-ı işâ'at ve her hâlde tahsîl-i rızâ-yı padişâhânem dikkat ve vedî'a-i cenab-ı Rabb-i izzet olan fukarâ-yı ra'ıyyet ve sükkân-ı memleketi kemâliyle himâyet ve sıyânetleriyle taraf-ı hümâyûnum için isticlâb-ı du'avât-ı gayriyyeye sarf-ı vüs' ü kudret eylemeñiz bâbında fermân-ı âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki: Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sūdûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla amel ü hareket ve hilâfından hazer ü mücânebet eylesesiz şöyle bilesiz alâmet-i şerîfe i'timâd kılarsız. Tahrîren fî evâ'ili şehri Cumadiye'l-uhrâ li-sene selâse ve 'ışrin ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 46
 Belge No : Adana Ş.S. 58, img 66, sayfa 124, belge 201
 Tarih : Evâsıt Ş 1222 /14-23 Ekim 1808
 Konu : Adana eyaletinin sefere gönderilmesi gereken altı yüz neferinin Ahmet Bey'in Küçükaliioğlu Dede Bey üzerine gidecek olması sebebiyle affolunduğuna ve Dede Bey'in yakalanarak idam edilmesine dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucıbaşılardan Adana mütesellimi ve Üzeyir mutasarrıfı Mîr Es-seyyid Ahmed dâme mecduhu tevkî'-i refî'-i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Sen ki mütesellim-i mîr-i mûmâ ileyhsin bu def'a tarafından Der-sa'âdetime tevârüd eden tahrîrâtında Küçükaliioğlu Dede Bey dedikleri hâ'iniñ i'dâm ve izâle-i vücûd-ı habâset-âlûduyla tathîr-i bilâd ve te'mîn birle câddenîñ dahi küşâdı husûsuna me'mûr kılındığına binâen muktezâ-yı me'mûriyet ve sadâkatiñ üzere Payas'ıñ etrâfını muhâsara ve ba'zı kal'a ve metrîsleri zabt eylediğîñ ve Üzeyir sancağında dahi kâ'immakâmıñ külliyyetlü 'ulûfelü hayta 'asâkir çend mâhden berü leyl ü nehâr şakî-i merkûmu hasr ve tazyîk ederek mukarreblerinden ba'zılarına re'y ve ba'zılarına dahi külliyyetlü mebâliğ i'tâsıyla işbu mâh-ı Recebü'l-ferdiñ on beşinci Cum'a gicesi Payas'a hücûm ve dühûl ve şakî-i merkûm dahi bir mikdâr ademiyle Karbeyâz nâm mahalle firâr ve tahassun ve karâr itmiş idüğü ve şakî-i merkûmuñ yed-i habâsetinde olan ba'zı mahaller ve Payas ve bedestân ve kal'a⁸³ ve etrâfında vâkı' Karbeyâz'da bir sâ'at mesâfesi olan Kürtler nâm karye el-hâletü hazîhi zabtıñda olduğı ve iktizâ eden mahallere dahi tarafıñdan 'asâkir-i külliye ile başbuğ ta'yînine şimdilik tarîkiñ küşâdı ve ma'iyetiñe me'mûr 'asâkirin dahi dâ'imâ kuvvet ve tezâyüd ve istihkâmâtlarıyla 'ahd-ı karîbde şakî-i merkûmuñ dahi ahz u girifti esbâbıñ istihâline ikdâm ü dikkat etmekde olduğı ve Adana eyâletiyle Tarsus sancağında kâ'in kazâ ahâlîleri ma'iyetinde hidemât-ı lâzımede istihdâm olunduklarından meştâ-yı Ordu-yı hümâyûnuma müretteb matlûb olan altı yüz nefer süvâriniñ 'afvı husûsu dahi derc ve iş'âr olunmuş sen ki kapucıbaşı-i mûmâ ileyhsin şakî-i merkûmu bi-eyyi hâlin hayyen ve meyyiten ahz ve ele götürüb i'dâm ve izâlesiyle gâ'ilesini bir gün evvel ber-taraf etmek şartıyla vech-i meşrûh üzere meştâ-yı hümâyûnum için matlûb altı yüz nefer süvârî 'afv olunmağla i'lâmen ve tenbîhen ve te'kîden Rikâb-ı hümâyûnumdan işbu emri şerîfim ısdâr ve ile irsâl olunmuşdur. İmdi sen ki kapucıbaşı-i mûmâ ileyhsin livâ-i mezbûrdan meştâ-yı Ordu-yı hümâyûnum için müretteb ve matlûb olan 'asâkir-i mezkûreniñ 'afvından maksûd ancak me'mûriyet-i sâ'ire ile ittifâk ve ittihâd levâzımına ri'âyet ederek ve giceyi gündüze katarak hâ'in-i merkûm bir gün evvel ve bir dakîka mukaddem bi-eyyi hâlin hayyen ve meyyiten ahz u girift ve i'dâm ve izâlesiyle havâlî-i merkûmeden küliyyen def'-i gâ'ilesi emrine ikdâm ü sa'y-ı mâlâ-kelem eylemeñ irâdesine mebnâ idüğü ma'lûmuñ oldukda ber vech-i meşrûh 'amel ü hareket ve icrâ-yı kâr-güzârî ve sadâkate ve tekâmîl-i emri me'mûriyete ikdâm ü dikkat ve iğmaz ve tesâmüh misüllü vaz'ı tecvîzden gâyetü'l-gâye ittikâ ve mübâ'adet eylemeñ bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuşdur. Buyurdum ki vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ

83 Metinde "kule" yazılmışsa da Payas Kervansarayı yanındaki Payas Kalesi olmalıdır.

mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfindan be-gâyet ittikâ ve mübâ'det eylesin. Şöyle bilesin 'alâmet-i şerîfe i'timâd kılasın. Tahrîren fî evâsıtı şehri Şa'bâni'l-mu'azzam sene isnâ ve 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı mahrûse-i Konstantiniyye

Mûcebince kâ'immakâm-ı 'âlî-makâm mektûbu dahi sudûr ve vürûd eylediği işbu mahalle kayd olundu. Sahh.

Sıra No : 47
 Belge No : C. AS. 938/40698
 Tarih : Evâsıt-ı CA 1224 /22-30 Haziran 1809
 Konu : Rusya'ya karşı savaşmak üzere Ahmed Bey'in kardeşi Mehmed Bey başbuğluğunda 500 nefer askerin gönderilmesine dair emir.

Sahh.

Buyuruldu. Kayd şod.

Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlılarından hâlen Adana Mütesellimi Hâcî Beyzâde⁸⁴ Ahmed Bey dâme mecduhuya hüküm:

Cümleye ma'lûm olduğu üzere hâ'in-i dîn ü devlet ve mühîn-i mülk ü millet olan Moskov keferesi mecbûl olduğu envâ' hıyel ve mekberet muktezâsinca saltanat-ı seniyyeme yeñiden i'lân-ı harb ve izhâr-ı husûmet ve hattâ İbrail ve Yergöğü ve Zeniçe⁸⁵ ve sâ'ir Tuna boyunda vâkı' kılâ' ve serhadât-ı hâkâniyeme hücüma mücâseret etmiş ise de hamden li'llâhi ta'âlâ her cânibden münhezim ve perişân olmuştur. Binâ-ber-în bu sefer, esfâr-ı şerîfeye bir vechile mukayyes olmayub a'dâdan bi-avni Bârî gereği gibi intikâm alınacak mevsimler idüğü bedîh ve bu fırsatı kaçırmak bir vechile câ'iz olmayub şöyle ki Müslimûn olan ve dîn-i mübîn gayretini çekenler ve husûsuyla seniñ gibi Devlet-i 'Aliyyem bendeliği iddi'âsını edenler bu uğurda can ve baş fedâsıyla hıdmet eylemek mütehattim-i 'uhde-i diyânet olub bi'l-fi'l sadr-ı a'zam-ı sütûde-şiyem ve serdâr-ı ekrem-i nusret-alemim dahi ordu-yı zafer-büyümü bi'l-istishâb Der-sa'âdetimden hareket ve semt-i gazâ ü cihâda müteveccihen azîmet etmek üzere idüğü ta'rîfden müstağni ve sen akrân ve emsâliniñ beyninde gayûr ve dindâr ve sâhib-i kudret ve iktidâr idüğün ma'lûm ve celî olmakdan nâşî bedeninden iki yüz ve Adana'dan üç yüz cem'an beş yüz nefer asker tertîb ve karındaşın Mehmed Bey zîde mecduhu başbuğluğuyla ihrâc birle serî'an Ordu-yı hümâyûnuna sevk ve tebdil eylemeñ husûsuna irâde-i mülûkânem ta'alluk itmekle vusûl-i emr-i celîlü'l-kadrimde kat'an ifâte-i vakti tecvîz etmeyerek gerek bedeninden ve gerek Adana'dan matlûb olan ol-mikdâr askeri der-hâl yarâr ve bahâdır ve cenk ü peykâre kâdir olarak tertîb ve karındaşın başbuğluğuyla ihrâc ve icâleten ve müsâra'aten Ordu-yı hümâyûnuna sevk ve irsâle mezîd-i sa'y ü gayret eylemeñ fermânım olmağın me'mûriyetiñi şâmil işbu emr-i şerîfim ısdâr ve ber-vech-i ta'cîl ( ) ile itâre ve tisyâr olunmuştur. İmdi vusûl-ı emr-i şerîfimde kat'an imrâr-ı vakti tecvîz etmeyerek derhâl ol-mikdâr güzîde asker ile karındaşın mîr-i mûmâ ileyhi ihrâc ve seyr-i serî' Ordu-yı hümâyûnuna erişdirmeğe ihtimâm ve müsâra'at eylemeñ matlûb-ı kat'î-i mülûkânem ve ağrâz ü tesâmüh ve batî'âne hareketle imrâr-ı vakt bir vechile câ'iz olmadığı ve böyle bir emr-i dînde tevakkuf ve ârâma cesâret edenler dünyâ ve ukbâda mes'ûl ve mu'âteb olacakları bî-iştibâh olduğu ma'lûmuñ oldukda ber-vech-i meşrûh amel ü harekete ve icrâ-yı lâzime-i me'mûriyet ve sadâkate ve ihrâz-ı mes'ûbât-ı gazâ ü cihâda bezl ü sa'y u kudret ve zinhâr tevakkuf ve te'hîr misüllü vaz'ı tecvîzden ziyâde hazer ü mücânebet ve serî'an ihrâc olunduğunu tahrîr ve işâret eylemen bâbında.

Fî Evâsıtı CA sene 24

⁸⁴ Metinde "Hacı Beyzâde" şeklindedir. Abdullah Paşazâde veya Hasanpaşazâde demesi gerekirdi.

⁸⁵ Metinde "Zeminçe" şeklinde yazılan bu yer Travnik yakınındaki Zeniçe olmalıdır. Bk. Tahir Sezen, *Osmanlı Yer Adları*, Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Ankara 2017, s. 832.

Sıra No : 48
 Belge No : Adana Ş.S. 51, imğ 6, sayfa 19, belge 22
 Tarih : Evâhir L 1224 /18-28 Kasım 1809
 Konu : Ordu'ya altı yüz nefer piyade ve süvari asker gönderilmesine dair ferman.

İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim, câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim, el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana mütesellimi ( ) dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keîâm Adana eyâletinde vâkı' kazâlarıñ kuzât ve nüvvâbı zîde fazluhum ve kıdvetü'l-emâcid ve'l-a'yân zikr-i âtî askeri ihrâca bundan akdemce mübâşir ta'yîniyle el-yevm ol cânibde olan ( ) zîde mecduhu ve mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân a'yân ve sâ'ir zâbitân zîde kadruhum tevkî'-i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Siz ki mütesellim ve mevlânâ ve sâ'ir-i mûmâ ileyhimsiz sefer-i hümâyûnuma müretteb 'askere hâlel gelmemek şartıyla eyâlet-i merkûmeniñ hâvî olduğu kazâlardan güzîde ü tüvânâ ve piyâde ü süvâri altı yüz nefer asker tertîb ve başbuğ ma'iyyetiyle meştâ-yı Ordu-yı hümâyûnuma sevk ve tesyîr eylemeñiz husûsu bundan akdemce sâdır olan emr-i şerîfimle size tenbîh ve iş'ar olunmuşdu. El-hâletü hâzihi mevsîm-i şitâ gün-be-gün duhûl ü hulûl etmekte olduğuna binâen müretteb ve matlûb olan 'asâkiriñ serî'an ihrâcı ve vaktiyle savb-ı maksûda irişdirilmesi mesâlik istikmâline sa'y ü gayret olunmak cümleye farîza-i zimmet olduğdan nâşî 'asâkir-i mezkûre henüz ihrâc olunmamış ise işbu hükm-i hümâyûnumun vusûlu anda ol mikdâr piyâde ve süvâri 'askeri bir gün akdem ve bir sâ'at mukaddem tertîb ve başbuğu ma'iyyetiyle ihrâc ve meştâ-yı Ordu-yı hümâyûnuma irsâl ve îsâle bi'l-ittihâd ve ikdâm ve gayret eylemeñiz fermânım olmağın tenbîhen ve te'kîden ve isti'câlen mahsûsan Rikâb-ı hümâyûnumdan işbu emr-i şerîfim ısdâr ve Rikâb-ı hümâyûnum kâ'immakâmı tatarlarından İbrahim zîde kadruhum ile irsâl olunmuşdur. İmdi 'asâkir-i mezkûre husûs-ı kâtı'a ile farz olan gazâ ve cihâd için müretteb olub evâmir-i ehemmi dînde iğmâz ve rehâveti irtikâb ile imrâr-ı vakte cesâret-dârenîde müntec-i vehâmet ve nedâmet olacağı ma'lûmuñuz olduğda añâ göre 'amel ü harekete dikkat ve hilâf-ı fermân te'hîr ve tevakkuf misüllü vaz'ı tecvîz ile ve müntecü'l-âkıbe olmakdan nefsiñizi sıyânet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhisin mefhûm-ı fermân-ı hümâyûnum sen dahi meczûmuñ olduğda 'asâkir-i merkûmeniñ başbuğ ma'iyyetiyle bi-eyyi vechin kâne 'âcilen ve müsâ(ra)'aten ihrâc ve savb-ı maksûda irsâl ve îsâli ile infâz-ı emr ve irâde-i hümâyûnuma ve itmâm-ı emr-i mübâşeretine be-gâyet i'tinâ ü dikkat ve hilâf-ı rızâ-yı 'aliyyem vehâmet ve beta'yete hareketi ictisâr ile sen dahi mübtelâ-yı 'ikâb ü i'tâb olmakdan hazer ü mücânebet eylemeñ (bâbında) fermân-ı 'âlişânım sâdır olmuşdur. Buyurdum ki:

Vusûl buldukda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı itâ'at-makrûnuyla 'amel ü hareket ve hilâfindan be-gâyet tehâşî ve mücânebet eyleyesiz. Şöyle bilesiz 'alamet-i şerîfe i'timâd kılasız. Tahrîren evâhir-i şehri Şevvalü'l-mükerrem li-sene erba' ve 'ışrîn ve mi'eteyn ve elf.

Be-makâm-ı Konstantiniyyeti'l-mahrûse

Sıra No : 49
 Belge No : Adana Ş.S.53. img. 5, belge 11
 Tarih : 15 Ş 1223 / 6 Ekim 1808
 Konu : Hasan Paşazâde Ahmed ve Mehmed Bey'in icaresinde olan Eğlemezoğlu Hânı'nın Ahmed Bey'in oğlu Ali Bey'e ferâğ edilmesine dair.

Vech-i tahrîr-i hurûf budur ki:

Kâ'immakâmı olduğumuz merhûm Ramazanoğlu Evkâfindan Adana derûnunda vâkı' Eğlemezoğlu Hânı demekle ma'rûf hânı bundan akdem Hasan Paşazâde inâyetlü Seyyid Ahmed Beyefendi ve karındaşı Seyyid Mehmed Beyefendi hâzerâtınıñ bâ-temessük taht-ı îcârelerinde iken huzûrlarımızda kendiler hüsn-i rızâ ve ihtiyârlarıyla işbu bâ'isü't-temessük mûmâ ileyh Seyyid Ahmed Beyefendi hazretleriniñ mahdûm-ı mükerrerleri sa'âdetlü Ali Beyefendi hazretlerine feragât ve kasr-ı yed eyleyüb ve yedlerinde olan atık temessük-i evkâfi mûmâ ileyhe teslîm eyledikde hân-ı mezbûru fârigan-ı mûmâ ileyhümânıñ kasr-ı yedinden biñ iki yüz yirmi üç senesi Şa'bân-ı şerîfniñ nısfından senesi hitâmına değın defter-i evkâfi mukayyedi vech üzere mûmâ ileyh Ali Beyefendi hazretlerine îcâr olunub ve mûmâ ileyh dahi vech-i meşrûh üzere isti'câr ve ba'de'l-kabûl hân-ı mezbûru zabt için işbu ma'mûlün bih memhûr temessük tahrîr ve yed-i mûmâ ileyh hazretlerine i'tâ olundu. Gerekdir ki keyfe mâ yeşâ ve yahtaru (mûmâ) ileyh hân-ı mezbûru mûmâ ileyhiñ zabt ve tasarrufuna tarafımızdan ve âherden ferd kimesne mâni' ve müzâhim olmayub hîn-i hâcetde ibrâz ve ihticâc oluna. Ve's-selâm.

El-Hakîr el-fakîr Mehmed, Kara Ali Efendizâde, kâ'immakâm-ı vakf-ı mezbûr, hâlen.

El-Hakîr el-fakîr Abdürrezzak, Müderriszâde, kâ'immakâm-ı vakf-ı mezbûr, hâlen.

Sıra No	: 50
Belge No	: Adana Ş.S. 51, imğ 14, sayfa 51-52, belge 58
Tarih	: 3 C 1225 /26 Temmuz 1810
Konu	: Rusya ile savaş başlayacağından dolayı Adana'dan 200 mehar devesinin gönderilmesi.

(s. 51) İftihârü'l-emâcid ve'l-ekârim câmi'u'l-mehâmid ve'l-mekârim el-muhtassu bi-mezîdi 'inâyeti'l-meliki'd-dâ'im Dergâh-ı mu'allâm kapucubaşlarından Adana Mütesellimi Ahmed Bey dâme mecduhu ve mefâhirü'l-kuzât ve'l-hükkâm ma'âdinü'l-fezâ'il ve'l-keâm Adana sancağında vâkı' kazâlarıñ kâdîları ve nâ'ibleri zîde fazluhum mefâhirü'l-emâsil ve'l-akrân bu husûsa mübâşir ta'yîn olunan Dergâh-ı mu'allâm gediklülerinden Seyyid Süleyman ve a'yân ve zâbitân vücûh-ı memleket ve iş erleri zîde kadruhum tevkî'-i refî'i hümâyûn vâsıl olıcak ma'lûm ola ki:

Dinimiziñ düşmanı olan Moskov keferesiniñ hâl ü hareketi beher taraftan memâlik-i mahrûseme be-hücûm-ı küffârîñ mütevâlî-i zamîri külliyyen şikeste-i beyzâ-i beyzâ-yı İslâmiye olduğu evvelen ve âhiren neşr olunan evâmir-i aliyyem tafsilâtından ve Ordu-yı hümâyûnumdan birbirini mütevakkiyen vürûd eden telhîsât ve takrîrât mefhûmunda a'dâ-yı dîn Pazarcığa hücum ve istilâ eyledikten sonra bir kolu Varna üzerine gelüb derû(n)-ı kal'ada dîn karındaşlarımızı muhâsara etmekde ve başka kolu dahi Tutrakan'da Hezargrad'a gelüb ilerülere tecâvüz ile Ordu-yı hümâyûnumu muhâsara idüb ma'âza'l-lâhu ta'âlâ müslümânlığa yakışmaz ve gayret-i diniyeye tahammül etmez gün-â-gün teklîfât ile zamîrinde olan hıyânetini icrâya ictisâr ideceği ve dîn yolunda kılınc çeküb şehîd vererek ecdâd-ı 'izâmım bu memâlikte 'mîr eylemiş eser-i hâsılâtını nefsi-i hümâyûnlarına hasr etmeyüb a'şâr ve rûsûmunu ve cizye-i şer'iyye ve hâsılât-ı sâ'iresini fukarâ ve cihâd edenlere ve vüzerâsına lâyığ vechile 'inâyet ve ihsân buyurub fakat menâbir ve mahâfilde nâm-ı Muhammed 'aleyhi's-selâm ve nâm-ı sâmilîleriniñ tezkîrine kâni' ve sâ'ir İslâmiyyeniñ nakdiyyesine bezl-i makdûr⁸⁶ eylemişlerdir. İşbu memâlik-i İslâmiye'den ezân-ı Muhammedî münkatı' olub yerine sadâ-yı nâkûs ikâme etdirmek, gayret-i diniyyesi olanlara elvirir mi? Bir kerre mülâhaza oluna ve memâlik eyâdî-i küffârda olduğu hâlde ze'âmet ve tîmâr ve mukâta'a ve kuluñ mevâcibi nereden alınur verilir? Cem'-i ehl-i İslâm'dan ma'dûduz iddî'âsını ider iken ezân-ı Muhammedî'niñ inktâ'ına nice râzı olunur? Bunun encâmı külli yevm hakâretle vakit geçürmekden ise şimdi dîn yoluna cân fedâ eylemek dahi a'lâ değil mi? Bunca sıbyân ü nisvân dîn karındaşlarımız olanlarından dür olub berilere nakl ve sergerdân ah ü enîn iderler iken bizler ne günümüze dururuz? Elhâmdülillahi ta'âlâ yedi krala cevâb vermeğe muktedir askerimiz mevcûd. Eli kılıç tutan dîn karındaşlarım dîn-i mübîn uğrunda çalışırım, cem'imize farz-i 'ayn olan gazâ niyetiyle bi'n-nefs harekete hâzırım, rûhâniyet-i hazret-i Resûl-i ekrem sallallahu ta'âlâ ve sellem efendime tevessül ve cenâb-ı hayrû'n-nâsırîn *innâ fetehnâ leke fethen mübînen* sırrına mazhar idüb sâyesine ilticâ eylediğimiz livâ-i sa'âdet hürmetine inşâ'e Allâhu ta'âlâ Me(v) lâm mu'inimizdir. Ümmet-i merhûme-i mü'minîn cihâd ile ve emri ulü'l-emre itâ'at ile me'mûr olub sell-i seyfi-nebevî ile hareket-i hümâyûnum musammemdir. 'Ulemâ-yı a'lâm ve yedi ocağım ricâli ve ricâl-i devletim, ceddîm Sultân Mehmed Hân Câmi'-i şerîfinde 'akd-ı

86 Metinde ma'zûr şeklinde yazılmış.

meclis-i meşveret olunarak mehâmm-ı seferiyye ve akça ve zahîre husûsları dahi mütâlâ'a olunub huzûr-ı hümâyûnuma 'arz olunması mazmûnundan beyâz üzerine hatt-ı hümâyûn-ı şevket-makrûnum şeref-rîz-i sudûr olduğuna binâ'en bi'l-cümle 'ulemâ-yı a'lâm ve ricâl-i Devlet-i 'Aliyyem ve yedi ocağım ricâl ve ihtiyârları Câmî'-i mezkûrda tecemmu' birle mukaddem meclis-i meşveret olundukda küffârın derece-i hüçûm ve ehl-i İslâm hakkında olan ihâneti 'âmme-i 'âlemiyâna ma'lûm olduğundan cihâd ve gazâ cümle mü'minîne farz-ı ayndır ve bunda şudur budur diyecek yokdur ve husûs dîn gavgası olmak hasebiyle cem'-i ehl-i imân yeksân olarak farziyyet-i gazâ ve cihâd-ı 'umûmîdir deyü bi'l-cümle 'ûlemâ-yı a'lâm tarafından şer'an cevâb verildiğinden mâ'adâ bi'n-nefs sefer-i nusret e'azze teveccüh ve 'azîmet-i şâhânem mukarrer olarak müsta'înen hareket-i hümâyûnumu dahi cümlesi tasvîb ve re'y-i hasen buyurdıklarından 'avn-i 'inâyet-i hazret-i nâsıra vüfûr-ı i'timâd ve ruhâniyet-i (s. 52) cenâb-ı seyidi'l-mürselîne istinâden olunarak i'lâ-yı kelimetü'l-lâhi'l-ulya niyet-i hâlisasiyla şefî'imiz olan hazret-i Seyyidü'l-kevneyniñ livâ-i sa'âdet-ihativâsi sâyesiyle bi'n-nefs sefer-i nusret-esere teveccüh ve azîmet-i şâhânem mukarrer olarak müsta'înen billâhi ta'âlâ hemân Davutpaşa Sahrâsı'na (nasb-ı) hıyâm olunmak üzere olmağın siz ki mütesellim ve kuzât ve nüvvâb ve a'yân ve zâbitân-ı mûmâ ileyhim ve sâ'irlerisiz mâ'iyet-i şâhânemde mevcûd 'asâkir-i muvahhidiniñ zahîresi ve mühimmât ve cebehâne nakli hizmetinde ve hüdemât-ı sâ'irede istihdâm olunmak üzere me'mûr kılınacakları mülhak oldukları gündün hizmetde olduklarıncâ iktizâ eden mâhiyyeleri sarbânbaşı yedinden verilmek şartıyla derûn-ı emr-i şerîfime mevzû'an irsâl olunan sûret-i defter mücebince Adana sancağında vâkı' kazâlardan *iki yüz mehâr şütüranıñ* serî'an ve 'âcilen tevzî' ve 'alâ eyyi hâlin Davud Paşa sahrâsına irsâl husûsuna bi'l-ittifâk sa'y ü gayret eylemeñiz fermânım olmağın hâsseten işbu emr-i 'âlîşânım ısdâr ve mübâşir-i merkûm ile irsâl olunmuştur. İmdi vusûlünde ber vech-i muharrer livâ-i mezkûr kazâlarından müretteb olan ol mikdâr mehâr şütüranı serî'an ve 'âcilen tevzî' ve 'alâ eyyi hâlin Davud Paşa sahrâsına irsâl husûsuna müsâra'at ve hilâf-ı emr-i şerîfim e(d)nâ derece kusûr ve tekâsül vukû'u tecvîz ile mübtelâ-yı vehâmetden mübâ'adet eyleyesiz ve sen ki mübâşir-i mûmâ ileyhsin me'mûr-ı ihrâcî olduğun mârrü'z-zikr ol mikdâr mehâr şütüranı fermânım olduğu vechile bir an akdem cümle ma'rifetiyle tevzî' ve taksim ve Davud Paşa sahrâsına irsâline mübâderet ve ifâte-i vaktiden mucânebet eylemeñiz bâbında fermân-ı 'âlîşânım sâdir olmuştur. Buyurdum ki:

Hükm-i şerîfimle ( ) vardıkda bu bâbda vech-i meşrûh üzere şeref-yâfte-i sudûr olan fermân-ı 'âlîşânım vâcibü'l-ittibâ' ve lâzımü'l-ımtisâlimiñ mazmûn-ı münîfi birle 'âmil olasız. Şöyle bilesiz, 'alâmet-i şerife i'timâd kılarsız. Tahrîren el-yevmü's-sâlis Cemâziye'l-ahir sene hamse 'ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

Bi-makâmı Konstantiniyyeti'l-mahrûse.

Sıra No : 51
 Belge No : Adana Ş.S. 51, img. 15, sayfa 56, belge 61
 Tarih : 20 Ş 1225 /20 Eylül 1810
 Konu : Ahmet Bey'in Serrâcan Mahallesinde inşa eylediği cami için vakf eylediği Debbâğân Mahallesindeki menzil vakfiyesidir.

Hasan Paşazâde devletlü 'inâyetlü mürüvvetlü Ahmed Bey Efendi'nin Debbâğân mahallesinde (menzili)nin vakfiyesidir.

Elhâmdü li'l-llâhi'l-ilezi erşede 'ibâduhü'l-mü'minîn ve'l-mü'minât ilâ a'mâli's-sâlihât ve işâ ile'l-müslimîn ve'l-müslimât bi-ef'âli'l-hayrât ve'l-hasenât *haysü kâle inne'l-hasenâti yüzhibne's-seyyi'âti* 'aleyhi ve's-selâm 'alâ resûlihi Muhammed eşrefi'l-mahlûkât 'alâ âlihi ve ashâbihi ellezînehüm hidâyeti'l-hayr ilâ sebîli'l-hasenât emmâ ba'd.

İşbu vakfiyye-i sahîhatü's-şer'iyenin tâlibi ve hayrât ve hasenât dâ'iyyesi olan medine-i Adana mahallâtından Serracân mahallesi sâkinlerinden Hasanpaşazâde dev(letlü) 'inâyetlü mürevvetlü Ahmed Bey hazretleri vaktâ ki bu dâr-ı dünyânın bî-sebât ve bî-karâr ve fenâsını (fehm) idüb dâr-ı ahirete lâzım olacak tohm-ı hayr ü hasenâtı mevrû' ve sadakât-ı câriyye(y) i vakf (-ı âtiyyü'z-zikr) Beyefendi hazretleri meclis-i şer'-i şerîf-i şâmihü'l-erkân ve mahfil-i dîn-i münîf-i râsihü'l-bünyânda vakf-ı câ'i'l-beyâna li-ecli't-tescîl ve'l-emri'l-itmâm ve't-teşkil mütevellî nasb ü ta'yîn kıldığı Mahmud Efendi huzûrunda bi'l-muvâcehe ikrâr-ı sahîh-i şer'î ve i'tirâf-ı sarîh-i mer'î idüb vakf-ı âti sudûruna değîn müvekillim vâkıf-ı müşârun ileyhiñ silk-i milk-i sırf-ı sahîhasında münselik ve münsecim olan Debbâğân mahallesinde vâkı' taraf-ı beytül-mâlden ırsen intikâl eden Meshcikızı Ayşe Hatun menzili dimekle ma'rûf olan mutasarrıf olduğum mahdûd bir bâb fevkânî ve tahtânî ve bir bâb tahtânî beyt ve bir sofa ve eşcâr-ı müsmire ve gayr-i müsmire ve kenîf ve bir mikdâr havlûyu müştemil ve bir bâb dükkân bi-cümleti't-tevâbi' ve'l-levâhık ve kâffetü'l-menâfi' ve'l-murâfık hasbeten li'l-llâhi's-samed ve taleben Rabbihi'l-ehad vakf-ı sahîh-i mü'ebbed ve habs idüb şu vechile şart ve ta'yîn ve tasrîh eyledi ki:

Ser(râcân) mahallesinde kendim binâ eylediğim câmi'-i şerîfiñ her kim mütevellî olur ise yevmî bir akça vazîfe alub ka(lan) gallsini câmi'-i şerîfiñ ta'mîr ve termîmine sarf ede deyü fâriğan 'anî's-şevâgil menzil-i mahdûd u mezkûra vakfiyet üzere mütevellî-i mûmâ ileyhe teslim ol dahi sâ'ir evkâf mütevellîleri gibi kabz ve tesellüm eylediğinde vâkıf-ı müşârun ileyh hazretleri i'âde-i kelâm idüb:

“Vakf-ı akâr İmâm-ı a'zam ve hümâm-ı (akdem) hazretleri indinde 'adem-i lüzûmu olur ise İmâm-ı sâni Ebu Yusuf Yakub bin İbrahim es-Samedâni ve imâmu's-sâlis Muhammed bin Hasan eş-Şeybânî hâzerâtı re'y-i resîd ve kavlı şerîfleri üzere sâhîh ve lâzım (...) kavlı şerîfleri üzere vakfiyetine hükm taleb iderim” deyü i'lâ-yı kitâb hat ve hükmü ile (...) eden hâkim-i hâsim-i muvakkî'-i sadr-ı kitâb tûbâ lehu ve hüsn-i me'âb efendi huzûrunda mu'teber ef'âlini ve fasl ü hasma tâlibân ve râ'iyân olduklarında hâkim-i mûmâ ileyh dahi tarafeyniñ delîllerine nazar ve *mennâ'un li'l-hayr* olmakdan hazer idüb 'âlimen bi'l-hilâfeti ve mürâ'iyen li-mâ yucibbu mürâ'atıhi fi't-tescîli'l-ikâmetihi cânib-i vakfa ûlâ ve uhrâ görüb hükm-i mahkeme-i şer'î kazâ-i mübrem-i mer'î etmeğîn fi-mâ ba'd vakf ve lâzım olub nakzı

ve tenakkuzuna mecâl muhâl oldu. *Femen beddelehu ba'demâ semi'ahu fe-innemâ ismuhu ale'l-llezine yübeddilûnehu inna'l-llâhe semî'un alîm ve icrâyü'l-vakfale'l-hayyi'l-kerîm cerâ zâlik. Ve hurrîre fi'l-yevmi'l-ışrîn min şehri ŝa'bân sene hamse ve 'ışrîn ve mi'eteyn ve elf.*

ŝuhûdü'l-hâl

Fazîletli Molla Efendi

Sa'âdetlü Paşa Bey

Sa'âdetlü Hazînedâr Ali Ağa

Vekîl-i fukarâ Hacı Ali Ağa

Karahüseyinzâde Abdurrahman Efendi

Yeğenzâde Ali Efendi

Îmâm Hafız Efendi

Muhzır Mehmed ve gayruhum.

Sıra No : 52
 Belge No : HAT, 973/41423
 Târih : 9 CA 1226 / 01.06.1811
 Konu : İdama mahkûm olan Bayburdlu Deli Hasan'ın Adana Mütessellimi Ahmet Bey ve kardeşi Mehmet Bey'in yardımları ile idamdan kurtulmasından dolayı Hasanpaşazâde Ahmet Bey ve Mehmet Bey'in kapıcılık görevlerinin iptali ve mukataalarının elinden alınması hakkında.

Benim Sa'âdetlü mekremetlü meveddetlü karındaşı-ı a'zamım hazretleri

Mukaddemen hakkında fermân-ı kazâ cereyân-ı pâdişâhî sudûr eden Bayburdlu Deli Hasan'ın Adana Mütessellimi Ahmed Bey ve karındaşı Mehmed Bey'in ve Konya mütessellimi Müftüoğlu'nuñ i'âneti ile i'dâm ve izâlesi mümkün ol(ma)dığından Konya ve Niğde ve sâ'ir ba'zı sancakların 'askeri ve Larende ve Beybazarı ve Esbkeşân a'yân ve voyvodaları ve Bozkır ve Bereketlü Ma'den emînleri ba'de'l-emr-i 'aliyye me'mûr kılınarak merkûm Deli Hasan'ın tertîb-i cezâsı ve Adana mütessellimi ve karındaşının kapucubaşlıklarının ve mukâta'alarının ref'i ve Adana ve Konya eyâletlerinin vüzerâ-yı 'izâmdan birer zâta tevcîhi husûsları Çabarzâde Süleyman Bey tarafından iş'âr olunmuş olmak hasebiyle husûs-ı merkûm Meclis-i Şûrâda müzâkere ve hâk-i pâ-yı kimyâ-sây-ı hazret-i tâc-dârîye 'arz ü ifâde olunarak ol bâbda şeref-yâfte-i sahîfe-i sudûr olan hatt-ı hümâyûn-ı mülûkâne mantûk-ı münîfinin beyânıyla tebeddül-i eyâlâta dâ'ir hâtır-güzâr-ı müşîrîleri olan keyfiyâtın ifâsı vârid olan kâ'ime-i düstûrîlerinde muharrer ve mezkûr olmağın mefhûm iş'âr-ı müşîrîleri ve safha-pîrâ-yı sudûr olan hatt-ı şerîf-i şevket-redîf-i cenâb-ı pâdişâhî me'âl-i münîf ve kâ'ime-i müşîrîleriyle gelen Çapanzâde-i mûmâ ileyiñ ma'rûzâtı müzâyâsı rehîn-i ittîlâ'-i hâlisânemiz olmuştur. Beyândan müstağnî olduğu üzere el-hâletü hâzihi hengâm-ı sefer olub ve livâ güzerân mahallde olan gâ'ile-i tahaddüsünü şu mevsimde tecvîz nice mahâzîri müstelzim olduğundan başka merkûm Deli Hasan için bu misillü teklîfâtın icrâsı dahî vakt ü hâle nazaran bî-hûde ve müte'assir ve Adana mütessellimi merkûmuñ mesmû'muz olan hâl ve mişvârına göre *Adana eyâleti her kime tevcîh olunsa Adana'ya duhûlüne mûmâna'at ideceği zâhir olmak hâsebiyle* husûs-ı merkûmuñ münâsibi bi't-te'emmül merkûm Deli Hasan'ın mukaddemen hakkında sudûr eden emr-i 'âlî geçen sene sefere gelmemesine ve me'mûriyet vesîlesiyle ba'zı ta'addiyâta ibtidârına mebnî olduğundan 'afvıyla bu def'a sefer-i hümâyûna me'mûriyeti bâbında emr-i 'âlî gönderildiği hâlde bizim tarafımıza gelmesi melhûz olduğundan sefer-i hümâyûna gelür ise gâ'ilesi şimdilik tabî'atıyla def' olunmuş olacağı ve mütessellîm-i mûmâ ileyh ve karındaşının te'dîbi murâd olduğu takdîrce Adana eyâletinin âhare tevcîhine hâcet olmayub kapucubaşlık ve mukâta'alarının ref'i ile matlûb hâsil olacağı hâtıra gelmiş olduğundan merkûm Deli Hasan'ın 'afvıyla sefer-i hümâyûna me'mûriyeti bâbında bir kıt'a emr-i 'âlî takrîr ve savb-ı sa'âdetlerine tesyîr olunmağın nezd-i müşîrîlerinde dahî bu vechile tasvîb kılınur ise emr-i şerîf-i mezkûruñ merkûma irsâliyle bu tarafa gelmesi esbâbının istihsâli ve münâsib görülmediği hâlde emr-i mezkûruñ bu tarafa i'âdesiyle muktezâ-yı vakt ü maslahata göre bu bâbda lâzım gelen tedâbirin icrâsı şıklarının hak-i pâ-yı hümâyûndan bi'l-istîzân tanzîmi muhavvel-i 'uhde-i kâr-âşinâyîleri idüğü beyânıyla kâ'ime-i meveddet tahrîr ve irsâl olunmuştur. İnşâ'e Allâhu ta'âlâ lede'l-vusûl ber-vech-i muharrer himmet buyurmaları me'mûldür.

Fî 9 CA sene 26.

(mühür: Abdühu Ahmed ...)

Sıra No : 53

Belge No : C.TZ. 12-568.A

Tarih : 7 Şevvâl 1226/ 25 Ekim 1811

Konu : Ahmet Bey'in vefatı hasebiyle yerine kardeşi Mehmet Bey'in atanmasına dair.

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'i-i kemîne budur ki:

Medîne-i Adana'da kâ'in bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ, e'imme ve hutebâ, a'yân ve eşrâf ve meşâyih-i esnâf ve sâ'ir vazî' ü refî' kulları bi-ecma'ihim meclis-i şer'a gelüb şu vechile niyâz ü istihâm ederler ki:

Bundan akdem beldemiz mütesellimi olan Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âlî Hasan Paşazâde Ahmed Bey kullarınıñ ecel-i müsemâsı iş bu sene-i mübâreke Şevvâl-i şerîfî altıncı günü yevm-i çehârşenbe tamâmiyle vefât edüb medîne-i mezbûre etrâfı eşkıyâ makarrı olub derûn ü bîrûnu muhtell olmamak için cümle-i ahâlî ve vücûh-ı kavmi iltimâsiyle müteveffâ-yı mûmâ-ileyhiñ birâderleri hâlen Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âlî Mehmed Bey kullarına Der-aliyyeden mütesellimlik emri zuhûruna kadar mütesellim nasb olunması iktizâ etmekle bâ-mürâsele-i şer'iyeye mütesellim nasb olunmağla müteveffâ-yı mûmâ-ileyh iki seneye karîb emrâz-ı şettâ istî'âbıyla bî-mecâl, sâhib-firâş olduğundan Devlet-i 'Aliyyeniñ nice husûsât-ı mühimmeleri ta'tîl ü te'hîr olunduğuna bir ferdiñ çendân rızası olmayarak vefâtına değin metrûk kalmağla el-hâletü hâzihi mûmâ ileyh Mehmed Bey kulları ez-kadîm belde-i mezbûreniñ *hânedânı* ve cümleñiñ hayr-hâhi olub reşid ve kâr-güzâr ve derûn-ı bîrûnuñ te'mîn-i eşirrâ ve eşkıyânıñ zabt-ı rabtı ve fukarâ-i vedî'atu'l-İllâhın asâyış ve râhatı mîr-i mûmâ ileyhiñ mütesellimliğine mevkûf olub Devlet-i 'Aliyyeniñ şer'î ve kânûnî evâmiri zuhûrunda bi-hasebi'l-vüs' ve't-tâka infâzına dahi müte'ahhid olmağla medîne-i mezbûre re'âyâları bi-hikmeti'l-İllâhi ta'âla çend seneden berü mevrû'âtı be-gâyet ekall-i kalîl olub bâ-husûs bu sâl-i vahşet-encâmında neçeleriniñ bezrleri⁸⁷ kesret-i bârân ile gayrı hâsıl olub bu günlerde belde-i mezbûrda galâ dahi zâhir olmağla ma'âza'l-İllâhu ta'âla hâricden ve ecnebîden vüzerâ ve ümerâ hazerâtından birine tevcîhle zuhûr ve ikâmeti münfehîm olmak lâzım gelür ise etrâf ü eknâfa müteferrik ve perîşân olacakları nümâyân olmağla li'l-İllâhi ta'âlâ ve li-resûlihi rahmen li'l-fukarâ şürût-ı sâbıka misillü beş seneye kadar serhadd-i mansûrede muhâfız vülât-ı 'izâmdan birine tevcîhiyle umûr-ı mütesellimliği mûmâ ileyh Mehmed Bey kullarına ihâle ve tefvîz buyurulması cümle fukarâ ve zu'afâ ve 'ulemâ ve sulehâ ve refî' ü vazî' kullarınıñ meclis-i şer'de niyâz ü istihâmları olmağla fi'l-hakîka medîne-i mezbûrede galânıñ zuhûruyla fukarâları hâricden ve ecnebîden bir vâliye tâkatleri olmayub mûmâ ileyh Mehmed Bey kullarınıñ evzâ' ü etvârından bi'l-cümle ahâlî hoşnûd ve râzî olub eşirrâ ve eşkıyânın zabt u rabtı ve belde-i mezbûrenin râhatı ve taraf-ı saltanat-ı 'aliyyeden zuhûr eden evâmiri 'aliyyenin infâzı⁸⁸ mîr-i mûmâ ileyhin bâ-emr-i 'âlî mütesellimliğine mevkûf idüğü bu dâ'ilerin dahi 'ilmi muhît ü şâmil olub şürût-ı sâbıka misillü serhadd-i mansûrede vülât-ı 'izâmdan birine tevcîhle *beş seneye kadar mütesellimliği* emri Mehmed Bey kullarına ihâle ve tefvîziyle cümleñin du'avât-ı hayriyelerine mazhar buyurulmak niyâzıyla ol ki vâki'ü'l-hâldir hasbeten li'l-İllâhi ta'âlâ ve taleben li-du'avâti'l-

87 Bezr, halk dilinde bider, tohum.

88 Metinde infâvı şeklinde yazılmıştır.

fukarâ pâye-i serîr-i a'lâya 'arz ü i'lâm olundu. Bâkî emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emriñdir. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâbi' min şehri Şevvâli'l-mükerrem li-sene sitte ve 'ışrîn ve mi'teyen ve elf.

El-'Abdü'd-dâ'i li'd-devleti'l-'aliyyeti'l-Osmaniyye *es-Seyyid Hasan* el-müvellâ hilâfetuhu bi-medîne-i Adana.

Sıra No : 54
Belge No : Adana Ş.S. 54, imğ 4, sayfa 71, Belge 95
Tarih : 6 L 1226 /24 Ekim 1811
Konu : Ahmed Bey'in vefâtı üzerine kardeş Mehmed Bey'in Adana mütesellimi olarak tayin edilmesine dair.

İşbu biñ iki yüz yirmi altı senesi mâh-ı Şevvali'l-mükerremiñ altıncı günü yevm-i Çarşenbe sâbıkan Adana mütesellimi Ser-bevvâbin-i dergâh-ı 'âlî Hasanpaşazâde Ahmed Bey vedâ'-i âlem-i fânî idüb yevm-i mezbûrda ma'rifetimiz ve cümle vücûh-ı ahâlî ma'rifet ve iltimâsıyla birâderi Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî Mehmed Bey Adana eyâletine mütesellim nasb ü ta'yîn olunub Âsitâne-i 'aliyye'den fermân-ı şerîf-i 'âlişân zuhûruna kadar bâ-mürâsele zabt ve umûr-ı mütesellimliği idâreye ta'ahhüd etdiklerinde yedine verilen mürâsele-i şer'iyeye işbu mahalle kayd ve şerh verildi.

Hurrire fi 6 L sene 1226 yevm-i Çarşenbe.

Sıra No : 55
 Belge No : C.TZ. 12-568.B
 Tarih : 08 Şevvâl 1226 /26 Ekim 1811
 Konu : Ahmed Bey'in vefatı hasebiyle yerine kardeşi Mehmed Bey'in atanmasına dair arz.

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'i-i kemîne budur ki:

Akreb-i civârımızda vâkı' medîne-i Adana'da kâ'in bi'l-cümle 'ulemâ ve sulehâ, e'imme ve hutebâ, a'yân ve eşrâf ve meşâyih-i esnâf ve sâ'ir vazî' (ü) refî' kulları bi-ecma'ihim meclis-i şer'a gelüb şu vechile niyâz üistirhâm ederler ki:

Bundan akdem beldemiz mütesellimi olan Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âlî Hasan Paşazâde Ahmed Bey kullarınıñ ecel-i müsemması (ile) iş bu sene-i mübareke Şevvâl-i şerîfi altıncı günü yevm-i çehârşenbe tamâmıyla vefât edüb medîne-i mezbûr etrâfi eşkiyâ makarrı olub derûn (ü) bîrûnu muhtell olmamak için cümle-i ahâlî ve vücûh-ı kavmi iltimâslarıyla müteveffâ-yı mûmâ ileyhiñ birâderleri hâlen Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî Mehmed Bey kullarını Der-'aliyyeden mütesellimlik emri zuhûruna kadar mütesellim nasb olunması iktizâ etmekle bâ-mürâsele-i şer'î mütesellim nasb olmağla müteveffâ-yı mûmâ ileyh iki seneye karîb emrâz-ı şettâ isti'âbiyla bî-mecâl sâhib-firâş olduğundan Devlet-i 'Aliyyeniñ niçe husûsât-ı mühimmeleri ta'tîl ü te'hîr olunduğuna bir ferdin çendân rızası olmayarak vefâtına değin metrûk kalmağla el-hâletü hâzihi mûmâ ileyh Mehmed Bey kulları ez-kadîm belde-i mezbûrun hânedânı ve cümleñ hayr-hâhı olub reşîd ve kâr-güzâr ve derûn (ü) bîrûnuñ te'mîni ve eşirrâ ve eşkiyânın zabt u rabtı ve fukarâ-i vedî'atu'llâhın asâyiş-i râhatı mîr-i mûmâ ileyh mütesellimliğine mevkûf olub Devlet-i 'Aliyyenin şer'î ve kânûnî evâmiri zuhûruna bi-hasebi'l-vus' ve't-tâka infâzına dahi müte'ahhid olmağla medîne-i mezbûr re'âyâları bi-hikmeti'llâhi ta'âla çend seneden berü mezru'âtları be-gâyet ekall-i kalîl olub bâ-husûs bu sâl-i vahşet-encâmında niceleriniñ bezrleri kesret-i bârân ile gayr-i hâsıl olub bu günlerde keyli kırk guruşdan ziyâdeye yedlerine girmeyüb belde-i mezbûrda galâ zâhir olmağla ma'âza'llâhu ta'âla hâricden ve ecnebîden vüzerâ ve ümerâdan birine tevcîhle zuhûr-ı ikâmeti münfehim olur ise etrâfa müteferrik ve perişân olacakları nümâyân olmağla li'llâhi ta'âla li-resûlihi rahîmen li'l-fukarâ şürüt-ı sâbıka misillü beş seneye kadar serhadd-i mansûrede muhâfaz vülât-ı 'izâmdan birine tevcîhiyle umûr-ı mütesellimliği mûmâ ileyh Mehmed Bey kullarına ihâle ve tefvîz buyurulmasını cümle fukarâ ve zu'afâ, 'ulemâ ve sulehâ ve refî' ü vazî' kullarının meclis-i şer'de niyâz ve istirhâmları olmağla fi'l-hakîka medîne-i mezbûrede galânın zuhûruyla fukarâları hâricden ve ecnebîden bir vâliye tâkatleri olmayub mûmâ ileyh Mehmed Bey kullarınıñ evzâ' ü etvârından bi'l-cümle ahâlî hoşnûd ve râzı olub eşirrâ ve eşkiyânıñ zabt u rabtı ve belde-i mezbûreniñ râhatı ve taraf-ı saltanat-ı 'aliyyeden zuhûr eden evâmiri 'aliyyeniñ infâzı⁸⁹ mîr-i mûmâ ileyhiñ bâ-emri 'âlî mütesellimliğine mevkûf idüğü bu dâ'îleriniñ 'ilmi muhît ü şâmil olub şürüt-ı sâbıka misillü serhadd-i mansûrede olan vülât-ı 'izâm efendilerimizden birine tevcîhle beş seneye kadar mütesellimliği emri Mehmed Bey kullarına ihâle ve tefvîziyle cümleñ du'avât-ı hayriyelerine mazhar buyurulmak niyâz ol ki

89 Metinde infâvı şeklinde yazılmıştır.

vâkı'ü'l-hâldir hasbeten li'l-llâhi taleben li-du'avâti'l-fukarâ pâye-i serîr-i a'lâya 'arz ü i'lâm olundu. Hurrîre fi'l-yevmi's-sâmin min şehri Şevvâl li-sene sitte ve 'ısrîn ve mi'teyen ve elf (08 Şevvâl 1226/ 26 Ekim 1811).

El-'Abdü'd-dâ'i li'd-devleti'l-'aliyyeti'l-Osmaniyye Müftizâde es-Seyyid Ahmed el-müvellâ hilâfetuhu bi-medîne-i Tarsus.

Sıra No : 56
 Belge No : C.TZ. 12-568.C
 Tarih : 9 ZA1226 / 25 Kasım 1811
 Konu : Dündarlı Mukataasının 1213 senesinden 1226 senesine değin teslim edilmeyen cebeli akçelerinden Ahmet Bey'in zimmetinde biriken 41.788 guruşun tedarik ederek İstanbul'a gönderilmesine dair.

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'i-i kemîne budur ki:

Uhdeñde olan 'Âdet-i Ağnâm-ı Dündarlı Mukâta'asının iki yüz on üç senesinden yirmi altı senesine değin gayrı ez teslimât mâl-ı mîrî ve cebelü akçalarından zimmetinde müterâkim olan mebâliğı muktezâ-yı gayret ü sadâkatin üzere bu günlerde 'icâleten tedârük hazîne-i 'âmireye irsâl eylemeñ husûsuna irâde-i seniyye ta'alluk eylediğine binâ'en hazîne-i 'âmire defterlerinden ihrâc ve iş bu emr-i 'âlîşâna mevzû'an irsâl olunan mûmzâ sûret-i defter nâtik olduğu üzere mukâta'a-i merkûmeniñ sinîn-i merkûma mahsûben iktizâ iden mâl-ı mîrî ve cebelüsünden zimmetin olan kırk bir biñ yedi yüz seksen sekiz guruş on dört akçayı 'alâ eyyi hâlin tedârük ve bu günlerde Der-sa'âdete irsâl ve tesyîr müsâra'at etmek bâbında Adana mütesellimi kullarına hitâben bir kıt'a fermân-ı şerîf-i âlîşâna mübâşir ta'yîn buyurulan hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûndan keyli mukâta'acısı Mehmed Raif Efendi dâ'ileri yediyle medîne-i Adana mahkemesine lede'l-vurûd bi'l-cümle vücûh-ı ahâlî muvâcehelerinde feth ve kırâ'at olundukda sem'an ve tâ'aten merâsimini ba'de'l-edâ cevâblarında mütesellim-i mûmâ ileyh Ahmed Bey kullarınıñ akdemce vefâtında muhallefâtını ve bi'l-cümle düyûnu vücûh-ı ahâlî ma'rifeti ve ma'rifetimiz ile tahrîr ve mûmzâ defteri Der-aliyyeye irsâl ve tesyîr olunmağla lâkin mukâta'a-i mezbûreniñ hazîne tertîbi üzere mîrîsini edâ etmek şartıyla kuyûda mürâca'at ve teslimi ihrâc olduğu hâlde düyûn-ı cüz'isi kalmak iktizâ eylediği ma'lûm-ı rahîmâneleri buyuruldukda mukâta'a-i mezbûrenin tevcîhi târîhinden yirmi altı senesi gâyetine kadar gayrı ez teslimât hazîne tertîbi üzere hesâb buyurulub bâkî düyûn-ı cüz'isi kalmış ise beyân buyurulmaları niyâzında oldukları ol ki vâkı'ü'l-hâldir bi'l-iltimâs pâye-i serîr-i a'lâ-yı 'adâlet-masîre 'arz ve i'lâm olundu. Bâkî emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emriñdir. Hurrire fi'l-yevmi't-tâsi' min şehri Zi'l-ka'deti'ş-şerîfe sene sitte ve ısrîn ve mi'eteyn ve elf.

El-'Abdü'd-dâ'î li'd-devleti'l-'aliyyeti'l-Osmaniyye es-Seyyid Hasan el-müvellâ hilâfetuhu bi-medîne-i Adana.

Sıra No : 57

Belge No : C.TZ. 12.568.D

Tarih : 1 Aralık 1811/ 15 ZA 1226.

Konu : Adana, Tarsus ve Sis mukâta'ası mutasarrıfları Ahmed, Mehmed ve Mustafa Beylerin malikâne süresince ödemeleri gereken meblağdan bir kısmının kaldığı, Ahmed Bey'in vefat etmiş olması nedeniyle bir kısmının Mehmed Bey tarafından ödendiği, bir kısmının ise Mehmed Bey'in mütesellimlik emriyle birlikte toplanıp Hazine-i Âmire'ye gönderileceği.

Der-i devlet-mekîne arz-ı dâ'î-i kemîne budur ki:

Mukâta'at-ı mîriyyeden Adana ve Tarsus ve Sis mukâta'ası mutasarrıfları Ahmed Bey ve birâderi Mehmed Bey ve ammizâdeleri Mustafa Bey'in iştirâken ber-vech-i mâlikâne uhdelerinde olan mukâta'a-i mezbûreniñ tevcihi târihi olan iki yüz bir senesinden yirmi beş senesi gâyetine değin mâldan gayrı ez havâlât ve teslîmât-ı zimmet-i mîriyyeleri olan yirmi iki biñ sekiz yüz on altı buçuk guruşun tahsîli bâbında sâdır olan emr-i şerîf mantûku üzere mâl-ı mukâta'a-i mezbûreden fakat beş biñ guruş tahsîl ve poliçe temessükü irsâliyle mâ'adâsı mukâta'anın re'âyâları yaylakdan 'avdet ve Eylûl hulûlünde tahsîl olunacağı bâ-i'lâm müte'ahhid olunmuş ise de ile'l-ân bir akçası etmediği vürûd etmediği kuyûddan müstebân olmağla baş muhâsebeden muhrec sûret-i defter nâtik olduğu üzere gayrı ez havâlât ve teslîmât ve poliçe ümerâ-i mûmâ ileyhın bâkî zimmetleri olan on yedi biñ sekiz yüz on altı buçuk guruşun te'hîri bir vech ile mümkün olmayub bi-eyyi vechin tahsîl ve tesbîl eylemek bâbında bir kıt'a fermân-ı şerîf-i 'âlîşân mübâşir ta'yîn buyurulan hâcegân-ı Dîvân-ı hümâyûndan keyli mukâta'acı Mehmed Raif Efendi dâ'ileri yediyle medîne-i Adana mahkemesine lede'l-vurûd bi'l-cümle vücûh-ı ahâlî ve emîrân-ı mûmâ ileyhümâ muvâcehelerinde feth ü kırâ'et olundukda sem'an ve tâ'aten merâsimini ba'de'l-edâ cevâblarında gayrı ez teslîm bâkî matlûb buyurulan on yedi biñ sekiz yüz on altı buçuk guruşdan bu def'a imtisâlen li-emr-i 'âlî dört biñ beş yüz guruş mübâşir-i mûmâ ileyh Mehmed Raif Efendi dâ'ilerine bâ-poliçe teslîm ve yedinden makbûz-ı tahvîl ahz olunmuş olmağla imdi bâkî kalan on üç biñ üç yüz on altı buçuk guruşun tahsîli müteveffâ Ahmed Bey kullarının birâderi Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı 'âlî Mehmed Bey kullarının bâ-emr-i 'âlî mütesellimlik emri zuhûruna mevkûf olub inşâ'e'r-rahman mütesellimlik emri zuhûrunda bâkî iktizâ eden ol mikdâr yerlü yerinden cem' ü tahsîl ve hazîne-i 'âmireye irsâl ve teslîm olunacağı niyâzına mîr-i mûmâ ileyh Mehmed Bey kullarının istirhâmı ol ki vâkı'ü'l-hâldir bi'l-iltimâs pâye-i serîr a'lâya 'arz ü i'lâm olundu. Bâkî emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emriñdir. Hurrîre fi'l-yevmi'l-hâmis ve'l-aşer min şehri Zi'l-kadeti's-şerîfe sene sitte ve işrîn ve mi'eteyn ve elf.

El-'Abdü'd-dâ'î li'd-devleti'l-'aliyyeti'l-Osmaniyye *es-Seyyid Hasan* el-müvellâ hilâfetuhu bi-medîne-i Adana.

Sıra No : 58
 Belge No : C. ML 357/14606-1
 Tarih : 19 S 1235 / 07 Aralık 1819
 Konu : Adana mütesellimi esbâk merhûm Ahmed Bey'in mukâtaasından terâküm eden 146.916 guruş borcunu Ahmed Bey'in vereselerinden alınmasına dair.

Devletlü 'inâyetlü atûfetlü merhametlü veliyyü'n-ni'am efendim Sultânım hazretleri devlet ü ikbâl ile sağ olsun.

Arzuhâl-i kullarıdır ki:

Teke cânibi nüzl emânetimiz hengâmında Adana mütesellimi esbâk merhûm Ahmed Bey'in mukâta'a-i mezkûrdan terâküm eden mâl-ı mîrîsi olan yüz kırk altı biñ dokuz yüz on altı guruş zuhûr eden düyûnundan masârîfımız olan kırk beş biñ guruşu mîr-i mûmâ ileyhiñ vereselerinden tahsîl olunmak üzere otuz üç senesine i'tibâren tekâsıtıyla bâ-irâde-i cihân-dârî şeref-bahş-ı sudûr eden emr-i âlî ve bâ-i'lâm-ı şer'î havâle olunub meblağ-ı mezkûrun otuz üç ve otuz dört senelerin iki taksît yirmi biñ guruş tahsîl ve ahz olunmağla işbu duhûl eden otuz beş senesi taksîti olan on biñ guruşun vakti hulûl etmiş olduğu merâhim-i aliyyelerine mercû buyuruldukda mârrü'z-zıkr meblağ-ı merkûmun tahsîli bâbında sâbık Adana vâlisine hitâben bir kıt'a emr-i âlî ısdâr buyurulmuş ise de vâli-i müşârûn ileyhin azli icâb etmekle husûs-ı mezkûr ol-vechile pes-mânde kaldığı ma'lûm-ı veliyyü'n-ni'amâneleri buyuruldukda meblağ-ı mezkûrun tahsîli hâvî hâlen mutasarrıfı vâli-i müşârûn ileyhe hitâben bir kıt'a mücedded emr-i âlî ısdâr buyurulması bâbında emr ü fermân devletlü 'inâyetlü merhametlü veliyyü'n-ni'am efendim sultânım hazretleriniñdir.

Bende Es-seyyid Halil Ser-bevvâbîn-i dergâh-ı âlî voyvoda-i Pirlepe hâlen.

Mücebince te'kîdi hâvî emri tahrîr oluna.

İzzetlü Defterdâr Efendi iktizâsını tanzîm eyleyesin deyu buyuruldu. Fî 18 C sene 35.

Verilen fermân kaydı.

Dergâh-ı 'Âlî kapucıbaşılardan Pirlepe (?) voyvodası Halil dâme mecduhunun takdîm eylediği bir kıt'a takrîri mefhûmundan Adana Mütesellimi esbâk müteveffâ Ahmed Bey'in Adana eyâleti mukâta'asından terâküm eden ma'lûmü'l-mikdâr duyûnundan kırk beş biñ guruşu kapucıbaşı mûmâ ileyhin Teke nüzl emâneti masârifinden düyûnu matlûbuna mahsûben mütekassitan edâ olunmak üzere havâle olunub otuz üç ve otuz dört seneleri taksîtleri olan yirmi biñ guruş tahsîl ve ahz olunmuş ve işbu otuz beş senesi taksîti olan on biñ guruş vakti hulûl etmiş olmağla meblağ-ı mezbûrun tahsîliçün sen ki vezîr-i müşârûn ileyhsin saña hitâben bir kıt'a emr-i şerîf sudûrunu tahrîr ve istid'â eylediği ecilden kabûlü lede'l-harâciye eyâlet-i Adana Mukâta'asının iki yüz on bir senesi mâlî iştirâsından yirmi beş senesi gâyetine değin terâküm eden mâl-ı mîrîsinden Adana mütesellimi esbâk müteveffâ Ahmed Bey'in gayr-i ez-teslîmât yüz kırk altı biñ bu kadar zimmet-i mîrîsi icâb etmiş ve kırk beş biñ guruşu bâ-rûznâmçe-i hümayûn kapucıbaşı mûmâ ileyhin emânet-i mezkûre mesârifinden olanı matlûbu alınan meblağ-ı mezbûre havâle olunmuş ve kusûr yüz bir biñ dokuz yüz on altı guruşu cânib-i mîrîye â'id olunarak Hazîne-i Âmireye teslîmi lâzım gelmiş ise de verese-i müteveffâ-yı mîr-i

mûmâ ileyhın def'aten edâsına kudreti olmayacağından taksîte rabtı husûsunu mukaddemen lede'l-istid'â emîn-i mûmâ ileyhın havâlesi olan meblağ-ı mezbûr sene-be-sene verese tarafından tahsîl olunacak akçadan te'diye olunmak üzere senede on biñ guruş taksîte rabt olunmuş ise de meblağ-ı mezbûr yüz bir biñ bu kadar guruşun bu vechile te'diyesi on seneye muhtâc olub lâkin meblağ-ı mezbûr emvâl-i mîriyeden olduğundan der-kenâr olan mesârif-i mühimmeniñ idâresi bu makûle emvâl-i mîriye bir sâ'at evvel tahsîli ve teslîmine mütevakıf olduğuna binâ'en emîn-i mûmâ ileyhın havâlesi olan meblağ-ı mezbûr mukaddemen nizâm verildiği üzere edâ olunmak vechile verese-i merkûmeniñ hâlleri tahkîk ve hadd-i ta'rîfine iblâğ olunarak sâlifü'z-zıkr cânib-i mîriye â'id yüz bir biñ bu kadar guruşun münâsibi vechile taksîte rabtı mâbeynde işbu sene-i mübâreke Muharremü'l-harâmınıñ saña hitâben emr-i şerîf verilmiş olduğu kuyûddan müstebân olmağla kusûrunda kapucıbaşı mûmâ ileyhın nüzl emânetinden duyûn-ı matlûbeye mahsûben havâle olunmuş kırk beş biñ guruş otuz üç ve otuz dört seneleri taksîti olan meblağ-ı mezbûrun ahz olunmak ve kusûr iktizâ eden mebâliğden otuz beş senesi taksîti olan biñ guruşun tahsîli için emr-i şerîf i'tâsı istid'â kılınmış ve gayr-i ez-havâle cânib-i mîriye otuz bir biñ bu kadar guruş münâsibi vechile taksîte rabtıçün ber-vech-i muharrer emr-i şerîf verilmiş olduğuna binâ'en havâle olunmasınıñ hulûlü vürûduna kadar terkîni ve yâhud inhâ olduğu üzere emr-i şerîf isdârı husûsuna berât-ı âlî-şânım menût idüğü Başmuhâsebeden der-kenâr olunmağla istid'â olunduğu vechile emr-i şerîf isdârı husûsuna irâde-i 'aliyye ta'alluk etmekle ol vechile amel ü hareket olunmak fermân olmağın fî 12 S sene 1235 tarihinde hâlen Adana vâlisi Vezîr Mehmed Celâleddin Paşa'ya ve Adana kâdîsına ve zikri âtî husûsa me'mûriyetle ol tarafda olan Defterdâr-ı Şıkk-ı Evvelim mektûbcusu hulefâsından Dervîş Abdullah zîde mecduhuya hitâben emr-i şerîf verildiği mukayyedir. Fermân devletlü 'inâyetlü sultânım hazretleriniñdir. Fî 19 S sene 1235.

(pençe)

Belgelerin Tıpkıbasımı

Sıra No: 1, Adana Ş.S. 48, img 72, sayfa 139, belge 222

222
 اقتضای الامر ما جده والا کارم جامع الحامد والا کارم شخص بکند
 درگاه معلوم قیومی استبداد آن اذنه مستلجی احمد دام طبعه و قدرة العقضاء
 معدن الفضل کوا فکلهم مولانا اذنه قاضی زید فضله و مفاخر کن مائلا و
 وجود مملکت و ابیش ارالری زید قدریم قویج رفیع همایون و اصل او
 او نکه بر مفضار وقت و حال حرم و احتیاط در رعایت مصر قاضی زید
 قضایه کائنات و طرب از با بندن ایگوز اللی فقر کند و جنت از مود
 عکرایه و نهیز و من کسب سکله دن بینه نیوار و او روی همایونیه ارالک صبر
 ایگوز ایگوز سیر که مستم و مولانا و شامونی الهه سزار روی همایونین در کاب
 اکر ج مامور نیگونی حاوی او امر علیه م قصد بر و میا تر اید تیسیر او کندی انجی
 صکنه مخافه مملکت ضمنه مصر ایگوز عکرت بر نبی لازم اولد قده اولوقته صد
 اید جک احرم و رودنه ماموریت سابقه کوز و جهله حرکت و عکرت مذک
 اخرج و قصه ارالک ایگوز از ز محمد ک ترک و نا خیری خصوصه اراده علیه
 تعلق اینکله اعلاما و انهنما استوا سر رفیع اصدار و
 اولمخدر ایگوز عکرت مذکور ک شمد بیک تکلیف و تا جبری بویدن حکم و می حفظ مملکت
 ضمنه مصر ایگوز عکرت بر نبی لازم کلد کند در عقب صد و رایج حکم احرم و وصولند
 ماموریت سابقه کوز از ز ره حرکت و عکرت مذکور ی ترتیب و کورت بر له اخرج و
 عاجله ارالک ایگوز ارکونه مبنی اولدنی و عکرت مذکور شمد بیک نا خیر اولدنی
 دیر ک قضاء از نور ایهالک بندن مخفی و جلی بر لقمه و بر جبهه الذی بینه رضی
 علیه اولدنی معلوم کوز اولد قده بر و و کوز و ج بون خصوم ضمنه فقر اذنه
 بر اچی و بر جبهه الیوب و الیوب قویج احرم کوز اولد قده عمل و حرکت و وقت
 در سر موصولات و قوعندن بغایت سخا و فیضیت ایگوز با بندن فرمانه عالم کیم
 صادر اولمخدر بیور و ک
 و وصول اولد قده بو ابینه و ج کوز
 او ز ره سر فتنه صدور اولمخدر فرمانه و لجب الاتباع و لازم الاتقان کیم
 مضمون اطع عقربیه عمل و حرکت و خلافتدن خذرو و مجانبت البیبر علامت
 سر بر اعقاد و قید سز کوز او اطع سز سوال المکریم کسب غنم و مائین رک
 ایگوز
 222

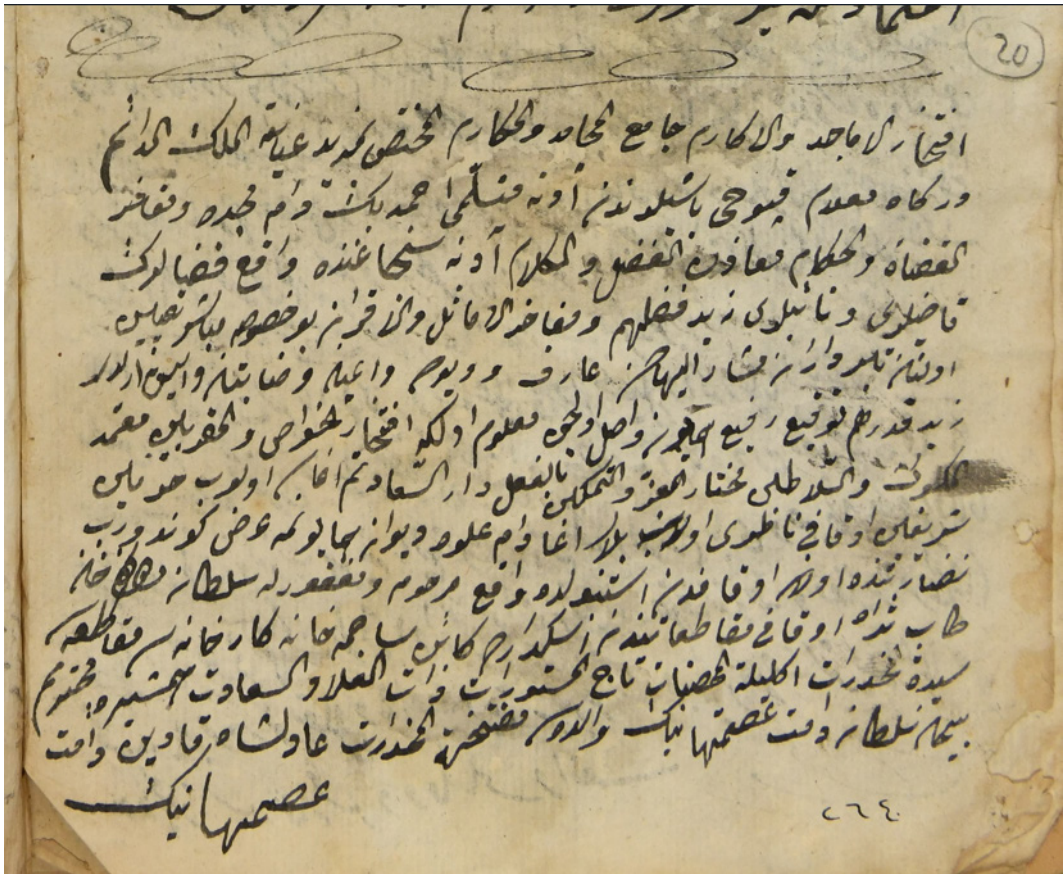
Sıra No: 3, Adana Ş.S. 58, imğ 21, sayfa 37, belge 358

358

برایین درگاه عالی همایون حضرت نایب السلطنه نور محمد خان شهبازی

مناظر القضاة و المحکم معادن الفضائل و العلم لودایانتس واقع قضاة کرام و قضاة
 زید فضلاءم توفیق شیخ صوابون واصل و لیکن معلم او کلا ادر ایالتی اینو یکس یکس
 اوان یکا سنسی ذی القعدة سنک و توفیق کونته عولف علیباش اقا و عولف
 بهید تاجدار ادرن کا فوج ایدک سبجاقی مشرفی دستور موم مشیر نفی نظم الم
 وزیریم السید عثمان پاش اولام قضا جودله یقفا توجیه و امر مع سکا یز اولام
 مرفتم ایلک مذکورده رعایا پرور و مستقیم الاطوار و ضبط و ربط مملکت سنک
 اولقذار بر یکس مستم نصیبی بر و مقضی اولقذتم باشی ایالت مذکورام
 کا باقر قاضی مستم اولقذار کا مسلم قبوج باشک سنک اختیار اولام
 و الاکارم احمد یکس دامرجح اولقذار مذکورده اید متصف اولقذتم سنک
 بجز متکلم مذکورده ابقا و تقریر اولققی باشک امر تفریح صدور
 وزیر باش رایبر یکس قبوج کتدی اسی با تقریر استدی اولقذله و بجز شروع
 اوزر متکلمده ابقا و تقریر قلمی فریم اولقذیل امدی سز اولقذار
 موی ایهم سز قبوج باشک موی ایهم متکلم مذکورده ابقا ابقا تقریر
 قضیاتی معلومکن اولقذتم بر وجه مرتکلم مذکورده اسی سز غیر مومر ابقا
 قبوج باشک موی ایهم ضبط وزیر باش رایبر مرفتم رجوع مالدی اولقذتم
 قیودن اولقذله و کی اولقذله ابقا و تقریر ابقا و تقریر مملکتی موی سز اولقذتم
 و توفیق مملکت باشک فرمان علی مهاد اولقذتم رجوع مملکتی حکم شروع
 وصول بولقذتم بوبابن و بجز شروع اوزر کتدی قضاة و صدور اولقذار اولقذتم
 الاتباع و لازم الاتساک مضمون اعلی و غیره و بنوعی حکم و خلدت
 قاضی و مبعودت یکس سنوید یکس حکم ترفیع اعلی قیودن مملکتی اولقذتم
 شهر ذی القعدة اشریفه کسینج عشره و ما تیره

Feyman Örneği

عصمتهاست عهد کشف اورب کارخانه: زبور خط جلاله کتقورن قصص او نام بر
دشتند و جیب و کویم دستا فریفته سید و رود ایدم اناس قورنوش نفس ایزدی
جدید مالک خورشید اوزار ایالت والیم در و شده کان قضا و نواحی ایالتی
به سینه ملکندند برونه خنا نصیب و لغیان و قاطع زبور طرقتی فسطحی آخذ
و مویجیم او بر عیتم اصدار و سالف اذکر جمله یک غنایه نصیب و نعیان ایزدی
کهنه زو کلانک و و اعجاز و فرخند و اخذ و نصیب کند و به مخصوصه قلم و طبع
ایک نده مدیده و بنور و نور و طرقتی زور و عیبت و کتب و جانب و قف ترقتی شک آخذ
عدم رعایت و دیند کوی کبی اعجاز و فرخت و باغی و باغی کهنه فرخت ایزدی
نظام قاطع به خط طاری و اولاد و قف ترقتی کس و ترقتی خودی و اولاد
یوشلفیم و قف ترقتی ایزدی کس و قضا ترقتی و قایه و حجاب لایحه و ایالت
نبا: علی نصیب و نعیان غنایه و ای اولاد و قضا و نواحی کس و جیبی ایزدی
ایکوز اوز کس کس هم غنایه نصیب و رط و جانب و قف ترقتی ایزدی
غده سنده شک آخذ و امان: ملکندند بر مختار نصیب و سروط ایزدی آخذ
قنتک و قورنوش و کویم و جیب فرقتی بیاعدت و اوزد فرخت و به سینه
طرد و قضا ترقتی کس و نعیان ایزدی ایزدی ایزدی با کلام و رسا و نعیان
او نعیان ایزدی ایزدی و نعیان ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
او نعیان ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
والا کارم ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
و قف زور قاطع ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
اعجاز و نعیان ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
جمع خانه ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
کس و کویم ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
با خط جیب و نعیان ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
معرفت ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
در رسا و نعیان ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
عقبه ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
صدور ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
ایک نده و نادی اولاد ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
او نعیان ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
فرق ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
اغای ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
الذیاع اولاد ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی
عدوت ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی ایزدی

161
26

امور بدین دولت اولیٰ مدینه سید تاخیر و تراجیحی گونه حرکت زینهار وقوع
 بولیده رفیٰ تکمیل ارسطو استقصایه عتقا و دقتا و نوبت اهلکار
 و صحیح او نفعی ازینم اولیٰ باین با تقرر استوار جمیل تقدیم امدادار
 اید ارسطو اولیٰ افسردر قالدیکه و لولکن با لایم بید
 و عین اولیٰ بوز اوزده ششم شریفین جمیع این جنگ عسکر تعیین بکن
 موقوفه مبیایه سنده ارام، عدیم تعلق ایدنه ذخایر موقوفه بکن موقوفه
 غیرت و محبت و کار اگاهی و در ابتکار لازمه سنجایا بر ایدین بهایسی
 ایدین مذکور جز تخصیص فریغ اولیٰ ذخایر بولیده سنده تا دیه ایدین بکن
 سربیا موقوفه جمیع و ششم شریفه نقل ایدین مرفیٰ خصوصه بدل و
 و مقدرت و بوفضولی موقوفه مقدس اولیٰ بولیده امور بدین موقوفه
 اولیٰ مدینه سید سید و سید و اجیه عهدن و یا سیدکا اولیٰ بولیده
 پایسته تاخیری جوینز اولیٰ بولیده رفیٰ تکمیل ارسطو استقصایه
 و تمام اولیٰ ششم شریفه نقل اولیٰ بولیده سید و عدیم بکن
 و انزنامه مبادرت ایوب به بوج امرار و قدن مبادرت و بوفضولی
 کافه امور بدین تقدیم و ترجیح اید تنظیم ظرف و سع و مقدرت ایدین
 و سزکه قضا و نواب و نسیم مولیٰ بولیده و سزکه ایدین سزکه ایدین
 امر شریفه عمل و حرکت و خلافتی هذر و مجتبت ایدین و سزکه مبادرت
 مرفوس ما مورا و لریک خصوص مرفوس تنظیم مرفا نقل اولیٰ بولیده
 جمیع تحریر ایدین در عدیم موقوفه ایوب ذخایر مذکور تکمیل ایدین
 و نقل اولیٰ بولیده بوفضولی حرکت ایدین غایت انعام و محبت
 و اجای امر مبادرت ایدین و وقت ایدین باینده فرمان عتقا
 ممدار اولیٰ بولیده بوفضولی
 وارد قدن بولیده و بوفضولی اوزده شریفه
 عتقا و اولیٰ ایدین شریفه جمیل شریفه واجب الایمان و لایم
 الا تبتا لکن صفون اهل عتقا و نینه عمال و لایم شریفه
 عدالت شریفه اعتبار قبیله سن و بوفضولی

(30)

افتخار الابد والامم جامع الخدم والمقام الخفي عز بركات الملك المكرم درگاه
 مسامح قبول بيشترند از اونه منسلی دم بچن توضع بضع صواب و اول
 اولیجی معلوم اولکه بوسنده مبارکه علم بیت السکرم اولانجام
 مسکند و مره صابونکده مصحوب بالامن و السلام امرار و محل حفظه بقصد
 اقصیم و سخی شمار اولنق مطلوب هم یونم اولدیفینه بنه بوضله علی
 وجه البقار مره هم یونم هم بدین خزینه شدن فرایح مره اینتر نقب اولنق
 خاصه سنه لر مدی قروت الابد والاعجابیم غنیمت زید بجهت به تسلیع
 واسکداره نظر و بعونه تقی اواسط رجبت اسکداره حرکت نمک
 اوزره اولوب سولنده مره صابونکده شیم شریفه ایضا و حجاج
 مسکند امین و سلم مرورری حضور سلطنت کینه ملک اقدم
 امور و عظیم خطوبند بود که بیدن مستغفر اولنده رسم جتناط علیه
 اید شمه بدین رأسی حدود اذنه دن علم وارکی بود که کزکی
 نظر برینه و عظمت اشقی اولن محله کما حفظه کینه قطع طریق و سنر
 از باب شفا و تک دفع و تدبیر رینه جز در کج و غیرت ایله اوزره
 صفد بجهت هر قضایک صفا بطنه و حکمانه تنبیه اید اهدیم وقوع فرج
 و اران حجاج خدایا تبرها جی و مره صابونکده مستوفی ادملکده بلفس
 استقبال و مقنن بمنزل تشییع بینه نهایت حدود اولن حدیث بودینه
 و عزیر طبر اعنه دکیک مندا و سلم مرورری حالته کمال اهدیم
 و سخی مالکیم ایله کجیون حضوره اشبوا من رفیع الهدار و صدر اعظم
 تانارری او طه باشی بیجه احمد زید قدره اید رس اولنشد
 ایدی و هولنده لازم استقبالی شمه بدین عجلانه تمبیه و حفسار
 اید حجاج خدی لاتبرها جی مصحوب بالامن مرورری حالته مرورری
 ایدله مطلوب قطع شانه ام اولنده وقوع وقوع و اران حجاج یعنی
 ساما حدود اولن امرار و مره صابونکده مکرر و مستوفی ادملکده بلفس

Sıra No: 6/b, Adana Ş.S. 58, imğ 134, sayfa 162, belge 30-31

استنبط شد بدین معنی و حضرت ابیله حاج خوالا بنهاجر
و تشییع ایدرک عبد مردانه و عزیز طبر اعنه ایضاً نتمه نهایت و سع
و قدر آن حضرت ایلوب شویله که سکا بو مرتبه نتمه و تا یکد او نتمین
معاذ الله اعظامی و زخاوت کونه حرکت و قوعیده تا بدلم برهات
ظهوری سمع بهما یونم و اصل اولود لایم کلور یس عذر و عذر
خطا قبوله قرین اولوب مظار اشهر عقابا اوله حقیکه جزفا و یقیناً
بیلوب احکوم عمل و حرکت و رضای همایونم مغایر ادنی قصد
و زخاوتدخ و مرسم حرم و حیاط صفائی سر و وضع و کالانج تخاشی و عیال
ایمک باینده فرما عایشام صدر اولمشدر بیوردیک و حصول بولدقن نونا
و جم مشروح اوزرم شرفیافته صدور اوله فرما و حیب لاتبع
ولایم الا حتماً مضمون الاعتراف و نتمه عمل و حرکت و خلافت
غایه الغایه تخاشی و مجانبند ایلیم ک شویله بدین عذر شرف
احتمار قبوله ک حرم ۱۲۱۸
او ایضا

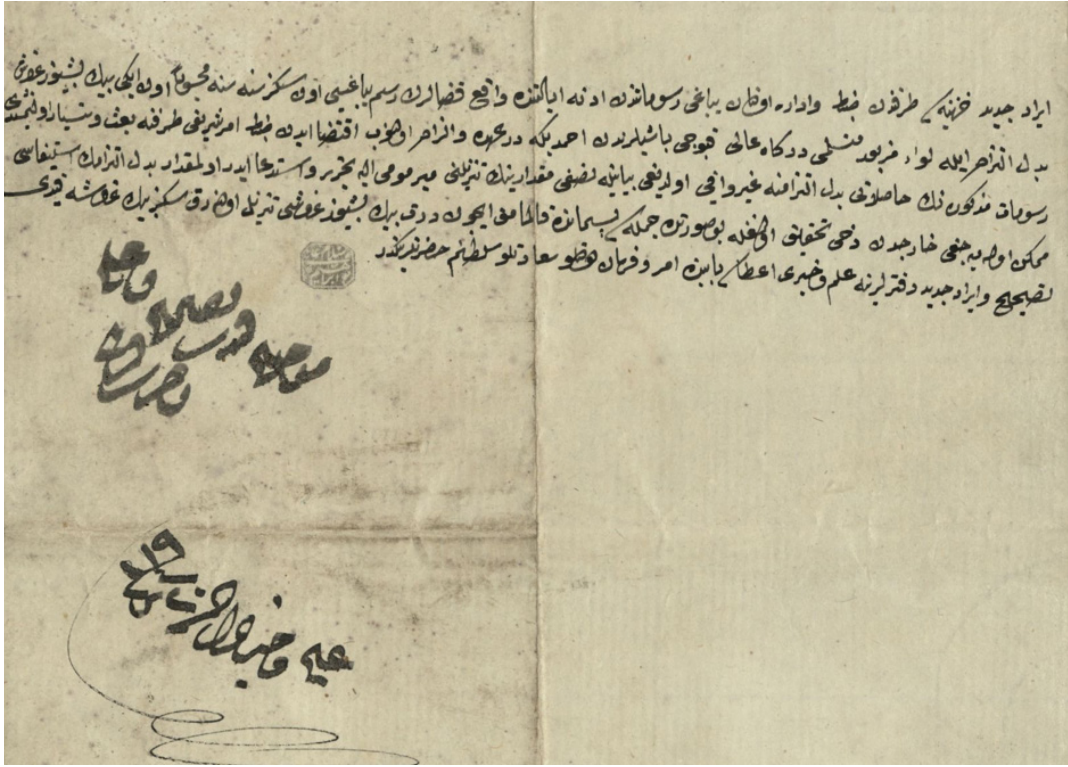

195 67

مبتدای و خاست و لمقدن محابنت ایبه کن و سکه قاضی مومی ایسه ک سنه
 موهبک ماشریفه عمل و حرکت و خردنند انخانه و محابنت ایملک با
 فرما عاکینا نم مهاردا و لندریود و مک حکم شریفه
 واردن بو یابن و شریف
 اوزده شرفیافه هود اولد انبوا شریف جیلینا و جب رتاج و نام
 ارتشالک مضمون منفی بیه عامل و لب خردن خراز ایله
 شوبه به سز عدوت شریفه لغتایا
 تحمیراً فی کیم الله سر دیلک نده شریفه
 (67)

Sıra No: 9, C. ML 375, Gömlek No: 15414

Sıra No: 10, C.DH. 108, Gömlek No: 5354

قوتلوق حوت مبرلرن اولدوغ حالادوب موقی ودرمزم سعادلر عثمان باشا حضرتی بده لریک بنو دیجران هابوزه عکره سنه الحاقا ایضا
 و تقیر بولش اولدک اونه ایالته عیابا برور و صرافقار و خط و در بکمه صاحب قدر ایستلک نصیب و قیوم قیومسی لوزمه دک اولقدن
 البوم ایالت مکرره ناک منلی اولدک اونه و بهرین و در کاه عت فوجی کتیلرین احمد بک فولای اوصاف مکرره ایله معوض اولدقینه سبک
 امور شلک مکرره کاکان مبروک لهرک عکره سنه اهاله و قیومس لوزی و ایجاب لازم الورد اولدک بجمعه ملک لر شرفیک اصردی حاکم
 ساعت سنه و ایضا لری بربغ و در لک بولش بانه اوروزمان حضرت صلا الورد لهر کدر

قیومس لوزی بربغ

لوزی ایلیق حالادوب و بکیم بختله تک لوزی بربغ
 عیون و بربغ سوتو عیابا بک مکرره بک بک بک
 بربغ ایلیق لوزی بربغ بک بک بک بک بک
 ایضا بک بک بک بک بک بک بک بک

Sıra No: 11, Adana Ş.S. 58, img. 44, sayfa 82, belge 268

82

بار

268

عبدینہ آدنیہ واقع سراجا محلہ کسند اصحاب خیر اندک آدنیہ مسلمہ بویا این در کاعی ای حاج علی بابا
 زام احمد بابک نام صاحب انجیرک مجدداً ایضا ایلی کی مسجد شریفک جماعتی کثیره اولغله
 خیر اندن با فی بزوز نام صاحب انجیر با اذن همایون مسجد بزوزن خود امینر وضع ایدوب
 جامع شریف اولغله خطیب نصب تعیین اولغله لازم و مهم اولغله ارباب اسحق قون
 مختاری اشبوغ توقع فیع ان خان مؤلف حسین زلم العبد الرحمن خلیفه هر و جلاله
 و محل مستحق اولغله خطیب مذکور بر وجه جسمی توجیه اولغله بدینہ مجدداً ابرت شریف
 علی بن نم و بر یکک بابند نامر مولود سرام العبد الرزاق زید علیہ عرض انتمکین
 مرقومہ توجیه و صدقه ایدوب بو آت همایون سعادت مقرون و بر و دم و بیور حوکم بعد
 مولانا مرقوم العبد الرحمن خلیفه واروب ذکر اولنا جماعت شریفین خطیب اولغله خدمت لازمه
 مرغی و مؤدی قدر دن صکر بر وجه جسمی متصرف اولوب واقفک خیرانی و دام عمود و جود
 دعا به دعا و مت کوسن شویله بیلوب عادت شریفه اعتما قیدله تحریر با فی الیوم التاسع
 من شهر شوال الحکم سنه عشر و مائین

طبطبه

حاج علی بابا

عبد الرحمن

(270)

صدوق النواب المتشرعین اذنه قضائیه نائب الشریع اولاً مولانا
 زبیده علمه توقع ربيع همايون واصل اوجی معلوم اوکی قضاء خود کور خلدن
 سراجا حکمت و واقع اصحاب خیران دن حالا دنه متعلی سربوایی در کاغذ
 جامع عدیه بنام احمد یک مجدد البنا المیدی مسجد نریفتک جامع
 کتیر اولوب جامع نریف اولمغه هر وجهه حجر و مناسبت اولمغه
 بنه اصحاب خیران دن کبودار دن فرمان همايون بانجا زبور نام
 صاحب الخیر کندی اطلب مالیه مسجد زبوره منبر و وضع اجماع با کون
 اذن همايون رکنه اعلام المیدی اجدن اذن همايونم ارزانی
 مقبول بیور و مکی حکم نریف واجب الاتباعه و اردقه کورسه
 محل زکور مسجد زبور انمه حیفه رضوانه که تعلیم اجماعی حوتلرک
 تحویز المید کلری رهم ایب کندی اطلب مالیه مسجد مذکور و مجدد
 منبر وضع ایدوب دیدنه برات سرفنده خطیب لقب و تعیین اولنوقط
 صکره اقامت صلوة جمعه و عیدیه اولنویب حوام کور و لوجون دعایه
 مداومت کورسته سوبه بیلوب علامت سرفه اعطاء قبده لکتر اولم
 همه شهرتوال المکرم کنه تع عشر و مائین و الف
 وجه تجرید و زبور کج (269)

حصا
حصا

ان
مبا

Sıra No: 15, Adana Ş.S. 58, imğ 113, sayfa 69, belge 80

۶۹
۲۰۳
۲۰
افتخار الابد والاکرام جامع المکارم المحضین یزید عنایت الملک الدائم در کمال معلوم قیوم بنیاد
ادب منسلی وادب جمیع نوبت رضی بون واصل وینج معلوم اولادک بوسنته مبارک در خانم
بیت که اسما اولاد جمیع مسکنک ورضی بونک مصححاً بالامن السلام امرار وحق خصم
ارسلدینه اهنم وسمی بشماره وحق مطلبک بهای بوسنته اولاد بنده بنا بوخلات عا وجه المقاد
رضی بونم حر مین شریفین هزینه سکدن اخراج ورضی امینی نصب ولسان در کمال معلوم
قیومی باشیدنون و خاصه سلطه ادره ادره بوستانجی باشیندی نوبت افتخار الابد
والاکرام عثمانی ازم جمیع به تسلیم و اسکدن نقل وبعونه نوبت اولادک جین اسکدر
حکمت ایملک اوزن اولوب سلسله صرح هی بونک شرفه ایضا وجمیع مسکنک
امین و سلم مروری خصوص سلسله سنه ملک اقدم امور واعظم خطوبت
ایدوکی بیاندم مستغنی اولفله رسم حیاطه رعایت ایدوکی بوسنته ادره ادره ادره ادره
آدره حر حله وادبک بولوک کرکی کسی نظایرینه و منطنه اشقا اولادک مملکت جینک
قطاع طریق وک ارباب شفا وک دفع و تومیر لرینه هزینه سمی و غیرت ایملک
اوزن مقدمه هر فضاک ضابطه و حکمانه تنبیه وناکید اهنم و فوج فوج واران
جمیع حوی الاثبات جمی ورضی بونم سلسله اولادکک بالانفس استیصال و غیرت
بمنزل تشبیه بک نهایت حدود قدرک ایضا کمانه کمال اقدم وسمی بالاکرام
ایملک ابجوت خصوصاً اشبوا شرفه ادره و صدر اعظم تانار زنده افروقه اولاد
والاقران علیک زید فون ایل ارسک اولمشدر ایملک مصححاً بالامن مورری
شعبه یون علی نهینه و احضار ایلد جمیع حوی الاثبات جمی ورضی بونم فوج فوج واران جمیع
کمانه صرف مقدرت ایملک مطلبک شانه اهنم اولفله فوج فوج واران جمیع
مسکنک کمانه اولادک اولادک ایملک نهایت وسع و قدرتی صرف ایملک
و تشبیه ایلدک حب و دینه ایضا ایملک نهایت وسع و قدرتی صرف ایملک
شودیکه سکا بوسنته تنبیه وناکید اولمشکن معاوضه نوبت اغراض در خوات
کونه حرکت و فوجک سلسله ایلدک فوج فوج واران ایملک معاوضه نوبت اغراض در خوات
کلوریه عذر و عذرتک قطع فوج فوج واران ایملک معاوضه نوبت اغراض در خوات
جزائراً وبقینا بیلوب اکاکون عمل حرکت ورضای اهل بوسنته معاوضه نوبت اغراض در خوات
ور خاصه و مراسم خرم و احیاطه منافی سوسا وضع و حالاندم کمانه وبعیدت
ایملک باشین فوج فوج واران ایملک معاوضه نوبت اغراض در خوات
وصول بولوق بوبابن وجه مشروح اوزن شرفینه صدر اولادک فوج واران ایملک
و لوزم الاثبات مضمونک اطراف عمق و نیند عامل اولادک سوسا بوسنته عذرتک
اعتماد بقوله سوسا فوجی اولادک شرفه جمادی الاخر سنه عشرين و ثمانین
المکارم المحضین یزید عنایت الملک الدائم ادره ادره ادره ادره

Sıra No: 21, HAT 109, Gömlek No: 4342-C

عبادتو عبادتو داند و داند موزوزن و شادوم حاتم
 حفری
 ناره زانساند نما ندرید الزم و اگر اردن معنی دروکار و فاجله امور درین
 مقلد فوجیه مسرف برور کار او دلدی عیونی ادا انام فیونی سابقه نموده کج
 خلصانم زور که طرفه فرساده بیور بکوت فاعله وفادانمکز و قطعه صوفی از نریف
 عاکشان وین مفهم بالجو معاکر اکتاب اونه نسلی عبادتو اجدلیک فرزند شکره دلی
 بلور صوفی اشکی بر روی ایزدی خطابا ارجلین شرفور و اجدلیک صیاق سعادت لدر
 سیری بانم کس نه ایله نهها کرده اولو عداوت کسبی ایله موی ایله اجدلیک میرزونه
 نکلی ایدر صوب و صر فابنم و کک جمیع مسلیله جبر امر ازین نهغینم در نظر ماده
 اولدنیفدن مروری عظیم الامکان اولغله و جمیع مسلیله سوری بیک انجلی کلند
 کز اولی زکمه صرا طابعه و کک جمیع ذوی الانهاجه ضد اصابت ایدر مدو قضا
 جمیع مسلیله بر کله اهنار اودزه اولدنیکی بانی و نه استفسار هر طرف
 مظاهریه سیاق فانه وفادانمکز زقیمه بادی و فرساده ناده صیاق
 مصدیری حقیکه بنه و کره کوی نرف الودول بر سوال محرز معکم موزوزی
 بود و دوزه بودن بوددی طرفی باران هر طرف بهیزدن فاونوز
 بوددی دلف موزوز بر معکم ح قسح

HAT-109/4342-C

HAT. 0109

۴۱

منسکله لوری خوزی

نصرتی بیجا

سیرتو عتقان باشا حضرتنه بروجه اربله ای ابقا و تقریر قیس اولون اونه ابالنه اصدور و کادکدار و خلیط و دربطه قادور و و عابا برور
 و صدقنار منسکله نصرتی لایبر و مقضی اولفدک کتابی مدینه اونه وجی و خانزادک و در کاکاس قوجی کلبه زک اولوجا ایوم می اولون
 احمدک فوری اوصاف منوره ایله صوفی و منشا اولدی ظاهر و باهر ایمنه ابالت و قروه فک اصدورک مبرولایه قولونه اهاله برله
 اولباره اقتضا ابدن برنطه منسکله اولر فیک اصدار و عتاق بلدی صحنه مساعی سینه و الخفا لای بریغ و اوزلی بولون جانج امروز عتاق
 حضرت من لاله والدی کند

نصرتی بیجا

و حور و نیکو سینه لوی و ور می نظلمی و لایه لایکن ایضا
 سعرتو عتاق کاس حور شرینه لایه لایه تاریخچه ایضا
 قرینا و چکریست موزیر کدر

86   220   102

افتر الابد والاربع جميع المهد والكارم المحقق نيز عناية الملكة الزاهرة واما معلوم قيوبي بايز
 آوزنسي مير احمد دام قوج وضاخر القضاة وحاكم معادنه الفضائل والكلام آوزن قايغيبيله
 آوزن ابا ننده واقع سار قضاة رك قضاة و نوايه زير فضلهم ترقيع قيس كاي لوت وضاخر
 آوزن معلوم آوزن ابا نتي بونيز اقدم وقوع بولاق خط وخطا واستوراي جراد تير سيله كفتز
 خاندري خراب واهل ساسي ركنده و بر بنيز اولو لغزينا، مجرد ابا نتي زكوره نيك
 اعماري واحده وسكنه سكر رفاه وراحتي اري قمنده ايت مرقوم بر قوت كلف ايت
 ابرر وزرا و بيزرانه توجيه و تسيب مي قظام اولنده الخاقا توجيه و تسيب مي قظام
 و محض اينا و استر جام اوقن ملا سسيده اولنده ستر قضاة: صدور اولام خط هم يوق
 شوق كمتق و توجيه ايت مرقوم بنفس اقامت ابرر وزرا و بيزرانه توجيه و تسيب مي قظام
 او ندره توجيه و كافي: عا نوات و ايسنه ادا و اولو جهه من ملكه و جرمه قسط اولوق
 اولنده نظره ربط اولوق اولنده امر شريف فقيدرو ابا نتي مرقوم حلا و دري قظامي
 حسنوز كارم تير قظام العلم وزير عثمان بايز اوارم قظام ايت مرقوم نيك اعماري
 دخي قيوبي بايز قومي ايليك عهد كنه اعاده و تقيو قظامي ايت مرقوم نيك اعماري
 و ايتا وسكنه سكر استحصا عا سب رفاهت و استر قضاة مطلوب بولو كازم اولونده
 بنا، استيونه امبارر شوا نيك در دري كونه و توجيه اولوق توجيهت هم بونده ايت
 مرقوم بر توجيهت قظام كازم و دن قظامي مش ايليك عهد كنه ايتا و تقيو قظامي
 مش قومي ايلد دخي رعايا برور و اعمار ملكت و حيت و حيتت اعاده و عرسه مقدر
 اولونده ايت مرقوم مشكلكا كازم ايتا و تقيو قظامي خصوصه اراج: عليم تعلق
 كازم ايتا اوقن قريتم اولين ايموي سكر سولانا يومي ايليك ايت مرقوم
 مشكلكا كازم قيوبي بايز قومي ايليك عهد كنه ايتا و تقيو قظامي
 مشكلكا كوري كازم ايتا قيوبي بايز قومي ايليك عهد كنه ايتا و تقيو قظامي
 اولام عا نوات و طيارا نتي قريتم اولين ايليك و ايتا و تقيو قظامي ايت مرقوم
 اموردنه اخونم بر فزي و دخل و ترمش ايت مرقوم سكر سولانا يومي ايليك
 قدر ابا نتي مرقوم نيك قسط در بطلي و ايتا وسكنه سكر حمايت و عبا نتي
 و اوزن مشكلكا منفع كافي خصوصه ايت مرقوم ايتا و تقيو قظامي ايت مرقوم
 رعايا نون كازم حرسه عزت و عذوق بنا، كازم مشكلكا مرقوم
 ايتا و تقيو قظامي ايت مرقوم ايتا و تقيو قظامي ايت مرقوم ايتا و تقيو قظامي
 و در ايت لازم سسي اوزره قسط و ربط ملكت و ايتا و استحصا ايت مرقوم
 ايت مرقوم ايتا و تقيو قظامي ايت مرقوم ايتا و تقيو قظامي ايت مرقوم
 اعمار ملكت وقت بر ما ترم حوزة شريعت غرا و مفاير رعايا ملوك وضع و حيت
 وقوعه كلسنه: بذل نفرت و خلافتهم حذر و مجانبت ايليك بالنده قريتم ايت مرقوم
 صادر اولنده سكر سولانا يومي ايليك عهد كنه ايتا و تقيو قظامي ايت مرقوم
 بولاقده بود بيله و جرمه قسط اولوق حلا و دري قظامي ايت مرقوم
 و لازم ايت مرقوم ايت مرقوم ايت مرقوم ايت مرقوم ايت مرقوم
 و باعدت ايت مرقوم ايت مرقوم ايت مرقوم ايت مرقوم ايت مرقوم
 شتر شوال اكرم سكر سولانا يومي ايليك عهد كنه ايتا و تقيو قظامي

Fenmenas Orseli
1901 68

94

ما فيه من التذكار والسياسة (246)

حاله و نه متسلمی بر بولین در کای له احمد بیک و محمد بیک ابی کاج عجدیم پاشا حفر اندکی محض
 شریف احمدی و محض دین بنیف محمد بن شویبه نقری کلام ایله بدیکه بوزن اقدم جدم
 متوفی حسن پاشا حلیو اتند اصلیم شرفالک و ارمدیه احمدی و نجس ایله کلرنگ بیک
 نوان طائفه سندن چند خاتونلر متوفای مومی کیمه حسن پاشا نک بابا بیک کاج علی
 والده بی نهم خاتون بیس قصبه سلمی هلمسندک و شرفاخر یازنجی نام عمر
 کریمه کیمه علی طریق الشاه ازها و اخبار ایله کلرنگ متوفای مومی کیمه حسن پاشا
 نکاس برله علامت خضر الباس ایلیوب انجود کیمه همت بر زهی اصلیم کوی
 و نجس ایله کلرنگ قصبه رفقه کیمه زند استغ و اخیسک نوان طائفه سندن
 کرد قزی عایشه و امین اوغلو قزی عایشه نهم خاتونلر قصبه مزبور حکمه سنده حضور
 شرفاخر بزم بابا زمش رکیه کاج عید پاشا نک بابا بیک متوفای مومی کیمه حسن پاشا نک
 بابا بیک مومی ایله کاج علی افغانک و لک رفقه خاتون مومی کیمه شرفاخر یازنجی نام
 عمر افغانک کریمه کیمه ریزر بو خصوصه بودجه اوزک ش همد بوز شهادت هر
 ایدرز جو متوفای خاتونلر شهادتترینی قصبه رفقه اهلیمسندک حاجی اوغلو
 عثمان و خلیل افندی و حاجی حسین اوغلو و خلیل اوغلو خلیل و بلام بش
 و جاولیس اوغلو و عثمان کیمه طرفلر بزمه علی طریق الشاه ازها و اخبار ایله کلرنگ
 میانی بدر بزمه برویقه ایقه اعط اولمنق ~~سند~~ مراد (عزیز در دید کلرنگ غبت
 التصدیق المعقبه مامو الواقع بالطلب کتب اولندی عرفی ایوم انجاس شرفاخر
 ذی الحجته شریفه سنه عشرین و تمانی و کیمه

Sıra No: 25 Adana Ş.S. 58, img 97, sayfa 101, belge 121

اقتضا الازمة والاکرام حاجته المبرر والاطعام الفطن بمرغبت المسکاد الموم وکامه سلام قیومی بکبریا
 اوزر منکلی اجدکین و ام تجره و قوده العضاة و المکرام معدن الفضل و الکلام مولانا اوزر قیومی بکبریا
 توتیبه بوضع همایون و احسان و بچی معدوم اولدک مدینه قوتیم مدفون قطب العارفين حضرت
 مولانا قوس بره الیوز حضرت بنک سکرکات قزوه الصلحی الکلین الشیخ الحاج محمد دام
 صوره و زبر نقفانک بودقه و رسا و کم بوخت ایلدی که مور بکنده صهر بومده جده بخاری
 عزیزت الیملک فاقاه ساد ملر نه سا کتون فزاد و روت ناک ملیوس بوجون مدینه اوزر
 ساکنان سرطونایه لیبین نام هاجبا لیزیک مدینه قزوه نواجسین بوره کرنا جسنه
 واقع بنا و اجبا ایلدی که التی کوز آسباب و اضلعه حدود اربعه جنوس روت عدو باقی ناک
 حاصلین الفتن اوزره بکری طوب کر باسک بکری طوب بکری طوب بکری طوب اوقی اوزره جسنه
 اولدق قفسه و بعد الوفاة وقف مرقومه سونک اولدق سونقده فاقاه مذکورم ساکنین
 قزاد و روت نه و بر بوب قیوم بوجوم حسن العمل طوقیق بوجون قزای مرقومون بربنه
 و بر بوب زات عین نم موصییه بکری طوب اولدق کورایون اول بکری طوب بکری طوب اولدق
 قزای مرقومه بکری طوب کرباس کوزر مدکلر کون مضایقه لربنه باعث و باوی اولدق
 ماعدا علیمانه و فی اشراج ایلدق محتاج اولدی که ایشکار اولدق ذکر اولدق
 کرباسی و قفسه زبور متولیر بکری طوب قزای درون نه ارسا کونین زبور در الفتن
 کرباسی تحصیل بوجون بقطعه مرقومه حدود بکری طوب مولانا ایشا سالیقه خزیه قائده
 محفوظ انا طوب کجاکیم و قز لربنه نظر اولدق نه مدینه اوزر ساکنان سرطونایه
 الیوز جین نام هاجبا لیزیک مدینه قزوه نواجسین بوره کربنا جسنه واقع بوجون
 اقدم بنا و اجبا و وقت بلدی که التی کوز آسباب و اضلعه حدود اربعه جنوس روت
 عدو باقی ناک حاصلین الفتن اوزره بکری طوب کر باسک بکری طوب بکری طوب اوقی
 اوزره مدینه قوتیم مدفون قطب العارفين حضرت مولانا قوس بره الیوز حضرت بنک
 قاقا سنده سگون فزاد و روت ناک ملیوس بوجون ذکر اولدق آسباب و باقی ناک
 حاصلین الفتن اوزره بکری طوب کرباس کوزر مدکلر کون مضایقه لربنه باعث و باوی اولدق
 سونقده فاقاه زبورم کجک ان قزاد و روت نه اولدق اولدق بکری طوب بکری طوب
 یاد و نذکار و جفا بعد بوجوم حسن العمل طوقیق رجانده قزای مرقومون بربنه
 برات عین نم اعطاسنه الحاس ایلدق کلین اذنه بکی کوننا حافظ عبد الرحمن بکری طوب
 مفرد ماض بلدی که اجلون موصییه مکنده قزاد اولدق بیک بوز سکت الکلین
 اوائل صنوده زات شریف و بر لویا و بعد بیک کیوز اوج سنم رجب شریف
 اولدق و واقع جوس صی بوجوم بکری طوب مفرد و فی قده بکری طوب بکری طوب
 اولدق و شیخ مولانا الیملک السد عالم موصییه ارعایتم اعطاکم اقتضا ایلدی که کایه
 مذکورم در کنار او مکنده در کنار موصییه عمل و حرکت اولدق فراتم ایلدقین اعطاکم
 عین نم اهدار و قزای درون نه بکری طوب اعطاکم اولدق ایلدق سکت موصییه
 وقف موصییه الیملک فاقاه مذکورم حقیق قزاد و روت ناک ملیوس بوجون
 بکری طوب وقف زبور حقیق موصییه بکری طوب کر باسک بکری طوب بکری طوب اوقی
 اولدق اوزره وقف زبور متولیری طوقیق بکری طوب فاقاه مش رابنه طرفه اولدق
 و تیسیری خصوصه عزرا اهتم و وقت و بوجون بر سندن بکری طوب و قفسه زبور
 طوقیق قدام کرباس و فی موقوفات و موقوف نرعد سونک مرقومه عمل اجمالی قفا
 و کایه موصییه و فاقاه وقف رابنه طرفه اولدق و تیسیری ایملک استخدا فر
 سسی و غیرت و خلافة کون حرکت ایلدق قزای درون ناک مضایقه لربنه باعث و باوی
 حاله اولدق حاجت و سهام قلوب درون بکری طوب کون فی نظیره وقت ایتمن و سکت
 فی حق موصییه الیملک سنی موصییه و شریف عمل و حرکت و خلافة موصییه جدر و موصییه ایملک
 بانه قزاد و روت ناک ملیوس بوجون موصییه بکری طوب بکری طوب بکری طوب بکری طوب
 قزاد ۱۸۰۸
 محمد علی

242

و به بخار حروف بود که
 اسبوبات یکبوز یکرمی بر سینه تا صفا بخیزد یکرمی برخی کونک اوزه جوارن کوسری ذوقا غنزه کند
 عمدت ملکان اولک تک زام باغچه و بمکله معروف باغچه نکر و نطق حصه مرکزی قبه طریقی خاص و شرقا
 و شمالا طریقی عم و خوبای شیشه خانون حصه باغچه اشبو حد و در بعد ایلر محدود و ممتاز اولک نصف
 باغچه مذکور طیبی و راغبی اولان آدنه منتهی بر دیو این حر راه عین کن بشام صفا اولک اقباز
 جفر تمیز شهادت حضور قطع با ابرویع بازارا و با جویز اتعوض قطع با اوله قده ذکر اولک
 من مذکور میرش عید اقدوز حضرتان نما و ملا اقدوز و قضا و قضای باغچه مذکور کند
 بکل اولک بعد الیوم بر کسند قدر و تقاضا اتمک ایچوقه طوقه اشبو ضبط عمل و بر شد
 لکدرک طوقه جز و طرف آخر هم بر فرد بر کسند مانع و اخذ المیوب حی و جلد بیدر اولک لکدرک
 اولک قیده معلولنه و کسند عملی

فصل اول در بیان فضائل و عیبها
 این کتاب از کتب معتبره است و در آن
 کتب معتبره است و در آن
 کتب معتبره است و در آن
 کتب معتبره است و در آن

561

Sıra No: 27, Adana Ş.S. 58, imğ 52, sayfa 97, belge 239

239

مدینه آدنه محمدنندخ بورطام محمدی سلطانندخ ملک زام عیبه افندز یکم سنه جلینعی شرف خطیر
 اشوب باعث هند الکتاب آدنه منسلی سوبو این درگاه عالی حسن پنا زام هاتند لید احمد بکت
 حضرتی محضند و شوبله اقرانهم ونفریری کلام ایونک صفد آت همدورینه دکیون سکت ملک صرف
 صیحه منسک و شوبله اولان باغچه ملک مدینه فزیون هفاغنده کوبری ذوق غنده واقع
 ملک زام باغچه سیه و بیکله مودوف باغچه ملک قبده طریق خاص و شرقا و شهاب طریق عام و غربا
 عایشه خاتون حصه سیه باغچه ایله حمد و درمنار اولان اشجار منزه و غیره مغرب مشغول ملک
 نصف حصه باغچه می بجهه اتوبوع و التوحوس و کافه المنافع و المرافق طریقندخ ایجاب و قبول حاوی
 ندر و طابطه و مفرد هم عاری سیه باشج شری ایروم من مثل اولان او جیون الاغوش
 میر مومی کیه الید احمد بکت حضرتی سیه و شوبله و تمیکت ایله یکین اولرخی بروجه محض اند
 و قبول و تسلیم و ملک ایله که نصک من مبع من بور مشتری مید مومی کیه بدزن می تا و کلام
 اخذ و قبض ایلام من بعد مار الکر نصف حصه باغچه محمد و مید مومی کیه بکت ملک مشتری
 و حق هر فیدر کیغیبت و حسبما بختار ملکیت اوزن منصرف اولسون دیدکره مفرد ملک
 صدق مقالنی و باججه کلکت مشروحه سنه مفرله المومی الیه و جامها تصدق و شفاها تحقیق
 ایتمکین حفظا للمقاله منن الوتیقه فامه الواقع بلطک کتب حوزنی کیوم انجاس و غیره
 من شهر صرف المظفر سنه احدی و عشرین و فاتیقه کتب نه هجرت خله الوتوف

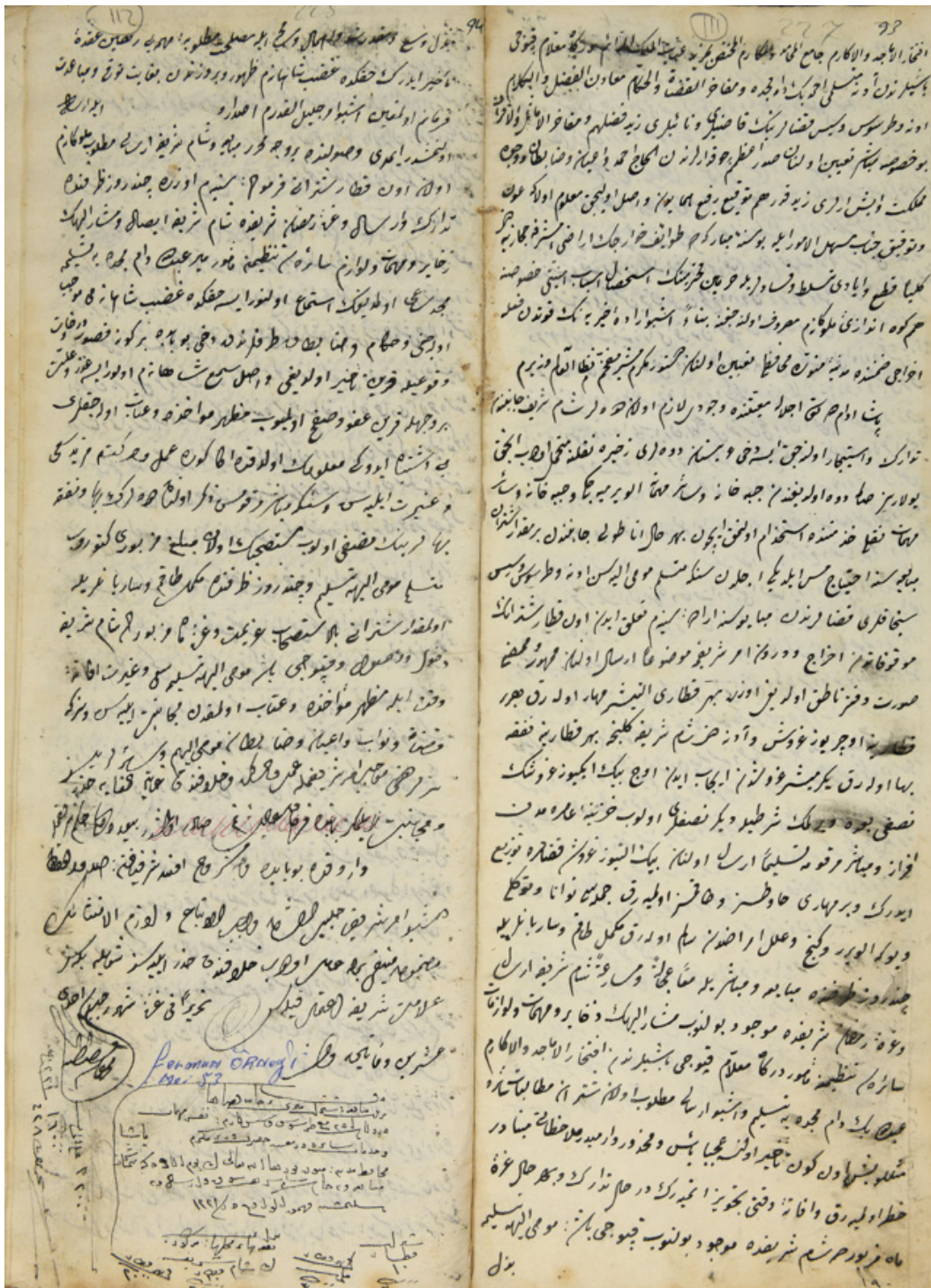

فضله سید عبده افندی الید محمد دارنده ایمن جعبه انچه اعازام محمد افان
 مستحق قریع علی افند زام سیدیه افان اشرف زام مندر عثمان
 باغچه چی باش و غیره من کما ضرب

الذکر

Sıra No: 31/a, Adana Ş.S. 58, imğ 96, sayfa 237, belge 124

تحریراً اوائل شهر ربيع الاول للمسلم
 افتخار الابد والاکرام جامع المجد والمکارم المحض عزيز عنايت الملك الائم
 درگاه معلوم قیومی باشیلرندن اوزینسلی احمد بک دام مجید ومفاخر القضاة
 والحکام معاون الفضل والکرام اذنه سنجی غنیم واقع قضاة کفا صنادی ومانبارک
 زید فضلهم ومفاخر الامثال والاقران بوجوه بشارتین اولن صد اعظم جودار لرین
 بیغ پشندیلر سبک زید قریح واعین وضابطه وایش اری زید قدرهم بوضع بیغ
 هما بون واصل اولیجی معلوم اولاکه بو کونلر روتنه لوناک حدود اسلامیه
 بغنة نخطی و تجاوز انجسی وصلح و صلحه رعایت انجسی تقیر بیلدیشیغ الانور
 وضع مثل بچون منوکلای علی له در سعادت اخراجی مصر اولن ارجی هما بونن
 موجود بولنوب زین و مهمات نقلی خدمتند و خدمت سائج استخدام اولغی
 ایچون ارجی بونن ملحق اولدقلری کونن خدمت اولدقلریجه لازم کلام
 اچقلری ساریان باشی بونن و بربک شریطله موقوفانن اخراج دورون
 ادر شریفه موضوعاً ارسال اولن صورت دفتر نقل اولدقنی اوزن ادر سنجی غنیم
 واقع قضاة دن ترتیب و لنگه ایلکوز الی مهارکاری شترانے توانا شترانن

238

704 اولوق وکندتق نوزوز فیروزم داود پش صحراننده موجود بولمق اوزن اخراج اولمق
اولمق فرام او یغین خالنه اشبام جیل کفرم اصد و بنیز موالیله ایله ارض اولمق
اجدی و صونک سزگه ستم وقضا و نوباع اعباد و ضابطاخ موالیله هم و سزگه سز
ذکر اوزن شتران مرتبه تک فرام اولمق و جهله بران اجد بخر آتارک و وقت
نذکور م طحرای مذکور موجود بولمق اوزن اخراج و ایله خصوصه بالا خادسجی
وغیرت و خلاف امر شریف و ضعیف تجویز ایله مبتدای و خامت اولمق فحیت ایله سز
سنگه بنیز موالیله سزگه موحبام شریفه عمل و حرکت و ظهور اخراج اولمق
و مقدار شتران وقت ازبور داود پش صحراننده موجود بولمق اوزن ارض خصوصه
مبادرت بیهوش مکن واقعتا فحیت و امر بنیز تک ابرایه فرید اعتنا وقت
بیلیم بنیز و ضابطاخ ~~صحراننده~~ ~~صحراننده~~ ~~صحراننده~~ ~~صحراننده~~
وارد قده بو تابیر و مشروع اوزن
شرفیافته صدور اولمق اشبام شریف جیل نطق واجب الاتباع و لازم الامتانات
مضمون منبغی بر عمل او کس شریفه سز عمل صحت شریفه اعتبار قیمن
فی الیوم التالی غشتره شوال اصدی و شتران و مندی و خف

Fenman @ Buxary No: 60

مرد ۱۹۱۹ کف سول کلاری و صابا ۴۰ لولا: بکوده نام:
سول کلاری و صابا ۴۰ لولا: بکوده نام:
سول کلاری و صابا ۴۰ لولا: بکوده نام:
سول کلاری و صابا ۴۰ لولا: بکوده نام:
سول کلاری و صابا ۴۰ لولا: بکوده نام:
سول کلاری و صابا ۴۰ لولا: بکوده نام:

۱۲۵

۱۲۵
۲۰۱

افتخار الامجد والاکرام جاس المجاهد والمکرم المحض بخدمت العتبات الالهية وکام معلوم قیومی بشکرت
 اوزن منسى احمد بک دم مجتبی و مفاخر القضاة والحکام معدن الفضل والکلام اذنه سنجی غنچه و فتح
 قضاة کت قاضی و تاملی زید فضلهم وقوة الامجاد والاعیان و بوی خصوصه مباشرت قیوم اولنا
 صدر اعظم جو قرار اذن رفیع باش تبدیل ازید مجده و مفاخر الامثال والافران اعباء و ضابطان
 و ستر ایکن ارای زید در ضم توفیق رفیع بها بون و اصل اولیجی معلوم اولاد که بوی کون لزم
 رؤسب لویکن هده و اسلامیه بفتنه کخطی و بجا وز ایسی صلح و صلاح رعایت ایتماسی
 قهر بیده حشر الشیخ الازهر و یر بران فتوی شریفه موجبین اوزرینه کفر صهیونم و قومی
 سفر اولمقدن نای موهکلا علی در سعادتدن اخراجی مصمم اولام اده می صهیونم
 موجود بولسوب ذخیر نقی اخذ منتج و خدمت سائر محاسنم ایچون موقوفاتنا
 اخراج و درون ام شریفه موضوعا ارنک اولنا محرم و محضی صورت دفتر باطن
 اولدیغی اوزن سنک منس موی کیمس اذنه سنجی غنچه و فتح قضاة رض مبايعه شریف
 اولنا فرق قطار شتر ایلک بهر قطاری البتشر بهار اولرق هو قطارینه اوچ بود
 غوشدن و استانه سعادت کلیمهم قطارینه نفقه بها اولرق اوون طفوز غوشدن
 اوزن ایچک بیک بیویوز التمش غوشدن نصفی حین ورودن ادا اولمق شریف
 دیگر نصفی خزینه علمه مع افراز و مباشرت موی کیمس سبیلنا ارسلا اولنا التی
 بیک اوچ بیویوز کس مع غوز قضاة توزیع و تسلیم ایدرک و بر بهاری حاکم
 و طاقیز اولسوب محمد توانا و یوکه الیویر و کین و علل امراض سل اولرق
 مکمل طاقم و سار بانظر یوشتمه بدین مبايعه و مباشرت می بله معاف نوروز فیروز حنی
 اوجولج در سعادت ارسلا و اصطلح علمه منسیمی خصوصه بدل و کس و مقتدرت
 ایلک فرط من اولغین خلد حشره اشریف عالمی شریف ایدرک و فتح قضاة رض مبايعه
 اید ارسلا اولمق ایدی و لویکن بروج محم اذنه سنجی غنچه و فتح قضاة رض مبايعه
 طلب ملوکانیم اولمق مذکور المقدار قطار شتران معرفتک و معرفت شریفه شکر بدین
 مبايعه و مباشرتیه ترفیقا وقت مزبور رض اولمق در علیه ارسلا و اصطلح علمه
 تسلیم فریدیسی و غیرت ایلدیس و کس که قضاة و نواب و اعباء و ضابطان

205

مدعی الیهیم و سایر اربابین سزا در حق موجباً امر شریفی عمل و حرکت و خلاف امر و وضعی خود بر حق
غایت الغایه کلان و مجانبت ایلمه سزا و سنگه جبارت مومالی لید سن نامور مبیایم اولو بنک
شتران منعم مومی ایلمک موافق و معرفت شرع و مبیانتر تطله مکمل حاوط و بسط
سایر بکده سرینکا مبیایم و سایر بانزیمه بالا تصحیح نوزوز قیر ذرخ اولو در علیه م
ایضاً واضطبل علمه و تسلیم سارعت و خلاف امر شریفم وضع و معرفت و معرفت
حدز و مجانبت ایلمک باینده فرغانه محالبت نیم صادر اولو شد بیور و کجا کجا کجا
وارد قریه بو بابیم و هم مشروع اوزر
شرفیافته صدور ایرون ایشو امر شریف جلیل شرع و وجیب الاتباع و لازم
الاستیطاق مضمون منیع بره علی اولو ب خلافتند بیغایت کجای و مجانبت
ایلمه سن شوبه بیدرس علامت شریفه اعتماد قید سن
کراجه شتر شتر شتر اولو و عشرتی و نایب و ک

Fenman Örneği 60261

مدعی الیهیم و سایر اربابین سزا در حق موجباً امر شریفی عمل و حرکت و خلاف امر و وضعی خود بر حق
در میان: شتران منعم مومی ایلمک موافق و معرفت شرع و مبیانتر تطله مکمل حاوط و بسط
در تاریخ: ۱۲۶۱
در روز: اولو
در ماه: اولو
در سال: ۱۲۶۱

۱۲۶۱
عالم الخ
۱۲۶۸

(126)

۱۲۶۱
عالم الخ
۱۲۶۸

۱۲۶۱
عالم الخ
۱۲۶۸

Sıra No: 33/b, Adana Ş.S. 58, img 64, sayfa 120, belge 207

ذکرا اولنا عزیز کینچی و حاصل غالی عهد که توجیه او منش اولنا کوریم کسنی نوجیهه و نظر قیده
 اولور ایله اولسون بای و بوجان شعی مرفوعک اعدلم و زار سید اول طرفون کلینا
 وضع غایرکس و طویقک کیش دی امریه بزل جهود و شعی محدود ایتمک جه اولور
 سندن مطلوب مه یونم ابروک و شعی مرفوعک اموال و اشیا سندن بهج بروقت شوال
 و جواب اولنجیه شعی و بوبابین اذن مرتبه تراخی و به شت مشلو وضعه بروجهه رضای
 علمیم اولدی بی معلومک اولوقن بودجه شرح عمل و حرکت و سندن فصول و تنظیمات هانم
 اولان غیرت و درین لازمن ابرز و اظهار فرید اعتنا و دقت و زنهار و زنهار خلا و شعی
 تجویزیم قبیلین توت و بهنگه س ایلمک باینن خرج عالیه نجه جهاد اکلدر بوج
 وصول بولوقن بوبابره و به شرح اوزن
 شرفیافته صد و اولان خرج واجب الاتباع و لازم الاقتضا ملک مضمون اهل عتق و نیکه
 عمر و حرکت و خلافتدن بغایت نماز و حج بنبر - ایلمه شویم بیلیم
 شریفه اعتبار قیده کجرا نجه اولور شهر دی لقمه نجه احدی و شعی و شعی
 (206)

Sıra No: 35/a, Adana Ş.S. 58, img 93, sayfa109-110-111, belge 132-133-134

(132)

۲۹
۶۹

افتخار لاجد و الأكرم جامع المجلد و الكلام المختص بمنزلة عنيت
 الملك الأتم درگاه معلوم قیومی بنیرندن اذنه منسی احمد بک نام بکره
 و مفاخر القضاء و الطکام معاد کفضل و کلام اذنه ایالتده واقع قضای
 قاضیری و نابیری زید فضلهم و مفاخر الامان و الاقران بخصوصه در علمه مد
 مبتکر نصیب اوتنان دکاب هی یونم کتخام کاتبی خلفاندن محمد شمسی زید قدره
 اذنه ایالتده واقع الویه الای بگیری و مختاری زید قدره و توفیع رفیع
 هی یون و اصل اولیجی معلوم اولاک بود فده حلیت شرع المطر و بریدن قنای
 شریف موجب سفوفنو کفریه اوزینه سفر هی یونم وقوعی مفر اولفدن
 نام منو کلا علی الله و غموسه بروحانیت رسول الله لواء شریف سید
 عبد اضحاح ارهی هی یون نفر نقره نمک در سعادتدن حرکتی و داود پش
 صحرائه نصب جناب البلیسی مصمم اولدیندن الویه مذکور کابین اصحاب
 تیمار و رعایت عبد اضحاح صحرای مذکور اثبات وجود البملری خصوصی
 شرف افزای صد و اولی فرجه هی یون لازم الاقسام مقتضاندن و سفر
 هی بولرمده موجود و خدمت نامونه رزق نزل وجود البملری قنوق

۱۷۱

110 244
 او قوی بیمار و زحمتی شرط و قافونان ایستنی هندی رزقون حرکت
 ایند کله دار بربر وانز و رود انبوسه بونج بوم اجات عربیه و لوازمات
 کلیه سفیرانی اراجه اکر است افاج حسروانج اوند و تنظیمه عربیه عربت
 و انام اسیر سید بیدر فخر سید ارجای می بونک خروج و غنیمت قدر
 بنسب کلیه جنگی واضح و بر بار و موسم سفر کوزان ابله کون صکار کلای
 بیبوم و غنیمت اولر جفتی فضل رفو نه موجب مشق عظیم و کرب و مصیبت
 کشید و وضعی امر اسکار اولقدن نکر رحماً طاهره کند در این ابتدای اراجه
 میبانت و بواجر اهل خط اندن و قایت اراجه بود فخر اتفاق اراجه
 بر این رابطه و نظام مفضلاً بنج اولدی مرقوم بیمار لو فخر انک بر این
 روم ایلا جانندن تحریر و انتخاب اولمقده اولر عسکرک مصارفه
 خصیصاً بهر قید بکون روز ایشتر غرضون بر لری تحصیل و مخرجانه
 عاروم تسلیم ابر انبویک اکیوز بکری بر لری محسوساً سفون غفور
 اراجه و عظیم نفلق ارموب بود و جهل قدری بالارینه شرح و بر ملکه
 سنکه منسج موی ایسک دفتر خانه عاروم معینه اولدی اودن
 درون ایشتر دفتر وضع اولنه مفضی صورت دفتر منظوقتی اولدی مخرج
 بجائ بوز سنک انجی فخر اشکبجی زعی وار ب بیمارک بهر برینه بوز ایشتر
 غرضون ایجاب ابرج یکرمی بری بیک طهوز بوز غرض بر لری
 هر قیدک متفارق و محملون معلوم اولنه حاصلاته کوره نهایت
 بش اولن کون فخر فنده عجله و مساعده تحصیل و بیشتر مرقوم تسلیم
 در سادنه تسبیح و مخرجانه عاروم تسبیح خصونه مبارک مالک فرمانج
 اولمقین خاصنه انبوا عاکلن جم اهدار و بیشتر مرقوم ایله کیمار اولمقده
 ابعدی وصولسن ذکر اولنه فخر انک بروج محرمه انبوسه ایبار کرم
 سفون غفوری و بهر قیده بوز ایشتر غرضون ایجاب اولدی بکرمی
 بری بیک طهوز بوز غرض بر لری بیک روم ایلا جانندن مخرجانه
 اولمقده اولر فخر انک مصارفه خصیصاً مخرجانه عاروم تسلیم
 اولمق مضموی قرار ادم اولن شرط خطا مندن اولدی مفضی و مبلغ
 مزبور هر قیدک متفارق و محملون معلوم اولنه حاصلاته کوره
 توزیع و چند روز فخر فنده عجله و مساعده تحصیل و تسبیح اخصیصاً
 ابدی و تاخیر و تراشیمی جائز اولدی مفضی معلومک اولدن فرموده تسبیح
 اوزر عجله و مساعده و تاخیر و تراشیمی جائز اولدی مفضی معلومک اولدن فرموده تسبیح
 تسبیحی خصونه اهتمم وقت ایسک سنویک انبویک قید لری بری
 خصون خاوره کلای عنایت عدیه ملک شکورینی بیبوسه بر کوزه غرض و غنیمت
 انک و یاخو اودنه اولر لازم کلای بر لری و بر ملک عوق و تاخیر حیرت
 انک لازم کلای ابر او مقول لری بالکر بیمار و زحمتی دفع ابر قناعت

Sıra No: 35/c, Adana Ş.S. 58, img 93, sayfa109-110-111, belge 132-133-134

245
719

اولمئوب بودا مورد بنیم خبانت ابدی ایچون حقونن معده آخوخی مفر و محقق
 اولنه بغیر اطرافله جمکینه افه و نفیس ایزرک برکون اول تکبلا تخصیصه اهتم
 و وقت و اگر سنگه فی نکاس و رخا و تک اولور ایسه ایجای عقله و خیم ایدونی
 محقق و مفر بیلکس و سنگه مبازر قوس ایشو امرنتر بغداد برکون اول در علیه
 حرکت و عجاله محکمه واروب فامور تخصیص اولد بنگک جیلغی زبور معرفت
 شیخ و مسلم موی الیه والای بیلری معرفتلی و مبازر کله عجاره و مساره
 تحصیل و برد قیفه مقدم کتوروب فرخانه عامه تسلیم ساریعت و بجزدن
 نکاس و رخاوت ایدیزی اولور ایسه اسم و شهر تریه در سعادت خیر
 و انزایه مبادرت و امر مبازرک اجرایه وقت ایلمه سن و سز که قضا و نوبت
 و سار موی الیه سز سز دخی موجب امرنتر بغداد عمل و حرکت و خلافت
 غایه انقایه حد و محابنت ایلمک با بننه فرقه عابک تم صهار او لشکر
 و اردوقه بویله

بوردوم که حکم نتر بغداد
 و جم مشرع اوزرک شو قیافه حد و را اول ایشو امرنتر جیل ان شیخ
 و اجبالا تبع و لازم الاضامات مضمون منبغی بله عال اولدر
 نوید بیلیم علامت نتر بغداد خیرانه ایوم کونین کله ذی کفین سنه
 احدی و عشرین و مائتین و الف

(محرک)

Feridun ÖRdek

والدیه

No: 82

افتخار الامجد ولا الكرام جامع الحى والكرام المختص بخدمه الملك
 درگاه معلوم قیومی بکلیت ادره متهم احمدیک دام مجده و مخاخر الفضائل
 والحکام معادن الفضائل والکلام ادره کسبى عنده واقع قضایا کت و صنادیک
 و نایبى ندره فضل هم و معزز الاماثل و لا اقران بو خصوصه مبارک نفس اولاد
 خاصه هم جاسکلیدن عثمان داعیان و ضابطان و اشرف لرری زین قدر هم نفع
 رفیع همایونک قیوم موجود اصل او لبقی معلوم که اولاد که الحالت عنده
 هویت علیہ ابدی لا استبرام ایله روسیه لوبنت هر قدر متار که در کار
 له سفری حکمنده اولوب و اسما و سمرات اوقات حربیه و مهمات جهادیه
 ملک و زوامام اولسی مراسم حزم و احتیاطن اولدونه بنای اولد
 حوی همایونده موجود بولمیب خدمت مهمم استخدا و لفقو ایجون
 نوروز قدر و رون اولجه ادره صحیح لسنه ارسال اولفقو اوزر س بقاری
 موجبیم مجرد استخران ترتیب و صحراى مزکون ارسال اولنسبى مقتضای
 اراد لسنه مدن اولقدن نایبى موفوقاندن اخراج و حرون امرش بره منوعاً
 ارسال اولندان بر قفیه مهور و معنی صورت و فترنا طوا اولدلقی اوزر ادره
 ادره سخا عنده واقع قضایا رون المکبوز الی مهابرتن ترتیب اولدلقی
 قضایا و نواب و متهم داعیان و ضابطان مومی الیهم و س لرتبرس لواء
 مزبورون مرتب اولقدن مهابرتن لای جماعی نوانا و صحیح و س لای مستقیم
 اولدلقی بخدمه قتل نوروز فیر و زحم ادره صحیح لسنه موجود بولونور
 موجود ملک ذخایر مهمات فعلی خدمتند و س لرتبرس مهمم استخدا
 اولفقو ایجون بیکه کرد کلری کوندن اعتبار ایله خدمتند اولدلقی بر وجه
 معیار لازم کلان اجر کلری ادره حوی همایونم س ریان بکلیت ادره
 ملک شرطیله معرفتکمز و مبارک مومی الیه معرفتکمز در عقب بیلونور لیدن مکمل
 حا و طاب و بر طایفه جومله نسی نوانا اولدلقی بوله اخراج و قریباً صحیح
 ارتک و ادره حوی همایونم س ریان بکلیت بنسب النسی اخرتیه جومله کتیر لای
 مزده سببى و غیرت المکمل فرامم او اولفقو خدمت لسنه امر عالیشان اصدرو
 الیه ارسال اولفقو ادره و صولنده بالاد بنسب و بیان اولدلقی اوزر
 ادره حوی همایونم بولنوب خدمات معنیه حواسخدام اولفقو ایجون بیکه کرد کلری
 کوندن اقتضای ادره اجر کلر ادره حوی همایونم س ریان بکلیت بنسب نوانا و بر ملک
 شرطیله لواء مزبورونک حاوی اولدلقی قضا و نوا حسنیدن مکمل طاقم لای

Sıra No: 36/b, Adana Ş.S. 58, img. 76, sayfa 279, belge 172

145

جمله سی کوهلو و قونو و یوکم بر تو انا اولورق اولمقدار مشران ترتیب و نور و نور و نور
 ادرنه صحرای سنه اورجی هابو معینده موجود اولمقدار مقتضای اجرائی سینه
 مرها و مکننا خا و تسونف کونه حرکت اولمقدار مقتضای اجرائی اولور سینه
 و معاتب اولم جعفر از معز ابدکی معلومکن اولمقدار مقتضای اجرائی اولور سینه
 واقعی در بین ادرک بر لو بر نرن و ایجاب و اقتضای اجرائی اولور سینه
 اقدام اولمقدار مشران غایب کز بره و تو انا اولورق جمع و تفکیک و طرفه کردن
 معتمد ربان نقابن بلا توقف صحرای مزبور ایشال بر لسی امرنه سینه
 و بو بهانه ایله اهالی فقرا یی بخرم و تکدی کن مباحثه و سنکی با نر مرقوس
 مقتضای نامورک او زره مشران مزکور فی بر قدم اقدام جمع و تدارک
 و بر سعت معدم بوله احزاب و نوروز کن ۴ مقدم ادرنه صحرای سینه
 و تسیر اولمسی صحرای و خلاف و مفایری کونه حرکتی تجویز کن و آنها ون
 و قصور کن زبام ایقاف و مباحثه املکنز با نر فرما کن علف نر صادر
 اولمقدار بیور مکی حکم شرفه وارد دفعه بو با بره و چه مشروجه اورره شرفینه
 صدور اولمقده مشرف جلیل شان و جبل الایع و لارج الامتثال کن
 مضمون منیغوبله عمل اولم شویا بیکه سز علامت سز بیه عماد قیلر
 تحریک الیوم الثالث والعشیرین فرشته ذی الحجه سنه اشر و عشرین و ثمانین

المحرم

فکرمان . Özeği
 ۸۳

(173)

بیتا لکن نایب احمد ایله استیاض اولمقدار مقتضای اجرائی اولور سینه
 دفعی امره ترفیله ورود ایندینا استیاض اولمقدار مقتضای اجرائی اولور سینه
 حور کس کس کس کس

(193) 128

عنه مخزرجه و فاحه لور كه
 بيك الموز بيمى المي كمنه ماه صفا الخريك او اخذنه بوندن اقدم فوت
 اولان عم ز ادم و باغ سمن بنه بامر الله تعالي و فاته المذكرة شرعا كند
 متروك كاني ارت انتقال اليه فاهرا اولان متروك كاني دولتا حسن
 و اده احمد بك افندي معرقلا متوفاي مذكورك اهلى عايشه خانوم
 المة حصه لر عمره اهلبت ابدن مال متروك كاني تقسم و هر بر لر عمره لر عمره
 اخذ و قبض المذكرة بصوره كمنه حافظ التمسك و الخمول متوفاي مرقوم
 زوجة عايشه خانوم المة و ارماعى ابدن زمينه اولان محمد بن المي
 كهود سلسله بنينه دورت يوز المي غروتن معاكبه بنه ابراي عام اولان
 بعد اليوم دعوم و مطلوب با تم قالميو: جميع عوادن زميني ابراي عام المذكرة
 مرقوم عايشه خانوم و ارماعى ابدن زميني يد لرنه كمنه ابراي عام كمنه
 و يد لرنه اعطا اولندى كركور كه متوفاعى ز ادم سنى بنه بنه
 مال متروك كاندن حصه اهلبت ابدن ارسنى شرعيدين بر باره و بر حبه
 مطلوب با تم قالميو: حلى اقتضام ابراز اولنه و سلام
 الى المي او علو

و باغ خليل	و باغ صفا على	و باغ قوه حبه
و باغ سيد يوسف	و باغ فاقى اوغلو	و باغ كوز انا اوغلو احمد
و باغ سرفى على	اوسه محمد كرسى	و ششلى ز ادم دو باغ افندي
و باغ عبد الله	و باغ اوسه ابراهيم	و قزرا سنى ابيه و على
و باغ حاجى افندي	و باغ جسر اوغلو محمد	

و صلوا و علو حافظا و غير همام به الحاطرة

(192)

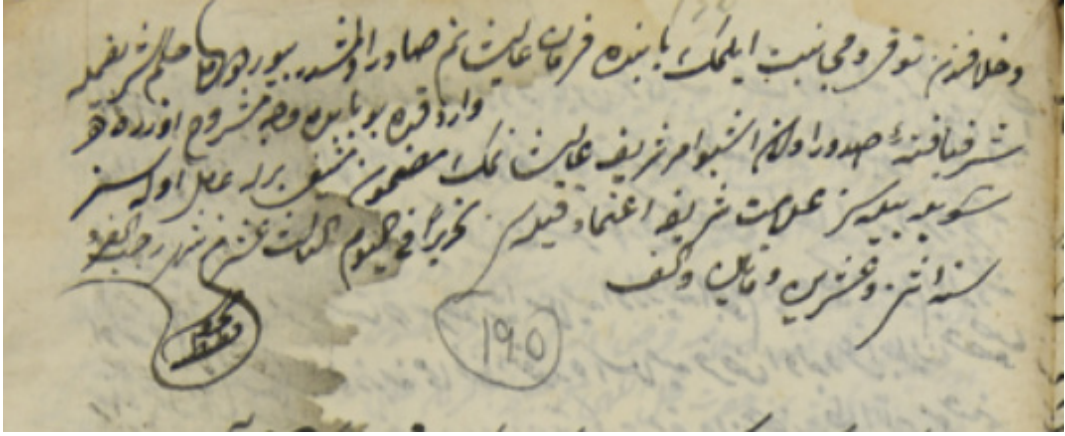
725

مقاوم است بعضی انقضای و حکام معادن الفضائل و الکلام آینه کلمه است از آنکه جوهره کاین ذریه آینه
 نامور است که اولی در فضائل و قضا و نوبه زید فضلهم و قوه الامان و الاقران بودند
 رکاب همی بودند مخصوصاً بنابر تعین اولی که خواجگان جوان همی بودند محمد نظیف زید
 زید قدره بنو قبیع رقیع همی بود و اصل او بی بی معلوم اولی که مضر عماد و سنی بلف اولی
 کویک علی او عماد است و دید کلی تفاوت بنی است اعلام و از آنکه نام سز در گاه معلوم
 بود بر بنام سز آینه سسر و خاص و غیر سنی غیر متصرف الفنی را عاجز و الاکار میر محمد
 و ام حیره مامور و تعین قلب مومی البهک مقتضای ماموریترا وزن اجرای اراجه همی بود
 اقدام و اهتمامی در کار بود و بنی سز روز نفع سواری و بیام عساکر را بدست میبندد نامور اولی
 آینه خوالینده کاین عشق بر سکر بندم مفاخره الایجاد و الایجاب کل زام احمد است و کویک نام
 عید الرحمن است و کویک زام خلیل است و مدینه خیر زام خلیل است و قارصندی زام اسحق و مشرف
 زام عمر است و قوزان زام یوسف است و کریم زام موسی است زید محمد همی هنوز حرکت و اجرای
 ماموریته قیام و مبادرت اندک طری بودند بالا اخبار تحقیق که بهر شانها نام اولی شفیق
 مرفوع است نوجوه و لفظ نقل اولی اولی اولی بر کون اولی اولی اولی وجود جانش اولی دید
 وضع غایب مطوب قطع همی بودیم ایکن مامور است بود و جبهه اجرای ماموریته بطیانه
 حرکتی با کویک رضای علیه ملک خلاص و بیاضی شقی مرفوعه اعانت قبیلند ایکن
 امر جید اولی اولی حقیقت خاک غرض و نفع نیندن عاری اولی اولی استقام
 تحقیق بعد مقتضای استقامت لازم کلمه سز که مولانا مومی البهک مرفوعه
 و مینام مومی البهک مرفوعه بنام تحقیق مامور بر غرض و نفع نیندن عاری و غیر
 و حمایت نری اولی حقیقت حاجی در عیدم اعلام و عرض و محضرا علی فرما نوزادین
 استقامی حائل رکاب همی بودند استقامت نری اهدار و مینام مومی البهک ایکن ایکن
 او شکر ایکن کیفیت معلوم اولی اولی بر وجه مرفوعه و مینام مومی البهک مرفوعه
 خصوص مرفوعه بی عرض ارباب و قوفند سر آخری و بنام تحقیق بر له بود مرفوعه
 اطاعت ایکن مامور است هر یک از غرض و نفع نیندن عاری و غیر و حمایت نری
 اولی حقیقت حال صحتی او زام در علیه مرفوعه و اعلام مبادرت و مرفوعه
 فرما و مفاخرت است و افعل خلاص قلم المقدم انفا و مبادرت ایکن مرفوعه
 مفاخر مومی البهک سنی مینام ایکن ایکن ایکن مرفوعه تعینند مرفوعه خلاص
 مرفوعه واروب او مرفوعه اجرای ماموریته بطیانه مرفوعه مرفوعه و مینام مومی البهک مرفوعه
 حقیقت حال ظاهر اخراج و حقیقت او زام در علیه مرفوعه مرفوعه ایکن مرفوعه
 عمل حرکتی اهتمام و وقت و خلاص وضع جوهریم اتقا و مبادرت ایکن مرفوعه
 عاقلیت نهم صادرا مرفوعه مرفوعه

و حصول بولاقه بو بایره و مینام مرفوعه او زام مرفوعه مرفوعه
 اولی فرما واجب الاتباع و لازم الامتنان مضمون اطاعت مرفوعه و مینام مرفوعه
 و خلاص مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه
 او اسط مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه مرفوعه

Sıra No: 40/b, Adana Ş.S. 58, img 69, sayfa 129, belge 191

Sıra No: 41, Adana Ş.S. 58, img 84, sayfa 262, belge 154

قرة الأثر والأثران كلياً حصار ويوه مسمى زيد قرع توقيع رفيعها يون وصل
 اويجج معلوم اوله بيت قلدسي محافظه سنة ثور عسكر لازم سيجون باروت وقورته
 اشترافي اولين كو جك عكاو عسكر ازاله سنة ثور درگاه مصلح قيوچون شيرينج
 طراونه متمسك افندي را باجد والا كارم مير احمد ولم مجره بود فعا انها والناسي اخلدخ نلخ
 سكه ويوم موم اليه سن كلياً حصار قضا كندن اون قنظار باروت سياه جمع
 وتدارك وقبضه ثوره ادا و تسليم و قيوچون باش موم اليه طرفه بخت و تيره
 مزيسعي وغيرت ايمك خصوصه ارام قاطعه ملوكانم متعلق اولغده اولباين
 اسبوا مرجين كقدرم اهدارو ايله ارل او شنده ايدر و صحنه
 بالام ذكر و بينه اولدين اوزن متعلق موم اليه ثور اولين خصوصي مزبور
 ضمنه باروت احتياجي اولين بود فخر سعاده وارد اولن خريزه مضمون
 مستجاب اولغده ايجون فرعون كنيتم اوزن قضا مزبورم اون قنظار باروت
 سياهي جمع وتدارك وقبضه ثور مباشرينه تسليم سريعاً و عاجلاً قيوچون باش
 موم اليه طرفه ارل و اصاله مزيسعي وغيرت دعون و تاه غير كونه حركت ايله
 مقطوع مصلحت موجب حركته حاج و مباحثه ايمك باشه فرج عاين عم
 صداره اشدر ببورجوم كما حكم شريفه واروقه بو باببع وجه شروع اوزن
 شرفبا فته هددور اوله اسبوا مر شريف عاين نك مضمون صنيف اوزن
 عمل اولوب خدا فخر بنافيت حاج و مجانبت ايمكس شويه بيكس عدوت
 شريف اعتماد قنده سن خريزه اليوم الرابع شهر رمضان سنة ثور و عشرين و عاين الوف
 ١٥٨
 ١١٠

728 263 155

قوة الامجد والاعجاب بوز قير معدنك امين
 معدن اولاكه بيت قلعه محي قضا لسه مهور عسكرك لازم سيمون باروت وقور تونك
 اشتر زومي اوله فغني كوجيك على او غلندك ازاله لسه مهور درگاه معدن قيوه ميشور
 حلا آدنه منسل افندي رالا ناجد والا كالم مير احمد والى مجن بود خدائنا واليه المن
 انكدرن مانخ سنكده ايدن مور اليه سن بوز قير معدنك اون بش قنطار قور تونك
 جمع وتدارك وقبضنه مهور ادا وتسلم وقيوه بلن مهور اليه طرفنه بعث
 وشبيره زير سى وغزت ايليك خصوصنه ارام وقاطعه ملوكانه متعلق اولغه
 اولبا بدن اشبو امير شريف عليت غم اهدار و ايم ارب او غلند
 ايمور و صولندن بالاج ذكر و بين اولغين اوزن منهور اليه لسه مهور اولون
 خصوصي زور صفتند قور تونك اجتناب اولون بود خد در سقاوت و وارد اولون
 خزينه مهور مندر سنبل اولغه ايدن فرمود سنبل اوزن معدن مذكور من اولون
 قنطار قور تونق جمع وتدارك وقبضنه مهور ميشور سنبل تسليم كرسى و عيال
 قيوه بلن مهور اليه طرفنه ايسال وارن زير سى وغزت و عوق و غير كونه
 حركت ايه تعطيل مصلحت موجب اولدغ نجار و مبادعت ايليك باشن مهور
 عليت غم اهدار اولدغ بوز قير معدنك ايدن اولغه
 بو بادن وجه شروع اوزن شرفيافته صدور اولون اشبو امير شريف جليل
 منزه واجب الاتباع و لازم الامتثال مضمون منيف برله عمل اولكس
 نسويه بيكس عدلين شريفه اعنته قديس تجر باغ
 كيوم الرابع شهر رمضان سنة اثن عشر و مائ و خمس
 حظه
 Feriman
 No: 41
 انا، راهده دم مياشتان بايلاوج درگاه

No: 84

احوال الاحد والاکرام جامع الهمم والحکام المحض مدح الملك الذم ذکا معلوم فهو بغيره اذیه مستحی حید
 ومما عر الفصاح والحکام معادن العصال والحکام اذیه مستحی منه وانع فصاحت فاصدر وما صدرت
 وقوة الاجيد والاهل خصوصه مسر لسان اولی حاصله شهور اردن محضهم رد محله وفضل الابرار
 والامر ان اعلی وصبا نظم وکراست اولی ردد درهم بوضع وضعه هو واصل اولی معلوم اولی
 احواله هده هده علی الدوام انه روكه لو سنده بهر دور مارکه در کاره کسر رکبده اهل
 وکسر اذیه حرسه ومما جهاده انک حاصر وآماج اولی مستحی اسم حرم واحصده او هده
 ارحم ای هده رکبده لولوه هده هده اسما او ای کون اصطلح علم لاره کون موهوبه ان احوال
 ودرهم ام سر نه موهوبه ازل اولی مهور ومحصی صورت دفر باطنی اولی اورن سکده موهوبه
 اذیه ولا سنده وانع فصاحه مبعده سی بر س اولی فرق قطار سرامت هر قطار السکر اولی
 هر قطار نه او حور وکسها وآسما سعادته کلوه هر قطار نه لعه بها اولی او ن ظهور عروم
 ای ایدم اولی ای ملک بر سوره المسع وکسها لوه حرسه ورو دین ادا اولی کس طبه دیکر نصفه
 اولی روه کس حرسه عام موم اوزار ومسک موم البینه سمارک اولی الی ملک او حور کس
 عوم فصاحه بوزع وکسهم وسلم ادرک ورمهارها وطره وطره اولی کس محمد سی بوانا وکله لور
 وکس وفضل وامر اصطلح لم اولی مکمل طقم وکس با لره کس مبعده ومسک نه معا نور ودر هر حور
 در سعادته ازل واصطلح عامیه تسلیمی خصوصه مرسعی وکسها ملک ورمم اولی کس اسوام علم
 اصدار وکس موم البینه ازل اولی کس امد وکس موم بروجه حر آذیه مستحی عن وانع فصاحه احوال
 کس وکس اولی اولی قطار سرامت کوهلو وکس اولی اورن موهوبه وکس کس عدله لور
 موهوبه

Sıra No: 44/b, Adana Ş.S. 58, img. 74, sayfa 148, belge 179-180

284 246 X

(180)

و مسرتہ رفقا و فرود اور در عدلہ و ارضی عامہ مسلمہ مرید اہم و
 و علاوہ ان عامہ العالیہ جاسی و محاسب اللہ سن و سرکہ فصلا و سواب و اعوان و صلح
 موم النہیم مرید کون لواری قاسم بہ ہر اولہ صہ ساء بدارک و اجرا حلا امرین
 ناخر و لوف کونہ حرکت اولدو امر حسن اولور مسؤل و معبر اولدو حلا امر
 اولدو معلوکر اولدو اولہ صہ سرتک عاب کرین و یوانا اولدو جمع و بدارک
 و علا لوف آسانہ سعادتہ ارسد رطبی امرتہ سعی و دوف و طمع عامہ سعبت اللہ
 مانع اسرا ن صالہ اکلدن معاہد اللہ سر و سکہ مسر موم اللہ سن مایور صالہ
 اولدو عتک سرتک مسلم موم اللہ سن موم و موم و موم و موم و موم و موم و موم
 حاویط و رطاب سرتک کسد یوانا اولدو ن صالہ و سرتا بلر بلہ مالک صلی سور
 فرود و اور اولدو در عدلہ ن صالہ و اصطل علمتہ سبتہ
 مسرتین و صلا امر برعم وضع و کار و نوعد
 عاب کایم و معاہد اللہ سن ناسن و راج علم
 صادر اولدو سورہ مکہ حاکم کریم
 واردون یوانین و موم و موم و موم و موم و موم و موم و موم و موم
 اولدو اسوام سرتک حلا انیم و حب اللہ سن و دارم
 الامسالک مصمون مسرتہ عمل اولدو سورہ سرتک عدلک سرتک اعماق کسد
 کور اخی اللوم العسرتن موم سرتک سرتک سرتک سرتک سرتک سرتک سرتک
 مفاہ الفضا و حکام معادن الفضا و الکلام قونہ و سبتہ

(181)

صلا صلا خط
 محمد المرحوم العسرتن موم سرتک سرتک سرتک سرتک سرتک سرتک سرتک سرتک
 عین

الحمود

11
 انصار الابد والادوم جامع المجمع والحكام المختصين غريبت المثلث الدائم وكان معلوم فيوجر باشين نون اذنه سر
 احمد بيك وام مجده ومخاض القضاة وحكام معاون القضاء والكلام اذنه ايا التذره واقع قضائك
 قضائك زيبك زيد فضليم ومخاض الاثر والاعتراف عين وضنا بطنه ووجوه محلكت زيد قدرهم توقيع ربيع
 مما يوزن واصلا اوجي معلوم او كما اشوبيك ايديز كرمي اوج كنده شهر جماد الاخرى سنك دور وخر
 مبارك خميس كون بالارث وبلان تقار والاستحقاق تحت عايجت غمنا اوزره جلوس مما يوزن مما من غوز
 شت بانم واقع اوج به صدرت عظم وخطب وكالت كبرى اور هو هو بونم سر عسكر اوله كسور الموم
 سيرة اختم نظام العلم ناظم منظم الامم مطهر بيت اولم انه تعا اجله وضاعف بالتايد اقتداره واقباله
 استقلناهم ورضت كالمه ما لا علم ايله اعطى ونفويض او تمسدر وخطبه منا بر نام نامي هي بونم قرانت اوتون
 وسفر نور نوزم هر بر ماور ماور منتر بطنه اجرا ايلك وسائر ماورين وخدم وخر يولو برنج ناموريت لازمه
 وخدمت مقتضيه لرز ايفا انك ايجون جلوس هما يديز غيرت مفر وخر اوت وعلك سيقه اشوبام جيل
 القدم اصدار وعلما جناح الاستبجي اذنه اجلا جوان هما بونون وكنونك ودفترى خلف كنده قدوة
 الابد والادوم ليقن زيد مجده ايله اطاره نسيار او تمسدر ايجدر صغير وكبير ووضع وشر بيفدوين وشر
 خدمت نامولم اوج به خلاصه حركت ايد ايد حقه نراعت مقرر ايدوك كنده بيلم بيلم ديموب وضنا
 الكلى ورضائى شانه مى تحصيله مسد عظم غيرى وضع وحر كت ايد بجات بولدميه جف ظهرا او لغوه
 اكا كوره عمل وحر كت وجلوس هما بونمى اعلم وكرت عت وهر حاله تحصيل رضائى پادشاهانه
 وقت وود بوجانب رت عت اوله فقر اى رجعت وسكاه مملكتى كايده حمايت وصيانته بى طرف
 هما بونم ايجون اسبجك دعوات غيرت بى صرف كس و قدرت ايلك با بنده فرما عيت نم صادر اولم
 بيور هر كك
 وصول بولم قدوم بوابده وجه شروع اوزره شرف بافته صدور اولان فون واجب الاتبع ولامم
 الاثك ملك مضمونه اعلم عتق ويزم عمل وحر كت وخر فند اجدر و مجانبت ايكيسر شوبه بيلم ستر عهده شرفيه
 اعتماده قبله ستر عزرائفى اول اول شهر جماد الاخرى كنده ننت وخر سترين وناين الوف
 مويجوز صدر اعظم ملكه
 29

(27)

افتخاراً له ماجد والاعلام جامع الميامين والمكارم المنتمين بجزيرة عنایت الملك الامير
درگاه معلوم فتوحه بکند نوزادنه منتمی نام مجده و فاعل القضاة والحكام
صداقتها المصنوعان والاطهار اذنه ايا الله ووقع قضاة كك قضاة ونواب زيد
فضله وهدية الامام جاد والاعيان ذكرا بنى عسرى اعراضه بوزن اقدح منابر يقينك
اليوم والجليلين اوله زبده ونفا حزالامان والافران اعيانك وب رضا بظان زيد
قدرهم بفرغ من وضع حمله في اصله او ليعين معلوم اوله كسرى منتم ومولانا دك بزمومى
اليسم كسرى بظان منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
زيد وبنى اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
سوق قضاة كسرى بوزن اقدح صادر اوله اقدح منابر يقينك بغيره بنى
اوله كسرى اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
وطلوب اوله كسرى اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
لستما لى وعتى اوله كسرى بغيره زمت اوله كسرى اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
اوله كسرى اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
اقدم وبرى كسرى بوزن اقدح منابر يقينك اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
بلا عادات اقدح وقت اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
مخزن لنبو اعراضه اصدا وركاب هابونم قاطعة اياك منتم اوله كسرى اياك منتم بغيره
ايلا ارسال اوله كسرى اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
ابجوز مرتب اوله ايامه وبنده انعامه وخواهين اركاب اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء
رت دار بنده منتم وخامت وبنده اوله كسرى معلوم اوله كسرى اياك منتم بغيره حلال
وخلع منتم فرمان تا اخره ووقف منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
المسرى وبنده منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
كسرى بوزن اقدح منابر يقينك اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
وايصال اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
رضائى عظيم وخامت وبنده حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
عائنه لى حذر ورجائت اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
وخطى بولده بوبه وجهه ورجه اوزاره سرفيا فقه اصد وبله كسرى عادى اوله بنى قضاة
تباع ولازمولا عتقا ملك مضمون اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
على حيا نيت اياك منتم بغيره حلال كسرى طلاء اياك منتم كسرى عادى اوله بنى قضاة
مقتد اربع وعشرين وما تاليه والى

وطلوبه

قوتین سیرواتر افه جواز کوسر میه / و سلم
 قصه ادمه مع بود

11 وجه تحریر و فی روح
 قاضی اولدی غیر مرحوم رضنه اوغلو واقفدن اونه درونده وقع الکلی اوغلو خان و بیگموف خان فی بونک
 اوقوم حسن سارام غنی تو سید محمد بک افندر و قزداغی سید محمد بک افندر حضرت بک باتمسک تحت ایجاره لرنه اکن
 حضور لرینم کندیر حسن رضا و اختیار لرید اشوباعن التمسک مومی کیه سید احمد بک افندر حضرت بک محمدوم
 کز مکر سعاد تو علی بک افندر حضرت بیه فراغت و قصر بید ایلیوب وید لرین اولن عتیق تمسک اوقافی
 مومی البیره سید بیکده خانز هر بور فارغان مومی البیه بک قصر بیدیم بیک ایلیوب بکر اوج کیه سید
 شرفک نصیفدن کسه ختامنه دکین و قصر اوقاف مفیدی وجه اوزن مومی کیه سید علی بک افندر
 حضرت بیه ایجار اولوب مومی کیه دخی وجه مشروح اوزن استیجار و کول خان فر بور ضبط اکلون اشید
 معمول به محوز تمسک تحریر وید مومی البیه حضرت بیه اعط اولندر کز کز کیه بقیان و بختار الیه خانز
 هر بور مومی البیه بک ضبط و تصرفنه طرفینهم و آخر هر فرد کسینه مانع و مزاحم اولیموب جان جلیصه
 ابراز و اجتناب اولنه و السلام

عبدالله افندی
 راضی قاضی
 و قزداغی

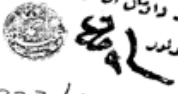
محمد علی
 افندر راضی قاضی
 و قزداغی

Sıra No: 52, HAT, 973, Gömlek No: 41423

بسم الله الرحمن الرحيم
 بقيا فحنده فزياد قضا جبارك بأدبي صدور ابدك بايديك في
 اونه نسي احديك وقزني محرابك وقزني نسي مفتي اوغلك اعاني
 اعلام وازالتي تكوي اولديغينك قزنيه ويكده وسائر بعضي جبارك
 عسكي ووزنك وبكبانديك واسكسان احياك وودوده دي ووزنك
 وبركتك معدك اينلي باار عليه فامد قنه دف مرقوم بلقزنيك
 نسيب جزي وادنه نسي وقزنيشك قيدي باسيفلنك وقظنه
 رفقى وادنه وقزنيه اباالينك وزراي عظامك بردانه نوسيب
 فضيلتي هياد زاده سليمان بك طرفنك اسباب اولش اولش صيله
 خصيص مرقوم مجلس شدراده فداكه وهاكياي كيمياساي طرفه تايدني
 عرض رفاهه اولنه رقى اولبار سفاقه صقيه صدور اولون
 خطها اينك ملدكانه منطقت منيفك بياله نيل اباونه وارضاط
 شيريلدي اولون كيميانك ايفتى وارد اولور خانه كسور يلززه
 محرم وكرور اولغون مرقوم اعان شيريلدي صفحه يري صدور اولون
 خط نيفي سكرتريفه جناب يازهي مال منيفي وقانه شيريلدي
 هياد زاده مرقوم اولونك معرفتي مرقومى واهين اطلع هانسانه وارزون
 اينك مستغنى اولديني اونه الفاهه هه هه هه سف اولوب ولد اولون
 كنده الينك خانه ندمي ندميه تجيزه نجه مازيري مستغنى
 اولديغينك بقم مرقوم ومنتس وادنه نسي مرقومك سموعى اولون
 وقت وصاله فلك بپورده منتس وادنه نسي مرقومك اونه به
 حال وسكويه كوره اونه اباالني هكجه نوسيه اولنسه مرقوم
 مانته ابع هكي ظاهر اولش صيله خصيص مرقومك نسي بائامل
 دى سنك بقيا فحنده صدور ابدك اعالي كيمي سنه سفع كلينه تايدني
 وسيله سيله بعض نعيانته ايتارنه مني اولديغينك عقيله بددغه سف
 مامديتي بابع اعالي كندرلركي هانده بزم طوق كلوي موقد اولديغينك
 سفرها اونه كلدرسم خانه سي سمدليك طبيعيله وقع اولش ابدني مرقوم
 وقزنيشك تايدني مراد اولديني تقديره اونه اباالني احده نوسيب
 حاجت اولديج قيدي باسيفلنك ومقاطعه ليلك رقى ايله مقلده موقد
 خاطر كلتي اولديغينك مرقوم دى سنك عقيله سفرها مامديتي بابع اونه
 تقصير وصيغته نوسيه نوسيه نوسيه نوسيه نوسيه نوسيه نوسيه نوسيه
 استيف سكرتريك هانده اباالنه موقد كلوي اسبانك اجهله منتس كورديك
 اوردونديك بو طرفه اعاديله دفعقاي وقت موقد كوره ديارج موزونكله تايدني
 ايرديك يايله خانه معدوق تجيز وازال اولنكم ايتا الله تعالى اركى الواسل
 بويجه محرم مرقوم مامديتي

HAT 973/41423-N

Sıra No: 54, Adana Ş.S. 54, imğ 4, sayfa 71, Belge 95

(95)
 اسبوعیك ايكونيز كيرمالتی سنیسی ما شوال الكرمك الشجر كونه بوم جار شنبه
 بقا اونه منتقم بر بوا بین درگاه عالی حسن بن زاح احمد باب و داع عالم فانی ایوب
 بوم مزبورم معرفتمز و جمد و جن ایا معرفت و التی سیده برادر سر بوا بین درگاه عالی
 محمد باب آونه ایکنه منتقم نصب و تعیین او کتوب آستانه علییه فرمایا شریف علی
 ظهورینه قدر با مرسله ضبط و امور منتقمک اداره به قوت ایتد کل زنده بدینه و برینج مرسله
 شرعیبه اشبوحه قید و شرح و بر لکله سرور دل
 ایوم جار شنبه

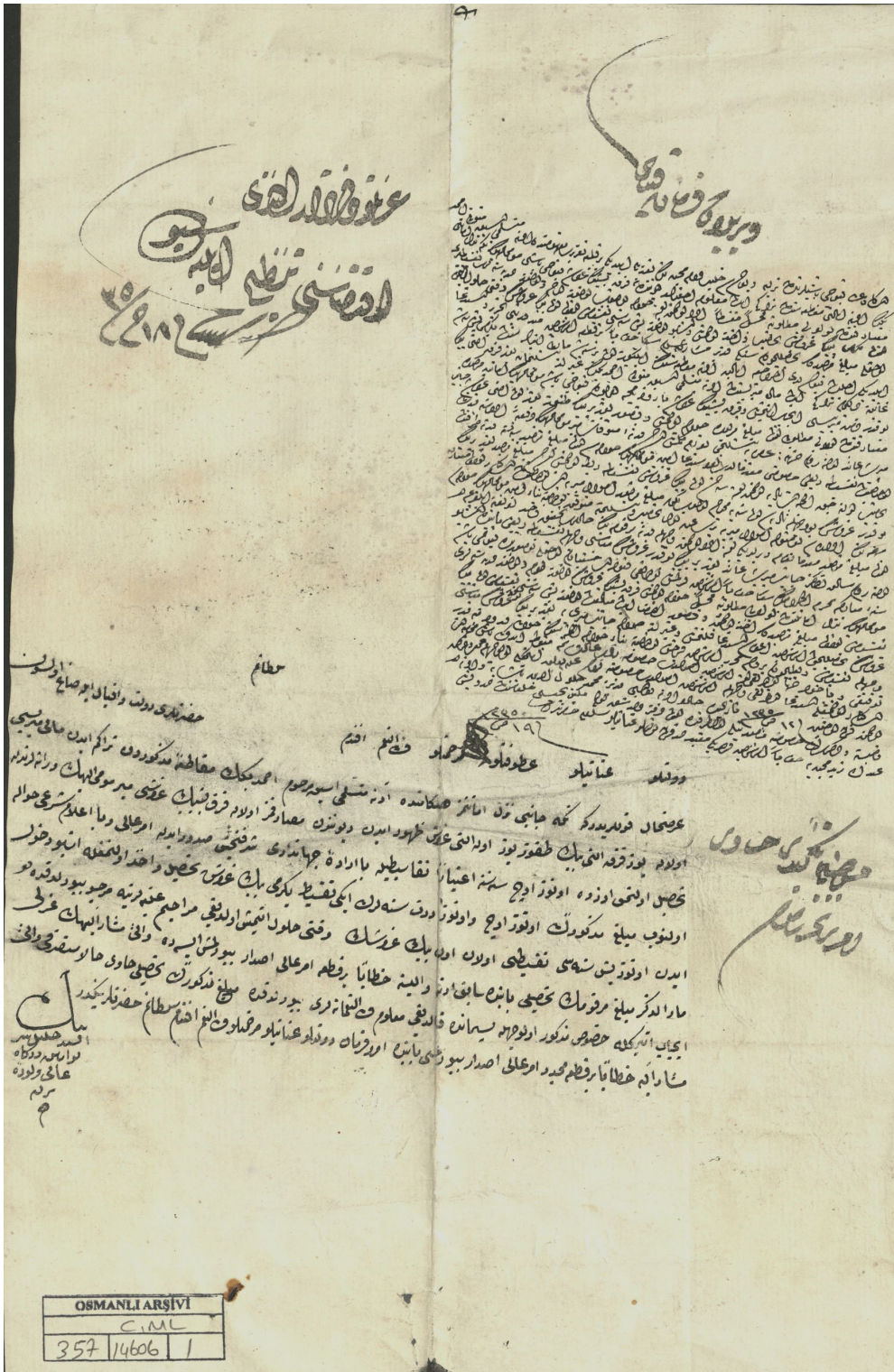
Sıra No: 55, C.TZ. 12, Gömlek No: 568.B

در وقتیکه عرصه داعی کشته بود در اقره جموز نوزم واقع مدینه اذیم کمان بجهد علیا و علیا انهم خطا اعلی و انرف حسانه اصناف و سانه وضع و وضع قولدر با جمعه مجلس نه طوطیله بود چندی ساز
 و اکثر جامه ای بر لکله بودن اقره بدنه فرستل اوزم بر بوا بین درگاه عالی حسن بن زاح احمد باب قولدر ناک اجور ساسر اسوزن شمار اسوزن ناک اسوزن ناک اسوزن ناک اسوزن ناک اسوزن ناک اسوزن ناک
 اطراف انباشتقیری اولوب درون بر و ز محض اولوب ایچجه جده اهل و وجع قوی ایسلاطه منوفای حور الیهلک برادر ای حاله سر بوا بین درگاه عالی محمد بن زاح احمد باب قولدر ناک اسوزن ناک اسوزن ناک
 نصب و تعیین او کتوب آستانه علییه فرمایا شریف علی ظهورینه قدر با مرسله ضبط و امور منتقمک اداره به قوت ایتد کل زنده بدینه و برینج مرسله
 شرعیبه اشبوحه قید و شرح و بر لکله سرور دل
 ایوم جار شنبه

OSMANLIARSIVI
C.TZ
12 * 568 1

Sıra No: 58, C.TZ. 12, Gömlek No: 568.D

OSMANLI ARŞIVI		
C.M.L		
357	14606	1

